

Pohjola Pankki Oyj:n toimintakertomus ja tilinpäätös 2012

Sisältö

Hallituksen toimintakertomus 2012

Toimintaympäristö	3
Konsernin tulos	4
Riskienhallinta.....	6
Konsernin riskiasema	7
Vakavaraisuus	9
Luottokelpoisuusluokitukset	13
Pohjola tarkisti strategiansa	14
Pohjolan uudelleenjärjestelyohjelma.....	16
Liiketoimintojen tulokset ja riskiasema	17
Henkilöstö ja palkitseminen.....	34
Investoinnit.....	35
Vastuullisuus	36
Konsernin rakennejärjestelyt.....	37
Osakkeet ja osakkeenomistajat.....	38
Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä	40
Hallinnointi.....	41
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	42
Ulkomaiset edustustot ja sivuliikkeet.....	43
Yhteisvastuu	44
Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja.....	45
Vuoden 2013 näkymät.....	46
Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelystä	47
Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut.....	48
Tunnuslukujen laskentakaavat.....	50

Konsernitilinpäätös (IFRS)

Konsernin tuloslaskelma.....	54
Konsernitase	56
Konsernin rahavirtalaskelma.....	58
Konsernin oman pääoman muutoslaskelma	60
Segmenttikohtaiset tiedot	61
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	67
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	117
Tasetta koskevat liitetiedot	132
Riskienhallinnan liitetiedot	179
Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema.....	179
Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot	206
Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema	230
Muut tasetta koskevat liitetiedot	242
Vastuositoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot.....	250
Muut liitetiedot.....	264

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Emoyhtiön tuloslaskelma.....	272
Emoyhtiön tase	274
Emoyhtiön rahavirtalaskelma.....	277
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot.....	279
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	291
Tasetta koskevat liitetiedot	305
Muut liitetiedot.....	335

Allekirjoitukset

Allekirjoitukset	353
------------------------	-----

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus.....	354
-----------------------------	-----

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2012

- Konsernin tulos ennen veroja oli 374 miljoonaa euroa (258) ja tulos ennen veroja käyvin arvoin 792 miljoonaa euroa (78). Oman pääoman tuotto oli 11,2 prosenttia (9,2) ja tuotto käyvin arvoin 23,3 prosenttia (3,1). Core Tier 1 -vakavaraisuus oli 10,6 prosenttia (10,3).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja parani 222 miljoonaan euroon (199). Tulokseen sisältyi saamisten arvonalentumisia 54 miljoonaa euroa (49). Luottokanta kasvoi 9 prosenttia. Yritysluottokannan keskimarginaali oli 1,52 prosenttia (1,34).
- Vahinkovakuutuksen maksutuotot kasvoivat 10 prosenttia. Yhdistetty kulusuhde oli 97,1 prosenttia (97,7). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, joka ei sisällä laskuperustemuutoksia eikä yrityskaupassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistoja, oli 90,5 prosenttia (89,8). Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoin olivat 10,8 prosenttia (-0,4).
- Varainhoidon tulos ennen veroja oli 32 miljoonaa euroa (27). Hallinnoitavat asiakasvarat olivat kauden lopussa 32,7 miljardia euroa (31,3).
- Hallitus esittää 0,46 (0,41) euron osinkoa A-sarjan osakkeelle ja 0,43 (0,38) euron osinkoa K-sarjan osakkeelle. Osinkosuhte on 51 % konsernin tuloksesta.
- Vuoden 2013 näkymät: Konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan vuonna 2013 olevan suurempi kuin vuonna 2012. Vahinkovakuutuksen operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen arvioidaan olevan vaihteluvälissä 89–93 prosenttia. Näkymät kokonaisuudessaan kohdassa 'Vuoden 2013 näkymät'.

Tulos ennen veroja

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Pankkitoiminta	222	199	12
Vahinkovakuutus	92	8	
Varainhoito	32	27	19
Konsernitoiminnot	28	24	15
Yhteensä	374	258	45
Käyvän arvon rahaston muutos	418	-180	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	792	78	
Tulos/osake, e	0,89	0,67	
Oma pääoma/osake, e	8,67	7,22	
Henkilöstö keskimäärin	3 421	3 189	

Taloudelliset tavoitteet

	2012	2011	Tavoite
Oman pääoman tuotto, %	11,2	9,2	13,0
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	10,6	10,3	≥ 11,0
Pankkitoiminnan operatiivinen kulu-tuottosuhte, %	34	35	< 35
Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	90,5	89,8	< 92
Vahinkovakuutuksen operatiivinen liikekulusuhde, %	21,5	21,8	18
Vahinkovakuutuksen vastuunkantokyky (solvenssisuhde), %	81	77	70
Varainhoidon operatiivinen kulu-tuottosuhte, %	47	49	< 45
Vähintään kahdelta luottoluokittajalta AA-tasoinen luotto- luokitus tai luottoluokitukset vähintään pääkilpailijoiden tasolla	2	2	2
Osinko vähintään 50 % tilikauden tuloksesta edellyttäen, että Core Tier 1 - vakavaraisuus säilyy vähintään 10 %:ssa	51*	60	≥ 50

* Hallituksen esitys

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui vuonna 2012 ja jäi viime vuosikymmenen keskiarvoa hitaammaksi. Talouskehitys oli runsaan epävarmuuden värittämää ja epätasaista. Yhdysvalloissa talous kasvoi kohtuullisesti ja työllisyys parani. Euroalue vajosi lievään taantumaan.

Euroalueen velkakriisi sävytti edelleen rahoitusmarkkinoiden kehitystä. Epävarmuus lisääntyi alkukesällä Kreikan vaalien seurauksena. Vuoden jälkipuoliskolla pahimmat velkakriisihuolet hälvenivät Euroopan keskuspankin ilmoitettua valtiolainaosto-ohjelmastaan.

EKP laski ohjauksorkonsa 0,75 prosenttiin ja lisäsi alkuvuonna voimakkaasti markkinoiden likviditeettiä poikkeuksellisilla pitkäaikaisilla rahoitusoperaatioilla. Markkinakorot laskivat vuoden aikana ennätysellisen alas.

Suomen talouskehitys jäi heikoksi vuonna 2012. Hyvän ensimmäisen neljänneksen jälkeen talouden toimeliaisuus vaimeni vuoden mittaan. Kotitalouksien kulutus tuki talouskasvua. Sen sijaan vienti ja investoinnit olivat vaisuja. Hidastuneen talouskasvun seurauksena työttömyys alkoi nousta loppuvuonna. Asuntojen hinnat nousivat muutaman prosentin, mutta asuntokauppa ja -rakentaminen vähenivät hieman.

Maailmantalouden kasvunäkymät ovat vuonna 2013 edelleen keskivertoa vaisummat. Euroalueen talouskehitys säilyy heikkona. Suomen talous kasvaa parhaimmillaankin hitaasti. Euroopan keskuspankki pitää ohjauksorkonsa alhaalla ja tarvittaessa tukee poikkeustoimin talouden vakautta. Euribor-korot pysyvät ennätysalhaalla.

Pankkisektorin luottokanta kasvoi viime vuonna 7 prosenttia, mikä oli selvästi euromaiden keskimääräistä kasvua nopeampaa. Kotitalouksille myönnettyjen luottojen kehitys jatkui verrattain vakaana laskevien markkinakorkojen tukemana. Yritysluottojen kysyntä sitä vastoin vaimeni jälkimmäisellä vuosipuoliskolla talousnäkyvien heikentymisen seurauksena. Luottokannan kasvunäkymät vuodelle 2013 ovat viime vuotta vaisummat.

Rahasto- ja vakuutussäästöt nousivat rahoitusmarkkinoiden myönteisen kehityksen seurauksena vuoden 2012 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla. Osakekurssit kohosivat Suomessa vuoden aikana keskimäärin noin 10 prosenttia. Rahastojen nettomerkinnot lisääntyivät ja henkivakuutuksen maksutulo kääntyi nousuun. Talletuskannan kasvu hidastui hieman vuoden loppua kohden markkinakorkojen laskun ja riskinottohalukkuuden palautumisen seurauksena. Talletuskanta oli vuoden lopussa 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vahinkovakuutussektorin yhteenlaskettu maksutulo kasvoi edelleen vakaata noin 6 prosentin vuosivauhtia. Maksetut korvaukset lisääntyivät aiempaa hitaampaa 4 prosentin vauhtia. Alhaisempia korvausmenoja selittävät erityisesti edellisvuotta suotuisammat sääolosuhteet.

Konsernin tulos

Konsernin tulosanalyysi

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Korkokate			
Yrityspankki ja Baltia	199	180	11
Markets	31	58	-47
Muut toiminnot	33	38	-13
Yhteensä	263	276	-5
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	169	161	5
Kaupankäynnin nettotuotot	79	26	208
Sijoitustoiminnan nettotuotot	13	23	-44
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot			
Vakuutustoiminnasta	367	332	11
Sijoitustoiminnasta	115	32	
Muista eristä	-45	-46	3
Yhteensä	438	318	38
Liiketoiminnan muut tuotot	37	41	-8
Tuotot yhteensä	998	843	18
Henkilöstökulut	230	212	9
ICT-kulut	87	81	7
Poistot	50	57	-12
Muut kulut	200	177	13
Kulut yhteensä	567	527	8
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	431	316	36
Saamisten arvonalentumiset	57	60	-5
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	2	-76
Tulos ennen veroja	374	258	45
Käyvän arvon rahaston muutos	418	-180	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	792	78	

Konsernin tulos ennen veroja oli 374 miljoonaa euroa (258). Konsernin tuotot kasvoivat 18 % ja kulut 8 %. Kuluja kasvatti uudelleenjärjestelyohjelman kertaluonteiset 7 miljoonan euron kulut. Saamisten arvonalentumiset olivat hieman vertailukautta pienemmät 57 miljoonaa euroa (60).

Käyvän arvon rahasto ennen veroja kasvoi 418 miljoonalla eurolla ja oli vuoden lopussa 221 miljoonaa euroa positiivinen. Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 792 miljoonaa euroa (78).

Yrityspankkitoiminnan korkokate kasvoi edelleen selvästi luottokannan kasvun ja yritysluottokannan marginaalien nousun ansiosta. Luottokanta kasvoi vuodessa 9 %. Yritysluottokannan keskimarginaali nousi 18 korkopisteellä 1,52 %:iin (1,34). Markets-liiketoiminta-alueella korkokate pieneni, mutta vastaavasti kaupankäynnin nettotuotot kasvoivat merkittävästi. Konsernin yhteenlaskettu korkokate pieneni 5 %.

Palkkiotuotot ja -kulut nettona kasvoivat 5 % luotonannon ja varainhoidon palkkioiden kasvun ansiosta. Arvopaperivälityksen palkkiotuotot pienenivät.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat vertailukautta 10 miljoonaa euroa pienemmät. Osinkotuottoja saatiin 4 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän. Myyntivoittojen ja -tappioiden nettomäärä oli 15 miljoonaa euroa vertailukautta pienempi.

Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot kasvoivat 38 % vertailukaudesta. Eläkevastuiden diskonttokoron alentaminen 3,3 %:sta 3,0 %:iin pienensi vuoden 2012 tuottoja 52 miljoonalla eurolla. Vertailuvuonna laskuperustemuutokset heikensivät tulosta 59 miljoonalla eurolla. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 10 % ja korvaukset ilman diskonttokoron muutosta 12 %. Operatiivinen kannattavuus oli lähes vertailuvuoden tasolla. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitustoiminnan tuotot olivat yli 80 miljoonaa euroa vertailukautta suuremmat. Sijoitusten arvonalennuksia kirjattiin tulokseen 13 miljoonaa euroa (42). Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoihin olivat 10,8 % (-0,4).

Liiketoiminnan muut tuotot pienenivät 8 % lähinnä huoltoleasingtuottojen pienenemisen seurauksena.

Henkilöstökulut kasvoivat 9 % vertailukaudesta. Henkilöstökuluihin sisältyy uudelleenjärjestelyohjelmaan liittyviä kertaluonteisia kuluja 7 miljoonaa euroa. Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 404 henkilöä, mikä on 24 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Panostukset järjestelmäkehitykseen kasvattivat ICT-kuluja. Muita kuluja kasvatti henkilösidonnaisten kulujen lisäksi vakuutusten myynnistä maksettujen palkkioiden kasvu. Poistot alenivat leasingpoistojen pienenemisen seurauksena.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat luottoriski, markkinariski ja likviditeettiriski sekä vakuutustekninen riski. Strategiset ja operatiiviset riskit, kuten muutokset toimintaympäristössä, kilpailutilanteessa tai asiakaskäyttäytymisessä, liittyvät olennaisesti kaikkiin liiketoimintoihin.

Riskienhallinnan periaatteet on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedossa ['Pohjola-konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet'](#).

Konsernin riskiasema

Konsernin riskiasema on säilynyt vakaana euroalueen heikosta taloudellisesta kehityksestä huolimatta. Konsernin riskinkantokyky on hyvä ja riittävä turvaamaan liiketoiminnan edellytykset, vaikka talouskehitys jatkuisi heikkona. Investointitason vastuiden määrä säilyi korkealla tasolla. Ongelmasaamisten ja erääntyneiden maksuerien määrä aleni. Arvonalentumisten ja lopullisten luottotappioiden määrä laski hieman edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Markkinariskit pidettiin maltillisella tasolla koko tilikauden ajan.

Rahoitus- ja likviditeettitilanne säilyi hyvänä. Lyhytaikainen varainhankinta toimi hyvin. Pitkäaikaisen tukkuvarainhankinnan markkinat parantuivat vuoden 2012 aikana. Erityisesti alkuvuonna markkinaa tukivat EKP:n operaatiot pitkäaikaisen rahoituksen myöntämisessä. Pohjola Pankki ei osallistunut EKP:n operaatioihin.

Pohjola ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän keskuspankkina likviditeettireserviä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin sekä keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamia ja vakuuskelpoisia yritysluottoja.

Pohjolan ylläpitämällä likviditeettireservillä ja muilla OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden varautumissuunnitelman mukaisilla erillä voidaan kattaa vähintään kahden vuoden rahoitustarpeet tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta supistuisi maltillisesti.

Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on likviditeettireservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin (mark to market).

Likviditeettireservi

Mrd. e, markkina-arvoin	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	5,6	4,2	32,5
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	5,4	7,5	-27,9
Vakuuskelpoiset yritysluotot	3,0	2,6	14,5
Yhteensä	14,0	14,4	-2,4
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	0,6	0,6	-2,5
Likviditeettireservi markkina-arvoin	14,6	15,0	-2,4
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,9	-1,0	-7,6
Likviditeettireservi vakuusarvoin	13,7	14,0	-2,0

Nettoluottotappioiden ja -arvonalentumisten tulosvaikutus oli 57 miljoonaa euroa (60) tulosta heikentävä, joka oli 0,35 % (0,40) luotto- ja takauskannasta. Lopullisia luottotappioita kirjattiin yhteensä 35 miljoonaa euroa (47) ja arvonalentumisia 62 miljoonaa euroa (84). Luottotappiopalausten ja arvonalentumisten vähennysten yhteismäärä oli 40 miljoonaa euroa (71). Nettoluottotappioista ja arvonalentumisista suurin osa muodostui asiakaskohtaisista arvonalentumisista.

Ongelmasaamiset vähenivät vuoden aikana 28 miljoonaa euroa 34 miljoonaan euroon ja olivat suhteessa luotto- ja takauskantaan 0,21 % (0,41).

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut olennaisia muutoksia. Riskiasemaan vaikutti eläkevastuiden diskonttauskoron alentaminen 3,0 %:n tasolle. Sijoitussalkun riskissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Suhdannenäkymiin ja yleiseen toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus vaikeuttaa riskiaseman kehityksen arviointia.

Operatiiviset riskit

Merkittävimmät tunnistetut operatiiviset riskit liittyvät järjestelmiin, liiketoiminnan prosesseihin, dokumentaation oikeellisuuteen sekä toiminnan resursointiin. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui 2 miljoonan euron (3) kustannukset vuonna 2012.

Maariski

Pohjola-konsernin maariskistä merkittävä osa muodostuu likviditeettireservistä ja vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkusta. Toissijaisen maariskin määrä, pois lukien Suomi, Viro, Latvia ja Liettua, oli vuoden lopussa 9,3 miljardia euroa eli 1,7 miljardia euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Alueittain tarkasteltuna pääosa maariskistä kohdistui EU-maihin. EU:n ulkopuolisten maiden osuus maariskistä oli 19 %.

Pohjola-konsernin vastuiden maajakauma 31.12.2012

Milj.e	Valtio- ja keskus- pankki- vastuut	Luottolaitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset ¹	Vakuudelliset saamistodis- tukset ²	Muut	Kokonais- vastuut
Suomi	6 922	15 695	21 804	1 848	320	289	50	46 928
Muut Pohjoismaat	7	524	458	9	17	864	47	1 927
Baltia	67	2	397	0	1			467
GIIPS-maat ³	25	78	17	0	16	411		547
Muut EU-maat	960	1 878	508	0	336	1 799	81	5 562
Muu Eurooppa		405	73	0	12	37	7	534
USA		257	95	0	86		12	451
Aasia		263	57	0	31			352
Muut maat		78	52	0	279 ⁴	6	22	436
Yhteensä	7 981	19 179	23 463	1 858	1 098	3 407	220	57 205

¹ Sisältää myös korkorahastoja 304 miljoonaa euroa.

² Muodostuu RMBS, ABS ja Covered Bond sijoituksista.

³ GIIPS maiden vastuista erääntyy vuonna 2013 58 miljoonaa euroa.

Espanjan vastuut olivat yhteensä 173 miljoonaa euroa ja Italian 171 miljoonaa euroa.

⁴ Sisältää pääosin sijoituksia Emerging Markets ja Global rahastoihin.

Vakavaraisuus

Pohjola-konsernin Core Tier 1 -vakavaraisuus vahvistui 10,6 %:iin (10,3) ja Tier 1 -vakavaraisuus 12,4 %:iin (10,6).

Riskipainotetut sitoumukset kasvoivat vuodessa 6 % ja luottokanta 9 %.

Luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde oli 13,1 % (10,6), kun lakisääteinen minimivaade on 8 %. Vakavaraisuussuhde nousi vuodessa 2,5 prosenttiyksikköä.

Toissijaisia omia varoja kasvatti Pohjolan helmikuun lopussa liikkeeseen laskema 500 miljoonan euron alemman toissijaisen oman pääoman ehtoinen laina. Neljännellä vuosineljänneksellä Pohjola lunasti takaisin 150 miljoonan euron ja 100 miljoonan Englannin punnan ylemmän toissijaisen oman pääoman ehtoiset lainat.

Pohjola-konserni kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan. Pohjola-konsernin osalta konsolidointimenetelmän mukaisesti laskettu rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde vahvistui ja oli vuoden 2012 lopussa 1,70 (1,41).

Finanssikriisin seurauksena pankkien vakavaraisuussäännöksiä ollaan tiukentamassa. Muutoksilla pyritään muun muassa parantamaan omien varojen laatua, vähentämään pääomavaateen syklistä ja pankkien velkaantuneisuutta sekä asettamaan määrällisiä rajoitteita likviditeettiriskille. Muutokset tulevat voimaan tämän hetkisen näkemyksen mukaan vuosina 2014–2019. Muutoksiin liittyvä vakavaraisuusdirektiivi ja -asetus ovat edelleen valmisteltavina. Pohjolan näkökulmasta merkittävimmät muutokset uusissa säännöksissä liittyvät vakavaraisuusvaatimusten osalta vakuutusyhtiösijoitusten käsittelyyn ja likviditeettiriskivaatimuksiin, joiden lopullinen käsittely ratkennee vasta kansallisessa lainsäädännössä.

Viimeisimpien käytettävissä olevien säännösluonnosten pohjalta tehtyjen laskelmien perusteella Pohjola arvioi Core Tier 1 -vakavaraisuuden (pro forma) pysyvän ennallaan tai vahvistuvan, mikäli vakuutusyhtiösijoitusten käsittely tapahtuu säädösluonnosten mukaisesti riskipainotettuna eränä ja riippuen käytettävästä riskipainosta.

Myös vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa. Vakuutussektorin Solvenssi II -säännösmuutoksilla pyritään parantamaan vakuutusyhtiöiden omien varojen laatua, parantamaan yhtiöiden omaa riskienhallintaa, lisäämään pääomavaateen riskiperusteisuutta ja yhtenäistämään vakuutussektorin vakavaraisuussäännöksiä Euroopassa. Säännökset ovat vielä keskeneräiset ja niiden voimaantulo on avoimena. Nykytulkintojen mukaan Solvenssi II kasvattaa pääomavaateita, mutta toisaalta myös omien varojen määrää. Pohjolan Vahinkovakuutustoiminta täyttää Pohjolan arvion mukaan Solvenssi II -ehdotuksen mukaisen vakavaraisuuspääomavaatimuksen jo nykyisin. Vahinkovakuutustoimintaan kohdistuva Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR) 31.12.2012 mukaisten vakuutus- ja sijoitusriskien perusteella olisi ollut 685 miljoonaa euroa (pro forma). Pohjolan Vahinkovakuutustoiminnan vakavaraisuuspääoma 31.12.2012 oli nykyisen vakavaraisuussäännösten (Solvenssi I) mukaan laskettuna 916 miljoonaa euroa.

Omat varat ja vakavaraisuus

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)		
Oma pääoma	2 769	2 306
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta (oma pääoma ja konsernieliminoinnit)	-6	112
Käyvän arvon rahasto, siirto Tier 2:een	-36	136
Rajoituksettomat ensisijaiset omat varat (Core Tier 1) ennen vähennyksiä ja pääomalainoja	2 728	2 554
Aineettomat hyödykkeet	-182	-171
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus	-7	-8
Hallituksen esittämä voitonjako	-145	-129
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-703	-704
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-60	-56
Core Tier 1 omat varat	1 631	1 486
Pääomalainat	274	274
Toissijaisten omien varojen alijäämä		-238
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)	1 904	1 521
Toissijaiset omat varat (Tier 2)		
Käyvän arvon rahasto (pl. rahavirran suojauksen arvostus)	13	-146
Ikuiset lainat		294
Debentuurilainat	853	375
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-703	-704
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-60	-56
Siirto ensisijaisiin omiin varoihin		238
Toissijaiset omat varat (Tier 2)	103	
Omat varat yhteensä	2 007	1 521

Ensi- ja toissijaisista omista varoista vähennettävät erät

Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 406	-1 408
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-121	-112
Yhteensä	-1 527	-1 521
Riskipainotetut sitoumukset	15 320	14 409
Core Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	10,6	10,3
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	12,4	10,6
Vakavaraisuussuhde, %	13,1	10,6

Omat varat ja vakavaraisuus on laskettu Basel II -standardien mukaisesti. Yritys-, luottolaitos- ja vähittäisvastuissa sekä oman pääoman ehtoisissa sijoituksissa on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA). Valtion vastuissa on käytetty luottoriskin standardimenetelmää.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde, ensisijaisilla omilla varoilla laskettu vakavaraisuussuhde (Tier 1) ja vakavaraisuus rajoituksettomilla omilla varoilla (Core Tier 1) olivat kaikki 14,1 % (14,0).

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Pohjola-konsernin oma pääoma	2 769	2 306
Pääomalainat, ikuiset lainat ja debentuurilainat	1 177	992
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-121	-2
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-876	-869
Tasoitusbetät	-206	-266
Suunniteltu voitonjako	-145	-129
Omista varoista vähennettävät IFRS:n mukaiset erät*	-45	-28
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-121	-112
Ryhmittymän omat varat yhteensä	2 432	1 891
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade**	1 226	1 153
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade***	203	186
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	1 429	1 339
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 004	552
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä)	1,70	1,41

* Eläkevastuun ylikate, Sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, Käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus

** Riskipainotetut sitoumukset x 8 %

*** Toimintapääoman minimi

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuussuhdeluku oli 1,90.

Luottokelpoisuusluokitukset

Pohjola Pankki Oyj:n luottoluokitukset

Luottoluokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Näkymä	Pitkäaikainen varainhankinta	Näkymä
Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limited	A-1+	Vakaa	AA-	Negatiivinen
Moody's Investors Service Ltd	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa
Fitch Ratings Limited	F1	Vakaa	A+	Vakaa

Pohjola Vakuutus Oy:n vakavaraisuusluokitukset

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limited	AA-	Negatiivinen
Moody's Investors Service Ltd	A3	Vakaa

Vuoden 2012 aikana Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokituksia ja näkymiä päivitettiin seuraavasti.

Standard & Poor's

Standard & Poor's vahvisti 16.5.2012 ja 20.11.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen AA- ja lyhyiden luottojen luokituksen A-1+ sekä Pohjola Vakuutus Oy:n luokituksen AA-. S&P muutti 20.11.2012 luokitusten näkymät vakaista negatiivisiksi.

Fitch Ratings

Fitch Ratings vahvisti 10.10.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen A+ ja lyhyiden luottojen luokituksen F1 sekä säilytti näkymät vakaina.

Moody's

Moody's laski 31.5.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokitusta yhdellä pykälällä Aa2:sta Aa3:een, säilyttäen luokituksen edelleen erittäin vahvalla tasolla. Pohjola Pankki Oyj:n lyhyiden luottojen luokitus (Prime-1) säilyi ennallaan. Pohjola Vakuutus Oy:n taloudellista vahvuutta kuvaava luokitus laski A2:sta A3:een. Näkymät asetettiin vakaiksi.

Pohjola tarkisti strategiansa

Pohjolan hallitus vahvisti 31.10.2012 Pohjola-konsernin strategian ja taloudelliset tavoitteet.

Strategian teemana on "Arvoa ja tehokkuutta integraatiosta". Tarkistetussa strategiassa korostuvat asiakaskokemuksen parantaminen, kasvun kohdentaminen entistä tarkemmin pääoman tuoton parantamiseksi, OP-Pohjola-ryhmän kilpailuetujen ja vahvuuksien entistä tehokkaampi hyödyntäminen, konsernin tehokkuuden parantaminen ja vakavaraisuuden nostaminen.

Pankkitoiminnassa keskitytään asiakkuuksien syventämiseen kohdentamalla kasvu pääomatehokkaaseen liiketoimintaan ja tuotteisiin. Vahinkovakuutuksessa tavoitteena on onnistuneen ristiinmyynnin jatkaminen ja tehokkuuden parantaminen. Varainhoidossa keskeisenä tavoitteena on OP-rahastojen sijoitustuottojen nosto kilpailukykyiselle tasolle ja OP-Pohjola-ryhmän integraation syventäminen.

Pohjolan perustehtävä, päämäärä ja arvot säilyvät ennallaan. Pohjolan perustehtävänä on edistää asiakkaidensa kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Pohjolan päämääränä on olla halutuin finanssipalvelukumppani ja keskeisinä tavoitteina on yhtiön arvon kasvattaminen ja markkina-aseman vahvistaminen kannattavasti. Pohjolan arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Pohjola tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille korkeatasoiset ja monipuoliset pankki-, varainhoito- ja vahinkovakuutuspalvelut. Yksityishenkilöille Pohjola tarjoaa kattavat vahinkovakuutus- ja private banking -palvelut.

Pohjola toimii asiakkaiden kanssa läheisessä ja tiiviissä vuorovaikutuksessa tuntien asiakkaidensa tarpeet ja riskit sekä rakentaen asiakkaille parhaiten sopivat ratkaisut. Asiakassuhteita rakennetaan pitkäjänteisesti tavoitteena monipuoliset kokonaisasiakkuudet.

Suomi ja Suomen lähialueet ovat Pohjolan keskeiset markkina-alueet, joilla panostetaan palveluverkon kehittämiseen. Muilla markkina-alueilla Pohjolan palvelukyky perustuu yhteistyöhön laadukkaiden, paikallisten tai kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Pohjolalla on osana OP-Pohjola-ryhmää käytettävissään toimialan laajin ja monipuolisin palveluverkko sekä suurin asiakaskunta Suomessa. Ryhmän liikemerkki on alallaan Suomen tunnetuin. Toiminnan jatkuvuus varmistetaan ylläpitämällä vahva vakavaraisuus. Pohjolan luottokelpoisuutta vahvistaa yhteisvastuu OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien luottolaitosten kanssa.

Kokonaisvaltaisten ratkaisujen ja toimialan parhaan palvelun keskeisenä edellytyksenä on osaava ja motivoitunut henkilöstö. Osaamispääomaa kehitetään systemaattisesti osana liiketoiminnan kehittämistä.

Uudet taloudelliset tavoitteet

Hallitus vahvisti myös konsernin uudet taloudelliset tavoitteet, joissa nostetaan kannattavuuden, tehokkuuden ja vakavaraisuuden tavoitetasoa.

Pohjola luopui käyvin arvoin lasketusta oman pääoman tuottotavoitteesta (13,0 %) ja asetti uudeksi, tuloksesta verojen jälkeen laskettavaksi, oman pääoman tuottotavoitteeksi 13,0 %. Vakavaraisuustavoitetta nostettiin korvaamalla Tier 1 -tavoite 9,5 % Core Tier 1 -tavoitteella 11 %. Samalla osinkopolitiikkaa täsmennettiin niin, että tavoitteena on jakaa osinkona vähintään puolet tilikauden tuloksesta edellyttäen, että Core Tier 1 on vähintään 10 % (aiemmin Tier 1 vähintään 9,5 %).

Kokonaiskuluille asetettiin tavoitetaso, jonka mukaan konsernin kokonaiskulut vuoden 2015 lopussa ovat samalla tasolla kuin vuoden 2012 lopussa. Samassa yhteydessä operatiivinen kulu-tuottosuhtetavoite alennettiin Pankkitoiminnassa 40 %:sta 35 %:iin ja Varainhoidossa 50 %:sta 45 %:iin. Vahinkovakuutuksessa operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen tavoitetta täsmennettiin ja aiemman 92 %:n sijaan tavoite on jatkossa alle 92 %. Operatiivisen liikekulusuhteen tavoitetta alennettiin 20 %:sta 18 %:iin. Taloudelliset tavoitteet ovat kokonaiskulutavoitetta lukuun ottamatta voimassa yli suhdannesyklin.

Taloudelliset tavoitteet yli suhdannesyklin

	Tavoite	2012	2011
Konserni			
Oman pääoman tuotto, %	13	11,2	9,2
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	≥ 11	10,6	10,3
Pankkitoiminta			
Operatiivinen kulu-tuottosuhde, %	< 35	34	35
Vahinkovakuutus			
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	< 92,0	90,5	89,8
Operatiivinen liikekulusuhde, %	18	21,5	21,8
Vastuunkantokyky (solvenssisuhde), %	70	81	77
Varainhoito			
Operatiivinen kulu-tuottosuhde, %	< 45	47	49

Lisäksi Pohjolan tavoitteena on edelleen AA-tasoinen luottoluokitus vähintään kahdelta luottoluokittajalta tai luottoluokitukset ovat vähintään pääkilpailijoiden tasolla.

Pohjolan uudelleenjärjestelyohjelma

Pohjola-konsernin uudelleenjärjestelyohjelmaan kuuluneiden, kaikkia henkilöstöryhmiä koskeneiden yhteistoimintalain mukaisten neuvottelujen tuloksena Pohjola-konserni päätti vähentää yhteensä 281 työsuhdetta. Lisäksi 22 henkilön tehtävät ulkoistetaan OP-Pohjola-ryhmän ulkopuolisille palveluntuottajille. Neuvottelujen alkaessa 24.9.2012 henkilöstön vähentämistarpeen arvioitiin olevan enintään 310 henkilöä ja noin 90 henkilön tehtäviä suunniteltiin ulkoistettaviksi.

Ollennainen osa sopeuttamisohjelmaa ovat keskusyhteisökonsernin sisällä tapahtuvat toimintojen keskittämiset. Keskittämisohjelman puitteissa 618 henkilöä siirtyy Pohjola-konsernista OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin muihin yhtiöihin. Alkuperäiseen neuvotteluesitykseen sisältyi Pohjola-konsernin osalta 580 henkilön sisäiset siirrot Pohjola-konsernista keskusyhteisökonsernin muihin yhtiöihin.

Syitä uudelleenjärjestelyohjelman aloittamiselle olivat muun muassa finanssialan sääntelyn kiristyminen ja pankkien tiukentuvat vakavaraisuusvaatimukset, kustannusten nousu ja varautuminen uusiin veroluonteisiin kustannuksiin kuten pankkiveroon. Lisäksi valtioiden velkakiisin pitkittyminen ja alhainen korkoympäristö heijastuvat voimakkaasti sekä pankkien että vakuutusyhtiöiden tuottoihin.

Ohjelmalla haetaan noin 50 miljoonan euron vuosittaisia kustannussäästöjä vuoden 2015 loppuun mennessä. Henkilöstövähennykset tuovat noin 40 % arvioiduista säästöistä. Loput säästöistä syntyvät päällekkäisiä toimintoja purkamalla sekä toimintatapoja yhtenäistämällä koko OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyohjelman puitteissa. Koko keskusyhteisökonsernin vuosittainen kustannussäästötavoite on 150 miljoonaa euroa vuoden 2015 loppuun mennessä.

Kaikkiaan 50 miljoonan euron vuotuisista säästöistä arvioidaan saavutettavan 50 % vuonna 2013, 30 % vuonna 2014 ja loppuosa vuoden 2015 loppuun mennessä. Tavoiteltavista kustannussäästöistä runsaat 60 % arvioidaan kohdistuvan vahinkovakuutustoimintaan, hieman yli 30 % pankkitoimintaan ja loput varainhoitoon.

Uudelleenjärjestelyohjelman Pohjola-konserniin liittyvät kertaluonteiset henkilösidonnaiset noin 7 miljoonan euron kulut on kirjattu pääosin vuoden 2012 kolmannelle vuosineljännekselle.

Liiketoimintojen tulokset ja riskiasema

Pankkitoiminta

- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 222 miljoonaan euroon (199).
- Yrityspankkitoiminnan korkokate kasvoi 11 prosenttia.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 9 prosenttia 13,5 miljardiin euroon (12,4).
- Yritysluottokannan keskimarginaali nousi 1,52 prosenttiin (1,34).
- Kaupankäynnin nettotuotot kasvattivat Marketsin tulosta.
- Saamisten arvonalentumiset kasvoivat 54 miljoonaan euroon (49) ja olivat 0,34 prosenttia luotto- ja takauskannasta.
- Operatiivinen kulu-tuottosuhte oli 34 prosenttia (35).

Pankkitoiminnan tulos ja avainluvut

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Korkokate			
Yrityspankki ja Baltia	199	180	11
Markets	31	58	-47
Yhteensä	230	238	-3
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	96	97	-1
Kaupankäynnin nettotuotot	72	18	
Muut tuotot	21	31	-33
Tuotot yhteensä	418	384	9
Kulut			
Henkilöstökulut	62	56	11
IT-kulut	27	26	3
Poistot	15	21	-28
Muut kulut	37	32	15
Kulut yhteensä	142	135	5
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	277	248	11
Saamisten arvonalentumiset	54	49	11
Tulos ennen veroja	222	199	12
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	228	189	21
Luottokanta, mrd. e	13,5	12,4	9
Takauskanta, mrd. e	2,7	2,6	5
Riskipainotetut sitoumukset, mrd. e	13,4	12,0	11
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,52	1,34	13
Ongelmasaamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,21	0,41	
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,34	0,33	
Operatiivinen kulu-tuottosuhte, %	34	35	
Henkilömäärä	745	748	0

Tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 222 miljoonaa euroa (199). Tulos sisältää saamisten arvonalennuksia 54 miljoonaa euroa (49).

Luottokanta kasvoi vuoden lopusta 9 % ja oli joulukuun lopussa 13,5 miljardia euroa. Yritysluottokannan keskimarginaali nousi vuoden aikana 18 korkopistettä. Euromääräisen yritysluottokannan markkinaosuus vahvistui edelleen.

Takauskanta kasvoi 0,1 miljardia euroa vertailukaudesta 2,7 miljardiin euroon. Sitovien nostamattomien luottolimiittien määrä oli joulukuun lopussa 3,4 miljardia euroa (3,3).

Yrityspankin ja Baltian yhteenlaskettu korkokate kasvoi 11 % vertailukaudesta luottokannan kasvun ja keskimarginaalin nousun seurauksena.

Pankkitoiminnan palkkiotuotot ja -kulut nettona laskivat 1 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Luotonantoon liittyvät palkkiotuotot kasvoivat 6 miljoonaa euroa. Arvopaperivälityksen palkkiot pienenevät 5 miljoonaa euroa osakekaupankäynnin volyymin pienentymisen seurauksena.

Liiketoiminnan muut tuotot laskivat 10 miljoonaa euroa huoltoleasingkannan pienentymisen seurauksena.

Pankkitoiminnan kulut kasvoivat 5 prosenttia. Kasvu johtui pääosin henkilöstökulujen kasvusta. Poistojen pienentyminen johtui lähinnä huoltoleasingkannan alenemisesta.

Tulos ennen veroja

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Yrityspankki	153	141	9
Markets	71	60	18
Baltian pankkitoiminta	-2	-2	-1
Yhteensä	222	199	12

Yrityspankin tuloksen kasvu johtui korkokatteen ja rahoitukseen liittyvien palkkiotuottojen kasvusta. Yrityspankin nettopalkkiotuotot kasvoivat 10 % vertailukaudesta. Arvon alentumiset kasvoivat 5 miljoonaa euroa.

Markets-liiketoiminta-alueen riskipositivoiden hoidossa onnistuttiin. Asiakastuotot kasvoivat 1 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Pankkitoiminnan riskiasema

Luottoriskiasema

Luottoriskitarkastelussa seurataan kokonaisvastuiden määrän ja asiakkaiden luottokelpoisuuden kehitystä. Kokonaisvastuu tarkoittaa luottoriskille alttiiden saamisten ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärää. Se sisältää pääoman ja koron, joista on vähennetty saamiskohtaiset arvonalentumiset.

Pankkitoiminnan riskiasema säilyi hyvänä. Nettoluottotappioiden ja -arvon alentumisten määrä kasvoi hieman, mutta vastuiden rating-jakauma säilyi hyvällä tasolla. Kokonaisvastuut kasvoivat vuoden aikana 2,0 miljardia euroa 24,4 miljardiin euroon.

Kokonaisvastuut vastapuolittain

Mrd. e	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Yritykset ja asuntoyhteisöt	19,9	18,4	8 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,1	1,9	11 %
Osuuspankit ja OP-Pohjola osk	0,2	0,1	78 %
Julkisyhteisöt	1,1	1,0	12 %
Kotitaloudet	1,0	0,9	14 %
Voittoa tavoittelemattomat	0,2	0,2	-23 %
Yhteensä	24,4	22,5	9 %

Kokonaisvastuut jaetaan vastapuolittain kuuteen asiakasryhmään. Suurin asiakasryhmä oli yritysasiakkaat, joiden osuus kokonaisvastuista oli 81 % (82). Yritysvastuut kasvoivat vuoden aikana 1,5 miljardia euroa eli 8 %. Yritysvastuista luottojen ja takausten osuus oli 56 %, rahoitusyhtiötuotteiden osuus oli 15 % ja käyttämättömien limiittien ja nostamattomien luottojen osuus oli 21 %.

Kokonaisvastuut rating-luokittain

Rating-luokka	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, mrd. e
1–2	2,5	2,3	0,2
3–5	12,3	11,6	0,7
6–7	5,8	5,1	0,7
8–9	1,9	1,9	0,0
10	0,2	0,1	0,1
11–12	0,3	0,3	0,1
Luokittelematon	0,2	0,2	0,0
Kotitaloudet	1,0	0,9	0,1
Yhteensä	24,4	22,5	2,0

Luottokelpoisuudeltaan investointitason vastuiden eli rating-luokkien 1–5 osuus kokonaisvastuista, pois lukien yksityisasiakkaat, oli 63 % (65), luokkien 11–12 osuus oli 1,4 % (1,3) ja luokittelemattomia vastuita oli 1,1 % (1,1). Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorin vastuiden rating-jakauma säilyi vuoden aikana hyvänä uuden luottoituksen painottuessa hyvän luottokelpoisuuden omaaviin vastapuoliin. Investointitason vastuiden osuus yritysvastuista oli hyvällä tasolla ollen 59 % (61). Kahden heikoimman rating-luokan vastuut olivat 0,3 (0,3) miljardia euroa eli 1,7 % (1,5) yritysvastuista. Luokittelemattomia yritysvastuita oli noin 0,2 (0,2) miljardia euroa eli noin 1,1 % (1,1) yritysvastuista.

Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorin vastuut rating-luokittain

Rating-luokka	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, mrd. e
1-2	1,1	1,0	0,1
3-5	10,5	10,3	0,3
6-7	5,5	4,7	0,8
8-9	1,9	1,8	0,1
10	0,2	0,1	0,1
11-12	0,3	0,3	0,1
Luokittelematon	0,2	0,2	0,0
Yhteensä	19,9	18,4	1,5

Kolme suurinta toimialaa olivat asuntojen vuokraus ja hallinta 10,3 % (10,5), kauppa 9,6 % (9,1) ja kone- ja laitteollisuus 8,9 % (9,9). Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 51 % on julkisyhteisöjen takaamia. Euromääräisesti eniten kasvoivat energia- ja kauppa-toimialat. Yritysvastuiden kasvu kohdistui useille eri toimialoille, mikä lisäsi entisestään yritysvastuiden hajautuneisuutta toimialoittain.

Baltian liiketoiminnan vastuut olivat joulukuun lopussa 0,5 miljardia euroa (0,3), joka oli 2,2 % (1,5) pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

Suuret asiakasriskit

Suuriksi asiakasriskeiksi luetaan ne asiakasriskit, joiden suorien vastuiden määrä ylittää 10 % konsernin omista varoista. Konsernin omat varat suurten asiakasriskien laskemiseksi kasvoivat vuoden aikana 1,6 miljardista eurosta 2,1 miljardiin euroon eli 30 %.

Suuriin asiakasriskeihin luettavien yritysvastuiden määrä laski 3,4 miljardiin euroon (4,5), pääosin konsernin omien varojen kasvun seurauksena. Suuret yritysasiakasvastuut muodostuivat 13 asiakaskonsernista (19) ja niiden vastuiden osuus omista varoista oli 159 % (274). Suurista asiakasvastuista 66 % (74) oli investointitason vastuuta.

Erääntyneet maksuerät ja ongelmasaamiset

Erääntyneiden maksuerien määrä laski 2 miljoonaa euroa 21 miljoonaan euroon ja niiden osuus luotto- ja takaukskannasta oli 0,13 % (0,15). Ongelmasaamiset eli järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset laskivat 28 miljoonaa euroa 34 miljoonaan euroon. Ongelmasaamisten osuus luotto- ja takaukskannasta oli alhainen eli 0,21 % (0,41). Saamisia pienentäviä arvonalentumisia oli vuoden lopussa 238 miljoonaa euroa (190). Arvonalentumisista 15 miljoonaa euroa (16) oli saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentumisista 63 miljoonaa euroa (59) kohdistui järjestämättömiin saamisiin. Pankkitoiminnassa nettoluottotappioiden ja arvonalentumisten määrä oli 54 miljoonaa euroa (49) tulosta heikentävä, joka oli 0,34 % (0,33) luotto- ja takaukskannasta. Baltian liiketoiminnan osuus nettoluottotappioista ja arvonalentumisista oli -1 miljoonaa euroa (-1).

Markkinariskiasema

Pankkitoimintaan sisältyvä Markets-liiketoiminta-alue altistuu korko-, valuutta-, hyödyke- ja luottoriskipreemioiden markkinahintojen muutoksille, joista olennaisimmat riskitekijät ovat korko- ja luottoriskit. Korkoriski oli vuoden aikana keskimäärin 8,0 miljoonaa euroa (8,1) käytettävällä 1 %-yksikön koron muutoksen mittarilla mitattuna. Yön yli -valuuttaposition sekä sen riski olivat alhaisella tasolla koko vuoden. Vuoden vaihteessa nettovaluuttaposition oli noin 19 miljoonaa euroa (35). Valuuttakaupankäynti keskittyi pääasiassa päivänsisäiseen kaupankäyntiin.

Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Pankkitoiminta, milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2012		31.12.2011	
			Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	8		4	
Valuutariski	Markkina-arvo	10 %	2		4	
Volatiliteettiriski						
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1		1	
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0		0	
Luottoriskipreemio*	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	1	2	0	1

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

* Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Johdannaisliiketoiminta

Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty johdannaissojaimukset käyttötarkoituksen mukaan eriteltyinä.

Vahinkovakuutustoiminta

- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 92 miljoonaa euroa (8). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 283 miljoonaa euroa (-39). Laskuperustemuutokset heikensivät tulosta 52 miljoonaa euroa (59).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 10 prosenttia (6).
- Etuasiakastalouksien määrä kasvoi 46 658:lla (42 731).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (89,8).
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 10,8 prosenttia (-0,4).

Vahinkovakuutustoiminnan tulos ja avainluvut

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 126	1 024	10
Korvauskulut	-830	-754	10
Liikekulut	-242	-223	8
Aineettomien poisto-oikaisu	-21	-22	-4
Vakuutustekninen kate	33	24	40
Sijoitustuotot ja -kulut	115	36	221
Muut tuotot ja kulut	-56	-52	9
Tulos ennen veroja	92	8	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	283	-39	
Yhdistetty kulusuhde, %	97,1	97,7	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	90,5	89,8	
Operatiivinen vahinkosuhde, %	69,1	68,0	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,5	21,8	
Operatiivinen riskisuhde, %	62,8	61,9	
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	27,8	27,9	
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	10,8	-0,4	
Vastuunkantokyky, %	81	77	
Henkilömäärä	2 384	2 355	1

Tulos

Tulos ennen veroja parani 92 miljoonaan euroon (8) pääosin sijoitustoiminnan hyvän tuloksen takia. Laskuperustemuutokset heikensivät vakuutusteknistä katetta 52 miljoonaa euroa (59). Eläkevastuiden diskonttokorko alennettiin 3,3 %:sta 3,0 %:iin, mikä kasvatti vakuutusvelkaa 52 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna vakuutusvelkaa kasvattivat diskonttokoron alennus 3,5 %:sta 3,3 %:iin 32 miljoonaa euroa ja eliniän odotteen kasvu 27 miljoonaa euroa.

Vakuutusmaksutuottojen kasvu oli vahvaa ja operatiivinen vakuutustekninen kannattavuus säilyi hyvänä. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat yhteensä 10 % (6 %). Operatiivinen vakuutustekninen kate oli 106 miljoonaa euroa (104) ja yhdistetty kulusuhde 90,5 % (89,8). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä laskuperustemuutoksia ja poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Yhdistetty kulusuhde edellä mainitut erät mukaan lukien oli 97,1 % (97,7).

Vakuutusmaksutuotot

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	566	503	13
Yritysiakkaat	513	472	9
Baltia	46	48	-3
Yhteensä	1 126	1 024	10

Vakuutusmaksutuottojen kasvu sekä henkilö- että yritysasiakkaissa oli vahvaa. Baltiassa vakuutusmaksutuotot jäivät edelleen vertailukautta pienemmiksi, vaikka ne kääntyivätkin kasvuun tarkastelujakson loppupuolella.

Etiasiakastalouksien määrän kasvu oli ennätysellinen 46 658 taloutta (42 731). Etiasiakastalouksia oli joulukuun lopussa 569 994, joista jo 69 % on keskittänyt myös pankkiasiointinsa OP-Pohjola-ryhmään. Ryhmän osuuspankkien ja Helsingin OP Pankin asiakkaat käyttivät pankki- ja vakuutusasioinnista kertyviä OP-bonuksia 1 629 000 vakuutuslaskuun (1 391 000), joista 251 000 laskua (209 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 82 miljoonaa euroa (66).

Vakuutusten myynti kasvoi yhteensä 12 %. Myynti henkilöasiakkaille kasvoi 13 % ja yritysasiakkaille 10 % vertailukaudesta.

Korvauskulujen kasvu pl. laskuperustemuutokset oli 12 %. Ilmoitettujen vahinkojen määrä kasvoi 8 % asiakasmäärän kasvun seurauksena. Uusista suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Vuonna 2012 kirjattiin 291 uutta (234) suurta tai keskiuurta vahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 120 miljoonaa euroa (92). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,1 miljoonan euron ja eläkevastuissa yli 0,5 miljoonan euron vahingot. Korvauskuluja pienensi 2 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän aiempina tilivuosina sattuneisiin vahinkoihin varatun korvausvastuun purkautuminen 27 miljoonalla eurolla (25).

Kasvaneen myynnin palkkiot ja henkilökulujen kasvu lisäsivät liikekuluja. Henkilöresursseja lisättiin vuoden 2011 aikana niin myyntiin kuin korvauspalveluunkin kasvavan asiakaskunnan palvelun parantamiseksi, joka heijastui vuoden 2012 kustannuksiin.

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhte (CR)

	2012		2011	
	Kate, milj. e	CR, %	Kate, milj. e	CR, %
Henkilöasiakkaat	67	88,2	60	88,1
Yritysiasiakkaat	34	93,3	47	90,0
Baltia	6	87,9	-3	105,3
Yhteensä	106	90,5	105	89,8

Henkilöasiakkaiden kannattavuus oli vertailukauden tasolla. Yritysiasiakkaissa kannattavuus heikkeni hieman epäsuotuisan vahinkokehityksen seurauksena. Baltiassa suotuisa vahinkokehitys paransi kannattavuutta merkittävästi.

Sijoitustoiminta

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 10,8 % (-0,4). Korkojen voimakas lasku ja osakekurssien nousu olivat keskeiset elementit hyvän sijoitustuloksen taustalla. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 115 miljoonaa euroa (36). Tulokseen kirjattiin arvonalennuksia 13 miljoonaa euroa (42). Tuotot käyvin arvoin olivat 306 miljoonaa euroa (-11).

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2012 lopussa oli 914 miljoonaa euroa (787). Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutusmaksutuottoihin (vastuunkantokyky) oli 81 % (77).

Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A-luottoluokituksen. Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokitukset ovat: Moody's tasolla A3 (näkömä: vakaa) ja Standard & Poor's tasolla AA- (näkömä: negatiivinen).

Vakuutusriskiasema

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Sekä riskikohtaisten että katastrofijälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti oli 120 miljoonaa euroa. Lisäksi korvausviiveeltään lyhythäntäisten vakuutuslajien suurvahinkojen omalle vastuulle jäävälle osalle on vuosiaggregaattisuoja, jonka kapasiteetti vuonna 2012 oli 10 miljoonaa euroa. Tämä suoja tulee käyttöön kun vuoden suurvahinkomeno on tavallista suurempi.

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja oman pääoman vaihtelua. Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Riskimuuttuja	Kokonais määrä vuonna 2012, milj. e	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutusmaksutuotto	1 126	kasvaa 1 %	11	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut	830	kasvaa 1 %	-8	heikkenee 0,7 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 0,4 % -yksikköä
Henkilöstökulut	129	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,9 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*	306	kasvaa 4 %	-12	heikkenee 1,1 % -yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	550	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-4	heikkenee 0,3 %-yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	kasvaa 1 vuotta	-34	heikkenee 3,0 %-yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	laskee 0,1 %-yksikköä	-18	heikkenee 1,6 %-yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta suurvahinkojen korvausmeno selittää merkittävän osuuden. Vuoden 2012 aikana tietoon tulleiden suurten ja keskisuurten vahinkojen määrä oli 291 kappaletta (234) ja niiden omalla vastuulla oleva korvausmeno yhteensä 120 miljoonaa euroa (92). Vuosien 2011 ja 2012 omalla vastuulla olevat määrät ovat aggregaattisuojaan jälkeisiä arvoja.

Vahinkovakuutuksen vakuutusvelasta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus sekä käytetty diskonttauskorko. Arvioitu kuolevuus perustuu suomalaisten vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämään kuolevuusmalliin, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen jatkuvan. Mallia on päivitetty viimeksi vuonna 2011.

Diskontattua vakuutusvelkaa oli 1 487 miljoonaa euroa (1 430). Se on diskontattu käyttäen 3,0 % (3,3) korkoa ja sen duraatio on 12,4 vuotta (12,1). Muu osa vakuutusvelasta 961 miljoonaa euroa (935) on diskonttaamatonta ja sen duraatio on 2,1 vuotta (2,1).

Sijoitusriskiasema

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta oli vuoden 2012 lopussa 3 149 (2 863) miljoonaa euroa. Sijoituskanta sisältää sekä vakuutusvelan että vakavaraisuuspääoman katteena olevat sijoitukset. Sijoitussalkusta joukkolainojen osuus oli 75 % (72) ja listattujen osakkeiden ja pääomasijoitusten osuus 12 % (13).

Vahinkovakuutuksen sijoituskannan allokaatiojakauma

Sijoituskannan allokaatiojakauma	31.12.2012		31.12.2011	
	Käypä arvo, milj. e	%	Käypä arvo, milj. e	%
Rahamarkkinat yhteensä	42	1	48	2
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 369	75	2 050	72
Osakkeet ja pääomasijoitukset	367	12	379	13
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	82	3	132	5
Kiinteistösijoitukset yhteensä	290	9	254	9
Yhteensä	3 149	100	2 863	100

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus S&P:n luokituksen mukaan oli A+ (AA-) ja Moody'sin luokituksen mukaan A1 (Aa3) eli hieman matalammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 4,7 vuotta (4,8) ja duraatio oli 4,2 vuotta (3,9). Korkosalkun juokseva korko markkina-arvolle vuodenvaihteessa oli 1,9 %.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2012

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	14	145	323	187	106	77	853	36 %
Aa1-Aa3	27	47	142	23	12	27	278	12 %
A1-A3	37	194	220	88	38	1	578	25 %
Baa1-Baa3	25	80	176	68	74	26	448	19 %
Ba1 tai alempi	32	79	47	26	6	8	198	8 %
Sisäisesti luokiteltu	1	0	0	0	0	0	1	0 %
Yhteensä	135	545	909	392	236	139	2 356	100 %

Jakauma ei sisällä luottojohdannaisia.

Vahinkovakuutuksen avoin valuuttapositio oli 254 miljoonaa euroa (196) eli 8 prosenttia sijoituskannasta. Valuuttariskiä on suojattu aktiivisesti valuuttajohdannaisilla.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu sijoitusriskien herkkyyttä ja niiden vaikutusta omaan pääomaan:

Sijoitusluokat	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
			31.12.2012	31.12.2011
Joukkolainat ja korkorahastot ¹	Korko	1 %-yksikkö	72	84
Osakkeet ²	Markkina-arvo	10 %	30	35
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	Markkina-arvo	10 %	10	10
Raaka-aineet	Markkina-arvo	10 %	1	
Kiinteistöt	Markkina-arvo	10 %	29	25
Valuutta	Valuutan arvo	10 %	25	20
Luottoriskipreemio ³	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	9	8
Johdannaiset ⁴	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	2	4

¹ Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

² Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

³ Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

⁴ Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä, valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä.

Varainhoito

- Varainhoidon tulos ennen veroja kasvoi 19 % 32 miljoonaan euroon (27).
- Hallinnoitavat asiakasvarat kasvoivat 5 % ja olivat 32,7 miljardia euroa.
- Sijoitustoiminnan menestys oli hyvää, mikä näkyi tuottopalkkioiden kasvuna.

Varainhoidon tulos ja avainluvut

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Nettopalkkiotuotot	60	50	20
Muut tuotot	5	6	-15
Tuotot yhteensä	65	56	16
Henkilöstökulut	19	18	7
Muut kulut	14	13	7
Kulut yhteensä	33	31	7
Osuus osakkuusyrityksen tuloksesta	1	2	-76
Tulos ennen veroja	32	27	19
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	32	27	19
Hallinnoitavat asiakasvarat mrd. e	32,7	31,3	5
Operatiivinen kulu-tuottosuhte, %	47	49	
Henkilömäärä	153	149	3

Tulos

Varainhoidon tulos oli 32 miljoonaa euroa (27). Operatiivinen kulu-tuottosuhde oli 47 % (49). Onnistuneen sijoitustoiminnan seurauksena tulokseen sisältyvät tuottooperusteiset palkkiot nousivat 15,2 miljoonaan euroon (0,8). Tulos sisältää osuuden osakkuusyhtiö Access Capital Partners Group SA:n nettotuloksesta.

Hallinnoitavat varat ovat kehittyneet positiivisesti viime vuoden vaihteen tasolta ja olivat 32,7 miljardia euroa. Instituutio- ja private-asiakkaiden hallinnoitavat varat kasvoivat vuodesta 2011, mutta OP-rahastojen hallinnoitavat varat laskivat. Varainhoidon salkunhoidossa olevista OP-rahastoista 68 % ylitti vertailuindeksinsä tuoton vuonna 2012.

Hallinnoitavat asiakasvarat

Mrd. e	2012	2011
Instituutioasiakkaat	19,5	18,5
OP-rahastot	9,5	9,9
Private	3,7	2,8
Yhteensä	32,7	31,3

Hallinnoitavien asiakasvarojen jakauma

%	2012	2011
Rahamarkkinasijoitukset	16	17
Joukkovelkakirjalainat	40	39
Osakkeet	27	26
Muut	18	19
Yhteensä	100	100

Konsernitoiminnot

- Tulos ennen veroja oli 28 miljoonaa euroa eli 4 miljoonaa euroa suurempi kuin vertailukaudella.
- Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat selvästi vertailukautta pienemmät.
- Tulos ennen veroja käyvin arvoin parani 348 miljoonaa euroa vertailukaudesta ja oli 250 miljoonaa euroa (-98).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvällä tasolla.

Konsernitoimintojen tulos ja avainluvut

Milj. e	2012	2011	Muutos, %
Korkokate	36	35	4
Kaupankäynnin nettotuotot	1	3	-58
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	18	-37
Muut tuotot	16	11	45
Tuotot yhteensä	65	67	-3
Henkilöstökulut	14	13	10
Muut kulut	20	18	9
Kulut yhteensä	34	31	9
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	31	36	-13
Saamisten arvonalentumiset	3	11	-74
Tulos ennen veroja	28	24	15
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	250	-98	
Likviditeettireservi, mrd. e	14,6	15,0	
Riskipainotetut sitoumukset, mrd. e	1,7	2,3	
Saamiset ja velat OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille nettoasema, mrd. e	3,2	1,7	
Keskuspankkitoiminnan tulos, milj.e	8	13	
Henkilömäärä	123	129	

Tulos

Tulos ennen veroja oli 28 miljoonaa euroa eli 4 miljoonaa euroa suurempi kuin vertailukaudella. Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 250 miljoonaa euroa (-98). Euroopan keskuspankin rahoitusoperaatioiden myötä kasvanut likviditeetti rauhoitti markkinoita ja kavensi luottoriskimarginaaleja.

Suomen Luotto-osuuskunnan myytyä Luottokunta Oy:n osakkeet, Pohjolan omistamien osuuksien arvoa korotettiin 31 miljoonalla eurolla. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyy Luotto-osuuskunnalta saatua osuuspääoman korkoa 11 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyy 4 miljoonaa euroa myyntitappiota saamistodistuksista. Vertailukaudella myyntivoitot olivat 7 miljoonaa euroa. Osinkotuotot olivat 15 miljoonaa euroa (10). Joukkovelkakirjalainoista kirjattiin arvonalentumisia 3 miljoonaa euroa (11).

Pohjolan oman rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP-Pohjola-ryhmä on laskenut liikkeeseen pitkäaikaisia

joukkovelkakirjalainoja vuoden 2012 aikana yhteensä 4,5 miljardia euroa, joilla katettiin koko vuoden aikana erääntyvien pitkäaikaisten lainojen määrä. Pohjolan liikkeeseen laskeman senior-ehtoisen rahoituksen osuus tästä oli 2,4 miljardia euroa, alemman toissijaisen oman pääoman ehtoisen lainan osuus oli 0,5 miljardia euroa ja 1,6 miljardia euroa oli OP-Asuntoluottopankin liikkeeseen laskemia kiinteistövakuudellisia joukkovelkakirjalainoja.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen keskimarginaali oli vuoden lopussa 40 korkopistettä (27). Varainhankinnan keskimääräistä kustannusta on nostanut lyhyen tukkuvarainhankinnan määrän pienentäminen sekä erääntyvän pitkäaikaisen rahoituksen uusiminen aiempaa korkeammalla marginaalitasolla.

Konsernitoimintojen riskiasema

Luottoriskiasema

Konsernitoimintojen kokonaisvastuut olivat vuoden 2012 lopussa 20,4 miljardia euroa ja ne muodostuivat likviditeettireservistä sekä saamisista osuuspankeilta. Konsernitoimintojen vastuista 99 % (98) oli investointitason vastapuolilta.

OP-Pohjola-ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle Pohjola Pankki Oyj:lle osuuspankit ja OP-Pohjola osk tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Osuuspankkien ja OP-Pohjola osk:n vastuut kasvoivat vuoden aikana 1,7 miljardia euroa eli noin 23 %. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP-Pohjola osk:n vastuut ovat investointitasoa.

Konsernitoiminnoissa ylläpidetään OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi likviditeettireserviä. Likviditeettireservin määrä oli joulukuun lopussa 14,6 miljardia euroa (12,6). Varat koostuvat lähinnä hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemista saamistodistuksista sekä arvopaperistetuista saamisista ja vakuuskelpoisista yritysluotoista.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2012, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	%
Aaa*	5 721	868	683	409	751	22	8 452	58 %
Aa1-Aa3	86	270	156	315	254	11	1 092	7 %
A1-A3	244	458	234	14	13	1	964	7 %
Baa1-Baa3	106	192	123	4	7		432	3 %
Ba1 tai alempi	55	33	67	31	36	0	221	2 %
Sisäisesti luokiteltu**	575	707	1 047	408	203	504	3 443	24 %
Yhteensä	6 787	2 527	2 308	1 181	1 264	538	14 605	100 %

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 4,6 vuotta.

* ml. talletukset keskuspankissa

** PD ≤ 0,40 %

Sisäisesti luokitellut rahoitusvarat muodostuvat lähinnä suomalaisten yritysten ja yhteisöjen liikkeeseen laskemista joukkovelkakirjalainoista.

Markkinariskiasema

Konsernitoimintojen merkittävimmät markkinariskit muodostuvat likviditeettireservin luottoriskimarginaaleista sekä rahoitustaseen korkoriskistä.

Korkoriski oli vuoden aikana keskimäärin 16,1 miljoonaa euroa (17,3) käytettävällä 1 %-yksikön koron muutoksen mittarilla mitattuna. Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 30 miljoonaa euroa (29), josta pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen muodostivat 26 miljoonaa euroa (24). Kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2012 lopussa 30 miljoonaa euroa (35), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 3 (3) miljoonaa euroa.

Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Konsernitoiminnot, milj. e	Riski- parametri	Muutos	31.12.2012		31.12.2011	
			Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	22		25	0
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0		0	
Luottoriskipreemio*	Luottoriski- marginaali	0,1 %-yksikköä		19	0	23
Hintariski						
Osakesalkku	Markkina-arvo	10 %		0		0
Pääomarahastot	Markkina-arvo	10 %		3		3
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %	3		3	

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

* Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Henkilöstö ja palkitseminen

Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 404 henkilöä eli 24 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Pankkitoiminnassa työskenteli 745 henkilöä (748), Vahinkovakuutustoiminnassa 2 384 henkilöä (2 355), Varainhoidossa 153 henkilöä (149) ja Konsernitoiminnoissa 123 henkilöä (129). Konsernin henkilöstöstä ulkomailla työskenteli yhteensä 387 henkilöä (360). Uudelleenjärjestelyohjelman kuvauksen yhteydessä on kerrottu sen vaikutuksista konsernin henkilömäärään.

OP-Pohjola-ryhmän ja Pohjolan muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Tarkemmat tiedot palkitsemisesta kerrotaan vuoden 2012 tilinpäätöksen liitetiedossa 97.

Pohjolan tytäryhtiöissä Pohjola Varainhoito Oy:ssä ja Pohjola Corporate Finance Oy:ssä on ollut voimassa osakasjärjestely, jossa yhtiön avainhenkilöt omistivat osan kyseisen yhtiön osakkeista. Nämä omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät on lopetettu.

Investoinnit

Kokonaisinvestoinnit vuonna 2012 olivat 43 miljoonaa euroa (33). Tästä 19 miljoonaa euroa (12) kohdistui Pankkitoimintaan, 22 miljoonaa euroa (20) Vahinkovakuutustoimintaan, 1 miljoona euroa (1) Varainhoitoon ja 2 miljoonaa euroa (1) Konsernitoimintoihin. Investoinnit olivat pääasiassa tietojärjestelmäinvestointeja.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on keskeinen osa Pohjolan ja OP-Pohjola-ryhmän arvoja ja strategiaa, ja Pohjola osana OP-Pohjola-ryhmää on sitoutunut edistämään yhteiskuntavastuuta liiketoiminnossaan. Vastuullisuuden perusta rakentuu ryhmän arvoille, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle. Strategian mukaisesti OP-Pohjolan vastuullisuus näkyy jokapäiväisessä toiminnassa niin asiakkaille kuin henkilöstölle. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä huomioidaan taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristövastuu.

Yhteiskuntavastuun toimenpiteitä linjataan yhteiskuntavastuuohjelman avulla. Vastuu käytännön yhteiskuntavastuutyöstä on ryhmän yritysten hallituksilla ja johtoryhmillä, jotka toteuttavat yhteiskuntavastuuta omien päätöksentekoprosessiensa mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän yhteiskuntavastuuohjelma käsittää viisi teemaa:

- Paikallisuus ja yhteiskunta kiinnittää huomiota ryhmän liiketoimintaan paikallisesti ja alueellisesti sekä OP-Pohjolan asemaan suomalaisessa taloudellisessa infrastruktuurissa.
- Vastuu sidosryhmistä sisältää toimenpiteet ja vuoropuhelun eri sidosryhmien kanssa ja huomioi henkilöstön ja asiakkaiden tyytyväisyyteen vaikuttavat asiat. Sidoryhmävastuuseen kuuluu myös läpinäkyvä ja selkeä viestintä ja markkinointi.
- Vastuulliset tuotteet ja palvelut sisältävät vastuullisen sijoittamisen periaatteet, vastuullisen luotonantoprosessin kehittämisen sekä OP-Pohjolan tarjoamien pankki- ja vakuutuspalveluiden vastuullisuuden.
- Eettisen liiketoiminnan alla käsitellään hyvän liiketavan periaatteita, erilaisia toimintaohjeita ja niiden jalkauttamista ryhmässä.
- Ympäristö-teeman alla tarkastellaan ryhmän oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön.

OP-Pohjola-ryhmä on sitoutunut noudattamaan lakien ja määräysten lisäksi myös kansainvälisiä, toimintaa ohjaavia sitoumuksia. OP-Pohjola-ryhmä kunnioittaa ja noudattaa YK:n Global Compact -aloitteen periaatteiden edistämistä. Lisäksi Pohjola Varainhoito ja OP-Rahastoyhtiö ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet sekä kansainvälisen sijoittajayhteisön Carbon Disclosure Project ja Water Disclosure Project -asiakirjat.

Hyvän liiketavan periaatteet luovat eettisen perustan, minkä mukaan kaikkien OP-Pohjolassa työskentelevien tulee toimia roolista, asemasta tai toimipaikasta riippumatta.

OP-Pohjola-ryhmän yhteiskuntavastuuohjelmasta voi lukea lisää Pohjolan ja OP-Pohjola-ryhmän vuoden 2012 vuosikertomuksista.

Konsernin rakennejärjestelyt

Pohjola Terveys Oy ja Excenta Oy sulautuivat vuoden 2012 alussa ja yhtiöiden toiminta jatkuu Pohjola Terveys Oy:n nimellä.

Pohjola Vakuutus perusti Helsinkiin päiväkirurgisen Omasairaala Oy:n, joka keskittyy ortopedisten sairauksien ja vammojen tutkimukseen ja hoitoon. Sairaala aloitti toimintansa vuoden 2013 alussa.

Pohjola Pankin Baltian-palvelut laajenivat Latvian sivukonttorin aloittaessa toimintansa. Uudet yritysasiakkaille suunnatut palvelut Latviassa ovat tässä vaiheessa maksuliikkeen ja likviditeetin hallinta sekä käyttöpääomarahoitusta ja investointirahoitusta.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjoihin. A-osakkeet ovat vapaasti luovutettavissa olevia ja ne ovat kaupankäynnin kohteena NASDAQ OMX Helsingissä. K-osakkeita saa omistaa vain osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiö ja OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisö OP-Pohjola osk. A-sarjan osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen ja K-sarjan osake viisi ääntä. A-sarjan osakkeelle maksetaan vuotuista osinkoa, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeelle maksettavaa osinkoa korkeampi.

Vuoden 2012 lopussa osakkeita oli yhteensä 319 551 415 kappaletta. A-osakkeita oli 251 942 798 kappaletta. A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 78,8 % ja äänistä 42,7 %. K-osakkeiden lukumäärä oli 67 608 617 kappaletta ja K-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 21,2 % ja äänistä 57,3 %. Yhtiön osakkeiden tuottama kokonaissäänimäärä oli 589 985 883.

Pohjolan NASDAQ OMX Helsingissä noteerattavien A-osakkeiden ja noteeraamattomien K-osakkeiden kokonaismäärissä tapahtui seuraava muutos vuonna 2012. Osuuspankkien omistamia Pohjola Pankki Oyj:n K-sarjan osakkeita muunnettiin A-sarjan osakkeiksi 773 028 kappaletta. Muutokset merkittiin kaupparekisteriin 10.4.2012 ja kaupankäynti muunnetuilla A-sarjan osakkeilla alkoi pörssissä 11.4.2012. K-sarjan osakkeiden lukumäärä aleni 68 381 645 kappaleesta 67 608 617 kappaleeseen, ja NASDAQ OMX Helsingissä noteerattavien A-sarjan osakkeiden lukumäärä kasvoi 251 169 770 kappaleesta 251 942 798 kappaleeseen. Muunnot eivät vaikuta osakkeiden kokonaismäärään, joka on 319 551 415 kappaletta. Yhtiön osakkeiden tuottama äänimäärä on muunnon jälkeen yhteensä 589 985 883.

Pohjola Pankki Oyj:llä oli vuoden 2012 lopussa 32 278 rekisteröityä osakkeenomistajaa. Määrä oli 1 684 pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Osakkeenomistajista 95,3 % oli yksityishenkilöitä. Suurin yksittäinen osakkeenomistaja on yhtiön emoyhteisö OP-Pohjola osk, jonka osuus kaikista osakkeista oli 37,24 % ja äänistä 61,28 %. Hallintarekisteröityjen osakkeiden osuus kasvoi hieman vuoden 2012 aikana. Vuoden lopussa niiden osuus A-osakkeista oli 20,4 % (20,2).

Hallituksen ja konsernin johtoryhmän jäsenet omistivat vuoden 2012 lopussa 168 602 (148 028) A-osaketta, mikä edustaa yhteensä 0,05 % (0,05) yhtiön koko osakekannasta ja 0,03 % (0,02) äänistä.

Yhtiön osakekurssi oli vuoden 2012 lopussa 11,27 euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 7,51 euroa. Vuoden ylin kurssi oli 11,42 euroa ja alin 7,34 euroa. Pohjolan markkina-arvo oli vuoden 2012 lopussa 3 601 miljoonaa euroa (2 400). Markkina-arvon laskennassa K-osakkeet on arvostettu A-osakkeen kurssilla.

Osakkeiden euromääräinen vaihto laski vuoden 2012 aikana. Euromääräinen vaihto oli 1 133 miljoonaa euroa kun se edellisvuoden vastaavalla ajanjaksolla oli 1 514 miljoonaa euroa. Niin ikään osakkeen kappalemääräinen vaihto laski. Vuoden aikana vaihtoi omistajaa 126 miljoonaa osaketta. Edellisenä vuonna vastaava määrä oli 174 miljoonaa osaketta.

Vuonna 2012 ei tehty liputusilmoituksia.

Yhtiökokous valtuutti 27.3.2012 hallituksen päättämään yhdestä tai useammasta maksullisesta osakeannista. Osakeannissa annettavien A-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 24 000 000 kappaletta ja K-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 6 000 000 kappaletta. Valtuutus sisältää hallitukselle myös oikeuden poiketa osakkeenomistajalle kuuluvasta etuoikeudesta yhtiön osakkeisiin (suunnattu osakeanti), jos tähän on osakeyhtiölain mukainen yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Valtuutusta voidaan tällöin käyttää yrityskauppojen tai muiden yhtiön liiketoimintaan kuuluvien järjestelyjen rahoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Valtuutus sisältää hallitukselle oikeuden päättää osakeannin ehdoista ja toimenpiteisiin liittyvistä seikoista. Hallituksella on myös oikeus päättää, kirjataanko merkintähinta kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon taikka osakepääomaan. Valtuutus on voimassa 27.3.2013 saakka. Hallitus ei ole valtuutuksen nojalla päättänyt osakeannista. Tämänkaltaisia aikaisemmin annettuja valtuuksia edellisiltä vuosilta ei myöskään ollut voimassa vuonna 2012.

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiökokous ei vuoden 2012 aikana tehnyt päätöksiä omien osakkeiden hankinnasta eikä myöskään antanut tätä koskevia valtuutuksia. Tämänkaltaisia aikaisemmin annettuja valtuutuksia edellisiltä vuosilta ei myöskään muutoin ollut voimassa vuonna 2012.

Osakeomistusten jakautumista koskevat tiedot on esitetty emoyhtiön liitetiedoissa.

Osakekohtaisten tunnuslukujen aikasarjat on esitetty toimintakertomuksen luvussa "Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut".

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä

Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous 27.3.2012 vahvisti vuoden 2011 tilinpäätöksen, myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden ja päätti jakaa osinkoa 0,41 euroa A-sarjan osakkeelta ja 0,38 euroa K-sarjan osakkeelta. Hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistettiin kahdeksan. Tämän lisäksi yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään osakeannista.

Tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, ilmoittamanaan päävastuullisena tilintarkastajana Sixten Nyman, KHT.

Hallinnointi

Yhtiön hallitukseen valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka uudelleen varatoimitusjohtaja Merja Auvinen, toimitusjohtaja Jukka Hienonen, toimitusjohtaja Harri Sailas ja diplomi-insinööri Tom von Weymarn sekä uusina jäseninä toimitusjohtaja Jukka Hulkkonen, toimitusjohtaja Mirja-Leena (Mirkku) Kullberg.

Hallitukseen kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden lisäksi lain mukaisesti hallituksen puheenjohtajana yhtiön emoyhteisön OP-Pohjola osk:n johtokunnan puheenjohtaja, pääjohtaja Reijo Karhinen ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti varapuheenjohtajana OP-Pohjola osk:n johtokunnan varapuheenjohtaja, liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen.

Pohjola Pankki Oyj:n varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen 27.3.2012 pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa valittiin hallituksen valiokuntien jäsenet ja arvioitiin jäsenten riippumattomuus.

Palkitsemisvaliokunnan jäsenet ovat: pääjohtaja Reijo Karhinen (puheenjohtaja), liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Jukka Hienonen.

Riskienhallintavaliokunnan jäsenet ovat: liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Jukka Hulkkonen (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Harri Sailas.

Tarkastusvaliokunnan jäsenet ovat: diplomi-insinööri Tom von Weymarn (puheenjohtaja), varatoimitusjohtaja Merja Auvinen (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Mirkku Kullberg.

Hallitus on arvioinut jäsentensä riippumattomuuden ja todennut, että Jukka Hienonen, Mirkku Kullberg ja Tom von Weymarn ovat riippumattomia sekä yhtiöstä että sen merkittävistä osakkeenomistajista.

Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiön Pohjola Varainhoito Oy:n toimitusjohtajaksi valittiin 10.2. alkaen Karri Alameri. Hän seuraa tehtävässään Mikko Koskimiestä.

Konsernin johtoryhmään kuuluvat puheenjohtajana toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen ja jäseninä Vesa Aho, Karri Alameri 10.2. alkaen (Mikko Koskimies 10.2. saakka), Jouko Pölönen, Reima Rytsölä, Petri Viertiö ja Tarja Ollilainen.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Pohjola Pankki on esittänyt selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä erillisessä kertomuksessa, joka on saatavilla yhtiön internetsivuilla www.pohjola.fi

Ulkomaiset edustustot ja sivuliikkeet

Pohjola Pankki Oyj:llä on edustusto Pietarissa ja sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuaassa. Lisäksi Pohjola Pankki Oyj:llä on Virossa, Latviassa ja Liettuaassa rahoitusyhtiötoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt. Pohjola Vakuutusella on Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittava tytäryhtiö, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuaassa.

Yhteisvastuu

Pohjola Pankki Oyj on talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön (OP-Pohjola osk) jäsen ja kuuluu sanottuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat Pohjola Pankki Oyj:n ohella yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva OP-Pohjola osk, muut keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Pohjola-konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt eivät kuulu edellä tarkoitettuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset (lähes 200 osuuspankkia, Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj ja OP-Prosessipalvelut Oy) ja keskusyhteisö ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on erääntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osittelulaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuuosuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola Pankki Oyj, ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti.

Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Keskusyhteisö valvoo talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitosten toimintaa, vahvistaa niiden toiminnassa noudatettavaksi edellä tarkoitetun lain 5 §:ssä tarkoitetut toimintaperiaatteet sekä antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita vakavaraisuuden ja riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön perusteella osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja (osuuspankit, Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj) pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta enintään 100 000 euroon asti.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu sijoittajien korvausrahastoon. Korvausrahasto turvaa sijoittajien riidattomien ja erääntyneiden saamisten suorituksen silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi maksamaan sijoittajien saamia tietyn määräajan kuluessa. Sijoittajalle maksetaan 90 % hänen saamisistaan kuitenkin enintään 20 000 euroon saakka. Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia jäsenluottolaitoksia pidetään korvaussuojan osalta yhtenä luottolaitoksena. Rahasto ei korvaa arvopaperien kurssimuutoksista tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten, sijoittajien saamia.

Vuoden 2013 näkymät

Pankkitoiminnassa luottokannan kasvunäkymät ovat vuotta 2012 vaisummat. Yritysten toimintaympäristö pysyy haastavana. Pankkitoiminnan vuoden 2013 tuloskehityksen suurimmat epävarmuustekijät liittyvät luottosalkun tulevien arvonalennusten määrään.

Eduskunta hyväksyi 28.12.2012 lain väliaikaisesta pankkiverosta. Veron määrä on 0,125 prosenttia riskipainotettujen erien määrästä, mikä vastaa noin 19 miljoonan euron verotuksessa vähennyskelvotonta lisäkulia Pohjola Pankille vuonna 2013.

Vakuutusmaksutuottojen kasvun arvioidaan olevan markkinoita nopeampaa. Vahinkovakuutuksen operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen koko vuodelta arvioidaan olevan vaihteluvälissä 89–93 prosenttia, mikäli suurvahinkoja ei tule merkittävästi enemmän kuin vuonna 2012. Sijoitustoiminnan tuotot riippuvat pitkälti sijoitusmarkkinoiden kehityksestä. Vahinkovakuutuksen vuoden 2013 tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät ovat sijoitusmarkkinoiden kehitys ja suurvahinkojen vaikutus korvausmenoon.

Varainhoidon vuoden 2013 tuloskehityksen suurimmat epävarmuustekijät ovat sijoitustoiminnan menestykseen sidottujen palkkioiden toteutuminen sekä hallinnoitavien asiakasvarojen määrä.

Konsernitoimintojen tulokseen keskeisimmin vaikuttavat tekijät ovat likviditeettireservistä syntyvä korkokate, saamistodistuksista realisoituvat myyntivoitot ja -tappiot sekä saamistodistuksiin mahdollisesti tehtävät tulosvaikutteiset arvonalennukset. Konsernitoimintojen korkokatteen arvioidaan jäävän vuotta 2012 pienemmäksi.

Konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan vuonna 2013 olevan suurempi kuin vuonna 2012.

Suhdannenäkymiin ja yleiseen toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus on edelleen suuri.

Kaikki tässä katsauksessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä

Pohjola Pankki Oyj:n oma pääoma 31.12.2012 oli 1 719 758 901,82 euroa, josta jakokelpoinen oma pääoma oli 570 537 192,60 euroa.

Yhtiökokouksen käytettävissä on jakokelpoisia varoja:

	euro
Tilikauden 2012 voitto	194 506 607,98
Edellisen tilikauden voitto	44 649 747,56
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	307 931 364,75
Muut vapaat rahastot	23 449 472,31
Yhteensä	570 537 192,60

Yhtiön jakokelpoisia varoja ehdotetaan jaettavaksi osinkona yhtiön osakkeenomistajille

- A-sarjan 251 942 798 osakkeelle 0,46 euroa eli 115 893 687,08 euroa ja K-sarjan 67 608 617 osakkeelle 0,43 euroa eli 29 071 705,31 euroa, joten osingonjaon yhteismääräksi ehdotetaan 144 965 392,39 euroa.

Osingonjakoon ehdotetaan käytettäväksi tilikauden 2012 voitosta 144 965 392,39 euroa. Yhtiön jakokelpoiseen omaan pääomaan jää tällöin 425 571 800,21 euroa.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että jakokelpoisista varoista varataan hallituksen käyttöön yleishyödyllisiin tai niihin rinnastettaviin tarkoituksiin lahjoituksina jaettavaksi enintään 150 000 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päätymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan osakkeenomistajille, jotka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 27.3.2013 on merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön omistajaluetteloon ja että osinko maksetaan arvo-osuusjärjestelmässä 5.4.2013.

Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut

	2008	2009	2010	2011	2012
Oman pääoman tuotto (ROE), %	5,0	10,0	9,9	9,2	11,2
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (ROE), %***	-5,6	19,2	9,3	3,1	23,3
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,3	0,6	0,6	0,6	0,7
Omavaraisuusaste, %	5,1	6,4	6,6	5,6	6,2
Henkilöstö keskimäärin	3 085	2 966	3 005	3 189	3 421
Kulujen osuus tuotoista, %	76	56	56	62	57
Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut	2008	2009	2010	2011	2012
Tulos/osake (EPS), euro					
A-osake**	0,36	0,66	0,72	0,68	0,90
K-osake**	0,33	0,63	0,69	0,65	0,87
Oma pääoma/osake, euro**	6,58	7,09	7,44	7,22	8,67
Osinko/osake, euro*, **	0,18	0,33	0,39	0,40	0,45
Osinko/tulos, %*, **	51,4	50,7	54,9	59,9	50,9
Efektiivinen osinkotuotto, % (Pohjola A)*, **	2,4	4,5	4,5	5,5	4,1
Hinta/voitto -suhde (P/E)**	22,4	11,5	12,5	11,2	12,7
Osakkeen kurssikehitys (Pohjola A)**					
keskikurssi, euro**	9,15	6,32	8,61	8,52	8,99
alin kurssi, euro**	6,28	3,80	6,97	6,47	11,42
ylin kurssi, euro**	11,43	9,31	9,79	10,28	7,34
vuoden lopun kurssi, euro**	7,88	7,55	8,97	7,51	11,27
Osakekannan markkina-arvo (Pohjola A), milj.e	1 556	1 896	2 253	1 886	2 839
Osakekannan markkina-arvo (Pohjola A ja K), milj.e	1 983	2 413	2 866	2 400	3 601
Osakkeiden vaihto (Pohjola A), 1 000 kpl	118 771	174 863	153 845	174 151	126 205
% osakekannasta (Pohjola A)	74,4	74,8	61,3	69,3	50,1
Osakkeiden antioikaistu lukumäärä (kaikki)					
keskimäärin tilikaudella, kpl**	249 057 242	295 795 845	319 551 415	319 551 415	319 551 415
tilikauden lopussa, kpl**	249 057 242	319 551 415	319 551 415	319 551 415	319 551 415
Osakkeiden lukumäärä (kaikki)					
keskimäärin tilikaudella, kpl	203 350 900	295 795 845	319 551 415	319 551 415	319 551 415
tilikauden lopussa, kpl	203 350 900	319 551 415	319 551 415	319 551 415	319 551 415

* Hallituksen ehdotus: 0,46 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,43 euroa K-sarjan osakkeelle.

** Osakekohtaiset tunnusluvut on oikaistu takautuvasti osakeantikertoimella johtuen Pohjola Pankki Oyj:n osakeannista ja 4.5.2009 kaupparekisteriin merkityistä uusista osakkeista.

*** Vuosien 2008–2010 tunnuslukuja ei ole oikaistu takautuvasti vuonna 2012 toteutetun tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutoksen vuoksi (IAS 19). Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta esitettyihin tunnuslukuihin.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE) %

Tilikauden voitto / Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoon %

Tilikauden laaja tulos / Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Koko pääoman tuotto (ROA) %

Tilikauden voitto / Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma / Taseen loppusumma x 100

Kulujen osuus tuotoista, %

Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut / (Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuottojen ja -kulujen netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Tulos/osake (EPS)

Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

Oma pääoma/osake

Oma pääoma / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/osake

Tilikaudelta jaettava osinko / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/tulos, %

Osakekohtainen osinko / Osakekohtainen tulos x 100

Efekttiivinen osinkotuotto, %

(Osinko/osake) / Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x 100

Hinta/voitto -suhde (P/E)

Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi / Tulos / osake

Keskikurssi

Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto / Osakkeiden vaihto, kpl

Osakekannan markkina-arvo

Osakkeiden lukumäärä x tilinpäätöspäivän viimeinen kaupantekokurssi

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde

Ryhmittymän omat varat yhteensä / Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä

Vakavaraisuussuhde, %

Omat varat yhteensä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Vakavaraisuussuhde ensisijaisille omille varoille, %

Ensisijaiset omat varat yhteensä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Core Teir 1, %

Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Vahinkovakuutuksen tunnusluvut

Vahinkovakuutustoiminnan tunnusluvut on laskettu Finanssivalvonnan määräysten mukaisesti käyttäen pohjana soveltuvin osin vastaavia IFRS-tietoja. Tunnuslukujen laskennassa käytetään Vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset ja korvausten hoitokulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Liikekulusuhde

Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Yhdistetty kulusuhde

Vahinkosuhte + liikekulusuhde

Riskisuhte + toimintakulusuhde

Vastuunkantokyky (solvenssisuhde)

(+ Vahinkovakuutuksen nettovarot

+ Pääomalainat

+ Tilikauden verovelka (netto)

- Lähitulevaisuudessa realisoituvat laskennalliset verot ja muut toimintapääomasta vähennettävät erät

- Aineettomat hyödykkeet) /

Vakuutusmaksutuotot x 100

Operatiiviset tunnusluvut

Operatiivinen kulu/tuotto -suhde

(+ Henkilöstökulut + Muut hallintokulut + Liiketoiminnan Muut kulut pl. Pohjolan hankinnassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon poistot) /

(+ Korkokate + Vahinkovakuustoittoiminnan nettotuotot + Palkkiotuottojen ja -kulujen netto + Kaupankäynnin nettotuotot + Sijoitustoiminnan nettotuotot + Liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Operatiivinen vahinkosuhte

Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset /

Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto) x 100

Operatiivinen liikekulusuhde

Liikekulut / Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto) x 100

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde

Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde

Operatiivinen riskisuhte + Operatiivinen toimintakulusuhde

Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset / Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset x 100

Operatiivinen toimintakulusuhde

Liikekulut ja korvausten selvittelykulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset x 100

Tunnukslukujen laskennassa käytetyt perusteet

Vahinkovakuutus, milj. e	2012	2011
Vahinkovakuutuksen nettovarat	1 654	1 490
Tilikauden verovelat (netto)	-49	4
Omat pääomalainat	50	50
Lähitulevaisuudessa realisoituvat laskennalliset verot ja muut yhtiöiden toimintapääomasta vähennettävät erät	-6	-5
Aineettomat hyödykkeet	747	756
Laskuperustemuutokset ja muut kertaluonteiset erät, milj.e	2012	2011
Eliniän odotteen kasvusta aiheutuva vakuutusvelan lisäys		-27
Diskonttokoron muutos	-52	-32

Konsernitilinpäätös, IFRS

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Konsernin tuloslaskelma

Milj. e	Liite	2012	2011
Korkokate	4	263	276
Saamisten arvonalentumiset	5	57	60
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		206	215
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	6	438	318
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	7	169	161
Kaupankäynnin nettotuotot	8	79	26
Sijoitustoiminnan nettotuotot	9	13	23
Liiketoiminnan muut tuotot	10	37	41
Nettotuotot yhteensä		941	783
Henkilöstökulut	11	230	212
Ict-kulut		87	81
Poistot		50	57
Muut kulut		200	177
Kulut yhteensä		567	527
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		1	2
Tulos ennen veroja		374	258
Tuloverot	14	89	43
Tilikauden tulos		285	216
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		285	216
Yhteensä		285	216
Tulos/osake (EPS), e			
A-osake	15	0,90	0,68
K-osake	15	0,87	0,65

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. e	Liite	2012	2011
Tilikauden tulos		285	216
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta		401	-202
Rahavirran suojauksesta		17	22
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)		-12	-10
Muuntoerot		0	1
Tuloverot			
Käypään arvoon arvostamisesta		98	-49
Rahavirran suojauksesta		4	5
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvista vakuutusmatemaattisista voitoista/(tappioista)		-3	-2
Tilikauden laaja tulos		592	72
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		592	72
Yhteensä		592	72

Konsernitase

Milj. e	Liite	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Käteiset varat	16	5 643	4 247	1 501
Saamiset luottolaitoksilta	17	8 815	7 367	8 033
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	18			
Kaupankäynnin rahoitusvarat		246	170	410
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		9	13	12
Johdannaissopimukset	19	4 462	3 326	1 962
Saamiset asiakkailta	20	13 839	12 701	12 433
Vahinkovakuutustoiminnan varat	21	3 523	3 256	3 198
Sijoitusomaisuus	22	5 431	7 341	6 339
Sijoitukset osakkuusyhteisöissä	24	26	27	25
Aineettomat hyödykkeet	25	922	920	925
Aineelliset hyödykkeet	26	69	82	97
Muut varat	27	1 600	1 572	1 185
Verosaamiset	28	36	87	40
Varat yhteensä		44 623	41 111	36 160

Milj. e	Liite	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Velat luottolaitoksille	29	5 840	5 935	4 960
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	30			
Kaupankäynnin rahoitusvelat		3	1	0
Johdannaissopimukset	31	4 557	3 460	2 054
Velat asiakkaille	32	10 775	8 025	4 231
Vahinkovakuutustoiminnan velat	33	2 592	2 508	2 351
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	34	13 769	15 179	16 685
Varaukset ja muut velat	35	2 556	2 235	1 815
Verovelat	36	485	411	449
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	37	1 275	1 050	1 255
Velat yhteensä		41 854	38 804	33 801
Oma pääoma	38			
Emoyhtiön omistajien osuus				
Osakepääoma		428	428	428
Rahastot		1 260	945	1 081
Kertyneet voittovarot		1 081	934	851
Oma pääoma yhteensä		2 769	2 306	2 359
Velat ja oma pääoma yhteensä		44 623	41 111	36 160

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. e	2012	2011
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	285	216
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut	260	238
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-668	-1 101
Saamiset luottolaitoksilta	-1 284	771
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	167	181
Johdannaissopimukset	27	-9
Saamiset asiakkailta	-1 190	-320
Vahinkokuutustoiminnan varat	-185	-189
Sijoitusomaisuus	1 810	-1 141
Muut varat	-14	-394
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	2 913	5 294
Velat luottolaitoksille	-124	954
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	2	1
Johdannaissopimukset	-22	34
Velat asiakkaille	2 750	3 794
Vahinkovakuutustoiminnan velat	10	95
Varaukset ja muut velat	298	416
Maksetut tuloverot	-65	-83
Saadut osingot	45	40
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	2 770	4 604
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	320	217
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-3	-4
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä		0
Luovutustulos muista sijoituksista		0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-44	-34
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	2	1
B. Investointien rahavirta yhteensä	275	180
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	502	181
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-274	-388
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	22 516	36 482
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-24 095	-38 081
Maksetut osingot	-129	-126
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0	0

C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 479	-1 931
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 565	2 853
Rahavarat tilikauden alussa	4 612	1 758
Rahavarat tilikauden lopussa	6 177	4 612
Saadut korot	2 448	2 135
Maksetut korot	-2 153	-1 838
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	59	61
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	164	147
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	196	60
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-254	142
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	-1	0
Suunnitelman mukaiset poistot	50	57
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	1	-2
Muut	31	-226
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	0
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	13	
Oikaisut yhteensä	260	238
Rahavarat		
Käteiset varat*	5 654	4 253
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	523	359
Yhteensä	6 177	4 612

* Josta vahinkovakuutustoiminnan käteisiä varoja 10 miljoonaa euroa (6).

Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

Milj. e	Käyvän arvon rahasto					Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käypään arvoon arvosta- misesta	Rahavirran suojauk- sesta	Muut rahastot			
Oma pääoma 1.1.2011, vanha laatimisperiaate	428	-6	-6	1 093		868	2 377
Laatimisperiaatteen muutos, IAS 19						-17	-17
Oma pääoma 1.1.2011, uusi laatimisperiaate	428	-6	-6	1 093		851	2 359
Tilikauden laaja tulos		-152	16	0		216	80
Laatimisperiaatteen muutoksen vaikutus tilikauden laajaan tulokseen						-8	-8
Voitonjako						-126	-126
A-osakkeelle 0,40 eur/osake						-100	-100
K-osakkeelle 0,37 eur/osake						-25	-25
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet						1	1
Muut						0	0
Oma pääoma 31.12.2011	428	-159	10	1 093		934	2 306

Milj. e	Käyvän arvon rahasto					Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käypään arvoon arvosta- misesta	Rahavirran suojauk- sesta	Muut rahastot			
Oma pääoma 1.1.2012	428	-159	10	1 093		934	2 306
Tilikauden laaja tulos		303	13	0		276	592
Voitonjako						-129	-129
A-osakkeelle 0,41 eur/osake						-103	-103
K-osakkeelle 0,38 eur/osake						-26	-26
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet						0	0
Muut						0	0
Oma pääoma 31.12.2012	428	144	23	1 093		1 081	2 769

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttikohtaiset tiedot on laadittu IFRS 8 Toimintasegmentit -standardin mukaisesti. Standardin lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat johdon raportointiin.

Pohjola-konserni on organisoitu kolmeen liiketoimintasegmenttiin, jotka ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varainhoito. Liiketoimintasegmentit sekä Konsernitoiminnot muodostavat konsernin toimintasegmentit. Pohjola Pankki Oyj:n hallitus on konsernin toiminnasta vastaava päättäjä, joka osoittaa resurssit toimintasegmenteille ja arvioi niiden tuloksellisuutta.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille kohdistetaan ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden katsotaan välittömästi kuuluvan tai olevan järkevällä perusteella niille kohdistettavissa. Konsernitoiminnoissa esitetään ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei kohdisteta liiketoimintasegmenteille. Segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa eliminoinnit. Konsernin sisäiset siirtohinnot perustuvat markkinahintoihin. Investointeina esitetään aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenot. Segmenttien henkilömäärinä esitetään kauden lopun henkilömäärät.

Toimintasegmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pääomia toimintasegmenteille on kohdistettu siten, että Tier-1-vakavaraisuus on 8 % ja kokonaisvakavaraisuus 11,5 %.

Pankkitoiminta

Pohjolan Pankkitoiminta tarjoaa ratkaisuja yritysten ja yhteisöjen rahoitus- ja taloudenhallintatarpeisiin. Pankkitoiminnan liiketoiminta-alueet ovat Yrittyspankki, Markets ja Baltian pankkitoiminta.

Yrittyspankki tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Se myöntää luottoja, takauksia sekä saatava- ja kohdevakuudellista rahoitusta. Tuotot muodostuvat pääosin luotonannon marginaaleista sekä rahoituksen järjestämisestä ja maksuliikkeen hoitamisesta saaduista palkkiotuotoista.

Markets -liiketoiminta-alueen palvelutarjontaan kuuluvat velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Markets toteuttaa kansainvälisillä markkinoilla sekä asiakkaidensa että pankin omia toimeksiantoja. Lisäksi se on aktiivinen toimija kansainvälisillä johdannaismarkkinoilla, euroalueen valtioiden joukkolainamarkkinoilla sekä yrityslainamarkkinoilla. Toiminnan tuotot muodostuvat nettopalkkiotuotoista sekä trading-toiminnan tuotoista.

Baltian pankkitoiminta tarjoaa rahoitusyhtiötuotteita Virossa, Latviassa ja Liettuaassa. Pohjola on etabloitunut omilla konttoreillaan Viroon ja Latviaan. Vuoden 2013 alussa avataan konttori Liettuaan.

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. Pohjola Vakuutus Oy on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus Oy on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittaa Seesam Insurance AS yhtiö, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuaassa. Pohjola Terveys Oy sulautettiin Excenta Oy:hyn 1.1.2012. Yhtiö jatkaa toiminimellä Pohjola Terveys Oy ja se tarjoaa asiakkailleen ratkaisuja työhyvinvoinnin strategiseen johtamiseen.

Vahinkovakuutussegmenttiin kuuluu myös Omasairaala Oy, joka aloittaa varsinaisen liiketoimintansa vuoden 2013 alussa.

Vahinkovakuutustoiminnan tuotteisiin kuuluvat yritys- ja henkilöasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Kotimaan palveluverkosto myy lisäksi yrityksille OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksia ja Ilmarisen työeläkevakuutuksia sekä hoitaa Suomi-yhtiön ja Ilmarisen asiakaspalvelua. Lisäksi palkkiotuottoja kertyy eräiden lakisääteisten maksujen hoidosta ja riskienhallintapalveluista.

Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja muodostuu vakuutusteknisestä katteesta, sijoitustoiminnan tuotoista ja muista tuotoista ja kuluista. Vakuutustekninen kate syntyy, kun vakuutusmaksutuotosta vähennetään korvaus- ja liikekulut. Vakuutustoiminnan kannattavuuden tärkein mittari on yhdistetty kulusuhde, joka kertoo korvaus- ja liikekulujen suhteen vakuutusmaksutuottoihin. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tehtävänä on sijoittaa vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevat varat turvallisesti, tuottavasti ja riskit riittävästi hajauttaen.

Varainhoito

Pohjola Varainhoidon muodostavat Pohjola Varainhoito Oy, Pohjola Asset Management Execution Services Oy, Pohjola Kiinteistösijoitus Oy ja osakkuusyhtiö Access Capital Partners Group SA. Pohjola Varainhoito tarjoaa suomalaisille instituutioille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia varainhoitopalveluja. Lisäksi OP-Rahastoyhtiön rahastojen salkunhoito on pääosin keskitetty Pohjola Varainhoitoon. Laajan oman salkunhoidon lisäksi Pohjola Varainhoidolla on noin 30 kansainvälistä yhteistyökumppania, joiden rahastovalikoimasta löytyy rahastoja sekä instituutio- että private-asiakkaiden tarpeisiin. Pohjola Kiinteistösijoitus on keskittynyt kiinteistösijoittamiseen Suomessa sekä kiinteistöpääomarahastojen valintaan kansainvälisillä markkinoilla. Liiketoiminnon tuotot muodostuivat pääosin omaisuudenhoitopalkkioista.

Konsernitoiminnot

Konsernitoimintoihin on keskitetty konsernia ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot; talous ja rahoitus, riskienhallinta, henkilöstö ja viestintä.

Konsernitoimintojen vastuulla on OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien ja Pohjola-konsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta. Konsernitoiminnoissa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille. Konsernin verot kohdistetaan kokonaisuudessaan Konsernitoimintoihin.

Eliminoinnit

Liiketoimintojen väliset eliminoinnit esitetään eliminoinnit -sarakeessa.

Segmenttikohtaiset tiedot

2012, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Konserni- toiminnot	Elimi- noinnit	Konserni yhteensä
Korkokate						
Yrityspankki ja Baltia	199					199
Markets	31					31
Muut toiminnot		-8	3	36	2	33
Yhteensä	230	-8	3	36	2	263
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	96	23	60	-2	-8	169
Kaupankäynnin nettotuotot	72	0	0	1	5	79
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2		0	11		13
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot						
Vakuutustoiminnasta		367				367
Sijoitustoiminnasta		115			0	115
Muista eristä		-45				-45
Yhteensä		438			0	438
Liiketoiminnan muut tuotot	19	5	2	18	-7	37
Tuotot yhteensä	418	458	65	65	-7	998
Henkilöstökulut	62	135	19	14		230
Ict-kulut	27	51	3	6	1	87
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä		21	2			24
Muut poistot ja arvonalentumiset	15	9	1	1		27
Muut kulut	37	150	8	13	-8	200
Kulut yhteensä	142	366	33	34	-7	567
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	277	92	32	31	0	431
Saamisten arvonalentumiset	54			3		57
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0	0		0	1
Tulos ennen veroja	222	92	32	28	0	374
Käyvän arvon rahaston muutos	6	191	0	222	-1	418
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-8	-1	0	-3		-12
Laaja tulos ennen veroja	220	282	32	247	-1	780

2011, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Konserni- toiminnot	Elimi- noinnit	Konserni yhteensä
Korkokate						
Yrityspankki ja Baltia	180					180
Markets	58					58
Muut toiminnot		-2	3	35	2	38
Yhteensä	238	-2	3	35	2	276
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	97	20	50	-2	-4	161
Kaupankäynnin nettotuotot	18		0	3	4	26
Sijoitustoiminnan nettotuotot	5	0	0	18		23
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot						
Vakuutustoiminnasta		332				332
Sijoitustoiminnasta		36			-3	32
Muista eristä		-46				-46
Yhteensä		321			-3	318
Liiketoiminnan muut tuotot	25	5	2	13	-5	41
Tuotot yhteensä	384	344	56	67	-6	843
Henkilöstökulut	56	125	18	13		212
Ict-kulut	26	46	2	6	0	81
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä		21	2			24
Muut poistot ja arvonalentumiset	21	10	1	1		33
Muut kulut	32	133	7	11	-6	177
Kulut yhteensä	135	336	31	31	-6	527
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	248	8	25	36	0	316
Saamisten arvonalentumiset	49			11		60
Osuus osakkuusyriyten tuloksesta		0	2		0	2
Tulos ennen veroja	199	8	27	24	0	258
Käyvän arvon rahaston muutos	-10	-47	0	-122	-1	-180
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-7	-1	0	-2		-10
Laaja tulos ennen veroja	182	-40	27	-100	-1	68

31.12.2012, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Konserni- toiminnot	Elimi- noinnit	Konserni yhteensä
Saamiset asiakkailta	13 723			286	-169	13 839
Saamiset luottolaitoksilta	433	5	3	14 037	-19	14 458
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	360			-104		256
Vahinkovakuutustoiminnan varat		3 627			-104	3 523
Sijoitusomaisuus	457	16	23	4 943	-9	5 431
Sijoitukset osakkuusyhtymyksissä		2	24			26
Muut varat	4 681	773	127	1 585	-77	7 090
Varat yhteensä	19 653	4 423	178	20 748	-378	44 623
Velat asiakkaille	6 786			4 055	-66	10 775
Velat luottolaitoksille	1 225			4 784	-169	5 840
Vahinkovakuutustoiminnan velat		2 595			-3	2 592
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				13 817	-48	13 769
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		50		1 225		1 275
Muut velat	5 573	124	12	1 985	-91	7 602
Velat yhteensä	13 583	2 769	12	25 867	-377	41 854
Oma pääoma						2 769
Henkilömäärä	745	2 384	153	123		3 404
Investoinnit, milj. e	19	22	1	2		43

31.12.2011, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varain- hoito	Konserni- toiminnot	Elimi- noinnit	Konserni yhteensä
Saamiset asiakkailta	12 627			207	-132	12 701
Saamiset luottolaitoksilta	363	0	3	11 261	-13	11 614
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	250			-67		183
Vahinkovakuutustoiminnan varat		3 352			-97	3 256
Sijoitusomaisuus	281	16	28	7 026	-11	7 341
Sijoitukset osakkuusyhtymyksissä		2	25			27
Muut varat	3 850	780	115	1 297	-53	5 988
Varat yhteensä	17 371	4 150	171	19 723	-306	41 111
Velat asiakkaille	3 084			4 989	-48	8 025
Velat luottolaitoksille	924			5 143	-132	5 935
Vahinkovakuutustoiminnan velat		2 543			-36	2 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				15 202	-23	15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		50		1 005	-5	1 050
Muut velat	4 252	69	14	1 834	-61	6 107
Velat yhteensä	8 261	2 662	14	28 173	-305	38 804
Oma pääoma						2 306
Henkilömäärä	748	2 355	149	129		3 380
Investoinnit, milj. e	12	20	1	1		33

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Liite 2. Pohjola-konsernin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Liite 3. Laatimisperiaatteen muutos

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 4. Korkotuotot ja -kulut

Liite 5. Saamisten arvonalentumiset

Liite 6. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Liite 7. Palkkiotuotot ja -kulut

Liite 8. Kaupankäynnin nettotuotot

Liite 9. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Liite 10. Liiketoiminnan muut tuotot

Liite 11. Henkilöstökulut

Liite 12. Muut hallintokulut

Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut

Liite 14. Tuloverot

Liite 15. Osakekohtainen tulos

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Käteiset varat

Liite 17. Saamiset luottolaitoksilta

Liite 18. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Liite 19. Johdannaissopimukset

Liite 20. Saamiset asiakkailta

Liite 21. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Liite 22. Sijoitusomaisuus

Liite 23. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Liite 24. Sijoitukset osakkuusyriyksissä

Liite 25. Aineettomat hyödykkeet

Liite 26. Aineelliset hyödykkeet

Liite 27. Muut varat

Liite 28. Verosaamiset

Liite 29. Velat luottolaitoksille

Liite 30. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Liite 31. Johdannaissopimukset

Liite 32. Velat asiakkaille

Liite 33. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Liite 34. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Liite 35. Varaukset ja muut velat

Liite 36. Verovelat

Liite 37. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Liite 38. Oma pääoma

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

- Liite 39. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
  - Liite 40. Arvonalentumisten jakautuma riskilajeittain
  - Liite 41. Vastuut
  - Liite 42. Vastuut sektoreittain
  - Liite 43. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
  - Liite 44. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys
  - Liite 45. Yritysvastuut toimialoittain
  - Liite 46. Yritysvastuut rating-luokittain
  - Liite 47. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
  - Liite 48. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain
  - Liite 49. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi
  - Liite 50. Saadut vakuudet vakuuslajeittain
  - Liite 51. Varainhankinnan rakenne
  - Liite 52. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
  - Liite 53. Likviditeettireservi
  - Liite 54. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
  - Liite 55. Markkinariskin herkkyyssanalyysi
  - Liite 56. Osakeriski
  - Liite 57. Kiinteistöriski
- ### PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT
- Liite 58. Omat varat
  - Liite 59. Omien varojen vähimmäisvaatimus
  - Liite 60. Vakavaraisuuden tunnusluvut
  - Liite 61. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

- Liite 62. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin
  - Liite 63. Vastuiden jäljellä oleva juoksu aika vastuuryhmittäin
  - Liite 64. Yritysvastuut toimialoittain
  - Liite 65. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita
  - Liite 66. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)
  - Liite 67. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)
  - Liite 68. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain (IRBA)
  - Liite 69. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset
  - Liite 70. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä
  - Liite 71. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet
  - Liite 72. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski
  - Liite 73. Arvopaperistetut erät
- ### VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA
- Liite 74. Riskinkantokyky
  - Liite 75. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
  - Liite 76. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia
  - Liite 77. Suurvahinkojen kehitys
  - Liite 78. Vakuutusliikkeen kannattavuus
  - Liite 79. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja
  - Liite 80. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma
  - Liite 81. Sijoitustoiminnan riskiasema
  - Liite 82. Sijoitusriskien herkkyyssanalyysi
  - Liite 83. Korkoriski
  - Liite 84. Valuuttariski
  - Liite 85. Vastapuoliriski

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 86. Taseen luokittelu
- Liite 87. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
- Liite 88. Annetut vakuudet
- Liite 89. Saadut rahoitusvakuudet

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 90. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- Liite 91. Johdannaissopimukset
- Liite 92. Ehdolliset velat ja varat
- Liite 93. Muut vuokrasopimukset
- Liite 94. Varainhoito
- Liite 95. Omistukset muissa yrityksissä

MUUT LIITETIEDOT

- Liite 96. Lähipiiritapahtumat
- Liite 98. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Liite 97. Muuttuva palkitseminen

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Yleistä

Pohjola on johtava vahinkovakuuttaja ja instituutioiden varainhoitaja sekä yksi johtavista yrityspankeista Suomessa. Pohjolalla on vakiintunut ja laaja yhtiöistä ja instituutioista koostuva asiakaskunta, jolle se tarjoaa kattavan valikoiman pankki-, vahinkovakuutus- ja varainhoitopalveluita. Lisäksi Pohjola tarjoaa henkilöasiakkaille vahinkovakuutus- ja varainhoitotuotteita ja -palveluita. Pohjola toimii myös keskuspankkina OP-Pohjola-ryhmän osuuspankeille.

Pohjolalla on neljä toimintasegmenttiä: Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus, Varainhoito ja Konsernitoiminnot. Pankkitoiminta tarjoaa yrityksille ja instituutioasiakkaille rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikennetkaisuja kansainvälisesti. Vahinkovakuutus tarjoaa yritys- ja henkilöasiakkaille vahinkovakuutustuotteita, joihin sisältyvät sekä lakisääteiset että vapaaehtoiset vahinkovakuutukset. Varainhoito vastaa OP-Pohjola-ryhmän suurimpien institutionaalisten ja yksityishenkilöasiakkaiden varainhoidosta. Lisäksi OP-rahastojen salkunhoito on keskitetty Varainhoitoon. Näiden kolmen liiketoimintasegmentin lisäksi Konsernitoiminnot -segmentissä esitetään keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan sekä hallinnollisten toimintojen tulokset.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, joka muodostuu 196 osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Pohjola osk:sta tytäryhtiöineen. OP-Pohjola-ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat Pohjola, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Pohjola osk:n jäsenosuuspankit.

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola, ja OP-Pohjola osk vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OP-Pohjola osk:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 b, 00510 Helsinki. Pohjolan rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 Pohjola. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista.

Pohjolan emoyhtiö on OP-Pohjola osk, jonka konsernitilinpäätökseen Pohjola-konsernin tiedot yhdistellään.

Jäljennös OP-Pohjolan osk:n tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Vääksyntie 4, 00510 HELSINKI. OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista.

Pohjolan hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 6.2.2013.

1.1 Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka

olivat voimassa 31.12.2012. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti.

Pohjola otti vuonna 2012 käyttöön seuraavat IFRS-standardit, tulkinnat ja optiot.

OP-Pohjola-ryhmässä päätettiin vuoden 2012 alusta lähtien vapaaehtoisesti luopua ns. putkimenetelmän käytöstä etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden kirjaamisessa. Nyt käyttöön otetun IAS 19 kirjaamistavan mukaisesti vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosaikutteisesti enää myöhemmillä tilikausilla. Tätä muutosta on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin liitetiedossa 3 Laatimisperiaatteen muutos.

Seuraavilla käyttöön otetuilla standardeilla ei ollut olennaista vaikutusta Pohjola-konsernin tilinpäätökseen:

- Muutos IAS 12 Tuloverot (voimaan 1.1.2012).
- Muutos IFRS 7 Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot: "rahoitusvarojen siirrot" (voimaan 1.1.2012).

Pohjola-konsernin tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa, johdannaisinstrumentteja, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, sijoituskiinteistöjä ja velaksi luokiteltuja osakepalkkioita, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Pohjola-konserni esittää Finanssivalvonnan standardin 4.5 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot osana tilinpäätöstä ja soveltuvin osin toimintakertomuksessa.

1.2 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

1.3 Yhdistelyperiaatteet

Konsernitiilinpäätös sisältää emoyhtiön, Pohjola Pankki Oyj:n sekä tytäryhtiöt, joista emoyhtiö omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 prosenttia osakekannan äänimäärästä tai joissa emoyhtiöllä on muutoin määräysvalta. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä toisen yhtiön talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Konsernin keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenoista esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättymispäivänä.

Osakkuusyhtiöt, joissa Pohjolalla on 20–50 prosenttia osakekannan äänimäärästä ja joissa Pohjola käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta ei määräysvaltaa, yhdistellään konsernitiilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin omistuosuuden mukaan suhteellisesti.

Tilikauden aikana hankitut tytär- tai osakkuusyhtykset yhdistellään konsernitiilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan ja luovutetut vastaavasti siihen saakka, jolloin määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

1.3.1 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa, ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa.

Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että sen seurauksena määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisenä osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

1.4 Ulkomaan rahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjaus-kuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Eimonetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoa tai -tappioina tuloslaskelman erään Kaupankäynnin nettotuotot.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan muuntoeroksi muihin laajan tuloksen eriin. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenuon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneistä oman pääoman erien muutoksesta syntyneet muuntoerot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

1.5 Rahoitusinstrumentit

1.5.1 Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuus vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden ja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskorjoista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri tasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvistä arvoista. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Epälikvidien rahoitusvarojen määrä taseessa on epäolennainen.

1.5.2 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikuttaisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä,
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon,
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys,
- velallisen sopimusrikkomusta,
- velalliselle annettua myönnytystä,
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta ja
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä.

Oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

1.5.3 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut

arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

1.5.4 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

1.5.4.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon ja transaktiomenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan.

1.5.4.1.1 Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat veloitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaissopimukset ja takaussopimusjohdannaiset.

Kaupankäynnin varat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.4.1.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat joukkovelkakirjalainoja, joita hallinnoidaan ja tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisten käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen.

1.5.4.2 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Vakuutus sopimukseen, korvaustenhoidon sopimukseen sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään saamisina asiakkailta, luotto- ja rahoituslaitoksilta tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintameno.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentuminen arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat - vakuuden käypä arvo huomioituna - ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskin mukaisiin luottoluokkiin. Kustakin luottoluokasta kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, joka perustuu kokemukseräiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä ja niiden todennäköisyyksistä.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella, eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.4.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää standardissa

mainittuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta, joudutaan kaikki kyseissä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään, eikä tähän ryhmään saa kahteen seuraavaan vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettäviksi.

1.5.4.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättyä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintameno. Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot kirjataan tuloslaskelman erään "Korkokate" ja osingot erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot", vahinkovakuutuksen osalta molemmat kirjataan "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoihin".

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

1.5.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

1.5.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintameno määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

1.5.7 Johdannaisopimukset

Johdannaisopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. Konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

1.5.7.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot" tai "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaissopimukset, varat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan varat" ja negatiiviset erään "Johdannaissopimukset, velat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

1.5.8 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekoheikellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

1.5.8.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Osake- ja valuutariskin suojaus kohdistuu vahinkovakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen lukuun ottamatta Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien rahastosijoitusten ja niitä suojaavien instrumenttien arvonmuutoksia, jotka kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoihin.

1.5.8.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

1.6 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen

henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. Konsernin taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen tai sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Jos vertailukelpoista markkinatietoa sijoituskiinteistöjen toteutuneista kauppahinnoista ei ole saatavilla, käytetään liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyn pohjana tuottoarvolaskentaa ja kohdekohtaiseen nettotuottoon perustuvia sisäisiä laskentamalleja. Tuottoarvon laskennassa hyödynnetään sekä ryhmän sisäistä että ulkoista tietoa. Kohteen nettotuotto muodostuu vuokratuottojen ja hoitokulujen erotuksesta ja se perustuu voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiseen tuottoon tai, sikäli kuin voimassa olevaa vuokrasopimusta ei ole, markkinavuokriin. Tuotoista vähennettävät kulut perustuvat pääosin toteutuneisiin kuluihin. Laskennassa huomioidaan myös oletus kohteen vajaakäytöstä. Tuottoarvon laskentaa varten markkinavuokra- ja kustannustasoista hankitaan tietoa ryhmän oman asiantuntemuksen lisäksi ulkopuolisista lähteistä. Sijoituskiinteistöjen tuottovaatimukset määräytyvät kohteen käyttötarkoituksen, sijainnin ja kunnon/ajanmukaisuuden perusteella ja ne perustuvat KTI Kiinteistötieto Oy:n toimittamiin markkinatietoihin.

Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppa-arvomenetelmällä perustuen vastaavanlaisten kohteiden toteutuneisiin kauppahintatietoihin ja Pohjola-konsernin sisäiseen asiantuntemukseen. Rakentamattomien tonttien arvossa on huomioitu arviointihetken kaavoitus- ja markkinatilanne. Merkittävimpien kohteiden käypä arvo perustuu ulkopuolisten, AKA-auktorisoitujen arvioitsijoiden laatimiin arviokirjoihin. Ulkopuoliset arvioitsijat käyttävät arviointinsa pohjana kassavirta-analyysia.

1.7 Aineettomat hyödykkeet

1.7.1 Liikearvo

1.1.2010 jälkeen tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät konsernin osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

1.1.2004–31.12.2009 välillä tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niiden osia.

1.7.2 Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pohjola-konsernissa hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 10–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvo testataan tarvittaessa arvonalentumisen varalta.

1.7.3 Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

1.7.4 Vakuutus sopimusten aktivoidut hankintamenot

Ulkomaisissa tytäryhtiöissä aktivoidaan uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten

uudistamiseen liittyviä kuluja. Aktivoidut kulut poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana, joka on vakuutuskausi. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

1.7.5 Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–10 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Aineettomana hyödykkeenä esitetään atk-ohjelmistojen ja -hyödykkeiden kehittämisestä johtuvat menot silloin, kun niiden määrä voidaan luotettavasti selvittää ja niistä koituu tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–10 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

1.8 Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	20–50 vuotta
Koneet ja kalusto	3–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

1.8.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttokorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin

mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

1.9 Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo, tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatuista varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

1.10 Työsuhde-etuudet

1.10.1 Eläke-etuudet

Pohjolan konserniyhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuina vakuutusina. Eräät Pohjola-konsernin yritykset ovat järjestäneet työntekijöilleen lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

Konsernissa on sekä etuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoiduilta osin katsotaan etuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä ei ole muita maksuveloitteita.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla tilinpäätöspäivänä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu käyttäen ennakoitua etuusosoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkeveloitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosvaikutteisesti enää myöhemmillä tilikausilla.

Eläkejärjestelyn supistaminen kirjataan tapahtumahetkellä.

1.10.2 Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeina ja osittain rahana selvitetävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksesta. Nämä palkitsemisohjelmat kirjataan suoritustavasta riippuen joko omana pääomana tai käteisvaroina maksettavina osakeperusteisina liiketoimina.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Toteutettavien osakkeiden arvioitu lukumäärä tarkastetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään omaan pääomaan ja siirtovelkoihin.

Avainhenkilöiden osakeomistus tytäryhtiöissä on osakassopimuksissa määriteltyjen ehtojen perusteella luokiteltu konsernitilinpäätöksessä IFRS 2:n mukaiseksi velaksi. Velkaa vastaava osuus osingoista on käsitelty henkilöstökuluina. Nämä omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelyt on lopetettu.

1.11 Vakuutustoiminnan varat ja velat

1.11.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa.

1.11.2 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten luokittelu ja ryhmittely

Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään sopimuksen omistajalta vakuutusyhtiölle merkittävä vakuutusriski, siten kuin se on määritelty IFRS 4 standardissa. Muut sopimukset, joita yhtiö saa toimilupansa perusteella myöntää, ovat sijoitussopimuksia. Jos sopimuksessa ei ole tilinpäätöshetkellä merkittävää vakuutusriskiä, mutta sopimuksen omistajalla on oikeus muuttaa sopimusta siten, että sopimus siirtää merkittävän vakuutusriskin yhtiölle, niin sopimus luokitellaan vakuutussopimukseksi. Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämät sopimukset ovat lähes kaikki vakuutussopimuksia.

Vakuutussopimukset jaetaan sopimuksen riskin mukaan ryhmiin siten, että kussakin ryhmässä sopimusten riskit ovat homogeenisia. Vahinkovakuutussopimusten ryhmittelyssä otetaan huomioon vakuutettu kohde ja eroavuudet vakuutussopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vakuutussopimusten pääryhmät ovat lyhytkestoiset vahinkovakuutussopimukset ja pitkäkestoiset vakuutussopimukset.

Lyhytkestoisten vakuutussopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia, jotka luetaan lyhytkestoisiksi.

Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutussopimuksiksi luokitellaan ne vakuutussopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat ainaisvakuutukset sekä asuntokauppalain mukaiset rakennusvirhevakuutukset.

Vakuutussopimusten kuvaukset on esitetty riskienhallinnan periaatteiden vakuutustoiminnan osuudessa.

1.11.3 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten kirjaaminen ja arvostaminen

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutustapahtuman sattuessa.

Vakuutus sopimukset arvostetaan ja käsitellään vakuutus sopimus standardin IFRS 4 mukaan. Sijoitus sopimukset arvostetaan standardin IAS 39 mukaan.

Vakuutus yhtiöiden myöntämien vakuutus sopimus standardin mukaan arvostettavien sopimusten velka lasketaan pääosin kansallisin laatu periaattein. Tasoitus määrää ei kuitenkaan lueta velkaan.

Velka koostuu vakuutus maksuvastuusta ja korvaus vastuusta. Vahinko vakuutus vakuutus maksuvastuu on voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus aikojen odotettavissa olevista korvauksista ja muista kuluista aiheutuva velka. Korvaus vastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutus tapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittely kuluista aiheutuva velka.

1.11.3.1. Vahinko vakuutus yhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassa oloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennus virhe vakuutus sissa ja ainais vakuutus sissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvaus vastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittely kuluja varten perustuu korvaus käsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennus virhe vakuutus vakuutus ja ainais vakuutus vakuutus maksuvastuu sekä eläke muotoisiin korvauksiin liittyvä korvaus vastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva velan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tulos laskelmassa omana eränään vahinko vakuutus vakuutus nettotuotoissa muissa vahinko vakuutus vakuutus erissä.

1.11.4 Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävästä

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty velka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevasta rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksesta aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajeus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla velan määrää.

1.11.5 Vakuutus maksutulo

Vakuutus maksutulo on tulos laskelman vakuutus toiminnan nettotuottoihin sisältyvä erä.

Vakuutus maksutulosta vähennetään vakuutus maksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Vahinko vakuutus sopimusten vakuutus maksut kirjataan vakuutus maksutuloksi veloitus perusteisesti vakuutus kauden maksun erääntyessä.

1.11.5.1 Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinko vakuutus vakuutus maksusaamiset kirjataan vakuutus kauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutus ottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutus edustajilta. Etukäteen maksetut vakuutus maksut merkitään Vahinko vakuutus toiminnan velkoihin erään "Velat ensivakuutus toiminnasta".

Vahinko vakuutus vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulos vaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen

perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

1.11.6 Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Vahinkovakuutustoiminnan varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja sitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

1.11.7 Jälleenvakuutus sopimukset

Konsernin ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että konserni ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosta vaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa Vahinkovakuutuksen varoihin joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat jälleenvakuutustoiminnasta".

1.11.8 Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutuksenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista konserni käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään menevänä jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

1.12 Varaukset ja ehdolliset velat

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

1.13 Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjolan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan vaan muihin laajan tuloksen eriin.

1.14 Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Tuloslaskelmassa esitetään tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Yhteenveto tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:

Korkokate	korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa, palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta pankin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä ja joiden katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa
Vahinkovakuutus toiminnan nettotuotot	vakuutusmaksutulo, maksetut korvaukset, vakuutusvelanmuutos, sijoitus toiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	palkkiotuotot ja -kulut sekä epäliikvideihin johdannaisiin liittyvän ns. Day 1 profitin jaksotus
Kaupankäynnin nettotuotot	käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot
Sijoitus toiminnan nettotuotot	myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot sekä sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut
Liiketoiminnan muut tuotot	muut liiketoiminnan tuotot, keskuspankkipalvelumaksu
Henkilöstökulut	palkat, palkkiot, eläkekulut, osakeperusteiset henkilöstöetuudet, henkilösivukulut
Muut hallintokulut	toimistokulut, ICT-kulut, muut hallintokulut
Liiketoiminnan muut kulut	poistot, vuokrat, muut kulut

1.15 Segmenttiraportointi

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättjä säännöllisesti seuraa. Raportoitavat toimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus, Varainhoito ja Konsernitoiminnot.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

1.16 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttokoron määrittämisessä sekä arvioitaessa jo sattuneiden vahinkojen lopullista korvausmenoa. Vakuutus sopimukseen liittyvien arvioiden epävarmuustekijöistä ja niiden vaikutuksista on kerrottu liitetiedossa 33.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittujen vakuutus sopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevasta rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 25.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevasta rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 25.

Saamisten arvonalentumistestaus laaditaan joko saamiskohtaisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Saamiskohtainen arvonalentumistestaus perustuu johdon arvioon tulevaisuuden rahavirroista lainakohtaisesti. Kriittisimpänä tekijänä lainakohtaisessa arvonalentumistestauksessa on määrittää rahavirta, jonka toteutuminen on todennäköisintä.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevasta tappioista. Tällöin johdon harkintaa tarvitaan siihen, kuinka hyvin historiatietoon perustuvat arviot tulevaisuuden tappioista vastaavat toteutuneita tappioita ja tarvitaanko mahdollisia oikaisuja historiatietoon perustuviin arvioihin tulevasta tappioista.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen, lainoihin ja saamisiin sisältyvien saamistodistusten sekä eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisen testaus on tehtävä jokaisena tilinpäätöspäivänä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Objektiivisen näytön todentamiseen sisältyy johdon harkintaa. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. Merkittävän tai pitkäaikaisen arvonalennuksen määrittäminen on osa normaalia johdon harkintaa. Määrittäminen tehdään instrumenttikohtaisesti, ottaen huomioon tilinpäätöksen yleiset periaatteet sekä standardien edellytykset.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvistä arvosta. Muutoin rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla. Johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Jos mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, kuinka paljon käytetään muita tietoja.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletuksia koskien muun muassa diskonttokorkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota. Asia on esitetty tarkemmin Etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä koskevassa liitetiedossa.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevasta nettotuotoista.

1.17 Uudet standardit ja tulkinnat

Pohjola-konserni ottaa käyttöön vuonna 2013 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen. Standardin tavoitteena on lisätä yhdenmukaisuutta käypään arvoon arvostamisessa. Standardi ei lisää käyvän arvon käyttöä tilinpäätöksessä mutta sisältää ohjeen miten käypä arvo määritetään silloin kun joku toinen IFRS standardi edellyttää käyvän arvon käyttöä tai sallii sen. Standardin käyttöönotto vaikuttaa lähinnä tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettyihin tietoihin.
- Muutettu IAS 19 Työsuhde-etuudet. Muutoksen seurauksena tuloslaskelmaan kirjattava järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto määritetään etuuspohjaisen velvoitteen diskonttaus korkoon perustuen. Putkimenetelmän poistumisen osalta OP-Pohjola-ryhmä on luopunut vapaaehtoisesti putkimenetelmän käytöstä vuoden 2012 alusta alkaen.
- Muutokset IFRS 7:ään Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot "rahoitusvarojen ja -velkojen vähentäminen toisistaan". Muutos laajentaa liitetietovaatimuksia, jotka koskevat taseessa nettomääräisesti esitettyjä rahoitusinstrumentteja sekä yleisiä nettotusjärjestelyjä ja vastaavanlaisia sopimuksia. Samassa yhteydessä on tarkennettu myös IAS 32 Rahoitusinstrumentit: Esittämistapa: "rahoitusvarojen ja -velkojen vähentäminen toisistaan" soveltamisohjeistusta, joka tulee voimaan 1.1.2014.
- IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (2009-2011). Muutoksilla saattaa olla vähäinen merkitys Pohjola-konsernin tilinpäätökseen.
- Muutettu IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen. Muutoksen seurauksena ne muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan vastaisuudessa uudelleenluokitella tulosvaikutteisesti, esitetään erillään niistä muun laajan tuloksen eristä, joita ei vastaisuudessa voida luokitella tulosvaikutteisesti.

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut myös muita tulevia standardimuutoksia. Vuonna 2014 otetaan EU:ssa käyttöön konsernitilinpäätökseen ja yhteisjärjestelyihin liittyvät uudet standardit. Muut merkittävät myöhemmin voimaan tulevat standardimuutokset koskevat rahoitusinstrumenttien luokittelua ja arvostamista, arvonalentumisten käsittelyä, suojauslaskentaa sekä vakuutus sopimuksia ja vuokrasopimuksia. Lisäksi IASB on ennakoanut julkaisevansa myös muita tilinpäätösinformaatiota koskevia muutoksia. OP-Pohjola-ryhmässä seurataan muutosten etenemistä aktiivisesti.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 2. Pohjola-konsernin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan perustan.

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat luottoriski, markkinariskit ja likviditeettiriskit, vakuutusriskit ja sijoitusten markkinariskit sekä kaikkeen liiketoimintaan liittyvät strategiset ja operatiiviset riskit.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus hyväksyy vuosittain tarkistettavan Pohjola-konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, joka perustuu OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamiin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteisiin.

Vakavaraisuuden hallinnan periaatteissa määritellään konsernin riskinkantokyky, suhtautuminen riskinottoon, kokonaisvaltaisen riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sekä suunnitelma vakavaraisuuden ylläpitämiseksi. Siinä määritellään liiketoimintaan liittyvät riskit ja riskienhallinnan organisointi, sekä kuvataan eri päätöksentekotasojen ja riskienhallintaan osallistuvien organisaatioyksiköiden tehtävät ja niiden keskinäinen vastuunjako. Lisäksi vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sisältävät vakavaraisuuden hallintaprosessin kuvauksen, riskienhallinnan menetelmien ja mittareiden kuvauksen sekä riskien seurantaan ja raportointiin liittyvät periaatteet.

1. Riskienhallinnan organisointi

Seuraavaksi kuvataan riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi vuonna 2012. Vuoden 2013 alussa toteutetussa keskusyhteisökonsernin organisaatiouudistuksessa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtäviä keskitettiin Pohjolasta emoyhtiö OP-Pohjola osk:iin.

Pohjola Pankin hallitus on ylin päätöksentekoelin Pohjola-konsernin riskienhallintaan ja vakavaraisuuden hallintaan liittyvissä asioissa. Se päättää riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteista ja organisoinnista, vahvistaa vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelmat sekä merkittävimmät riskienhallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi hallitus valvoo ja seuraa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteuttamista. Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävydestä, vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, arvioi konsernin ja yhtiökohtaisten pääomapuskurien tarpeen, vahvistaa pääomasuunnitelmat, omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ja päättää compliance-toiminnan toteuttamistavasta ja järjestämisestä. Lisäksi hallitus päättää raportoinnista, jolla ylin johto seuraa konsernin ja tytäryhtiöiden liiketoimintaa, riskinkantokykyä ja riskiasemaa. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta Pohjola-konsernissa laajempaan kokonaisuutena vähintään kerran vuodessa. Hallitus hyväksyy myös päätöksentekojärjestelmän ja nimittää Pohjolan riskienhallintajohdon, tasehallintajohdon ja rahoitusjohdon jäsenet sekä vahvistaa Underwriting-johdon tehtävänkuvauksen ja tehdyt nimitykset.

Hallitus on asettanut vastuulleen kuuluvien riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua varten riskienhallintavaliokunnan. Riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on avustaa yhtiön hallitusta varmistumaan, että yhtiöllä ja konsernilla on koko toiminnan kattavat riittävät vakavaraisuuden- ja riskienhallintajärjestelmät. Valiokunnan

tehtävänä on myös valvoa, että yhtiö ja konserni eivät toiminnassaan ota niin suuria riskejä, että niistä voisi aiheutua olennaista vaaraa yhtiön ja konsernin vakavaraisuudelle, maksuvalmiudelle tai kannattavuudelle, ja että yhtiön ja konsernin riskinkantokyky on riittävä turvaamaan toiminnan jatkuvuuden.

Tehtävänsä toteuttamiseksi riskienhallintavaliokunta käsittelee yhtiön ja konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat ja muut riskienhallintaa koskevat yleisohjeet. Valiokunta valvoo yhtiön ja konsernin riskienhallintajärjestelmien kattavuutta ja toimivuutta, sekä pääomien määrää ja laatua, tuloksen kehittymistä, riskiasemaa sekä riskipolitiikkojen, limiittien ja muun ohjeistuksen noudattamista. Lisäksi valiokunta valvoo, että yhtiön riskienhallinta on lakien ja viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaista. Riskienhallintavaliokunta raportoi hallitukselle.

Pohjola-konsernin keskeiset päätöksentekuelimet ja raportointisuhteet ovat tiivistetysti seuraavat:

Pohjolan hallitus vahvistaa Pohjola-konsernin riskienhallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää riskienhallintajohdon jäsenet. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja toimintalinjoja kokonaisuutena. Riskienhallintajohto käsittelee hallituksen vahvistettavaksi esitettävän Pohjola-konsernin vakavaraisuudenhallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelman sekä merkittävät riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi riskienhallintajohto hyväksyy riskien seurannassa käytettävät menetelmät ja mittarit, liiketoiminnan esityksestä konsernin uudet toimintamallit ja tuotteet sekä olemassa oleviin toimintamalleihin ja tuotteisiin esitettävät muutokset. Riskienhallintajohto raportoi riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjolan hallitus vahvistaa tasehallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää tasehallintajohdon jäsenet.

Tasehallintajohdon tehtävänä on analysoida, koordinoita ja ohjata Pohjola-konsernin taseen käyttöä lakien, viranomaismääräysten, hallituksen asettamien riskipolitiikkojen ja riskienhallintajohdon asettamien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tasehallintajohto käsittelee oman pääoman rakenteen kehittämistä ja oman pääoman kohdentamista liiketoimintayksiköille ja riskilajeille. Se päättää konsernin pääoman käytön linjauksista tuotto/riski-suhteen optimoimiseksi ja tekee konsernin varainhankintaa ja likviditeettireservin sijoittamista koskevia päätöksiä hallituksen vahvistamien linjausten puitteissa. Tasehallintajohto päättää konsernin riskipolitiikoissa asetettujen limiittien allokoinnista liiketoiminta-alueille. Tasehallintajohto raportoi riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjola-konsernin riskienhallintajohto vahvistaa vakuutustoiminnan riskienhallintatoimikunnan ja Pohjola Varainhoidon riskienhallintatoimikunnan tehtävänkuvaukset. Riskienhallintatoimikunnat koordinoivat ja ohjaavat konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja omissa liiketoiminnoissaan. Riskienhallintatoimikunnat seuraavat vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden ja riskipolitiikkojen ohjeistuksen noudattamista liiketoiminnassa sekä liiketoiminnan riskiasemaa suhteessa riskinkantokykyyn ja asetettuihin tavoitteisiin. Riskienhallintatoimikunnat raportoivat riskienhallintajohdolle ja liiketoimintansa toimitusjohtajalle.

Rahoitusjohto tekee hallituksen vahvistamien valtuuksien puitteissa asiakas-, pankki- ja maariskiä koskevia vastuuraja-, limiitti- ja luottopäätöksiä. Rahoitusjohdon puheenjohtajana toimii Pohjolan Pankkitoiminnan johtaja. Luottokomitea, limiittitoimikunta sekä osasto- ja yksikkötason päätöksentekovelimet tekevät luottoriskiä koskevia päätöksiä vahvistettujen valtuuksien puitteissa.

Konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan Pankkitoiminnassa, Varainhoidossa ja Vahinkovakuutustoiminnassa, jotka ovat ensisijaisessa vastuussa riskinotosta, tuloksesta ja sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteiden noudattamisesta. Liiketoiminnoissa on oikeus tehdä riskin ottamista koskevia päätöksiä hyväksytyjen päätöksentekovaltuuksien, vastuurajojen ja limiittien puitteissa konsernin riskipolitiikkoja ja ohjeita noudattaen.

Tytäryhtiöiden hallitukset ovat ensisijaisessa vastuussa siitä, että tytäryhtiöissä noudatetaan soveltuvin osin Pohjola-konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita, ja että yhtiöllä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallinta-järjestelmät.

Liiketoiminnasta riippumattoman riskienhallintatoiminnon tehtävänä on kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa Pohjola-konsernissa yhteistyössä talous- ja rahoitustoiminnon kanssa. Riskienhallintatoiminto avustaa hallitusta, riskienhallintavaliokuntaa, tarkastusvaliokuntaa ja riskienhallintajohtoa konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden (ml. pääomasuunnittelu) laadinnassa ja kehittämässä, sekä konsernin kokonaisriskipolitiikan, riskilajikohtaisten riskipolitiikkojen ja sijoitussuunnitelmien laadinnassa. Lisäksi toiminnon tehtäviin kuuluu konsernin riskinkantokyvyn ja riskipolitiikkojen toteutumisen seuranta ja raportointi sekä riskien ottamista koskevien päätöksentekovaltuuksien ja -ohjeiden valmistelu ja ylläpito.

Riskienhallintatoiminto toimii myös päätöksenteon tukena ja laadunvalvojana luottopäätösprosessissa, koordinoi compliance-toimintaa ja tukee liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa. Strategisten riskien, liiketoimintariskien ja operatiivisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin koordinointi, seuranta ja raportointi toteutetaan riskienhallintatoiminnossa. Sen tehtäviin kuuluu käytettävien riskienhallintamenetelmien luominen, ylläpito ja kehittäminen. Lisäksi se arvioi uusien tuotteiden ja toimintamallien käyttöönottoon liittyvät riskit.

Riskienhallintatoiminto valvoo, että konsernitoiminnoissa noudatetaan konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. Konsernitoiminnoissa seurataan ja valvotaan, että liiketoiminnoissa noudatetaan konsernitasoisia sisäisen valvonnan ja riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita. OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisö vastaa OP-Pohjola-ryhmää koskevasta ryhmätason riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnan ohjaus on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Pohjola-konserni noudattaa osana OP-Pohjola keskusyhteisökonsernia ja OP-Pohjola-ryhmää riskien ja vakavaraisuudenhallinnassaan OP-Pohjola-ryhmätason riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja raportoi riskiasemastaan keskusyhteisölle säännöllisesti. Keskusyhteisön riskienhallinta ja sisäinen tarkastus arvioivat Pohjola-konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan toimivuutta säännöllisesti.

2. Riskinkantokyky ja vakavaraisuuden hallinta

Pohjola-konsernin riskinkantokyky muodostuu kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta sekä laadullisista tekijöistä, joihin kuuluvat muun muassa luotettava hallinto, sisäinen valvonta, riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta. Pohjola-konsernin lakisäateinen vakavaraisuus määräytyy luottolaitoslain perusteella. Pohjola-konsernin pitkän aikavälin vakavaraisuustavoitteena on vähintään 11,0 % ydinvakavaraisuus (Core Tier 1).

Vahinkovakuutustoiminnan lakisäateinen vakavaraisuus määräytyy vakuutusyhtiölain perusteella ja siihen vaikuttaa vakavaraisuuspääomalle asetetut vähimmäisvaatimukset, toimintapääoman minimi ja tasoitusmäärä. Vahinkovakuutustoiminnan pääomistustavoite on 70 % vakuutusmaksutuotoista.

Pohjola Pankki Oyj:n luottoriskin vakavaraisuusvaade lasketaan Basel II sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmällä

yritysvastuulle, luottolaitosvastuulle, oman pääoman ehtoïsille sijoituksille, kaupankäyntivaraston vastapuoliriskille ja arvopaperistetuille erille. Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaade lasketaan sisäisten luottoluokitusten menetelmällä. Muille luottoriskierille sekä markkinariskeille vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmällä. Baltian liiketoiminnan vakavaraisuusvaateen laskentaan käytetään standardimenetelmää. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmän mukaisesti.

Vakavaraisuuden hallintaprosessissa on Basel II:n myötä arvioitava pääomien riittävyttä riskien kokonaistarkastelun pohjalta, jolloin vähimmäispääomavaateen laskennassa on otettava huomioon kaikki liiketoimintaan liittyvät oleelliset riskit. Riskejä ovat mm. pilari I:n vähimmäispääomavaateeseen sisältyvät riskit (luotto-, markkina- ja operatiiviset riskit), pilari II:ssä vain osittain huomioidut riskit ja riskit, jotka jäävät täysin pilari I:n ulkopuolelle (mm. rahoitustaseen korkoriski ja luottosalkkujen keskittyneisyysriski) sekä ulkoiseen toimintaympäristöön kuuluvat riskit (mm. suhdanteiden vaikutus ja lainsäädännön muutokset). Pohjola käyttää näiden riskien arviointiin pääasiassa omaa taloudellisen pääoman malliaan.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksen uudistus, Solvenssi II tulee voimaan näillä näkymin vuoden 2016 alusta. Vaikuttavuusarvioiden mukaan Solvenssi II:en ei oleteta merkittävästi kiristävän Pohjola-konsernin vahinkovakuutustoiminnan vakavaraisuusvaatimuksia, koska nykyiset vakavaraisuusvaatimukset ovat Suomessa huomattavasti EU:n minimivaatimuksia korkeammat. Vakavaraisuusvaatimusten ja omien varojen määritelmistä ei vielä ole lopullista tulkintaa, mutta oletuksena on, että esimerkiksi tasoitusmäärä luokitellaan Solvenssi II:ssa ensisijaisesti omiin varoihin. Valmistautuminen Solvenssi II:n voimaantuloon etenee aikataulussa.

Vakavaraisuuden hallinnassa painotetaan voimakkaasti kannattavuutta ja pääomien tehokasta käyttöä. Pääomien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiön toimesta. Tytäryhtiöistä jaetaan vuosittain osinkona emoyhtiölle ylimääräinen pääoma ja tarvittaessa emoyhtiö pääomittaa tytäryhtiöitä pääomalainoilla tai oman pääoman sijoituksin.

Liiketoimintaa ohjataan ja seurataan liiketoiminnoittain ja pääomat allokoidaan riskien perusteella liiketoiminnoille. Liiketoimintojen tulosta verrataan liiketoiminnoille allokoituun pääomaan ja liiketoimintojen operatiivisia oman pääoman tuottoja seurataan asetettuja tavoitteita vasten.

Vakavaraisuuden hallinta on osa kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Sen tavoitteena on varmistaa pääomien tehokas käyttö ja pääomien riittävä määrä ja laatu. Näin turvataan häiriötön toiminta myös odottamattomien tappioiden varalta. Vakavaraisuuden hallinta perustuu ennakoivaan lähestymistapaan ja sen lähtökohtana on konsernin liiketoimintastrategia ja -suunnitelmat. Vakavaraisuuden hallintaprosessissa laaditaan vakavaraisuustavoitteen lisäksi pääomistavoitteet liiketoiminnoittain, vakavaraisuusennusteet, stressitestit, skenaariot ja herkkyyssanalyysit sekä varautumissuunnitelma vakavaraisuustavoitteen ylläpitämiseksi kaikki liiketoiminnasta ja ulkoisen toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat olennaiset riskit huomioon ottaen.

Oikein mitoitettu riskinotto, pääomarakenne, vahva tulokunto ja ennakoiva riskienhallinta turvaavat Pohjola konsernin riskinkantokyvyn.

3. Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on Pohjola-konsernin oma arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskeistä syntyvät mahdolliset vuotuiset tappiot 99,97 prosentin varmuudella. Taloudellinen pääomavaade lasketaan riskilajikohtaisilla malleilla, joiden tulokset yhdistetään ottaen huomioon riskilajien väliset korrelaatiot ja näistä johtuvat hajautushyödyt. Riskienhallintajohto hyväksyy Pohjola-konsernin taloudellisen pääomavaateen laskentamallit. Mallit käydään läpi konsernin johtoryhmässä ja periaatetasolla myös hallituksessa. Pohjola-konsernin taloudellisen pääoman malli on otettu käyttöön vuoden 2009 aikana. Malleja kehitetään tarpeen mukaan markkinamuutosten johdosta ja konsernin liiketoiminnan kehittyessä.

Taloudellinen pääomavaade kuvaa viranomaisvaadetta paremmin liiketoimintaan sisältyvää riskiä. Pohjola-konsernin taloudellisen pääomavaateen mallin avulla luodaan laskennallinen perusta liiketoimintojen ohjaamiseen, jolloin pääomaa voidaan allokoida tehokkaasti vastaamaan kunkin liiketoimintayksikön riskejä.

4. Riskinottohalukkuus

Pohjola-konsernin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen ja liiketoiminta perustuu harkittuun riski/tuotto-ajatteluun. Pohjola-konsernin riskinottohalukkuus määritellään suhteuttamalla riskit konsernin riskinkantokykyyn ja odotettuihin tuottoihin. Pohjola-konsernin liiketoiminnassa hyödynnetään luottoriskiä, markkinariskejä, rahoitusriskiä sekä vakuutus-

ja sijoitustoiminnan riskiä. Liiketoiminnan harjoittamiseen liittyy myös strategiset, liiketoiminta-, compliance- ja operatiiviset riskit. Vuonna 2013 riskinotto on tarkoitus pitää varovaisena ja sitä pyritään erityisesti kohdentamaan asiakasliiketoimintaan. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskinotossa pienennetään vähitellen riskiallokaatiota pitkän aikavälin suunnitelman mukaisesti.

Pankkitoiminnassa tavoitteena on, ettei luottotappioiden ja arvonalentumisten määrä suhdannekierron aikana keskimäärin ylitä 0,30 % luotto- ja takauskannasta.

Vahinkovakuutustoiminnassa tavoitteena on, että korvauskulujen (pl. korvausten hoitokulut) ja vakuutusmaksutuottojen välinen riskisuhde ei ylitä 70 %.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tavoitteena on, että sijoitustoiminnan riskeistä 95 % todennäköisyydellä aiheutuva vuositasoinen sijoitusomaisuuden negatiivinen tuotto käyvin arvo in ei ylitä 50 milj. euroa.

Konsernitoimintojen tavoitteena on, että OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmius on turvattu likviditeettireservin ja muiden likviditeetin hoitosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden turvin vähintään seuraavien 12 kuukauden ajan mahdollisten uhkaskenaarioiden toteutuessa.

Konsernin riskinottohalukkuus tarkistetaan vuosittain ja tarkennetaan riskilajeittain asettamalla tavoitearvot riskilajikohtaisille mittareille suhdannetilanne ja markkinanäkymät huomioon ottaen. Hallitus tarkistaa riskinottohalukkuuden ja riskipolitiikat aina suhdannenäkymien oleellisesti muuttuessa. Lisäksi se arvioi puolivuositain riskinottoason ja -halukkuuden sekä näihin liittyvät päivitystarpeet.

5. Riskipolitiikat

Riskinottoa ohjataan riskipolitiikoilla, jotka laaditaan vuosittain. Pohjolan hallitus hyväksyy Pohjola-konsernin kokonaisriskipolitiikan sekä sen alla olevat konsernia, pankkitoimintaa, konsernitoimintoja ja vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat riskipolitiikat ja periaatteet. Pohjolan kokonaisriskipolitiikka perustuu OP-Pohjola-ryhmän riskipolitiikkaan.

Kokonaisriskipolitiikassa riskinottohalu kohdennetaan riskilajeille siten, että konsernin liiketoiminnalliset tavoitteet ovat saavutettavissa riskinkantokykyä ja vakavaraisuustavoitteita vaarantamatta. Kokonaisriskipolitiikan avulla rajoitetaan myös riskikeskittymien syntymistä.

Kokonaisriskipolitiikkaa täydentävät pankkitoiminnan ja konsernitoimintojen osalta riskilajeittain laaditut riskipolitiikat sekä vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat henkilö- ja yritysasiakkaiden riskipolitiikat ja jälleenvakuutusperiaatteet sekä vahinkovakuutuksen sijoitustoimintaa ohjaavat sijoitussuunnitelmat ja politiikka vakuutusvelan korkoriskin suojaamiseksi.

6. Strategisten ja liiketoimintariskien hallinta

Strategisten ja liiketoimintariskien hallinnan tavoitteena on luoda riskejä ennalta ehkäisevä kulttuuri. Riskienhallinta perustuu liiketoiminnan kaikilla osa-alueilla noudatettavaan suunnitelmallisuuteen, huolellisuuteen ja jatkuvuuteen. Riskien toteutumista ehkäistään kehittämällä prosesseja, joiden avulla kyetään tunnistamaan ja arvioimaan potentiaalisia riskejä entistä paremmin ja johtamaan riskien hallitsemiseksi käynnistettyjä toimenpiteitä tehokkaammin.

6.1 Strateginen riski ja liiketoimintariskit

Strategiset riskit ja liiketoimintariskit syntyvät kilpailusta, sisäisestä paineesta tai markkinavoimista, jotka aiheuttavat volyymien, katteiden tai kulujen odottamattomia heilahteluja ja siten vaikuttavat tuloksen volatiliteettiin ja pitkän tähtäimen liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseen. Strategiset riskit ja liiketoimintariskit voivat syntyä myös väärän strategian valinnasta sekä puutteellisesta johtamisesta ja seurannasta tai hitaasta reagoinnista toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

6.2 Strategisten ja liiketoimintariskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Strategiset riskit hallitaan jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyyseihin ja ennusteisiin markkina-alueiden kehityksestä, kilpailutilanteesta sekä asiakkaiden tulevista tarpeista. Pohjola-konsernin strategia liiketoiminnoinnain tarkennetaan vuosittain. Strategisia riskejä seurataan liiketoiminnoinnain.

Riskejä ja niiden merkityvyyttä seurataan ja arvioidaan vuosittain liiketoimintastrategioiden ja -suunnitelmien

päivitysten yhteydessä. Samassa yhteydessä arvioidaan myös toimintaympäristössä ja kilpailutilanteessa tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutusta strategian toteuttamiseen sekä yhdistetään tunnistetut riskitekijät suunniteltuihin strategisiin hankkeisiin.

6.3 Strategisten ja liiketoimintariskien seuranta ja raportointi

Strategisia ja liiketoimintariskejä sekä niihin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä seurataan käyttäen riskikarttoja ja riskirekistereitä, joihin tunnistetut ja arvioidut riskit on rekisteröity.

Strategisista ja liiketoimintariskeistä laaditaan katsaukset kaksi kertaa vuodessa.

7. Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Operatiivinen riski sisältää myös compliance-riskin. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menetyksenä.

7.1 Operatiivisten riskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Operatiiviset riskit ovat laadullisia, eikä niiltä voida koskaan täysin suojautua. Operatiivisten riskien hallinnalla pyritään varmistamaan, ettei riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia seurauksia tai maineen menetyksiä.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisin osa-alue on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyuden varmistaminen. Tavoitteena on tunnistaa operatiiviset riskit kaikista merkittävistä tuotteista, palveluista, toiminnoista, prosesseista ja järjestelmistä ml. ulkoistukset. Tunnistamisessa huomioidaan myös rahoitusjärjestelmän lainvastaiseen hyväksikäyttöön (rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen) sekä sääntelyn noudattamiseen liittyvät riskit.

Tunnistettujen riskien merkittävyyttä arvioidaan niiden taloudellisen vaikutuksen ja toteutumistodennäköisyyden kautta ja arvioinnissa huomioidaan myös maineriski.

Pohjolassa noudatetaan operatiivisten riskien hallinnassa yhtenäistä OP-Pohjola-ryhmätasoisista järjestelmätuettua toimintamallia. Liiketoimintayksiköt toteuttavat operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan. Liiketoimintayksiköt raportoivat operatiivisten riskien raportointi- ja hallintajärjestelmän kautta kuukausittain kaikki tietyn rajan ylittävät tapahtumat. Tapahtumiin johtaneet syyt ja toimenpiteet, joihin on ryhdytty vastaavanlaisen tapahtuman ennaltaehkäisemiseksi, kuvataan raportointisovellukseen.

Konsernin ja siihen kuuluvien yhtiöiden operatiivisten riskien tasoa ja riskejä rajoittavia hallintakeinoja arvioidaan säännöllisesti sekä välittömästi aina tilanteen niin vaatiessa yhtenäisin menetelmin. Tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa ovat myös sisäisen tarkastuksen tekemät selvitykset sekä riittävän tiedonkulun varmistaminen.

7.2 Operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

Operatiiviset riskit luokitellaan raportointia varten operatiivisten riskien kehittyneen mallin mukaisesti eri kategorioihin niiden mahdolliseen toteutumiseen johtavien tekijöiden mukaisesti. Tunnistetuista ja toteutuneista riskeistä raportoidaan toimivalle johdolle. Merkittävimmät riskit raportoidaan lisäksi Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen riskienhallintavaliokunnalle. Olennaisista säännösten noudattamiseen liittyvistä toteutuneista operatiivisista riskeistä raportoidaan lisäksi Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

8. Compliance-riskin hallinta

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita sanktioita (esim. yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut, sekä viranomaisten antamat varoitukset ja huomautukset). Myös compliance-riskin toteutumisen seurauksena voi olla maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Compliance-toiminta on osa luotettavan hallinnon järjestämistä. Compliance-riskin hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikessa konsernin toiminnassa noudatetaan ulkoista sääntelyä ja sisäisiä menettelytapoja, ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja.

Pohjola-konsernin compliance-toiminta tukee ylintä johtoa sekä liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa mm. pitämällä liiketoimintavastuulliset tietoisina säännöksissä tapahtuvista olennaisista muutoksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista liiketoiminnoille, laatimalla säännösten soveltamista tukevaa ohjeistusta sekä tunnistamalla ja arvioimalla ennakoivasti säännösten noudattamattomuuteen liittyviä olennaisia haitallisia seurauksia. Compliance-riskit tunnistetaan ja arvioidaan operatiivisten riskien tunnistus- ja arviointiprosessin yhteydessä. Uusiin tuotteisiin, palveluihin ja toimintatapoihin sekä ulkoistuksiin liittyvät compliance-riskit arvioidaan osana käyttöönottoprosessia.

Compliance-toiminnassa valvotaan ja varmistetaan säännösten noudattamista mm. arvioimalla säännösten noudattamista varmistavia sisäisiä prosesseja ja menettelytapoja ja tekemällä tarpeellisia parannusehdotuksia.

Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöiden compliance-toiminnasta vastaavat henkilöt varmistavat, että konsernitasoisia linjauksia, toimintaohjeita, säännöksiä jne. noudatetaan myös tytäryhtiöissä.

9. Pankkitoiminnan riskienhallinta

9.1 Luottoriskien hallinta

Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta, joka johtuu siitä, etteivät pankin sopimusosapuolet kykene suoriutumaan sovitusta velvoitteistaan, eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia. Luottoriskiin sisältyy myös maa- ja selvitysriskit. Maariski on maittain kohdistettuihin ulkomaisiin saamisiin liittyvä luottoriski. Selvitysriski on selvitysprosessiin liittyvä, selvityksen kohteena olevan saamisen menettämisen riski. Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakas- ja muista vastuista syntyvien luottoriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle ja samalla optimoida riskituotto- suhdetta. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa ovat luottopäätöksenteko ja luottoprosessin laatu. Prosessia ohjaavat vahvistetut luottoriskipolitiikat, päätöksentekovaltuudet ja toimintaohjeet. Luottoriskejä vähennetään hajauttamalla luottosalkkua sekä määrittelemällä asiakaskohtaiset vakuus- ja kovenanttipolitiikat sekä asiakassuhteen aktiivisella hoidolla. Luottoriskiä vähennetään myös käyttämällä nettoutussopimuksia ja johdannaiskaupassa pörssituotteita. Luottoriskinottoa rajoittavat myös omien varojen perusteella määritellyt suurimmat mahdolliset asiakasvastuut ja käytössä oleva limiittijärjestelmä.

Selvitysriskin hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen. Selvitysriskiä vähennetään vakimuotoisin sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin. Pohjola-konsernin riskienhallintajohto hyväksyy periaatteet vakuuksien käytöstä ja arvioinnista sekä vahvistaa vakuuslajikohtaiset arvostusprosentit OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön asettamien periaatteiden mukaisesti. Vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Vakuuden arvo arvioidaan uudelleen mm. silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti. Suhdanneherkkinä pidettävien vakuuksien arvoa ja niiden käyttökelpoisuutta arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta.

9.2 Luottoriskipolitiikka

Luottoriskipolitiikoissa määritellään kokonaisvastuiden koostumusta, hajautusta, asiakasvalintaa sekä vakuuksien ja kovenanttien käyttöä koskevat periaatteet. Tarkoituksena on varmistaa luottosalkun riittävä hajautuminen, jotta ei synny liiallisia riskikeskittymiä maittain, asiakasryhmittäin, toimialoittain, luottokelpoisuusluokittain, asiakaskonserneittain tai ajallisesti.

Portfoliotarkastelussa asiakkaat on jaettu kuuteen ryhmään, jotka ovat yritykset ja asuntoyhteisöt, rahoitus- ja vakuutuslaitokset, kotitaloudet, OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt, julkisyhteisöt sekä kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Yritysassiakkaille, luottolaitosasiakkaille, kotitalouksille sekä kansainväliselle pankkitoiminnalle on laadittu omat luottoriskipolitiikat. Näiden lisäksi on tehty maariskipolitiikka.

Yritysassiakkaiden luottoriskipolitiikassa yritys vastuille on asetettu tavoitearvoja mm. rating-luokittain, asiakaskokonaisuuksittain sekä suhteelliset enimmäismäärät toimialoittain.

Baltian liiketoiminnassa ei ole toistaiseksi kattavasti käytettävissä OP-Pohjola-ryhmän luokittelujärjestelmää. Pohjolan luokituskriteerit täyttäviä asiakkaita luokitellaan OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa. Muutoin luotonmyönnössä

hyödynnetään kustakin maasta valittujen yhtiöiden toimittamia luottotietoraportteja.

Luottolaitosasiakkaiden riskiä on hajautettu luottokelpoisuusluokittain, liikkeeseenlaskijoittain ja tuotteittain. Lisäksi jälkimarkkinakelpoisten saamistodistussijoitusten likviditeetin varmistamiseksi on määritelty minimikoot emissioille, joihin voidaan sijoittaa. Maariskipolitiikassa riskiä on hajautettu asettamalla maakohtaiset maalimiitit.

9.3 Luottoriskien limitointi

Vastuuraja on euromääräinen asiakaskohtaisten vastuiden ja avoimen position enimmäismäärä. Vastuuraja vahvistetaan vuosittain vähintään niille yritys- ja yhteisöasiakkaille ja luottolaitosasiakkaille, joiden vastuut tai suunnitellut vastuut ylittävät 5 miljoonaa euroa. Vastuurajapäätöksessä voidaan lisäksi asettaa ajallisia ja tuotekohtaisia rajoitteita. Useimmille yritys- ja yhteisöasiakkaille vahvistetaan myös asiakaskohtainen riskinottopolitiikka eli vakuuksien vähimmäismäärä ja käytettävät kovenantit. Vastuurajan myöntäminen edellyttää, että vastapuoli sijaitsee maassa, jolle on hyväksytty maalimiitti.

Maalimiitti on euromääräinen enimmäismäärä saamisille tietystä maasta. Kunkin maan limiitin määrä ja siihen mahdollisesti liittyvä aikarajoitus määritellään maan luottokelpoisuuden ja Pohjola Pankki Oyj:n riskinkantokyvyn mukaisesti niin, että se tukee hyväksytyjä liiketoimintaperiaatteita. Maalimiitti tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

9.4 Luottoprosessi

Päivittäinen luottoprosessi on ratkaisevassa asemassa luottoriskien hallinnassa. Riskienhallinnan näkökulmasta luottoprosessin keskeisimmät vaiheet ovat luottokelpoisuuden arviointi (luottoluokittelu), luottopäätöksenteko ja toimeenpano, jotka on eriytetty toisistaan. Luottoprosessin toimivuutta ja laatua valvoo riskienhallintatoiminto.

9.5 Luottoluokittelu

Luottoriskin ottamista ohjataan ja riskin määrää arvioidaan OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskimalleja hyödyntäen. Luottoluokittelu käsittää luottoriskiparametreihin liittyvät mallit maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default).

Luottoriskimittarit sisäisissä luokituksissa

LUOTTORISKIMITTARIT SISÄISSÄ LUOKITUKSISSA	
Todennäköisyys sille, että luotolle tulee maksuhäiriöitä vuoden kuluessa	= Maksukyvyttömyyden todennäköisyys PD (%)
Arvio tappiosta, joka luotosta toteutuisi, jos sille tulisi maksuhäiriöitä	= Tappio-osuus LGD (%)
Arvio summasta, jonka asiakas olisi velkaa pankille maksukyvyttömyyden toteutuessa	= Vastuu EAD (€)

Luottoriskimalleja hyödynnetään muun muassa:

- luotonmyöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennassa sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA) ja
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa.

9.5.1 Maksukyvyttömyyden todennäköisyys

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Asiakkaan luottoluokka arvioi riskiä siitä, että asiakkaan jostakin vastuusta tulee OP-Pohjola-ryhmälle vuoden sisällä järjestämätön saatava tai sitä vakavampi maksuhäiriö. Tämän riskin suuruudesta kertoo OP-Pohjola-ryhmässä kullekin luottoluokalle arvioitu keskimääräinen maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD), joka on keskimääräinen todennäköisyys vuoden aikana yli suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa tietyn luottoluokan toteutuneet maksukyvyttömyiden asiakkaiden osuudet siis tyypillisesti alittavat kunkin luokan arvioidun maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja huonossa suhdanteessa ylittävät.

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä useita erilaisia luokittelumalleja asiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointiin. Vakavaraisuuslaskennan mukaisiin vähittäisvastuisiin kuuluvien henkilöasiakkaiden luotot luokitellaan omilla luokittelumalleillaan hakemusvaiheessa sekä osana pankin luottokantaa. Vähittäisvastuisiin vakavaraisuuslaskennassa kuuluvien pienyritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua tai pienten vastuiden luokittelumallia. Yritysvastuisiin kuuluvien keskisuurten ja suurten yritysten luokitteluun käytetään R-luokittelua. Yritysvastuisiin kuuluvien pienten yritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua. Luottolaitosvastapuolille on oma sisäinen luottoluokittelumalli.

9.5.2 Yritysasiakkaiden luottokelpoisuuden arviointi

Yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä 20-portaisella luottoluokituksella. Yritysvastapuolet luokitellaan luokkiin 1–12, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Yritysasiakkaiden luokittelu OP-Pohjola-ryhmässä

Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi (R-luokittelu) perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, jotka viedään tilastolliseen pisteytysmalliin. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitus ehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Lopullinen päätös asiakkaan luottoluokasta tehdään asiantuntijan esityksen pohjalta OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa vähintään vuosittain. R-luokittelussa nykyisin käytettävä malli on otettu käyttöön vuoden 2008 alussa ja se on validoitu vuosittain IRB-vaatimusten mukaisesti. Viimeksi validointi tehtiin vuonna 2012.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastieto Oy:n vuodesta 1999 käyttämä luokittelumalli Rating Alfa. Kyseessä on tilastollinen regressiomalli, jossa muuttujina on kattavasti yrityksen maksutapaan, tilinpäätöstunnuslukuihin ja muihin taustatietoihin liittyviä tekijöitä. Luokittelumallia on täydennetty erilaisilla ehto- ja varmistuslausekkeilla, jotka rajaavat yrityksen luottoluokkaa, jos esimerkiksi tilinpäätöstietoja ei ole käytettävissä. Rating Alfa antamat pisteet on kalibroitu OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin luottoluokkiin. Tilastomallin yritysvastuisiin kuuluville asiakkaille antamaa luokitusta arvioidaan vuosittain ja korjataan tarvittaessa vastaamaan asiakkaan arvioitua todellista maksukykyä. Nykyinen malli on ollut käytössä vuoden 2008 alusta lähtien ja se on validoitu vuosittain IRB-vaatimusten mukaisesti ja päivitetty viimeksi osittain vuonna 2012.

Vähäisiä vastuita omaavia yritysasiakkaita luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla. Luokittelu muodostetaan tietojärjestelmistä saatavien asiakashistoriaa ja maksukäyttäytymistä koskevien tietojen perusteella. Luokka päivittyy kerran kuukaudessa. Pienten vastuiden luokittelussa käytettävä malli on otettu käyttöön vuonna 2009 ja se on päivitetty vuonna 2012.

Luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys, jolloin eri mallien antamat luottoluokat ovat vertailukelpoisia. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden johtamisessa on hyödynnetty viime vuosina toteutuneita maksukyvyttömyystietoja, pitkän aikavälin luottotappiotietoa ja konkurssitilastoja sekä mallin syklistä. Luokakohtaisten maksukyvyttömyyden todennäköisyyksien päivityksen tarve arvioidaan vuosittain.

OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakkaiden luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Yritysvastuiden rating-luokkien vastaavuus S&P:n luokituksiin

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola-rating	1,0–2,0	2,5–4,0	4,5–5,0	5,5–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

9.5.3 Luottolaitosten luottokelpoisuuden arviointi

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa on käytössä oma L-luokittelumalli, joka perustuu laadullisten ja määrällisten tekijöiden perusteella johdettuun maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen. Saadut todennäköisyydet on jaettu 20 luokkaan, joista luottoluokat muodostuvat.

Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu empiiriseen aineistoon Pohjola Pankki Oyj:n kansainvälisistä luottolaitosvastapuolista. Malli perustuu nk. sovereign ceiling -periaatteeseen, jonka mukaan vastapuoli ei voi olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten luottoluokituspäätökset tehdään OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa. L-luottoluokka päivitetään vähintään vuosittain tai tarvittaessa useammin, mikäli luottolaitoksen maksukyvyssä tapahtuu muutoksia. L-luokittelumalli otettiin käyttöön vuonna 2009 ja se on päivitetty viimeksi vuonna 2012.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitosasiakkaiden luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Luottolaitosvastuiden rating-luokkien vastaavuus S&P:n luokituksiin

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola-rating	1,0–2,0	2,5–4,5	5,0	5,5–7,0	7,5–8,0	8,5–10,0

9.5.4 Henkilöasiakkaiden luottokelpoisuuden arviointi

Henkilöasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa vastuut luokitellaan 16 luokkaan, luokasta A+ luokkaan F. Luottokelpoisuudeltaan maksukyvyttömän asiakkaan vastuut luokitellaan luokkaan F. Maksukyvyttömyyden arvioinnissa käytetään luottokannan luokittelua, ja mikäli kannan luokittelua ei ole, hakemusvaiheen luokittelua. Luokittelu perustuu luottihakemuksesta kerättäviin tietoihin, asiakkaan maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin, jotka pisteytetään. Yhteenlasketuista pisteistä muodostetaan luottoluokat ja kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Henkilöasiakkaiden luottokannan luokittelumallilla luokitellaan henkilöasiakkaiden vastuut, joiden velallisista jollakin on ollut OP-Pohjola-ryhmässä luottoa viimeisen kuuden kuukauden aikana. Luottokannan luokat päivittyvät kerran kuukaudessa. Malli on otettu käyttöön vuonna 2006 ja sen nykyinen versio on vuodelta 2011.

Jos henkilöasiakkaan vastuulla ei ole vielä olemassa luottokannan luokkaa, käytetään hakemusvaiheen luottoluokittelua. Pohjolan henkilöasiakkaiden vastuut luokitellaan rahoitusyhtiötuotteiden hakemusvaiheen luokittelumalleilla, jotka on otettu käyttöön vuonna 2010 ja päivitetty vuonna 2011. Käytössä on kolme maksukyvyttömyyttä ennustavaa mallia: autorahoitus, myyntirahoitus ja tililuotto sekä kauppias-MasterCard.

Hakemusvaiheen luokittelu tukee luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua. Luokittelu tapahtuu OP-Pohjola-ryhmässä osana luottoprosessia. Hakemusvaiheen luottoluokka on voimassa kuusi kuukautta, jonka jälkeen se korvautuu kannan luottoluokalla, mikäli asiakkaalle ei aikaisemmin ole muodostunut luottokannan luokitusta.

9.5.5 Maiden luokittelu

Maariskiä tarkastellaan ulkoisten luottoluokitusten perusteella.

9.5.6 Tappio-osuus ja vastuun määrä

Asiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointimallien lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. OP-Pohjola-ryhmän luottoriskimalleissa tappio-osuus (LGD) on arvio taloudellisesta tappiosta (osuutena asiakkaan vastuiden määrästä maksukyvyttömyyshetkellä), joka pankille koituisi, jos asiakkaasta tulisi vuoden sisällä maksukyvytön. Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) tarkoittaa arviota pankin taseessa olevasta saatavasta asiakkaalta maksukyvyttömyyden alkaessa. Taseen ulkopuolisten vastuiden määrän arviointiin liittyy luottovasta-arvokerroinparametri (CF, Conversion Factor). Luottovasta-arvokerroin kuvaa, kuinka paljon ennustehetken taseen ulkopuolisesta vastuusta on nostettu maksukyvyttömyyshetkellä. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksille käytetään pääsääntöisesti yksinkertaista menetelmää. OP-Pohjola-ryhmän strategisille sijoituksille käytetään oman pääoman ehtoisten sijoitusten PD/LGD-menetelmää, jossa PD-arvot perustuvat sisäisiin malleihin ja LGD standardiestimaatteihin.

9.6 Päätöksenteko

Luottopäätösesityksen perustan muodostavat luottokelpoisuusarvio, rating-päätös ja asiakkuusmuistio. Asiakasvastuulliset valmistelevat vastuuraja-, limiitti- sekä rahoitusesitykset yhteistyössä luottojohtajien ja eri tuotealueiden edustajien kanssa. Luottojohtajat esittelevät vastuurajaesitykset päätöksentekoaikavälillä. Luottopäätös- ja vastuurajaesitykset sisältävät selvityksen luoton hakijasta ja asiakkaalle aikaisemmin myönnettyistä vastuista sekä niiden vakuuksista ja avoimesta positiosta. Yritysasiakkaiden luottopäätösesitys sisältää luottokelpoisuusarvion ja ratingpäätöksen lisäksi vakuus- ja kovenanttipolitiikan lyhyille ja pitkille vastuille sekä ennusteen asiakkaan taloudellisen tilan kehittymisestä. Yritysasiakkaiden vastuurajaesitykseen liitetään aina tilinpäätösanalyysi ja uusista yritysasiakkaista usein myös yritystutkimus. Useimmiten yritys- ja luottolaitosasiakkaiden luottopäätösesityksiin sisältyy riskienhallintatoiminnon kannanotto esitettävästä luottoriskistä.

Pohjolan luottopäätöksentekoaikavälillä

Päätöksentekoaikavälillä tehdään riskinottopäätöksiä valtuuksiensa puitteissa noudattaen vahvistettuja luottoriskipolitiikkoja, limiittejä ja linjauksia. Päätöksentekoaikavälillä tehtävien päätösvaltuuksien on porrastettu asiakkaan luottokelpoisuusluokan sekä vastuun ja avoimen position määrän perusteella. Yksityisasiakkaiden luottopäätöksiä tehdään OP-Pohjola-ryhmän sisäisen yksityisasiakkaiden luottoluokituksen perusteella hyödyntäen automaattista luottopäätösjärjestelmää.

9.6.1 Toimeenpano

Toimeenpanovaiheessa laaditaan hyväksytyjen päätösten perusteella tarjous- ja sopimusasiakirjat. Nostoehtojen täytyminen tarkistetaan vielä ennen rahojen siirtoa asiakkaan käyttöön. Lisäksi valvotaan sopimusehtojen täyttymistä sopimuksen voimassaoloaikana.

9.6.2 Luottoriskin mittaaminen, seuranta ja raportointi

Luottoriskiä mitataan asiakaskohtaisesti vastuiden ja avoimen position määrällä. Vastuu tarkoittaa tase-erien ja taseen

ulkopuolisten erien yhteismäärää, joka pankilla on tietyltä asiakkaalta. Avoin positio lasketaan vähentämällä vastuista vakuudet vakuusarvon määräisenä. Luottoriskiä mitataan myös painotetulla avoimella positiolla, joka saadaan kertomalla asiakaskohtainen avoin positio asiakkaan luottokelpoisuuden mukaisella maksuhäiriötodennäköisyydellä. Lisäksi luottoriskin mittareina käytetään ongelmasaamisten ja erääntyneiden maksuerien osuutta luotto- ja takauskannasta sekä luottotappioiden osuutta luotto- ja takauskannasta.

Luottosalkun luottoriskiä mitataan myös odotetun ja odottamattoman tappion määrällä ja odotetun tappion kehitymisellä suhteessa luotto- ja takauskantaan. Odotetun ja odottamattoman tappion määrälle tehdään myös erilaisia stressitestejä.

Asiakasseuranta jakaantuu vuosittaiseen tilinpäätösten ja osavuositarkastusten analysointiin sekä jatkuvaan maksukäyttäytymisen ja asiakkaan toiminnan seurantaan. Asiakkaiden maksukäyttäytymistä, erääntyneitä maksueriä ja ongelmaluottoja seurataan jatkuvasti sekä OP-Pohjola-ryhmän sisäisestä että ulkoisesta valvontapalvelusta saatavien tietojen perusteella.

Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottokelpoisuusluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös sitä, että luottopäätös tehdään ylemmässä päätöksentekoaikavälissä.

Yritys- ja luottolaitosasiakkaiden vastuurajojen käyttöä seurataan luottopäätösprosessissa. Lisäksi luottopäätöksiä valvotaan myös päätöksentekoaikavälissä, jotka toimittavat päätöspöytäkirjat aina tiedoksi seuraavalle päätöksentekotasolle.

Luottoriskien raportointi on keskitetty riskienhallintatoimintoon. Luottoriskipolitiikan noudattamista tarkastellaan hallituksen riskienhallintavaliokunnalle laadittavassa riskianalysissä, jossa raportoidaan lisäksi muun muassa kokonaisvastuiden määrän, jakauman ja laadun sekä ongelmaluottojen kehitystä.

Limiittien käyttö ja niiden mahdolliset ylitykset raportoidaan säännöllisesti. Lisäksi riskienhallintatoiminto laatii salkkuanalyysseja.

9.6.3 Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Luottoriskimallien käyttöönotosta ja merkittävistä muutoksista päättää OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta. Päätökset perustuvat keskusyhteisön johtokunnan hyväksymiin luottoluokittelun ja luottoriskimallien validoinnin yleisiin periaatteisiin. Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskienhallinta, joka on riippumaton liiketoiminnasta.

Luottoluokittelun ja luottoriskimallien toimivuutta seurataan ja valvotaan säännöllisesti. Keskusyhteisön ja Pohjolan riskienhallinta kerää jatkuvaa palautetta liiketoiminnalta luottoluokittelun toimivuudesta ja luottoriskiparametreihin liittyvistä malleista. Automaattisesti luottoluokituksen muodostavia malleja monitoroidaan kuukausittain. Monitoroinnin tarkoituksena on seurata luottokannassa ja luotonmyönnössä tapahtuvia muutoksia, sekä varmistaa luokitteluprosessin toimivuus.

Lisäksi mallien laatua varmistetaan vähintään kerran vuodessa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös kunkin mallin käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä mm. mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia kuten käyttäjäpalautteen analysointia ja vertaisryhmäanalyysiä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset toimenpidesuosittelut raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä.

Keskusyhteisön sisäinen tarkastus varmistaa tarkastuksillaan validoinnin riippumattomuutta. Lisäksi se tarkastaa luottoriskimalleja ja niiden käyttöä keskusyhteisön yhtiöissä ja jäsenosuuspankeissa osana normaalia tarkastustoimintaansa.

9.6.4 Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa käytetään yritys- ja luottolaitosvastuissa sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää. Tässä menetelmässä kunkin asiakkaan luottoriskin vakavaraisuusvaateeseen vaikuttaa OP-Pohjola-

ryhmän omilla luottoriskimalleilla tuotettu arvio maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Viranomaisten antamia ns. standardiestimaatteja käytetään tappio-osuudesta (LGD) ja vastuun määrästä (EAD).

Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaateen laskennassa käytettävässä sisäisten luottoluokitusten menetelmässä kunkin asiakkaan vastuiden riskipainon laskennassa käytetään OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin malleihin perustuvia PD-, LGD- ja EAD -arvoja.

9.6.5 Arvopaperistetut erät

Pohjola ei ole ollut liikkeeseenlaskijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut perinteisiin erillisyhtiön kautta liikkeeseen laskettuihin arvopaperistettuihin arvopapereihin. Pankkitoiminnassa luottojohdannaisia ei ole liittynyt arvopaperistettuihin eriin. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin sisäisten luokitusten menetelmää (IRBA) silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

Arvopaperistamispositioille sovelletaan Moody'sin, Fitchin ja Standard & Poor'sin luottoluokituksia. Saman arvopaperistamistransaktion eri etuoikeusluokissa oleviin positioihin sovelletaan saman luottoluokituslaitoksen antamia luottoluokituksia. Jos arvopaperistamispositiosta on kahden valitun luottoluokituslaitoksen antamat luottoluokitukset, sovelletaan niistä alhaisempaa. Jos arvopaperistamispositiosta on annettu enemmän kuin kahden valitun luottoluokituslaitoksen luokitus, käytetään niistä kahta korkeinta. Jos kaksi korkeinta luottoluokitusta poikkeavat toisistaan, käytetään niistä alhaisempaa.

10. Likviditeettiriskin hallinta

Likviditeettiriskin hallinta koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Riski syntyy, jos saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Riski syntyy myös, jos joko velat tai saatavat tai molemmat ovat keskittyneet vastapuolten, instrumenttien tai markkinasegmenttien suhteen. Likviditeettiriskiä voi syntyä myös asiakaskäyttäytymisen, taloudellisen toimintaympäristön tai markkinalikviditeetin muutosten seurauksena.

Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Pohjolan rakenteellinen rahoitusriski syntyy pääosin vähittäispankkitoiminnan maturiteetiltaan pitkän antolainauksen ja asiakaskäyttäytymisestä riippuvan talletusvarainhankinnan sekä tukkuvarainhankinnan erääntymisrakenteiden eroista.

Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista eikä vakuustarpeista ilman vaikutuksia päivittäiseen toimintaan tai pankin taloudelliseen tilaan.

Maksuvalmiusriskiin varaudutaan ylläpitämällä likvideistä saamistodistuksista koostuvaa reservisalkkua.

Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmät.

Likviditeettiriskin hallinta perustuu OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön linjauksiin sekä sen hyväksymiin riskilimiitteihin. Keskusyhteisö hyväksyy likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman sekä maksuvalmiuden hoidon jatkuvuussuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle ja likviditeettitilanteen ohjausmallin. Maksuvalmiuden hoidon jatkuvuussuunnitelma koostuu valmiustasopohjaisesta ohjausmallista, rahoituslähteet sisältävästä varautumissuunnitelmasta sekä maksuvalmiuden operatiivisen hoidon jatkuvuussuunnitelmasta. Likviditeettireservin määrälliset ja laadulliset tavoitteet, varautumissuunnitelma ja valmiustasopohjainen ohjausmalli on arvioitu uhkaskenaarioiden mukaisten stressitestien pohjalta.

Pohjola Pankki Oyj on OP-Pohjola-ryhmän keskusrahallaitoksena vastuussa koko OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiudesta ja likviditeettireservin riittävydestä. Likviditeettireservistä merkittävimmän osan muodostaa korkean luottokelpoisuusluokituksen omaavat saamistodistukset, joita voidaan käyttää keskuspankkivelan vakuutena tai myydä joustavasti markkinoille.

Likviditeettiriskin hallinnan tarkoituksena on varmistaa riskinkantokyvyn kannalta oikein mitoitettut reservit ja muut varautumiskeinot sekä pääoman sitoutuminen ja rajoittaa taserakenteesta aiheutuvaa likviditeetti- ja maksuvalmiusriskiä.

Maksuvalmiusriskin hallinnan tavoitteena on varmistaa maksuvalmiuden säilyminen myös yllättävissä, äkillisissä

likviditeetin kiristymistilanteissa. Maksuvalmiusriskin hallinnan painopiste on maksuvalmiutta tukevien järjestelyiden luomisessa ja ylläpitämisessä sekä varautumistoimenpiteiden suunnittelussa.

Likviditeettiriskiä hallitaan maksuvalmiuden ja taseen rakenteen suunnittelulla, ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä ja hajauttamalla varainhankintaa maturiteettiluokittain, vastapuolittain, tuotteittain ja markkina-alueittain. Likviditeetti- ja maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi laaditaan skenaarioanalyseja, joissa on kuvattu maksuvalmiuden kannalta merkittävimmät uhat ja niiden vaikutukset rahoitukseen ja maksuvalmiuteen sekä keinot maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus vahvistaa vuosittain likviditeettiriskipolitiikan, jossa kuvataan likviditeettiriskien hallinnan periaatteet, menetelmät ja limitointi. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa periaatteita sekä valvoo limiittien käyttöä. Pohjolan likviditeetti- ja maksuvalmiusriskien hoito ja pitkäaikainen varainhankinta sekä reservisalkkujen ylläpito on keskitetty varainhallintaan.

Keskeiset rahoituslähteet ovat sijoitustodistus- ja joukkovelkakirjaemissiot, muilta pankeilta ja osuuspankeilta otetut talletukset, yleisötalletukset sekä oma pääoma. Kansainvälisillä raha- ja pääomamarkkinoilla rahoituksen saatavuuteen ja hintaan vaikuttaa Pohjolan luottokelpoisuusluokitus.

Likviditeettiriskipolitiikassa määritellään likviditeettireservin vähimmäismäärä sekä rakenteellisen rahoitusriskin enimmäismäärä.

Lisäksi likviditeettiriskipolitiikkaan sisältyy varainhankintasuunnitelma sekä suunnitelma OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamisesta erilaisten maksuvalmiutta uhkaavien skenaarioiden uhatessa.

10.1 Likviditeettiriskin mittaaminen, seuranta ja raportointi

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan taseen pitkäaikaisten pysyvien saamisten ja velkojen keskinäisellä suhteella, jolle on asetettu limiitti. Pitkäaikaisen varainhankinnan erääntymistä seurataan erääntymisjakaumalla, jolle on asetettu limiittejä. Maksuvalmiutta hallitaan erääntyvien kassavirtojen skenaarioiden ja likviditeettireservin avulla. Maksuvalmiusskenaarioille on asetettu limiitti- ja tavoitearvot. Stressitesteillä mitataan maksuvalmiutta epätodennäköisissä tilanteissa.

Riskienhallintatoiminto ja varainhallinnan Middle Office raportoivat rahoitusriskit kuukausittain sekä liiketoiminnalle että johdolle. Likviditeettiriskiraportti laaditaan päivittäin.

11. Markkinariskien hallinta

Tässä osiossa käsiteltävillä markkinariskeillä tarkoitetaan Pohjolan Pankkitoiminnan ja Konsernitoimintojen markkinariskialtistusta. Vahinkovakuutussegmentin tytäryhtiöiden sijoitustoiminnan markkinariskejä käsitellään liitteen osiossa: Vakuutustoiminnan riskienhallinta.

Markkinariskit aiheuttavat pankille tulosvaikutuksia johtuen markkinahintojen (korot, valuuttakurssit, osakekurssit, luottoriskimarginaalit) muutoksista tai hintavaihteluiden muutoksista (volatiliteetit). Markkinariskien tulosvaikutukset voivat olla joko välittömiä tai jaksottua useammalle tilikaudelle. Tulosvaikutusten kirjaantuminen riippuu markkinariskille alttiin tase-erän tai johdannaisen kirjanpidollisesta käsittelystä. Markkinahintojen muodostumiseen vaikuttaa markkinoiden toimivuus eli likviditeetti. Jos markkinoilla ei ole riittävää syvyyttä tai markkinat eivät toimi häiriön takia, muodostuu markkinariskiä myös markkinalikviditeetin puutteesta. Yleensä markkinalikviditeetin heikkeneminen johtaa tuloksen heikkenemiseen markkinahintoihin sisältyvien likvidiyspreemioiden kasvusta johtuen.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa taseen ja taseen ulkopuolisten erien hintamuutoksista aiheutuvat riskit hyväksyttävälle tasolle sekä edistää tuloksettomahdollisuuksia optimoimalla riski-tuotto-suhdetta.

Markkinariskejä sisältyy sekä kaupankäyntitoimintaan että rahoitustaseeseen. Kaupankäyntitoiminnan tavoitteena on hyötyä lyhyellä aikavälillä markkinahintojen muutoksista ottamalla aktiivisesti markkinariskejä. Kaupankäyntitoiminnassa otetun markkinariskin tulosvaikutukset näkyvät pääasiassa välittömästi tase- ja johdannaisinstrumenttien markkina-arvojen muutoksina.

Rahoitustase sisältää pankin rakenteellisen korkoriskin, joka muodostuu luotto- ja talletuskannasta sekä kotimaisesta ja ulkomaisesta tukkuvarainhankinnasta ja edellä mainittuja eriä suojaavista johdannaisinstrumenteista. Rahoitustaseeseen luetaan myös likviditeettireservit sekä muu tase (esimerkiksi osakkeet, kiinteistöt ja omat pääomat). Rahoitustaseen

markkinariskien hoidon tavoitteena on suojata konsernin rahoituskatetta korkotason muutoksilta sekä ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireservejä kustannustehokkaasti. Rahoitustaseen hoidossa ei oteta valuuttakurssiriskiä. Rahoitustaseen markkinariski tyypillisesti toteutuu pankin korkokatteessa jaksottuen tilikausien välille.

Pohjolan markkinariskialtistusta rajoitetaan hallituksen päättämällä markkinariskipolitiikalla. Poliitikassa kuvataan markkinariskin mittauksessa sovelletut menetelmät sekä pankkitason riskilimiitit. Lisäksi politiikassa yksilöidään avoimen markkinariskin ottoon oikeutetut tahot sekä esitetään muita markkinariskin ottoa rajoittavia periaatteita. Markkinariskipolitiikka päivitetään vähintään vuosittain.

Likviditeettireservisalkun markkinariskialtistusta rajoitetaan markkinariskipolitiikan lisäksi likviditeettireservisalkun sijoitussuunnitelmassa, jossa määritetään sijoitusten perusallokaatio liikkumarajoineen (taktinen allokaatio). Likviditeettireservisalkku koostuu keskuspankkivakuuskelpoisista saamistodistuksista. Pohjolan hallitus hyväksyy sijoitussuunnitelman vuosittain.

Konsernin riskienhallintatoiminto sekä Pohjola Marketsin ja Varainhoidon Middle Officet seuraavat ja raportoivat markkinariskit ja niistä syntyvät tulokset liiketoiminnalle ja toimivalle johdolle. Periaatteet ja mittarit ovat yhteneväiset sekä kaupankäyntitoiminnan että rahoitustaseen markkinariskien hallinnassa.

Markkinariskien hallinnassa keskeisessä asemassa on jatkuva riskipositioiden rakenteiden ja markkinoiden analysointi sekä muutosten vaikutusten ennakointi pankin riskiasemaan ja tulokseen. Tehokas markkinariskien hallinta edellyttää ajantasaista ja oikeaa tietoa positioista ja markkinoista sekä nopeaa reagointia muutoksiin. Markkinariskejä hallitaan muokkaamalla riskipositioita sekä tase- että johdannaisinstrumentein kulloisenkin markkinanäkemyksen perusteella riskilimiittien puitteissa. Markkinariskipositioita tai yksittäisiä sopimuksia voidaan myös suojata johdannaisinstrumentein niiden markkina-arvojen muutoksilta tai position rahoituskatteen turvaamiseksi.

11.1 Markkinariskien mittaaminen, seuranta ja raportointi

Pohjolassa seurataan markkinariskejä seuraavin mittarein:

Riskilaji	Riskimittari	Tulosmittari	Frekvenssi
korkoriski/kaupankäyntisalkut	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
korkoriski/rahoitustase	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos, rahoituskate	päivittäin
luottospread-riski	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
valuuttariski	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
strukturoidujen ja arvopaperistettujen sijoitusten hintariski	osana VaR-mittaria (likvidit sijoitukset) tai erillinen VaR-mittari markkina-arvon muutos (epälikvidit sijoitukset)	markkina-arvon muutos	päivittäin (likvidit sijoitukset) tai kuukausittain (epälikvidit sijoitukset)
hyödykeriski	erillinen VaR-mittari	markkina-arvon muutos	päivittäin
osakeriski	20 %-yksikön markkina-arvon muutos	markkina-arvon muutos	viikoittain
volatiliteettiriski	1 %-yksikön volatiliteetin muutoksen vaikutus position nykyarvoon	markkina-arvon muutos	päivittäin

Pohjolan hallitus päättää markkinariskipolitiikassa hyväksyttävän kokonaismarkkinariskialtistuksen tason.

Kokonaismarkkinariskialtistusta rajoitetaan Value-at-Risk -limiittillä (VaR). VaR-limitointi kattaa Pohjolan keskeiset markkinariskipositiot. Tasehallintajohto allokoii VaR-limiitin liiketoiminta-alueille. Liiketoiminta-alueiden johto allokoii limiittinsä edelleen vastuualueilleen.

Limitoitavat VaR-altistukset määritetään käyttämällä pitkän aikavälin, syklin yli ulottuvia volatiliteetti- ja

korrelaatioestimaatteja. Limitoitavat VaR-tasot on skaalattu 1 päivän pitoajalle ja 99 %:n luottamustasolle.

VaR-limiitin lisäksi markkinariskipolitiikassa on päätetty erilliset VaR-limiitit hyödykejohdannaisille sekä takaisin ostetuille, itse liikkeeseen lasketuille indeksilainoille. Osake- ja pääomasijoitusten markkinariskiä sekä optiopositivien implisiittisten volatilitteettien muutosriskiä (vega-riski) rajoitetaan herkkyysslukuihin perustuvilla limiiteillä. Myönnettyjen merkintätakausten markkinariskiä rajoitetaan nominaalilimiitillä.

Keskimääräisen suhdannetilanteen mukaista riskialtistusta rajoittavien VaR-limiittien lisäksi markkinariskejä hallitaan dynaamisia, herkästi markkinamuutoksiin reagoivia VaR-mittareita käyttäen. Tämän lisäksi markkinariskienhallinnassa sovelletaan position riskifaktorikohtaisia herkkyysslukuja, stressitestiskenaarioita sekä kaupankäyntipositivien kumulatiivista tulosseurantaa. Riskin mittaumenetelmät täydentävät toisiaan.

11.2 Korkoriski

Korkoriski syntyy, kun taseen tai taseen ulkopuolisten erien maturiteetit, korontarkistusajankohdat tai korkoperusteet poikkeavat toisistaan. Kaupankäyntitoiminnassa korkoriski toteutuu markkinakorkojen muuttuessa arvopapereiden ja johdannaissopimusten markkina-arvojen muutoksena. Rahoitustaseen korkoriskin osalta riski toteutuu muutoksena rahoituskatteessa ja likviditeettireserviin luettavien käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten osalta markkina-arvojen muutoksena tuloslaskelmassa ja myytävissä olevien saamistodistusten osalta omassa pääomassa käyvän arvon rahaston muutoksena.

Taseeseen sisältyy myös rakenteellista korkoriskiä, joka syntyy pääosin vähittäisottolainauksesta ja korottomista taseeristä. Korkoriskiin vaikuttavat myös asiakassopimusten mahdolliset ennenaikaiset takaisinmaksut. Ennenaikaiset takaisinmaksut sekä vähittäisottolainaus eivät muodosta Pohjolan liiketoiminnan kannalta merkittävää erää. Molempia eriä seurataan, mutta asiakaskäyttötymistä ei ole mallinnettu.

Kaupankäyntitoiminnan ja rahoitustaseen korkoriski mitataan ja raportoidaan päivittäin käyttäen samoja mittareita ja limitointiperiaatteita. Sekä kaupankäyntitoiminnan että rahoitustaseen korkoriski sisältyvät VaR-mittariin. Kertyvän rahoituskatteen herkkyyttä korkojen muutoksille arvioidaan lisäksi erillisellä työkalulla. Korkoriskiä saavat ottaa annettujen limiittien puitteissa vain erikseen määritellyt yksiköt.

11.3 Luottospread-riski

Luottospread-riskillä tarkoitetaan position negatiivista markkina-arvon muutosta, joka syntyy luottoriskipreemion ja likviditeettiriskipreemion hinnoittelun muutoksista markkinoilla. Luottospread-riski määritetään sekä kaupankäyntitoiminnassa käytettävillä että rahoitustaseessa olevilla saamistodistuksille. Saamistodistusten hintariski jaetaan siten korkoriski- ja luottospread-riskikomponentteihin.

Luottospread-riskiä mitataan ja limitoidaan päivittäin osana VaR-limiittiä.

11.4 Valuuttariski

Valuuttariski syntyy, kun samassa valuutassa olevien saatavien ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. Valuuttakurssiriskin hoito on keskitetty kaupankäyntitoimintaan. Valuuttariskiä limitoidaan osana VaR-limiittiä. Valuuttapositivien raportoidaan päivittäin.

11.5 Strukturoitujen ja arvopaperistettujen sijoitusten hintariski

Pohjolassa seurataan strukturoitujen ja arvopaperistettujen joukkovelkakirjasijoitusten hintariskiä erillisellä riskimittarilla. Strukturoituja sijoituksia tulee kaupankäyntivarastoon, kun Pohjolan liikkeeseen laskemia indeksilainoja ostetaan takaisin jälkimarkkinalupauksen mukaisesti. Arvopaperistettuja sijoituksia sisältyy pitkäaikaiseen sijoitusomaisuuteen.

Strukturoitujen ja arvopaperistettujen sijoitusten markkinariski lasketaan mukaan VaR-limiittiin. Riski raportoidaan likvideille sijoituksille päivittäin, epälikvideille kuukausittain.

11.6 Hyödykeriski

Hyödykeriski syntyy avoimesta hyödykejohdannaispositiosta. Hyödykeriskiä otetaan mm. sähkö-, öljy- ja

metallijohdannaisilla.

Hyödykeposition riski raportoidaan päivittäin.

11.7 Osakeriski

Osakeriskiä syntyy osake- ja pääomasijoitustoiminnasta. Osakesijoitukset sisältävät sekä kaupankäyntitarkoitukseen että pidempiaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita.

Markkinariskipolitiikassa määritellään osakesalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet.

Myytävässä oleviin kirjatun osakesalkun hoito on keskitetty varainhallintaan. Osakeriskiä limitoidaan päivittäin osana VaR-limiittä.

Myönnettyjen merkintätakausten implikoimaa osakeriskiä limitoidaan nominaalilimiitillä.

11.8 Volatiliteettiriski

Volatiliteettiriskiä syntyy avoimesta optiopositiosta. Volatiliteettiriskiä otetaan korko-, valuutta- ja hyödykeoptioissa.

Korko- ja valuutta- ja hyödykevolatiliteettirisikit raportoidaan päivittäin.

11.9 Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomistuksiin liittyviä arvonmuutos- ja tuottoriskejä.

Markkinariskipolitiikassa määritellään kiinteistösijoitussalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet. Kiinteistöomistuksista laaditaan vuosittain kohdekohtaiset arviot ja toimenpidesuunnitelmat. Kiinteistöriskit raportoidaan neljännesvuosittain konsernin riskianalyyseissä.

11.10 Johdannaisliiketoiminta

Pohjola käyttää aktiivisesti korko- ja valuuttajohdannaisia sekä vähäisemmässä määrin osake-, osakeindeksi- ja luottojohdannaisia. Näiden kohde-etuuskien ja luottovasta-arvojen määrät on esitetty liitetiedossa 92. Johdannaisia käytetään sekä kaupankäynti- että suojaustarkoitukseen osana ao. kokonaisposition hoitoa. Johdannaisten riskiä seurataan osana kaupankäyntitoiminnan ja varainhallinnan kokonaispositioiden riskejä käyttäen samoja mittareita kuin tasepositioissakin.

Johdannaisliiketoiminnan vastapuoliriskiä seurataan käyttäen luottovasta-arvoja, jotka on määritelty sopimusten jälleenhankintakustannusten (markkina-arvo) ja tuotekohtaisten tulevaisuuden luottoriskikertoimien perusteella. Riskin mittauksessa huomioidaan vastapuolten kanssa solmitut nettoutussopimukset sekä Credit Support Annex-vakuusliitteen (CSA) perusteella vastaanotetut vakuudet.

Luottojen ja liikkeeseen laskettujen velkaemissioiden korkoriskiltä suojauksen tarkoituksena on suojattavan ja suojaavan erän välisen korkoeron eli marginaalin lukitseminen. Suojauksen tehokkuuden todentaminen tehdään suojattavien erien ja suojien korkoriskilukujen ja markkina-arvojen suhdetta käyttäen.

Liikkeeseen laskettujen indeksilainojen lisätuottokomponentit on suojattu johdannaisrakenteilla. Suojaavat johdannaiset ovat osake-, osakeindeksi-, valuutta-, korko-, hyödyke- sekä luottojohdannaisia.

12. Vakuutustoiminnan riskienhallinta

12.1 Vakuutustoiminnan riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen ja vakuutusvelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vakuutusvelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vakuutusriskien lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski muodostuu vakuutusvelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

12.2 Vakuutusriskit

Vakuutus sopimuksella vakuutuksenottaja siirtää vakuutusriskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutus sopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä. Näistä ensimmäinen on riski, että sattuu yksi tai useampi vakuutus sopimuksen perusteella korvattava vahinko. Toiseksi, jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat sattumanvaraisia. Jo yhtiön vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista, sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutus sopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutus sopimuksia. Vakuutuskannan suuruudesta johtuen myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, niin todennäköisyys-laskennan suurten lukujen lain mukaan havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutus riskejä.

Koska vakuutus riskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, niin vakuutus yhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen ei kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutus riskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännös riskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Ei-hajautettavissa olevat riskit liittyvät yleensä sellaisiin ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, kuten esimerkiksi taloussuhdannevaihtelut, jotka vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutus sopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Esimerkiksi inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutus sopimuksia, josta tunnetuin esimerkki lähihistoriasta on asbestivahingot.

Oman riskityyppinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä yhtiö toimii alueella jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena ja näin ollen yhtiö voi suojautua katastrofiriskiltään jälleenvakuutuksella.

12.2.1 Vakuutusriskin hallinta

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vakuutusvelan arviointiin. Vakuutusriskin merkitsemisessä ylin päättävä elin on Underwriting-johto. Sen tehtävänä on Pohjola-konsernin vakuutusriskien hallinta. Underwriting-johto tekee vakuutusyhtiöiden hallitusten vahvistamien valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä koskevia päätöksiä. Se raportoi päätöksistään vakuutusyhtiöiden hallituksille.

Vahinkovakuutustoiminnan päätöksentekotasot

Vahinkovakuutuksen päätöksenteko on kuvattu vahinkovakuutuksen päätöksentekojärjestelmässä. Päätökset asiakas- ja kohdevalinnasta sekä riskin hinnoittelusta tehdään lajikohtaisten Underwriting-ohjeiden mukaisesti, mikäli vakuutusintressi on alle Underwriting-johdolle asetetun rajan. Riskin suuruuden tai vaikeusasteen perusteella päätöksenteko on porrastettu useamman underwriterin tai esimiehen kanssa yhdessä päätettäväksi. Vakioiduissa vakuutuslajeissa päätöksenteko on järjestelmätuettu ja asiakas- ja kohdevalinnat tehdään erikseen hyväksytyjen ohjeiden valtuuksien puitteissa.

12.2.2 Riskinvalinta ja hinnoittelu

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Riskien suuruudelle ja laajuudelle on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asetettu rajoitukset. Yhtiöllä on käytössä riskien valintaa ja hinnoittelua tukevat keskitetty tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen, tämän lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisesti riskianalyseja riskien rajoittamiseksi.

12.2.3 Jälleenvakuutus

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain hallituksessa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutusuojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti oli 120 miljoonaa euroa. Lisäksi lyhythäntäisen vakuutusliikkeen vahingoille on vuosiaggregaattisuoja, jonka kapasiteetti oli 10 miljoonaa euroa.

Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuusluokitus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta.

12.2.4 Riskikeskittymät

Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuusriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutusuojaan sisältyvällä EML-murtumasuojalla. Toiminta-alueellamme ei ole

merkittävää maanjäristysriskiä. Muiden luonnonilmiöriskien, kuten myrskyjen ja tulvien, osalta Suomi on maantieteellisesti poikkeuksellisen rauhallista aluetta. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on kuitenkin varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutusosuudella, jonka suuruus on mitoitettu vastaamaan kerran 200 vuodessa sattuvan katastrofivahingon laskennallista suuruutta. Katastrofikumulaatiosuojat kattavat sekä omaisuus- että henkilövahingot.

12.2.5 Vakuutusvelan arviointi

Vakuutusvelan riittävyyttä seurataan vuosittain. Vakuutus sopimuksista aiheutuva vakuutusvelka määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksetuista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan yleensä ns. pro rata -säännön avulla. Tällöin vakuutusmaksuvastuu lasketaan suhteessa vakuutuskauden pituuteen. Yritysten vakuutus sopimuksissa vakuutusmaksuvastuu lasketaan vakuutuskohtaisesti ja henkilöasiakkaille tilastollisten vakuutusmaksuvastuukertoimien avulla.

Korvausvastuussa tapauskohtaisesti varataan tunnetut varausrajan ylittävät vahingot ja eläkemuotoinen korvausvastuu. Tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu sekä tunnetut tapauskohtaisen varausrajan alittavat vahingot varataan kollektiivisesti vakuutusmatemaattisin menetelmin.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetykskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2012 lopussa on 3,0 % (31.12.2011 3,3 %). Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkemuotoinen korvausvastuu kasvoi 52 miljoonaa euroa.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä. Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät tulevan inflaation arvioimiseen (pl. ansionmenetykskorvaukset), korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta) sekä historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

Vakuutusvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Yhtiö on teettänyt kolmen vuoden välein ulkopuolisella aktuaarilla selvityksen yhtiön vakuutusvelan laskentaperusteiden ja vakuutusvelan määrän asianmukaisuudesta. Selvitys tehtiin viimeksi vuonna 2012.

12.3 Lakisääteiset vakuutukset

Lakisääteiset vakuutukset ovat lain mukaan vakuutuksenottajalle pakollisia. Toisaalta vakuutusyhtiöllä on näissä vakuutuksissa vakuutuksen myöntämispakko. Korvausehdot ja korvauksen suuruuden määräytyminen on laissa tarkoin säädelty. Lisäksi lakisääteisissä vakuutuslajeissa on yhteiselimet, jotka valvovat korvausten yhdenmukaisuutta ja korvauksia koskevien normien noudattamista. Yksityishenkilöiden omistamien ajoneuvojen osuus konsernin liikennevakuutuskannasta on suurempi kuin yritysten. Muuten lakisääteiset vakuutukset ovat pääsääntöisesti yritysten tai muiden yhteisöjen ottamia.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa työnantaja ottaa vakuutuksen työntekijöidensä hyväksi työtapaturmien ja ammattitautien varalle. Liikennevakuutuksessa vakuutetaan kaikki moottoriajoneuvon käytöstä tieliikenteessä aiheutuneet henkilövahingot, tietyin rajoituksin myös vahingon aiheuttaneelle kuljettajalle itselleen aiheutuneet henkilövahingot sekä kolmannelle osapuolelle aiheutetut esinevahingot. Potilasvakuutuksessa korvataan sairaanhoidossa potilaalle aiheutuneet henkilövahingot.

12.3.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetyskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset. Nämä korvataan täysimääräisesti. Poikkeuksena tästä ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ansionmenetyskorvaukset, jotka korvataan ennen 65 vuoden ikää ainoastaan 85 %:sti. Pysyvät ansionmenetyskorvaukset maksetaan elinaikaisina eläkkeinä. Vahingon johtaessa kuolemaan, maksetaan leskelle ja enintään 25 ikävuoteen asti lapsille perhe eläkettä. Eläkkeille ei ole asetettu euromääräistä ylärajaa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetyskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta (ks. jakojärjestelmä).

Lakisääteisten vakuutuslajien perusteella korvattavien vahinkojen tapauksessa myös julkinen sektori laskuttaa sairaanhoidosta aiheutuneiden todellisten kustannusten mukaan niistä vahingoista, jotka ovat sattuneet vuoden 2004 jälkeen. Sairaanhoitokulukorvausten riskiä rajoittaa kuitenkin olennaisesti se, että sairaanhoitokulut vahingoista, joiden sattumisesta on kulunut yli 10 vuotta, eivät kuulu vakuutus sopimuksella katettujen korvausten piiriin (ks. jakojärjestelmä). Lisäksi vakuutusyhtiö pyrkii aktiivisesti tekemään sopimuksia eri sairaanhoitoa toteuttavien tahojen kanssa kustannusten minimoimiseksi.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa on mahdollisuus suurvahinkoon, koska pienellä alueella saattaa työskennellä paljon vakuutettuja henkilöitä. Myös liikennevahingossa voi yhdessä vahingossa olla esinevahinkojen lisäksi useita loukkaantuneita ja kuolleita. Esinevahingon osalta yhdestä liikennevakuutuksesta maksettaville korvauksille on kuitenkin asetettu 3,3 miljoonan euron korvauskatto.

Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaudeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin sisältyy enemmän epävarmuutta kuin tapaturmissa. Ääriesimerkkinä tästä ovat latentit ammattitaudit, joissa altistumisesta sairauden ilmenemiseen saattaa kulua jopa kymmeniä vuosia. Asbestin aiheuttamat ammattisairaudet ovat tällaisia. Vakavimpiin asbestisairauksiin eli mesoteliomaan tai keuhkosyöpään sairastuneilla kuolleisuus on korkea.

Koska lakisääteisissä vakuutuslajeissa vakuutuksen ottaminen on pakollista, niin lainsäädäntö edellyttää, että vakuutuksenantajan tulee pyrkiä vakuutusten hinnoittelussa riskivastaavuuteen siten, että vakuutusmaksu on kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin. Liikennevakuutuksessa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Suurempien yritysten lakisääteisissä tapaturmavakuutuksissa vakuutuksenottajan valittavana on erikoistariffijärjestelmiä, joissa vakuutusmaksut on sidottu vakuutuksenottajan omaan vahinkokehitykseen, sitä voimakkaammin mitä suurempi yritys on. Mitä suurempi yritys sitä luotettavammin yhtiön todellinen riskitaso pystytään arvioimaan yrityksen oman vahinkokehityksen perusteella. Vastaavaa periaatetta sovelletaan myös suurimmissa, saman vakuutuksenottajan ajoneuvoista muodostuvien suurten ajoneuvoryhmien hinnoittelussa. Näin rajoitetaan hinnoitteluun liittyvää riskiä, koska vakuutetun riskin hinnoittelu seuraa automaattisesti, joskaan ei täysimääräisesti, vakuutuksenottajan omaa vahinkokehitystä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen jälleenvakuutus on järjestetty kansallisen suurvahinkopoolin kautta. Yhtiön osuus poolissa määräytyy lajin markkinaosuuden mukaan. Pooli on hankkinut jälleenvakuutuksen 200 miljoonaan euroon saakka; omapidätys poolin jälkeen on 5 miljoonaa euroa. Liikennevakuutuksessa jälleenvakuutuksen vahinkotapahtumakohtainen omapidätys on 3 miljoonaa euroa.

Eläkemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläkemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus korvausvastuun määrään.

12.3.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Lakisääteisissä lajeissa on ominaista, että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, että vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin korvaustensaajien kuolevuus ja sairaanhoitokuluinflaatio.

Aleneva kuolevuustrendi kasvattaa vahingoista aiheutuvaa kassavirtaa, koska ansionmenetys-korvaukset maksetaan pääsääntöisesti elinaikaisina eläkkeinä. Kuolevuuden aleneminen on jatkunut Suomessa ja muissa kehittyneissä teollisuusmaissa useiden vuosikymmenien ajan. Vastasyntyneiden odotettavissa oleva elinikä on kasvanut Suomessa keskimäärin 1,5 vuotta kymmenessä vuodessa. Yhtiön vastuunlaskennassaan käyttämässä kuolevuusmallissa on oletettu,

että tämä trendi jatkuu myös tulevaisuudessa. Sairaanhoidokuluinflaation arvioinnilla on myös merkittävä osa kassavirtojen arvioinnissa. Lääketieteen ja elinolojen kehittyminen ovat sekä alentaneet kuolevuutta että nostaneet sairaanhoidokuluja. Yhtiö on olettanut tulevien kassavirtojen arvioissa, että sairaanhoidokuluinflaatio on 2 %-yksikköä yleistä inflaatiota korkeampi.

Koska lakisääteisten vakuutuslajien eläkkeiden indeksikorotukset ja yli kymmenen vuotta vahingon sattumisvuoden jälkeen maksettavat sairaanhoidon kustannukset eivät ole vakuutussopimuksen piirissä (ks. jakojärjestelmä), ei korvausvastuuseen tältä osin sisälly käytännössä lainkaan inflaatoriskiä. Sen sijaan vahingon sattumisesta ensimmäisen kymmenen vuoden ajan lakisääteisten vakuutuslajien sairauskuluinflaatoriski koskee yhtiön vakuutussopimuksista aiheutuvaa vakuutusvelkaa.

Ammattitautena korvattavat, asbestipölylle altistumisesta aiheutuneet vahingot ovat lähes poikkeuksetta ammattitautitapauksia, jotka korvataan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perusteella. Korvaukset ovat pääasiassa sairaanhoidokulu- ja ansionmenetyskorvauksia sekä leskeneläkkeitä. Asbestivahinkojen vastuun arvioinnin vaikeutena on se, että erilaisten asbestisairauksien latenssiaika eli oireeton vaihe asbestille altistumisesta ammattitaudin ilmenemiseen on pitkä, asbestisairaudesta riippuen keskimäärin 15–40 vuotta. Asbestin käyttö lopetettiin Suomessa pääosin 1980-luvulla ja kiellettiin kokonaan 1994. Käytön huippu ajoittui 1960- ja 1970-luvuille. Asbestivahinkojen vastuuarvio perustuu keskimääräisiin vahingon suuruuksiin sekä arvioituun vahinkojen lukumäärään ja nämä puolestaan perustuvat valtakunnalliseen tilastoon asbestin käytöstä raaka-aineena Suomessa vuodesta 1905 alkaen, eri asbestisairauksien oletettuihin latenssiaikajakamiin ja jo tietoon tulleita asbestivahinkoja koskevaan tilastoaineistoon. Varauksen riittävyttä ja oletusten oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain. Lakisääteisten vakuutusten korvauspiiri on täysin määrätty lainsäädännössä. Tämän takia kaikilla on tiedossa mitä vahinkoja korvataan, ja mikä on kustakin vahingosta maksettavan korvauksen suuruus. Tämä parantaa tulevien kassavirtojen ennustettavuutta.

12.3.3 Jakojärjestelmä

Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla tiettyjen näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorvausten, rahoittaminen on toteutettu. Jakojärjestelmä on lakiin perustuva järjestely, josta ei kerry vakuutusyhtiölle taloudellista hyötyä tai haittaa, joka johtaisi oman pääoman muutokseen.

Jakojärjestelmäkorvauksia ovat eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoidon kulut, sekä tietyt muut korvaukset ja korvausten korotukset, siten kun vakuutuslajia koskevissa erityislaeissa määrätään.

Mainittujen lakien mukaisesti jakojärjestelmäkorvaukset rahoitetaan vakuutusyhtiöiden vakuutuksenottajiltaan kunakin vuonna vakuutusmaksun yhteydessä perittävällä maksuosuudella. Maksuosuuden suuruus määräytyy yhtiön saman vuoden kyseisen vakuutuslajin markkinaosuuden perusteella. Erityisesti vakuutusyhtiö, joka ei enää merkitse kyseistä vakuutuslajia, ei osallistu lainkaan jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseen. Tällä maksuosuudella kerätty määrä tilitetään vuosittain laissa määrättylle, kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle, joka huolehtii niiden jakamisesta edelleen siten, että jokainen kyseistä vakuutuslajia harjoittava tai aiemmin harjoittanut yhtiö saa täsmälleen sen määrän, jonka verran se on kyseisenä vuonna maksanut jakojärjestelmäkorvauksia.

Tulevaisuudessa maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoituksen maksavat siis tulevat vakuutuksenottajasukupolvet. Kaikkia lakisääteisiä vakuutuslajeja koskeva vakuuttamispakko takaa järjestelmän rahoituspohjan. Esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tapauksessa maksu tiettyinä vuonna maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseksi peritään kaikilta niiltä työnantajilta, joilla on kyseisenä vuonna työntekijöitä Suomessa tai Suomesta ulkomaille lähetettyjä työntekijöitä. Lakisääteisen vakuutuslajin erityislakien mukaisen jakojärjestelmän rahoitus voisi siis pettää ainoastaan siinä tapauksessa, että työn tekeminen, moottoriajoneuvoliikenne tai sairaanhoito Suomessa lakkaisi kokonaan.

12.4 Muut tapaturma- ja sairausvakuutukset

Näistä vapaaehtoisista vakuutuksista korvataan tapaturmasta tai sairaudesta aiheutuneet sairaudenhoitokulut. Lisäksi maksetaan kertausmaksu tapaturman tai sairauden aiheuttamasta haitasta tai kuolemasta. Vakuutuksenottajana voi olla joko yksityishenkilö tai yritys. Varsinainen vakuutusriski ei olennaisesti poikkea näissä.

12.4.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Muussa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa vahingot ovat yleensä pieniä. Suurimmat vahingot voivat aiheutua

katastrofissa, joissa vahingoittuu suuri määrä ihmisiä. Nimetyillä kriisialueilla vakuutusturva ei ole voimassa.

Vakuutuksissa on pääsääntöisesti asetettu yläikäraja vakuutetulle henkilölle. Tällä pyritään rajoittamaan vakuutuksesta maksettavien korvausten määrää. Lisäksi sairauskuluvakuutuksissa pyydetään vakuutetulta terveys selvitys, jonka perusteella rajataan vakuutetun oikeutta korvauksiin.

Yhtiöllä on mahdollisuus muuttaa vakuutuksen hintaa ja ehtoja vuosittain jatkuvia vuosivakuutuksia uudistettaessa. Vakuutuslainsäädännössä on kuitenkin rajoitettu vakuutusmaksun ja ehtojen muuttamisen syitä, ja lisäksi nämä syyt on lueteltava vakuutus sopimuksessa. Vakuutus sopimusta ei myöskään saa irtisanoa vahingon sattumisen vuoksi.

Uusissa vuoden 2004 jälkeen myönnytyissä sairauskuluvakuutuksissa yhtiö on asettanut vakuutuskohtaisen 50 000 euron ylärajan sairaanhoitokorvauksille.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen luokan muut tapaturma- ja sairausvakuutukset katastrofikumulaation varalta. Jälleenvakuutuksen omapidätys on 2,5 miljoonaa euroa, ja jälleenvakuutus kattaa vahingot 25 miljoonaan euroon saakka. Lisäksi omalle vastuulle jäävä osuus on jälleenvakuutettu yleisellä katastrofikumulaatiosuojalla.

12.4.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Muun tapaturman vakuutusvelka on pitkäkestoista. Pitkäkestoisten sairaanhoitokustannusten kassavirtojen ennustamiseen liittyy erityisesti kustannusinflaatiosta johtuvaa epävarmuutta. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, niin muuhun tapaturmaan kohdistuva sairauskustannusinflaatio voimistuu.

Sairauskuluvakuutukset ovat pääosin kuluvakuutuksia, joissa korvataan ainoastaan vakuutuskaudella toteutuneet sairaudenhoitokulut. Sairausvakuutuksen ehdot ovat sellaiset, että vakuutusmaksuja voidaan käytännössä korottaa vastaavasti, jos sairaanhoitokustannukset kohoavat. Näin ollen sairaanhoitokustannusinflaation kehittyminen ei tuo sairausvakuutuslajien tuleviin kassavirtojen merkittävää epävarmuutta.

Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen.

Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, alkavat vakuutetut kustantamaan sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

12.5 Kasko- ja kuljetusvakuutukset

Kaskovakuutuksista korvataan vakuutetuille maa-ajoneuvoille ja raiteilla liikkuvalla kalustolle aiheutuneita vahinkoja. Kaskovakuutuskanta muodostuu pääasiassa yksityishenkilöiden ja yritysten autokaskovakuutuksista. Kuljetusvakuutus koskee pääasiassa yritysten kuljetusriskejä ja korvaa kuljetettavalle tavaralle aiheutuneet vahingot. Tähän ryhmään kuuluu lisäksi matkatavara- ja venevakuutuksia, joissa vakuutuksenottaja on useimmiten yksityishenkilö.

12.5.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesä kautena.

Suurimpia riskejä ovat kuljetusvakuutuksessa merikuljetusten ja tavaravarastojen synnyttämät riskikeskittymät. Lisäksi sääoloista aiheutuva maantieteellisesti laaja-alainen kumulaatoriski, esim. myrskyt ja tulvat, sekä kaskovakuutuksissa myös lumi ja jääliukkaat talvikelit.

Maa-ajoneuvovakuutuksien hinnoittelussa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on oikeus muuttaa vakuutusmaksua vuosittain. Kuitenkin vakuutuksenottajan ollessa yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua muuttaa ainoastaan vakuutus sopimuksessa lueteltujen ehtojen täytyessä.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen kuljetettaville tavaroille sattuvien suurvahinkojen varalle. Jälleenvakuutuksen omavastuu on 5 miljoonaa euroa. Lisäksi omalle vastuulle jäävät vahingot on jälleenvakuutettu katastrofin varalta samassa jälleenvakuutuksessa kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutukset. Tämän katastrofikumulaatiosuojan omavastuu

on 5 miljoonaa euroa vahinkotapahtumaa kohden.

Maa-ajoneuvojen vakuutuskannasta pääosa on yksityishenkilöiden vakuutuksia. Muilta osin vakuutusriski tässä luokassa muodostuu pääosin yritysten vakuutuksista.

12.5.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Tulevien kassavirtojen ennustamiseen ei yksityishenkilöiden vakuutuksissa ja maa-ajoneuvovakuutuksissa sisälly merkittäviä epävarmuuksia. Lähes kaikki vahingot on maksettu 6 kuukauden kuluttua vahingon sattumisesta. Muiden vakuutusten osalta vahinkojen maksuaikataulu on jonkin verran pidempi.

12.6 Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset

Omaisuusvakuutuksesta korvataan vakuutetulle omaisuudelle aiheutunut vahinko, pois lukien kasko- tai kuljetusvakuutuksen piiriin luokiteltava omaisuus. Yritysten ja muiden yhteisöjen osuus omaisuusvakuutuskannasta on yli puolet. Tähän ryhmään luetaan lisäksi yritysten keskeytysvakuutus, jossa yritykselle korvataan omaisuusvahingon aiheuttamasta toiminnan keskeytymisestä aiheutuvia varallisuusvahinkoja.

12.6.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö- ja rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole olennaista vaikutusta yhtiön tulokseen. Yksityistalospuolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa ja Baltian alueella luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Ruotsin metsätuhot ovat johtaneet luonnonkatastrofiriskin uudelleenarviointiin. Pohjola on vakuuttanut myrskyn varalta arviolta 24 % kaikista Suomen talousmetsistä ja ne eivät ole keskittyneet maantieteellisesti. Suoritettujen selvitysten perusteella on nykytietämyksen mukaan edelleen epävarmaa, johtuvatko viimeaikaiset myrskyt ilmastomuutoksesta tai sääolojen luonnollisesta vaihteluvälistä. Selvityksessä on kuitenkin saatu indikaatiota luonnonolosuhteiden muuttumisesta toiminta-alueellamme ainakin pidemmällä aikavälillä. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden lisääntymisenä, vaikka lämpötilan nousun myrskyjen voimakkuutta lisäävästä vaikutuksesta alueellamme ei ole selvää näyttöä. Katastrofijälleenvakuutussuojan kapasiteetti on 120 miljoonaa euroa. Suojan kapasiteetti on yli 3-kertainen yhtiön suurimpiin toteutuneisiin katastrofikumulaatioihin verrattuna.

Rakennuskannan omaisuusvakuutuksissa tulvavahingot on pääsääntöisesti ehdoissa poissuljettu.

Yhtiön omaisuus- ja keskeytysriskien valinnassa noudatetaan asiakassegmenttien erilaisiin vakuuttamistarpeisiin ja -ratkaisuihin perustuvia ohjeistettuja toimintatapoja. Suurasiakkaiden hinnoittelu tehdään sertifioidun laatujärjestelmän mukaisesti. Hinnoittelu tapahtuu porrastetusti riskin suuruuden ja vaikeuden mukaan resursseja ja esimiespäätöksiä suuruuden ja vaikeusasteen mukaan lisäten.

Yritys- ja yhteisöasiakkaiden hinnoittelua ohjaa asiakasvalintaohje ja alennusohje. Asiakasvalintaohjeessa määritellään asiakkaan yleiset edellytykset tulla asiakkaaksi esim. maksuhäiriöiden vuoksi ja tiukennetaan riskien valintaa suuririskisillä toimialoilla. Alennusohjeella säädellään myyjän, riskipäällikön, underwriterin sekä esimiesten alennusvaltuudet vakuutus-lajeittain ja osin asiakassegmenteittäin. Pienyritysten hinnoittelua ohjataan lisäksi järjestelmävaltuuksin.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutusten kannattavuutta seurataan vakuutus- ja vahinkotietovarastoon perustuvalla monipuolisella seuranta- ja analyysijärjestelmällä. Kannattavuusanalyysijä tehdään vakuutuslajeittain, asiakassegmenteittäin, toimialoittain ja asiakashoito-organisaatioittain.

Yhtiöllä on oikeus uudelleen hinnoitella vakuutus uudistuksen yhteydessä tai irtisanoa vakuutus. Kun asiakas on yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua kuitenkin muuttaa ainoastaan vakuutussopimuksessa lueteltujen ehtojen täytyessä.

Vakuutuskanta on jälleenvakuutettu ei-suhteellisella jälleenvakuutuksella, jossa omavastuu on 5 miljoonaa euroa vakuutusriskiltä. Lisäksi on tehty jälleenvakuutus katastrofikumulaatiovahingon varalta.

12.6.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa tulevien kassavirtojen arvioinnissa ei ole merkittäviä vaikeuksia. Vahingot maksetaan pääsääntöisesti vuoden sisällä vahingon sattumisesta ja vahinkojen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Yleisesti ottaen suurinta epävarmuutta vahinkokohtaisissa arvioissa on uusissa keskeytys- ja kumulaatiovahingoissa.

Myrskyvahinkojen suuruuden seurannassa yhtiö seuraa erikseen kunkin myrskyn aiheuttamia vahinkoja. Jokaisen kuukauden raportoinnissa verrataan alun perin tehtyä kokonaisvahinkoarviota havaittuun vahinkomenoon ja tarkastetaan arviota tarvittaessa.

12.7 Vastuu- ja oikeusturvavakuutukset

Vastuuvakuutuselementtejä sisältäviä lakisääteisiä vakuutuksia ei sisällytetä tähän ryhmään. Varsinaisesta vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko, jossa vakuutettu on korvausvelvollinen kolmannelle osapuolelle aiheutetusta vahingosta. Yritysten vakuutusten osuus muodostaa pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä. Oikeusturvavakuutuksesta korvataan asianajo- ja oikeudenkäyntikuluista aiheutunut varallisuusvahinko. Yksityishenkilöiden vakuutukset muodostavat pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä.

12.7.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö.

Yksityishenkilöiden osalta vahingot ovat pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen.

Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vakuutusriskin valinnassa sovelletaan vastaavaa ohjeistusta kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Samasta virheestä tai teosta aiheutuneiden ns. sarjavahinkojen riskiä on esimerkiksi tuotevastuuvakuutuksessa pienennetty siten, että yhdestä virheestä eri aikoina aiheutuneista vahingoista korvataan yhteensä enintään sen kauden vakuutusmäärä, jonka aikana ensimmäinen vahinko ilmenee.

Oikeusturvavakuutuksesta korvataan vakuutetulle aiheutuneet kulut oikeudenkäynneistä. Koska vakuutetulla on mahdollisuus vaikuttaa oikeudenkäynnistä aiheutuvaan kustannukseen esimerkiksi asianajajan valinnalla, on oikeusturvavakuutuksessa käytössä suhteellinen omavastuu, jossa asiakas maksaa aina tietyn prosenttiosuuden kokonaisvahingosta.

Yhtiön jälleenvakuutuksen omapidätys vastuuvakuutuksen osalta on 4 miljoonaa euroa vahingolta.

12.7.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyy yleisesti vahinkojen hidas tietoon tuleminen. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi.

Vastuuvakuutuksessa voidaan vahingot kohdistaa joko vahingon sattumishetken mukaan (Occurrence) tai vahinkoilmoituksen tekemisen mukaan (Claims made). Kassavirtojen arvioinnin kannalta tällä on olennainen vaikutus. Mikäli vakuutuksessa on sovittu vahingon kohdistamisesta vahinkoilmoituksen mukaan, ei vakuutuksenottajalla ole enää mahdollisuutta ilmoittaa uusista vahingoista sovittuun määräajan jälkeen vakuutuksen päättymisestä.

Oikeusturvavakuutusten kassavirtoihin ei sisälly merkittävää epävarmuutta, koska vahingot tulevat aina nopeasti tietoon. Myöskään vahingon suuruudessa ei ole tällöin merkittävää epävarmuutta.

12.8 Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat takausvakuutukset, rakennusvirhevakuutukset ja ainaisvakuutukset.

12.8.1 Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lainatakauksessa riski on velallisen maksukyvyttömyys ja toimitustakauksessa toimittajan suorituskyvyttömyys. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yrityksiä. Takausvakuutuksen vahinkojen lukumäärään vaikuttaa merkittävästi talouden tila. Noususuhdanteen aikana takausvahinkoja on vähemmän ja laskusuhdanteessa vahinkoja on merkittävästi enemmän. Takausvakuutukset jakaantuvat lainatakauksiin ja sopimustakauksiin. Lainatakaukset ovat kestoaltaan keskimäärin 5–7 vuotta ja sopimustakaukset maksimissaan 2 vuotta. Takausvakuutuksessa yli puolet on sopimustakauksia. Uusia takausvakuutus sopimuksia ei ole enää myönnetty viime vuosina.

Takausvakuutuksessa yhtiöllä ei pääsääntöisesti ole jälleenvakuutusta. Yhtiöllä on osalle takausvastuista turvaavat vakuudet. Tällöin vahingon sattuessa yhtiö voi realisoida vakuutena olevan omaisuuden, ja näin pienentää tappiota. Takausvakuutus on pitkäaikaista vakuuttamista, ja siksi yhtiön on säännöllisesti seurattava vakuutetun taloudellista tilaa, vastuiden määrän kehittymistä sekä vastavakuuksien turvaavuutta.

Rakennusvirhevakuutuksista suurin osa on lakisääteisiä rakennusvirhevakuutuksia. Näissä asuinrakennuksia koskevissa vakuutuksissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Koska vakuutuksen vastuu-aika on 10 vuotta, niin vakuutukseen liittyy sarjavahingon mahdollisuus. Rakennuttajan, jolla on poikkeuksellisen paljon rakennusvirheitä, maksukyvyttömyysriski kasvaa olennaisesti.

Sarjavahinkojen varalta yhtiöllä on merkitsemisvuosittaisen kumulaation varalle stop loss -jälleenvakuutus, jossa omapidätys on kullekin merkitsemisvuodelle 300–400 % vakuutusmaksutulosta.

Ainainvakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970-luvulla. Vakuutettuna kohteena voi olla joko rakennus tai metsä. Vakuutuksenottaja on maksanut kertasuorituksena vakuutusmaksun koko vakuutuskaudelle. Vakuutukset ovat voimassa rajoituksetta kunnes vakuutusmäärä on korvattu. Vakuutuksenhaltijalla on oikeus vakuutuksen takaisinostoon. Ainainvakuutusten vakuutusmäärät ovat inflaatiosta johtuen pieniä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

12.8.2 Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Pitkäaikaisien takausvakuutusten kassavirtojen ennustamisen suurin ongelma on se, että korvausmäärä riippuu olennaisesti tulevien vuosien taloussuhdanteista, joiden ennustaminen on vaikeaa.

Ainainvakuutuksiin liittyviin kassavirtoihin liittyvä suurin epävarmuus on takaisinostojen määrä. Takaisinostoja on nykyisin erittäin vähän. Suurin riski on, että takaisinostojen määrä lisääntyy merkittävästi. Vuosittain takaisinostoja on ollut 0,2 miljoonan euron edestä. Jos kaikki vakuutukset ostettaisiin heti takaisin, olisi maksettava määrä 15 miljoonaa euroa.

12.9 Sijoitusriskit

Vakuutustoiminnan sijoitukset ovat vakuutusvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta. Hallitulla sijoitusriskin ottamisella pyritään sijoitussalkun tuoton kasvattamiseen hyväksytyllä riskitasolla ottaen huomioon vakuutusvelan rakenne ja vakavaraisuustavoitteet.

Sijoitustoiminnan merkittävimmät riskit ovat markkina-, luotto- ja likviditeettiriskit, jotka voivat toteutua sijoitusomaisuuden odotettua alhaisempana tuottona tai sijoitusten arvojen alentumisena. Sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset mahdollisimman tehokkaasti omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti sekä huolehtimalla sijoitussalkun riittävästä likvidisyydestä.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminta perustuu hallituksen vuosittain vahvistamiin sijoitussuunnitelmiin ja sijoitustoiminnan valtuuksiin, joissa määritellään sijoitusten perusallokaatio ja vaihteluvälit omaisuusluokittain, sijoitustoiminnan organisointi, riskilimiitit sekä päätös- ja toimivaltuudet.

Sijoitustoiminnan tärkein ohjausväline on eri omaisuusluokkien perusallokaatio, jota määritettäessä otetaan huomioon toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät, sijoitustoimintaan sisältyvät riskit suhteessa oletettuun tuottoon, vakuutustoiminnan vakuutusvelan asettamat vaatimukset, viranomaisvaatimukset, rating-tavoitteet ja riskinottohalu.

Vahinkovakuutuksessa on käytössä Asset/Liability Management -malli (ALM-malli), jota hyödynnetään perusallokaation määrittämisessä. Omaisuuden arvovaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta ajoittain

poiketaan asetettujen rajojen puitteissa.

Sijoitustoiminnasta raportoidaan kuukausittain riskienhallintajohdolle sekä vahinkovakuutusyhtiöiden hallituksille. Raportissa eritellään sijoitusten määrä, omaisuusluokittain toteutuneet tuotot ja vertailuindeksien tuotot sekä riskimittarit.

Riskienhallintatoiminto seuraa päivittäin sijoitussuunnitelmassa asetettuja riskilimiittejä. Tärkeimpiä riskilimiittejä ovat allokaatiolimiitit, korko- ja valuuttariskilimiitit, vastapuolen luottokelpoisuuslimiitit sekä hajautuslimiitit.

12.9.1 Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen, valuuttojen, hyödykkeiden ja kiinteistöjen hintojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon ja vuotaiseen tuottoon. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskin ja vakavaraisuuspääoman suhdetta tarkastellaan sisäisellä ALM- mallilla ja markkinariskin herkkyysanalyysillä.

Hintariskiä sisältävien omaisuusluokkien, kuten osakkeiden, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistöjen maksimiallokaatiolle on asetettu limiitit. Sijoitusriskiä hallitaan myös hajauttamalla sijoitukset eri sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti ja toimialoittain.

12.9.2 Korkoriski

Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan herkkyysanalyysin lisäksi modifioidulla duraatiolla. Korkosalkkujen modifioidulle duraatiolle on asetettu sijoitussuunnitelmassa vertailusalkun modifioituun duraatioon suhteutettu vaihteluväli. Korkoriskilimiittiä määrättäessä on huomioitu vakuutusvelan diskonttauksesta syntyvän korkoriskin vaikutus.

12.9.3 Valuuttariski

Vahinkovakuutuksen valuuttariskin hallinnassa huomioidaan sekä sijoituksista että vakuutustoiminnasta aiheutuva valuuttariski. Vahinkovakuutuksen valuuttariskit muodostuvat lähinnä ulkomaisista osakesijoituksista. Sijoitussuunnitelmassa on asetettu valuuttariskille limiitti ja esitetty periaatteet, joiden mukaan omaisuusluokkien valuuttariskiä suojataan. Valuuttariskin suojausastetta muutetaan aktiivisesti markkinanäkemyksen mukaan riskilimiitin rajoissa.

12.9.4 Johdannaisten käyttö

Markkinariskin hallintaan käytetään myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko-, osake- ja luottojohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen asetettujen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on riittävä.

12.9.5 Luottoriski

Sijoitustoiminnan luottoriski muodostuu liikkeeseenlaskijan luottoriskistä ja johdannaissopimusten vastapuoliriskistä. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset sekä enimmäissijoitusmäärät yksittäiseen vastapuoleen. Luottoluokittelemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoituspäätös.

12.9.6 Likviditeettiriski

Sijoitussuunnitelmassa arvioidaan likviditeettitilanne vuosittain ja sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Aktiivinen vakuutustoiminta on likviditeetiltään ylijäämäistä, koska vakuutusmaksutulo kerätään ennen korvausten maksamista. Tarvittaessa likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 3. Laatimisperiaatteen muutos

Pohjola-konserni päätti vuoden 2012 alusta lähtien vapaaehtoisesti luopua ns. putkimenetelmän käytöstä etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden kirjaamisessa. IFRS raportointiin siirtymisen yhteydessä vuonna 2005 Pohjola-konserni valitsi laatimisperiaatteen kirjata vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot tuloslaskelmaan järjestelyyn kuuluvien henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät 10 prosenttia eläkevelvoitteesta tai 10 prosenttia varojen käyvästä arvosta. Nyt käyttöön otetun IAS 19 kirjaamistavan mukaisesti vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosvaikutteisesti enää myöhemmillä kausilla.

Laatimisperiaatteen muutos johtaa vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden nopeampaan kirjaamiseen kuin aiemmin sovellettu putkimenetelmä. Muutoksella varaudutaan myös vuoden 2013 alusta voimaan tulevan, uudistetun IAS 19 -standardin mukaisiin vaatimuksiin. Laatimisperiaatteen muutos on toteutettu takautuvasti. Muutoksella ei ole vaikutusta Tulos/osake (EPS) -tunnuslukuun. Laatimisperiaatteen muutoksen vaikutukset tässä tilinpäätöksessä esitettyihin Pohjola-konsernin taseen, tuloslaskelman ja laajan tuloslaskelman vertailutietoihin ovat seuraavat:

Milj. e	Vanha laatimisperiaate	Uusi laatimisperiaate	Laatimisperiaatteen muutoksen vaikutus
Tase 1.1.2011			
Varat			
Muut varat	1 208	1 185	-24
Verosaamiset	40	40	0
Velat			
Varaukset ja muut velat	1 816	1 815	0
Verovelat	455	449	-6
Oma pääoma			
Kertyneet voittovarot	868	851	-17

Milj. e	Vanha laatimisperiaate	Uusi laatimisperiaate	Laatimisperiaatteen muutoksen vaikutus
Tase 31.12.2011			
Varat			
Muut varat	1 604	1 572	-32
Versaamiset	87	87	0
Velat			
Varaukset ja muut velat	2 234	2 235	1
Verovelat	418	411	-8
Oma pääoma			
Kertyneet voittovarot	959	934	-25
Tuloslaskelma 2011			
Henkilöstökulut	213	212	-1
Tuloverot	42	43	0
Laaja tuloslaskelma 2011			
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)		-10	-10
Tuloverot etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvista vakuutusmatemaattisista voitotoista/(tappioista)		-2	-2

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 4. Korkotuotot ja -kulut

Milj. e	2012	2011
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	93	144
Saamisista asiakkailta	359	386
Lainoista	333	363
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	13	11
Rahoitusleasingsaamisista	24	21
josta suojauskohteiden arvonmuutokset		0
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	2	3
Saamistodistuksista	200	465
Kaupankäynnin eristä	9	8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	0	0
Myytävissä olevista	168	416
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	0	224
Eräpäivään asti pidettävistä	8	21
Lainoista ja saamisista	15	20
Johdannaisopimuksista	1 666	1 416
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 761	1 719
josta suojaavat johdannaiset	-9	-16
Suojauslaskennasta	-104	-304
josta suojaavat johdannaiset	-5	-223
Rahavirran suojauksesta	9	2
josta suojaavat johdannaiset		0
Muista	4	4
Yhteensä	2 322	2 416

Korkokulut

Veloista luottolaitoksille	120	110
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	30	20
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista	0	0
Veloista asiakkaille	44	53
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	391	413
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	133	108
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus	74	43
Pääomalainoista	12	11
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	2	0
Muista	62	32
Johdannaissopimuksista	1 428	1 517
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 729	1 705
josta suojaavat johdannaiset	-2	-1
Suojauslaskennasta	-301	-188
josta suojaavat johdannaiset	-164	-127
Muista	2	4
Yhteensä	2 059	2 140

Korkokate ennen arvonalentumisia**263**   **276**

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on 152 miljoonaa euroa (-111) ja suojauskohteiden nettotulos on -152 miljoonaa euroa (108).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	2012	2011
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	35	47
Palautukset poistetuista saamisista	-2	-1
Arvonalentumisten lisäys	62	80
Arvonalentumisten peruutukset	-37	-70
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	0	4
Yhteensä	57	60

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 6. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	1 215	1 120
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-32	-44
Vakuutusmaksutuotot, brutto	1 183	1 076
Jälleenvakuuttajien osuus	-57	-53
Yhteensä	1 126	1 024
Sijoitustoiminnan nettotuotot	115	32
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	786	703
Korvausvastuun muutos*	6	51
Korvauskulut yhteensä, brutto	792	754
Jälleenvakuuttajien osuus	-33	-62
Yhteensä	759	692
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät	45	46
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	438	318

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

Lyhytkestoisista vakuutussopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	1 211	1 116
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-33	-45
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	0	1
Pitkäkestoisista vakuutussopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	4	4
Vakuutusmaksuvastuun muutos	1	0
Vakuutusmaksutuotot, brutto	1 183	1 076

Jälleenvakuuttajien osuus lyhytkestoisten vakuutussopimusten

Vakuutusmaksutulosta	-48	-54
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-7	3

Jälleenvakuuttajien osuus pitkäkestoisten vakuutussopimusten

Vakuutusmaksutulosta	-1	-1
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	0	0

Jälleenvakuuttajien osuus yhteensä	-57	-53
Vakuutusmaksutuotot, netto	1 126	1 024
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot		
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotoista	5	9
Korkokuluista	-1	-3
Myyntivoitoista ja -tappioista	-2	0
Arvostusvoitoista ja -tappioista	0	-1
Yhteensä	2	5
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot		
Korkotuotoista		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	0	0
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista		0
Johdannaisista	-11	-18
Arvostusvoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	2	0
Johdannaisista	-2	0
Yhteensä	-10	-18
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotoista	57	55
Myyntivoitoista ja -tappioista	35	5
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-8	-13
Arvonalentumisista	-2	-34
Yhteensä	82	13
Osakkeista ja osuuksista		
Osingoista	29	30
Muista tuotoista ja kuluista	4	5
Myyntivoitoista ja -tappioista	41	-22
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-27	20
Arvonalentumisista	-11	-8
Yhteensä	36	25
Yhteensä	118	38

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotoista	16	14
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	0
Arvon muutokset käypään arvoon arvostamisesta	3	3
Vastike- ja hoitokuluista	-12	-8
Muista	-1	-1
Yhteensä	6	8
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	115	32

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vakuutusvelan (liite 33) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 44 miljoonaa euroa (46). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vakuutusvelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003–30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004–30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005–30.11.2007, 3,5 % 1.12.2007–30.11.2011, 3,3 % 1.12.2011–31.7.2012 ja 3,0 % 1.8.2012–31.12.2012.

* Erään sisältyy vakuutusvelan diskonttokoron muutoksen seurauksena 52 miljoonaa euroa (32) ja lisäksi vertailuvuonna erään sisältyy eliniän odotteen kasvun johdosta vakuutusvelan lisäystä 27 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 7. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. e	2012	2011
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	43	37
Talletuksista	0	0
Maksuliikkeestä	17	14
Arvopapereiden välityksestä	20	29
Rahastoista	0	0
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	10	9
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	61	56
Vakuutustoiminnasta	24	20
Takauksista	16	16
Muista*	6	6
Yhteensä	196	187
Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	4	2
Arvopapereiden välityksestä	7	10
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	7	5
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	7	7
Muista	3	2
Yhteensä	27	27
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	169	161

* Vertailuvuonna erään sisältyy jaksotettuja Day 1 profit -palkkiotuottoja 0,2 miljoonaa euroa ja jaksottamatta oli 0,1 miljoonaa euroa. Vastaerä sisältyy taseen erään varaukset ja muut velat.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 8. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Kaupankäynnin rahoitusvaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	12	5
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	-30	9
Yhteensä	-18	14
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-1	2
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	84	10
Yhteensä	83	12
Osinkotuotot	0	0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-1	
Yhteensä	-1	
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	1	0
Yhteensä	1	0
Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Valuuttanvaihdosta	256	-140
Muista	-243	139
Yhteensä	79	26

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 9. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistuksista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	11	9
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	3	1
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	5
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	1	
Arvonalentumisista	0	-1
Osinkotuotoista	15	10
Myytävissä olevista rahoitusvaroista yhteensä	29	24
Jaksotettuun hankintameroon arvostettavista rahoitusvaroista		
Myyntivoitoista ja -tappioista*	-17	-1
Jaksotettuun hankintameroon arvostettavista rahoitusvaroista yhteensä	-17	-1
Sijoituskiinteistöistä		
Vuokratuotoista	1	1
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	
Voitoista tai tappioista käypään arvoon arvostamisesta	1	0
Vastike- ja hoitokuluista	-1	-1
Muista	0	0
Sijoituskiinteistöistä yhteensä	1	0
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	13	23

* Jaksotettuun hankintameroon arvostettavista rahoitusvaroista kirjatuihin myyntitappioihin on kerrottu liitteessä 23.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 10. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2012	2011
Vuokratuotoista oman käytön kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitoista oman käytön kiinteistöistä	0	0
Vakuutuskorvauksista		0
Keskuspankkipalvelumaksuista	8	8
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista		0
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetun omaisuuden vuokratuotoista	12	17
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuspalkkioista	2	2
Muista	15	12
Yhteensä	37	41

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11. Henkilöstökulut

Milj. e	2012	2011
Palkoista ja palkkioista	173	148
Muuttuvasta palkitsemisesta	17	27
Eläkekuluista	29	26
Maksupohjaisista järjestelyistä	28	26
Etuuspohjaisista järjestelyistä	2	0
Muista henkilösivukuluista	11	11
Yhteensä	230	212

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 12. Muut hallintokulut

Milj. e	2012	2011
Toimistokuluista	34	31
Ict-kuluista	87	81
Yhteyskuluista	10	11
Markkinointikuluista	13	14
Yhteiskuntavastuun kuluista	1	1
Muista hallinnon kuluista	20	20
Yhteensä	166	158

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2012	2011
Vuokrakuluista	4	3
Oman käytön kiinteistöistä ja toimitiloista	28	26
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista	1	1
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuspalkkioista	3	3
Vahinkovakuutustoiminnan luottotappioista	4	5
Poistoista		
Rakennuksista	1	1
Koneista ja kalustosta	1	2
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneista aineettomista hyödykkeistä	24	24
Muista aineettomista hyödykkeistä	14	14
Vuokralle annetusta omaisuudesta	10	16
Muista	0	0
Yhteensä	50	56
Arvonalentumisista		
Oman käytön kiinteistöistä	0	0
Muista		1
Yhteensä	0	1
Muista*	81	63
Yhteensä	172	157

* Erään sisältyy tilintarkastajille maksettuja palkkioita tilintarkastuksesta 334 000 euroa (339 000), tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 230 000 euroa (33 000), veroneuvonnasta 81 000 euroa (74 000) ja muista palveluista 93 000 euroa (283 000).

* Erään sisältyy 48 miljoonaa euroa (43) osuuspankeille maksettuja vakuutusliikkeen myyntipalkkiota.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 14. Tuloverot

Milj. e	2012	2011
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta	110	55
Aikaisempien tilikausien veroista	2	0
Laskennallisista veroista	-23	-13
Tuloslaskelman verot	89	43
Yhteisön tuloveroprosentti	24,5	26

Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

Tulos ennen veroja	374	258
Verokannan mukainen osuus tilikauden tuloksesta	92	67
Edellisten tilikausien verot	2	0
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-7	-2
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	3	1
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	0	0
Veron oikaisut	0	
Verokannan muutos 1.1.2012		-23
Muut erät	-1	-1
Tuloslaskelman verot	89	43

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistun lukumäärän painotetulla keskiarvolla tilikauden aikana.

	2012	2011
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (milj. e)	285	216
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo (1 000)		
A-osakkeet	251 732	251 170
K-osakkeet	67 820	68 382
Yhteensä	319 551	319 551
Tulos/osake (EPS), e		
A-osakkeet	0,90	0,68
K-osakkeet	0,87	0,65

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Käteiset varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kassa	2	2
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Pohjola Pankin vähimmäisvarantalletus	171	272
Muut	5 470	3 974
Käteiset varat yhteensä	5 643	4 247

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus 31.12.2011 oli 2 % varantopohjasta. 18.1.2012 alkavasta pitoperiodista lähtien vähimmäisvarantovelvoiteprosentti on 1. OP-Pohjola-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Pohjola Pankki Oyj:hin. Pohjola Pankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 17. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	523	359
Muut	1	
Yhteensä	524	359
josta alle 3 kuukauden saamiset luottolaitoksilta	524	359
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat		
Muilta luottolaitoksilta	0	1
Yhteensä	0	1
Muut		
OP-Pohjola-ryhmän yhteisöiltä	7 528	6 079
Muilta luottolaitoksilta	763	928
Yhteensä	8 291	7 007
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	8 815	7 367
Saamisiin luottolaitoksilta sisältyy huonommalla etuoikeudella olevia saamisia	42	72

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	5	8
Sijoitus- ja yritystodistukset	6	18
Debentuurit	1	1
Joukkovelkakirjalainat	233	141
Muut saamistodistukset	1	1
Osakkeet ja osuudet	1	1
Yhteensä	246	170
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Joukkovelkakirjalainat	9	13
Yhteensä	9	13
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	256	183

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat, milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	5		8	
Muilta	223	0	140	1
Muut				
Julkisyhteisöiltä	6		16	
Muilta	12	1	5	
Yhteensä	245	1	169	1

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat, milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Muilta	5		9	
Muut				
Muilta	5		4	
Yhteensä	9		13	

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	255	1	182	1
--	------------	----------	------------	----------

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyy keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 127 miljoonaa euroa (108) ja huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta miljoona euroa (1).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 19. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	3 894	2 877
Valuuttajohdannaiset	28	83
Osakejohdannaiset	124	138
Luottojohdannaiset	4	2
Muut	34	27
Yhteensä	4 084	3 126
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	302	148
Valuuttajohdannaiset	47	39
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	31	13
Yhteensä	379	200
Johdannaissopimukset yhteensä	4 462	3 326

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 20. Saamiset asiakkailta

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	10 343	9 307
Saamistodistukset	74	265
Rahoitusleasingsaamiset	1 048	902
Muut saamiset		
Muut	2 620	2 449
Arvonalentumistappiot luotoista		
Luottoriskiä perustavat	-238	-189
Arvonalentumistappiot saamistodistuksista		
Luottoriskiä perustavat	-7	-33
Saamiset asiakkailta yhteensä	13 839	12 701

Luottojen ja takausten arvonalentumisten muutokset

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2012	189	33	2	-1	223
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	59	3	0	-16	46
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	0				0
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-6	0	0	15	8
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	0	-28	-2		-31
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista		0			0
Arvonalentumiset 31.12.2012	240	7	0	-2	246

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2011	188	21	0	-2	208
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	66	12	2	-16	64
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4				4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-28	0	0	16	-13
Taseesta poistetut luotot ja takausaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-42				-42
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista		1			1
Arvonalentumiset 31.12.2011	189	33	2	-1	223

Rahoitusleasingsaamiset

Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa kuljetuskalustoa, teollisuuden koneita ja laitteita rahoitusleasingsopimuksilla.

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	271	236
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	515	477
Yli viiden vuoden kuluttua	336	311
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimukseen	1 122	1 024
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-75	-122
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	1 048	902
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	253	212
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	484	426
Yli viiden vuoden kuluttua	311	264
Yhteensä	1 048	902
Bruttokasvu tilikauden aikana	576	380

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 21. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	104	141
Osakkeet ja osuudet	409	435
Sijoituskiinteistöt	112	98
Saamistodistukset	1 983	1 562
Johdannaissopimukset	1	0
Muut osuudet	459	568
Yhteensä	3 069	2 805
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	42	36
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	290	262
Jälleenvakuutustoiminnasta	91	121
Rahat ja pankkisaamiset	10	6
Muut saamiset	20	26
Yhteensä	454	451
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	3 523	3 256
Vahinkovakuutuksen sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset		
Lainat ja muut saamiset	103	141
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	0
Yhteensä	104	141
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Saamistodistukset	19	6
Johdannaissopimukset	1	0
Yhteensä	20	7
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 964	1 556
Osakkeet ja osuudet	409	435
Muut osuudet	459	568
Yhteensä	2 832	2 559

Sijoituskiinteistöt

Maa- ja vesialueet	12	11
Rakennukset	101	86
Yhteensä	112	98
Vahinkovakuutuksen sijoitukset yhteensä	3 069	2 805

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaisten- sopimukset	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaisten- sopimukset
Noteeratut						
Muilta	19			6		
Muut						
Muilta			1			0
Yhteensä	19		1	6		0

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2012, milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankinta- menoon		Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä*
			Yhteensä			
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	444		444			
Muilta	1 515		1 515	655		655
Muut						
Muilta	5		5	213		213
Yhteensä	1 964		1 964	868		868
Tilikauden arvonalentumistappiot	-2		-2	-11		-11

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 409 miljoonaa euroa (435) sekä muita osuuksia 459 miljoonaa euroa (568). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine-, hedge fund- ja kiinteistörahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 3 miljoonaa euroa (3). Erät koostuvat pääosin johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2011, milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä*
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	521		521			
Muilta	971		971	813		813
Muut						
Muilta	65		65	191		191
Yhteensä	1 556		1 556	1 003		1 003
Tilikauden arvonalentumistappiot	-34		-34	-8		-8

Lainaksi annetut myytävissä olevat arvopaperit, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Saamistodistukset		
Nimellisarvo	125	134
Käypä arvo	149	152

Lainasopimus on tehty kolmeksi vuodeksi ja lainoille on turvaava vakuus.

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. e	2012	2011
Hankintameno 1.1.	84	76
Lisäykset	15	9
Vähennykset	-3	-2
Siirrot erien välillä	-1	
Hankintameno 31.12.	95	84
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	14	11
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	3
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	17	14
Kirjanpitoarvo 31.12.	112	98

Tilikaudella sijoituskiinteistöihin kohdistuvat rakentamis- ja korjausvelvoitteet olivat 15 miljoonaa euroa (17). Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöistä 67 % eli 75 miljoonaa euroa on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Kaikki kiinteistöarvioitsijat ovat auktorisoituja (AKA). Arviot ovat laatineet Olli Kantanen ja Antti Hänninen Realia Group Oy:stä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 22. Sijoitusomaisuus

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	4 971	6 522
Osakkeet ja osuudet	105	77
Yhteensä	5 076	6 600
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset	330	716
Yhteensä	330	716
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	0	0
Rakennukset	24	25
Yhteensä	25	25
Sijoitusomaisuus yhteensä	5 431	7 341

Sijoituskiinteistöt eivät sisällä tällä tai edellisellä tilikaudella vakuudeksi saatuja kiinteistöjä.

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2012

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	4 656		4 656				
Muilta	247		247	9		9	330
Muut							
Muilta	68		68	16	80	96	
Yhteensä	4 971		4 971	25	80	105	330
Tilikauden arvonalentumistappiot				0		0	

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ei sisällynyt huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta eikä muita kuin julkisesti noteerattuja huonommalla etuoikeudella olevia saamistodistuksia muilta. Sijoituksista pääomarahastoihin, joita oli 16 miljoonaa euroa (14), on kaikki arvostettu käypään arvoon. Ei noteerattuja hankintamenoa arvostettuja osakkeita salkussa oli 80 miljoonaa euroa (53), josta konsernitilinpäätökseen

yhdistelemättömiä tytär- ja osakkuusyritysten osakkeita oli 0 miljoonaa euroa (2). Hankintamenoon arvostetuille sijoituksille ei ollut mahdollista määritellä luotettavasti käypää arvoa. Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin sisältyi keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 315 miljoonaa euroa (576) ja muita, julkisesti noteerattuja 14 miljoonaa euroa (141).

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2011

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	6 374		6 374				
Muilta	131		131	11		11	716
Muut							
Muilta	17		17	14	53	66	
Yhteensä	6 522		6 522	24	53	77	716
Tilikauden arvonalentumistappiot				-1		-1	
Sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. e						2012	2011
Hankintameno 1.1.						27	28
Vähennykset						-1	-1
Hankintameno 31.12.						26	27
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.						-2	-2
Tilikauden käyvän arvon muutokset						1	0
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.						-1	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.						25	25

Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut sijoituskiinteistöt on eritelty liitteessä 93.

Sijoituskiinteistöt on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Arviot on laatinut Keskuskauppakamarin hyväksymä kiinteistöarvioitsija (KHK), auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA) yleisauktorisoitu Mikko Kimpi Corbel Oy:n puolesta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 23. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleenluokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2012, milj. e	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä
				johtuvat arvonalen- tumiset
Lainat ja saamiset	413	401	5,4	7
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	226	207	4,2	
Myytavissä olevat rahoitusvarat*	38	38	4,3	
Yhteensä	677	646		7

31.12.2011, milj. e	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä
				johtuvat arvonalen- tumiset
Lainat ja saamiset	822	777	6,6	25
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset*	573	502	4,2	8
Yhteensä	1 395	1 279		33

Mikäli uudelleenluokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu markkinan käyviä arvoja käyttäen:

Milj. e	1-12/2012		1-12/2011	
	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta	1		-1	
Vakuutustoiminta	1	4	1	-4
Konsernitoiminnot	21	10	-41	-4
Yhteensä	23	14	-41	-8

Lainat ja saamiset sekä eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on uudelleenluokiteltu vuonna 2008. Myytävissä olevat rahoitusvarat on uudelleenluokiteltu vuonna 2012.

* Kolmannella vuosineljänneksellä 2012 eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytiin kirjanpitoarvoltaan 36 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja paikallisessa lainsäädännössä todennäköisesti tapahtuvan muutoksen johdosta. Tässä yhteydessä uudelleenluokiteltiin eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytävissä oleviin rahoitusvaroihin 38 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja.

Uudelleenluokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi-joulukuussa yhteensä 20 miljoonaa euroa (38). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 7 miljoonaa euroa (13). Saamistodistuksista kirjattiin myyntitappioita 17 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna kirjattiin myyntivoittoa 1 miljoonaa

euroa. Arvon alentumisia saamistodistuksista kirjattiin 3 miljoonaa euroa (12). Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin negatiivista markkina-arvon muutosta 3 miljoonaa euroa (4).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 24. Sijoitukset osakkuusyrityksissä

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitukset 1.1.	27	25
Osuus kauden tuloksesta	1	2
Osingot	-1	0
Sijoitukset 31.12.	26	27

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 25. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. e	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimukseen liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2012	519	179	301	190	1 190
Lisäykset	0			40	40
Vähennykset				0	0
Hankintameno 31.12.2012	519	179	301	230	1 230
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2012		-7	-146	-116	-270
Tilikauden poistot			-24	-14	-38
Muut muutokset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2012		-7	-170	-131	-308
Kirjanpitoarvo 31.12.2012	519	172	131	99	922

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 28 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 69 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. e	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimukseen liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	516	179	301	159	1 156
Lisäykset	3			32	35
Vähennykset	0			-1	-1
Siirrot erien välillä				0	0
Hankintameno 31.12.2011	519	179	301	190	1 190
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2011		-6	-123	-103	-231
Tilikauden poistot			-24	-14	-38

Tilikauden arvonalentumiset		-1			-1
Vähennykset				0	0
Muut muutokset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2011		-7	-146	-116	-270
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	519	172	155	74	920

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 33 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 39 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Liikearvo	519	519
Tuotemerkit	172	172
Yhteensä	691	691

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet	31.12.2012		31.12.2011	
	Kirjanpitoarvo, milj. e	Jäljellä oleva poisto-aika	Kirjanpitoarvo, milj. e	Jäljellä oleva poisto-aika
Asiakassuhteet	131	3–6 v.	155	4–7 v.
Tietokoneohjelmat	28	2–5 v.	33	2–5 v.
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	69		39	

Liikearvot on hankittu vuonna 2005 osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa ja vuonna 2008 osana Pohjola Finance Oy:n (ent. K-Rahoitus Oy) hankintaa. Vuonna 2011 liikearvo on lisääntynyt työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n hankinnan seurauksena. Tuotemerkit, asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana vahinkovakuutustoiminnan hankintaa.

Liikearvon arvonalentumistesti

Liikearvo, milj. e	2012	2011
Vahinkovakuutustoiminta	407	407
Pohjola Varainhoito Oy	97	97
Rahoitusyhtiöpalvelut	13	13
Työhyvinvoinnin palvelut	3	3
Yhteensä	519	519

Pohjola-konsernin liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n, Pohjola Finance Oy:n ja Excenta Oy:n liiketoimintojen hankinnoista. Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosessissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation) -selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat

laadittiin: vahinkovakuutus- ja varainhoitoliiketoiminnoille sekä rahoitusyhtiö- ja työhyvinvoinnin palveluille.

Pohjola-konsernin kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määriteltiin varainhoitoliiketoiminnalle sekä rahoitusyhtiö- että työhyvinvoinnin palveluille IAS 36 -standardin mukainen 5 vuoden testausjakso jäännösarvoineen. Vahinkovakuutusliiketoiminnalle testausperiodiksi määriteltiin koko PPA-poistojen vaikutusaika lisätyn yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella eli 7 vuoden testausjakso.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat Pohjolan 2012 vahvistamaan vuosien 2013–2015 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Vuoden 2016 jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihtelee 2–15 prosentin välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonnäytymismenetelmien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 10,4–15,5 prosentin välillä. Vuonna 2011 diskonttokorko vaihteli 10,4–15,9 prosentin välillä. Kaikkien liiketoimintojen osalta markkinatiedon kautta saadut diskonttokorkotasot olivat edelleen alhaisempia kuin liikearvon testauksessa käytetyt diskonttokorot.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen, perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, yhdistettyä kulusuhdetta ja sijoitustoiminnan nettotuotto prosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 5,4 prosenttiyksikön kasvu, yhdistetyn kulusuhteen 3,4 prosenttiyksikön kasvu ja sijoitustoiminnan nettotuotto prosenttin 1,2 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, yhden testatun muuttujan muuttuessa ja muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 4,8 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 3,3 prosenttiyksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa ja 1,4 prosenttiyksikön lasku sijoitustoiminnan nettotuotto prosenttissa suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Varainhoitoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, hallinnoitavien varojen kasvuprosenttia ja kulujen kasvuprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 20 prosenttiyksikön kasvu, hallinnoitavien varojen 13 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 15 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 30 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, hallinnoitavien varojen 13 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 16 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Rahoitusyhtiöpalvelussa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, luottokannan kasvuprosenttia ja kulujen kasvuprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset ovat parantuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 10 prosenttiyksikön kasvu, luottokannan 84 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 13 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 16 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 21 prosenttiyksikön lasku luottokannassa ja 17 prosenttiyksikön kulujen kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Työhyvinvoinnin palveluissa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikevaihdon ja käyttökatteen kasvua. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset ovat muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 22 prosenttiyksikön kasvu, liikevaihdon 100 prosenttiyksikön lasku ja käyttökatteen 48 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden

muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 6,1 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 24 prosenttiyksikön lasku liikevaihdossa ja 6,0 prosenttiyksikön lasku käyttökatteessa suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

Pohjola-konsernin tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen ”relief from royalty” -menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetkeen diskonttatut rojalteisäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättyä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Vahinkovakuutuksen diskonttokorkona käytettiin samaa korkotasoa kuin vuoden 2011 testauksessa. Vuoden 2012 testauksessa on käytetty lisäksi samaa riskipreemiota ja vastaavia rojaltiprosentteja kuin PPA-selvityksessä ja aikaisempien vuosien testauksissa.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin kaikkien tuotemerkkien osalta IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan päivitettyihin strategialukuihin vuosille 2013–2015 ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoiminnan kehittymisestä jatkossa. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 prosentin inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta tuotemerkeille ei ole tehty arvonalentumiskirjauksia vuoden 2012 tilinpäätöksessä. Seesam-tuotemerkeille on aikaisemmin tehty 1 miljoonan euron arvonalentumiskirjaus vuoden 2011 tilinpäätöksessä ja 3 miljoonan euron arvonalentumiskirjaukset sekä vuoden 2009 että vuoden 2008 tilinpäätöksissä.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

Pohjola-konsernin asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa, eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta. Vahinkovakuutusliiketoimintaan kohdistetuista tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet on kirjattu kokonaan kuluksi jo aikaisempina tilikausina.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 26. Aineelliset hyödykkeet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	3	4
Rakennukset	18	18
Yhteensä	22	21
Koneet ja kalusto	4	4
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Vuokralle annettu omaisuus	40	54
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	69	82
josta keskeneräiset hankinnat	0	0

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. e	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
Hankintameno 1.1.2012	26	36	3	89	155
Lisäykset	3	2	0	17	22
Vähennykset	-3	0	0	-37	-41
Siirrot erien välillä	1				1
Hankintameno 31.12.2012	28	38	3	68	137
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2012	-5	-33	0	-35	-73
Tilikauden poistot	-1	-1		-14	-16
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset		0		19	19
Muut muutokset	0			2	2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2012	-6	-34	0	-28	-68
Kirjanpitoarvo 31.12.2012	22	4	3	40	69

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. e	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	26	55	3	112	195
Lisäykset	1	2	0	19	22
Vähennykset	-1	-20	0	-42	-63
Siirrot erien välillä	0	0			0
Hankintameno 31.12.2011	26	36	3	89	155
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2011	-4	-51	0	-43	-99
Tilikauden poistot	-1	-1		-16	-18
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset	0	20		23	43
Muut muutokset		0		1	1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2011	-5	-33	0	-35	-73
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	21	4	3	54	82

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin.

Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Pohjola-konserni on vuokrannut sille tarpeettomat toimitilat ja tällaiset toimitilat on luokiteltu tilinpäätöksessä sijoituskiinteistöiksi.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut aineelliset hyödykkeet on eritelty liitteessä 93.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 27. Muut varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Maksujenvälityssaamiset	18	28	23
Eläkevarat	9	10	16
Siirtosaamiset			
Korot	731	861	580
Muut siirtosaamiset	17	9	53
Muut	825	664	513
Yhteensä	1 600	1 572	1 185

Muut-erä sisältää mm. arvopapereiden myyntisaamisia 47 miljoonaa euroa (5) ja CSA-vakuussaattavia 606 miljoonaa euroa (487).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 28. Verosaamiset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Tuloverosaamiset	0	4	1
Laskennalliset verosaamiset	36	83	39
Verosaamiset yhteensä	36	87	40

Verosaamisten ja -velkojen erittely, milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
--	------------	------------	----------

Laskennalliset verosaamiset

Myytävissä olevista rahoitusvaroista	5	51	11
Poistoista ja arvonalennuksista	0	0	0
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	6	4	3
Rahavirran suojauksesta			2
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	3	0	0
Konserniyhdistelyistä	1	1	2
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserosta	26	21	18
Muista eristä	10	12	4
Netotettu laskennallisista verovelosta	-16	-7	-1
Yhteensä	36	83	39

Laskennalliset verovelat

Verotuksellisista varauksista	232	198	179
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	51	1	10
Rahavirran suojauksesta	7	3	
Tasoituspääntien eliminoinnista	67	86	110
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	3	2	3
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	9	35	20
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	74	80	91
Muista eristä	6	7	7
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-16	-7	-1
Yhteensä	433	404	419

Laskennallisten verojen muutokset, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Laskennalliset verosaamiset /-velat 1.1.	-321	-379
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminointi	1	0
Varaukset ja saamisten arvonalenemiset	2	1
Verotukselliset varaukset	-35	-30
Poistot ja arvonalentumiset	6	6
Tasoisuudensäätöjen eliminointi	20	18
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	0	-1
Sijoitusten arvomuutokset ja myynnit	28	-17
Verokannan muutos 1.1.2012		23
Muut	2	13
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostukset	-88	59
Rahavirran suojaukset	-4	-6
Siirrot tuloslaskelmaan	-10	-7
Verokannan muutos 1.1.2012		-3
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	3	3
Verokannan muutos 1.1.2012		-1
Laskennalliset verovelat/-saamiset yhteensä 31.12.	-397	-321
Tuloverosaamiset/-velat	-52	-3
Verosaamiset/-velat yhteensä	-449	-323

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2012 lopussa 9 miljoona euroa (9). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2022.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 29 miljoonasta eurosta (21) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 29. Velat luottolaitoksille

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Velat keskuspankeille*		230
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille	155	151
Muille luottolaitoksille	79	67
Muut velat		
OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille	358	576
Muille luottolaitoksille	0	
Yhteensä	592	794
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille	3 483	3 514
Muille luottolaitoksille	1 765	1 397
Yhteensä	5 248	4 911
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	5 840	5 935

* Euroalueen ulkopuolisilta keskuspankeilta otetut talletukset

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 30. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	3	1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	3	1

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 31. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	4 053	2 952
Valuuttajohdannaiset	6	19
Osake- ja indeksijohdannaiset	74	84
Luottojohdannaiset	0	2
Muut	28	25
Yhteensä	4 161	3 082
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	383	365
Valuuttajohdannaiset	13	13
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset		0
Yhteensä	396	378
Johdannaissopimukset yhteensä	4 557	3 460

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Velat asiakkaille

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	2	0
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 603	2 415
Yhteensä	4 605	2 415
Muut		
Yksityiset	0	0
Yritykset ja julkisyhteisöt	1 706	1 159
Yhteensä	1 706	1 159
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	12	0
Yhteensä	12	0
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 453	4 451
Yhteensä	4 453	4 451
Velat asiakkaille yhteensä	10 775	8 025

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Vakuutusvelka	2 448	2 365
Velat ensivakuutustoiminnasta	123	122
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	13	15
Johdannaissopimukset	3	1
Muut	5	4
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	2 592	2 508

Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 205	-4	1 201	1 155	-3	1 152
Muut tapauskohtaiset varaukset	151	-52	99	147	-80	67
Ammattitautien erillisvaraus	28		28	31		31
Kollektiivinen korvausvastuu	555	-6	550	559	-6	553
Varatut korvaustenhoitokulut	54		54	52		52
Vakuutusmaksuvastuu	455	-15	440	422	-22	399
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä				0		0
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	2 448	-76	2 372	2 365	-111	2 254

Vakuutusopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan ja jälleenvakuutusopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. e	2012			2011		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Korvausvastuu 1.1.	1 944	-89	1 855	1 847	-60	1 788
Maksetut korvaukset tilikaudella	-857	61	-797	-765	33	-733
Velan/saamisen muutos	863	-33	830	816	-62	754
Tilikaudella sattuneet vahingot	815	-19	796	784	-63	721
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-4	-14	-18	-27	1	-25
Diskonttokoron muutos	52		52	32		32
Muu laskuperustemuutos				27		27
Diskonttauksen purkautuminen	43		43	45		45
Kurssivoitot (tappiot)	0	0	0	0	0	0
Korvausvastuu 31.12.	1 993	-62	1 932	1 944	-89	1 855
Vakuutusmaksuvastuu						
Vakuutusmaksuvastuu 1.1.	422	-22	399	377	-19	357
Lisäys	418	-5	412	386	-8	378
Vähennys	-385	13	-373	-342	5	-337
Kurssivoitot (-tappiot)				0		0
Diskonttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Vakuutusmaksuvastuu 31.12.	455	-15	440	422	-22	399
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	2 448	-76	2 372	2 365	-111	2 254

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan.

Vahinkovakuutusopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutusopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusopimuksista aiheutuva vakuutusmaksuvastuu on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus, viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja sekä vakuutusvelkaa kattavalle omaisuudelle saatava kohtuullinen tuotto-odotus. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2012 lopussa on 3,0 % (31.12.2011: 3,3 %). Kuolevuusmallina on

käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod ja Chain Ladder. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhteolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Cape Cod

Cape Cod menetelmä vastaa BF-menetelmää, kun kehitysvuonna maksettavien korvausten osuutta suhteessa riskimitaan tasoitetaan eri sattumisvuosien välillä. Yksinkertaisessa Cape Cod –menetelmässä korvausten osuus riskimitasta on sama tasoitettu vakio kaikille sattumisvuosille. Yleistetyssä Cape Cod –menetelmässä korvausten osuus sattumisvuoden riskimitasta tasoitetaan sattumisvuoden ja sattumisvuoden lähellä olevien havaintojen perusteella.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- Tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetys-korvaukset)
- Korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- Historiatietojen oikeellisuuden kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkeluotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutussopimuskanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–10 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa tulevien kassavirtojen epävarmuus ja duraatio sekä historiatietojen laatu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkeluotoinen korvausvastuu kasvoi 52 miljoonaa euroa (32).

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2012	2011
Milj. e (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Diskonttokoron muutos	52	32
Kuolevuusmallin muutos		27
Yhteensä	52	59

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty kahdeksalta vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruusina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vakuutusvelan riittävyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike, milj. e

Sattumisvuosi

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	540	603	638	707	666	738	784	815	5 491
n+1	540	611	633	693	633	746	751		
n+2	535	591	627	691	640	744			
n+3	529	594	622	689	641				
n+4	532	594	622	704					
n+5	532	587	647						
n+6	529	587							
n+7	536								
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta									
	536	587	647	704	641	744	751	815	5 424
Kertyneet maksetut korvaukset									
	-508	-556	-609	-642	-570	-648	-607	-450	-4 591

Korvausvastuu vuosilta 2005–2012

	27	30	37	62	71	96	144	365	834
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta									187

* = sattumisvuoden lopussa

Latenttien ammattitautien korvauskehitys, milj. e

Tilivuosi	Kollektiivinen korvausvastuu	Tunnetut eläkevastuut	Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Perustemuutokset*	Riittävyys
2005	45	39	-4	-2	1	-1
2006	43	40	-4	-3		-3
2007	41	40	-4	-2	-1	-2
2008	40	41	-4	-4	3	-2
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0		0
2011	35	50	-3	-6	5	-2
2012	32	53	-4	-4	2	-1

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, milj. e

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Perustemuutokset*	Riittävyys
2006	681	731	77	26		1
2007	731	745	60	28	-15	3
2008	745	766	55	30		4
2009	763**	771	42	32		2
2010	771	794	60	34		3
2011	794	895	66	35	77	7
2012	895	940	66	34	31	18

* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

** Aikaisempiin vuosiin sisältynyt pieni erä sairaanhoito- ja palvelutalovarauksia on eliminoitu vuoden 2009 luvuista.

Korvauskolmiot, nettoliike, milj. e**Sattumisvuosi**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	511	580	621	656	649	693	721	796	5 228
n+1	519	593	623	656	620	707	697		
n+2	509	575	619	658	629	705			
n+3	509	577	615	656	629				
n+4	513	577	615	670					
n+5	513	569	624						
n+6	513	569							
n+7	518								
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta									
	518	569	624	670	629	705	697	796	5 208
Kertyneet maksetut korvaukset									
	-492	-539	-588	-609	-565	-614	-581	-442	-4 430
Korvausvastuu vuosilta 2005–2012									
	26	30	36	61	63	91	116	354	778
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta									181

* = sattumisvuoden lopussa

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut kasvoivat 24 miljoonaa euroa (34). Korvauskulua kasvatti laskuperustekorona muutos 52 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna 2011 korvauskulua kasvatti laskuperustekorona muutos 32 miljoonaa euroa ja kuolevuusmallin muutos 27 miljoonaa euroa. Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vakuutusvelan riittävyyttä, joka on vakuutusvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimuksiin liittyvät velat 31.12.2012 olivat 80 miljoonaa euroa (80).

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Keski- korko-%	31.12.2012	Keski- korko-%	31.12.2011
Joukkovelkakirjalainat	2,1	8 282	2,5	6 887
Muut				
Sijoitustodistukset	0,5	1 516	1,6	3 424
Yritystodistukset	0,5	3 979	1,3	4 689
Muut	0,5	144	0,8	297
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-152		-119
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		13 769		15 179

* Pohjola-konsernin hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Pitkäaikaiset lainat ja korkosidonnaisuudet	Nimellis- määrä	Korko-%	Eräpäivä
Pohjola Bank plc SEK 1,500,000,000 Floating Rate Notes due 21 January 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	174,8	SES3M + 0.80%	21.1.2013
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 Floating Rate Instruments due 25 February 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	EUB3M + 0.50%	25.2.2013
Pohjola Bank plc Issue of EUR 100,000,000 Floating Rate Notes due August 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	100,0	EUB3M + 0.55%	13.8.2013
Pohjola Bank plc Issue of GBP 200,000,000 Floating Rate Instruments due 23 September 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	245,1	GBL3M + 0.12%	23.9.2013
Pohjola Bank plc Issue of USD 60,000,000 Floating Rate Notes due 25 November 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	45,5	USL3M + 0.46%	25.11.2013
Pohjola Bank plc Issue of USD 50,000,000 Floating Rate Notes due November 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	37,9	USL3M + 0.47%	29.11.2013
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 Floating Rate Notes due 13 January 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	EUB3M + 0.65%	13.1.2014

Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 4.50 per cent. Instruments due 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteää 4,5 %	22.5.2014
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of NOK 400,000,000 Fixed Rate Notes Due 16 June 2014 under the EUR 5,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	54,4	Kiinteää 5,2 %	16.6.2014
Pohjola Bank plc Issue of NOK 500,000,000 5.40 per cent. Fixed Rate Notes due June 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	68,0	Kiinteää 5,4 %	18.6.2014
Pohjola Bank plc Issue of CHF 100,000,000 Floating Rate Instruments due 11 July 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	82,8	CHL3M + 0.22%	11.7.2014
Pohjola Bank Plc Issue of GBP 59,000,000 Floating Rate Notes due 26 September 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	72,3	GBL3M + 0.36%	14.9.2014
JPY 3,000,000,000 Term Loan Facility	26,4	Kiinteää 1,645 %	17.11.2014
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 3.125 per cent. Instruments due 25 March 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteää 3,125 %	25.3.2015
Pohjola Bank plc Issue of EUR 220,000,000 Floating Rate Instruments due 28 June 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	220,0	EUB3M + 0.65%	28.6.2015
Pohjola Bank plc Issue of GBP 250,000,000 Floating Rate Notes due November 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	306,3	GBL3M + 0.55%	9.11.2015
Pohjola Bank plc Issue of EUR 10,000,000 2.62 per cent, Fixed Rate Instruments due 19 November 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteää 2,62 %	19.11.2015
JPY 2,000,000,000 Term Loan Facility	17,6	Kiinteää 1,706 %	30.11.2015
Pohjola Bank plc Issue of EUR 500,000,000 3.125 per cent. Instruments due 12 January 2016 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteää 3,125 %	12.1.2016
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of NOK 1,000,000,000 Fixed Rate Notes Due 15 February 2016 under the EUR 8,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	136,1	Kiinteää 4,185 %	15.2.2016
Pohjola Bank plc Issue of JPY 5,000,000,000 Fixed Rate Instruments under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	44,0	Kiinteää 0,835 %	26.9.2016
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 2.625 per cent. Instruments due 20 March 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteää 2,625 %	20.3.2017
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 Floating Rate Instruments due 30 May 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	EUB3M + 0.90%	30.5.2017
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 3.00 per cent. Instruments due 8 September 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteää 3,00 %	8.9.2017
Pohjola Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.965 per cent. Instruments due 19 November 2020 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteää 1,965 %	19.11.2020

Pohjola Bank plc Issue of JPY 8,000,000,000 Fixed Rate Instruments due December 2020 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	70,4	Kiinteä 1,405 %	3.12.2020
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 3.75 per cent. Instruments due 1 March 2022 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	Kiinteä 3,75 %	1.3.2022
Pohjola Bank plc Issue of EUR 50,000,000 3.086 per cent. Instruments due 23 August 2027 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 3,086 %	23.8.2027

Korkoprosentti on liikkeeseenlaskuvaluutan mukainen korko. Eurovasta-arvot on laskettu käyttäen tilinpäätöspäivän EKP:n keskikurssia. Pohjola Pankki Oyj:n liikkeeseen laskemien strukturoitujen joukkovelkakirjalainojen nimellismäärä oli 1 447 miljoonaa euroa (1 195). Lainojen korko määräytyy korko-, osake-, osakeindeksi tms. kohde-etuksien perusteella. Lainojen mahdollinen lisätuotto sijoittajalle on suojattu vastaavanlaisella johdannaisrakenteella.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 35. Varaukset ja muut velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Varaukset	7		
Muut velat			
Maksujenvälitysvelat	1 039	844	587
Siirtovelat			
Korkovelat	754	848	546
Muut siirtovelat	75	75	99
Eläkevelat	21	12	11
Muut	661	455	572
Varaukset ja muut velat yhteensä	2 556	2 235	1 815

Muiden velkojen Muut -erä sisältää mm. arvopapereiden ostovelkoja 49 miljoonaa euroa (6) ja johdannaisvelkoja 578 miljoonaa euroa (0).

Varausten muutokset

Milj. e	Uudelleenjärjestely	Yhteensä
1.1.2012		
Varausten lisäykset	7	7
31.12.2012	7	7

Uudelleenjärjestely

Uudelleenjärjestelyvaraus aiheutuu henkilöstövähennyksistä syntyvistä kuluista. Varaus realisoituu pääosin vuoden 2013 aikana.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

Pohjola-konsernin eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä samoin kuin eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisina järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot, milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Varojen käypä arvo	172	141	130
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo (-)	-180	-139	-121
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	-4	-4	-4
Nettosaaminen (+)/-velka (-) taseessa	-12	-2	5

Taseeseen kirjatut varat ja velat

Varat	9	10	16
Velat	21	12	11
Nettovarat	-12	-2	5

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita	6	4	4
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	3	1	3
Muita saamia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	7	12	
OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin käytössä olevat kiinteistöt	3	2	1
Yhteensä	19	20	8

Etuusperusteiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	5	4	
Korkomenot	6	6	
Varojen odotettu tuotto	-8	-8	
Järjestelyn supistamisen tai veloitteen täyttämisen vaikutus	-1	-1	
Yhteensä tulo (-)/kulu (+) sisältyy henkilöstökuluihin	2	0	

Tilikauden aikana muihin laajan tuloksen eriin kirjatut vakuutusmatemaattiset voitot (+)/tappiot (-)	-12	-10	
--	-----	-----	--

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut kumulatiiviset vakuutusmatemaattiset voitot (+)/tappiot (-)	-47	-35	
---	-----	-----	--

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto	35	12	
---	-----------	-----------	--

Järjestelyihin kuuluvien varojen pitkäaikainen tuotto-odotus perustuu pitkiin historiallisiin aikasarjoihin ja tutkimuksiin eri omaisuusluokkien riskipreemioista. Odotettu tuotto on määritelty yhtenäisesti, ottaen huomioon historialliset tuotot, markkinoiden nykyinen tila sekä varojen strateginen jako.

Veloitteen nykyarvon muutokset, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Veloitteen nykyarvo 1.1.	143	125
Tilikauden työsuorituksen perustuvat menot	5	4
Korkomenot	6	6
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	38	13
Maksetut etuudet	-5	-4
Järjestelyn supistaminen	-2	
Veloitteen täyttäminen	-2	-1
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	1
Veloitteen nykyarvo 31.12.	184	143

Varojen käypien arvojen muutokset, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Varojen käypä arvo 1.1.	141	130
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	8	8
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	26	3
Työnantajan suorittamat maksut	3	3
Maksetut etuudet	-5	-4
Veloitteen täyttäminen	-2	-1
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	1
Varojen käypä arvo 31.12.	172	141

Vuonna 2013 suoritettavien maksujen määrä etuus pohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 3 miljoonaa euroa.

Merkittävimpien varojen ryhmien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Osakkeet ja osuudet	20	20	33
Saamistodistukset	46	41	41
Kiinteistöt	13	13	19
Muut varat	21	26	7

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset olettamukset	2012	2011
Diskonttaus korko, %	3,50	4,50
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	3,50–5,10	5,04–5,90
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,00	3,00
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,00–2,10	2,00–2,40
Vaihtuvuus, %	0,00–3,00	0,00–3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1–21	1–19

Tilinpäätöksen 2012 kannalta olennaisin vakuutusmatemaattisten olettamusten muutos on ollut diskonttauskoron lasku. Diskonttauskoron lasku kasvattaa eläkevelvoitteen määrää ja muihin laajan tuloksen eriin kirjattavaa vakuutusmatemaattista tappiota. Diskonttauskoron 0,1 % -yksikön muutoksen vaikutus tilinpäätöksen 2012 laajaan tulokseen noin +/- 3 miljoonaa euroa.

Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden ylikate

ja kokemusperäiset tarkistukset, milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Velvoitteen nykyarvo	184	143	125	125	124	101
Varojen käypä arvo	-172	-141	-130	-130	-127	-106
Yli- tai alikate	12	2	-5	-5	-3	-6
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	14	12	-4	-4	0	-5
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	26	3	6	6	7	-28

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 36. Verovelat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Tuloverovelat	52	7	30
Laskennalliset verovelat	433	404	419
Verovelat yhteensä	485	411	449

Laskennallisten verovelkojen erittely liitetiedossa 28.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 37. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

	Keski- korko-%	31.12.2012, milj. e	Keski- korko-%	31.12.2011, milj. e
Pääomalainat	2,9	322	3,9	332
Muut				
Ikuiset lainat (Perpetuaalit)			5,0	265
Debentuurit	5,2	954	4,9	454
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 275		1 050

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1 Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 88,0 miljoonaa)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 % (step up). Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2 Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatko. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä 11.4.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3 Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4 Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.10.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5 Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

6 Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina

Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina on 50 miljoonan euron eräpäivätön laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,20 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota Pohjola Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta 16,3 miljoonaa euroa (18,1).

Perpetuaalit ja debentuurit

- 1 Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 25.3.2013. Lainan korko on kiinteä 5,75 %. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor +1,9 % + 1,50 %.
- 2 Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 5 vuoden bullet-laina, eräännyty 23.12.2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 %.
- 3 Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 83 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3.375 % p.a.
- 4 Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5.25% p.a.
- 5 Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 22.8.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.

Lainat 1–5 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2012 yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (1,9).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjanpitoarvo,		Eräpvm
	milj. e	Korko-%	
3.3.2008	0,7	4,10	3.3.2013

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 2 miljoonaa euroa (0).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 38. Oma pääoma

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma	428	428	428
Rahastot			
Sidotut rahastot			
Ylikurssirahasto	519	519	519
Vararahasto	204	204	204
Käyvän arvon rahasto*			
Käypään arvoon arvostamisesta			
Saamistodistuksista	50	-165	-65
Osakkeista ja osuuksista	94	7	59
Rahavirran suojauksesta	23	10	-6
Muut sidotut rahastot	1	1	1
Vapaat rahastot			
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	298	298	298
Muut vapaat rahastot	72	72	72
Kertyneet voittovarot			
Edellisten kausien voitto (tappio)	796	718	622
Kauden voitto (tappio)	285	216	229
Emoyhtiön omistajien osuus	2 769	2 306	2 359
Oma pääoma yhteensä	2 769	2 306	2 359

* Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 221 miljoonaa euroa (-197) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 54 miljoonaa euroa (laskennallinen verosaaminen 48). Käyvän arvon rahastossa ennen veroja oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 121 miljoonaa euroa (66) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 8 miljoonaa euroa (58). Vuonna 2012 käyvän arvon rahastosta kirjattiin tulosvaikutteisesti arvonalentumisia yhteensä 8 miljoonaa euroa (31), josta oman pääoman ehtoisten instrumenttien osuus oli 7 miljoonaa euroa (3).

	Osakkeiden lukumäärä	
	A-sarja	K-sarja
1.1.2011	251 169 770	68 381 645
31.12.2011	251 169 770	68 381 645
Osakkeiden muunnot	773 028	-773 028
31.12.2012	251 942 798	67 608 617

Osakepääoma ja osakkeet

Osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjan osakkeisiin. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa (ei tarkka arvo). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita. A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain suomalaiset osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk. K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeiksi yhtiöjärjestyksessä määrättyjen osakelajien vähimmäis- ja enimmäismäärien puitteissa.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille tulevaa osinkoa korkeampi.

Omat osakkeet

Pohjola Pankki Oyj:llä tai sen tytär- ja osakkuusyriyksillä ei ollut vuoden lopussa hallussaan Pohjola Pankki Oyj:n omia osakkeita. Yhtiökokous ei ole antanut Pohjolalle valtuutusta omien osakkeiden hankkimiseksi.

Esitetty osingonjako

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan kullekin A-sarjan osakkeelle 0,46 euroa (0,41) ja kullekin K-sarjan osakkeelle 0,43 euroa (0,38). Jaettavaksi esitettyjen osinkojen yhteismäärä on 145 miljoonaa euroa (129).

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat olleet uusmerkinnässä osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä sekä optio-oikeuteen perustuvasta osakemerkinnästä maksettu osakkeen vasta-arvon ylittävä määrä.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. Syyskuussa ja marraskuussa 2006 optioilla merkittyjen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ylittävä osa merkintähinnasta kirjattiin ylikurssirahastoon, koska yhtiökokouksen päätös optio-oikeuksien antamisesta oli tehty ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Muutoin 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista sekä vuonna 1990 vararahastoon siirretyistä luottotappiovarauksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Rahastoon on kirjattu myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvomuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Vuonna 2009 toteutetulla osakeannilla kerätyt varat merkittiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiökokouksen päätöksiin.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän että vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema on esitetty liitetiedoissa 39–57, Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot liitetiedoissa 58–73 ja vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 74–85.

Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema

Liitetiedoissa esitetyissä jaotteluissa on käytetty Tilastokeskuksen luokittelua, joka osin poikkeaa toimintakertomuksen riskiasemassa käytetystä luokittelusta.

Liite 39. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

Milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Tase- arvo	Arvon- alentu- mistappiot	Tase- arvo	Arvon- alentu- mistappiot
Käteiset varat	5 643		4 247	
Saamiset luottolaitoksilta	8 815		7 367	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	255		182	
Osakkeet ja osuudet	1		1	
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	4 084		3 126	
Suojaavat	379		200	
Lainat ja muut saamiset				
Myönnetyt lainat	10 340	238	9 304	187
Saamistodistukset	74	7	265	33
Rahoitusleasingsaamiset	1 048		902	
Repo-sopimukset				
Takaussaamiset	3	0	3	2
Muut saamiset	2 620		2 449	
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	4 971		6 522	
Osakkeet ja osuudet	105		77	
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	330		716	
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	800		936	
Yhteensä	39 467	246	36 299	223

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 40. Arvon alentumisten jakautuma riskilajeittain

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Luottoriskiin perustuvat	246	223
Yhteensä	246	223

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 41. Vastuut

31.12.2012, milj. e	Kotimaa			Ulkomaa		Siirtyvä korko
	Tase-arvo	Arvonalennukset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvonalennukset	
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	7 988		6	827		10
Saamiset asiakkailta	11 796	221	29	995	24	2
Rahoitusleasing	1 034			14		
Saamistodistukset	1 063		15	4 492		61
Muut	144			518		
Yhteensä	22 025	221	49	6 846	24	73
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	5 201			142		
Takaukset ja remburssit	2 105			571		
Johdannaissopimukset	953			3 724		
Muut	120			181		
Yhteensä	8 379			4 617		
Vastuut yhteensä	30 404	221	49	11 463	24	73

31.12.2011, milj. e	Kotimaa			Ulkomaa		Siirtyvä korko
	Tase-arvo	Arvonalennukset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvonalennukset	
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	6 386		9	981		8
Saamiset asiakkailta	10 955	178	38	844	45	2
Rahoitusleasing	893			9		
Saamistodistukset	919		14	6 501		101
Muut	110			437		
Yhteensä	19 263	178	60	8 773	45	110
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 772			180		
Takaukset ja remburssit	2 123			409		
Johdannaissopimukset	705			2 767		
Muut	134			226		
Yhteensä	7 733			3 582		
Vastuut yhteensä	26 996	178	60	12 355	45	110

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpidossa oleva positiivinen markkina-arvo.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 42. Vastuut sektoreittain

31.12.2012, milj. e	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	11 577	781	7 087	412	19 857
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8 755	5 431	485	4 192	18 863
Kotitaloudet	972	19	223	0	1 214
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	225	145	22		391
Julkisyhteisöt	545	543	561	12	1 663
Yhteensä	22 074	6 919	8 379	4 617	41 988

31.12.2011, milj. e	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	10 535	591	6 758	421	18 305
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 188	7 452	330	3 159	18 131
Kotitaloudet	838	19	214	0	1 071
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	232	195	44		471
Julkisyhteisöt	529	626	387	2	1 544
Yhteensä	19 323	8 883	7 733	3 582	39 522

Tasearvoina on esitetty kirjanpitosaldot mukaan lukien arvonalentumiset ja siirtyvät korot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 43. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2012, milj. e	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Arvon alentumiset	Tase-arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	8 815		8 815		8 815
Saamiset asiakkailta, josta	12 741	296	13 037	246	12 792
pankkitakaussaamiset	2	0	3	0	2
Rahoitusleasing	1 048		1 048		1 048
Tilien ja limiittien ylitykset	0		0		0
Yhteensä	22 604	296	22 900	246	22 654
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	11 840	285	12 125	232	11 893
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	9 112	10	9 122	7	9 115
Kotitaloudet	996		996	6	990
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	224	0	225	0	225
Julkisyhteisöt	432		432		432
Yhteensä	22 604	296	22 900	246	22 654

31.12.2011, milj. e	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvon- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	7 367		7 367		7 367
Saamiset asiakkailta, josta	11 758	263	12 022	223	11 799
pankkitakaussaamiset	1	2	3	2	1
Rahoitusleasing	902		902		902
Tilien ja limiittien ylitykset	11		11		11
Yhteensä	20 039	263	20 302	223	20 080
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	10 746	199	10 945	183	10 761
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 734	65	7 799	33	7 766
Kotitaloudet	864		864	6	858
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	240	0	240	0	240
Julkisyhteisöt	454		454		454
Yhteensä	20 039	263	20 302	223	20 080

Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset on kohdistettu sektoriin Yritykset. Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten määrä oli 15 miljoonaa euroa (16).

31.12.2012, milj. e	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset	
					Saamis- kohtaiset	Saamisryhmä- kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset luottolaitoksilta						
Saamiset asiakkailta, josta	25	296	321	21	230	15
pankkitakaussaamiset	2	0	3		0	
Rahoitusleasing	1		1	0		
Tilien ja limiittien ylitykset	0		0			
Yhteensä	26	296	322	21	230	15
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	17	285	303	17	223	9
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	10	10		7	
Kotitaloudet	9		9	4		6
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0	0	0	0	
Julkisyhteisöt				0		
Yhteensä	26	296	322	21	230	15

31.12.2011, milj. e	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvon alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset	
					Saamis- kohtaiset	Saamisryhmä- kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset asiakkailta, josta	47	264	311	23	207	16
pankkitakaussaamiset	1	2	3		2	
Rahoitusleasing	2		2	0		
Tilien ja limiittien ylitykset	11		11			
Yhteensä	60	264	324	23	207	16
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	50	199	249	19	174	9
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	65	65		33	
Kotitaloudet	10		10	4		6
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	0	1	0	0	
Julkisyhteisöt	0		0	0		
Yhteensä	60	264	324	23	207	16

31.12.2012, milj. e	Kanta yhteensä	Saamis- kohtaiset- arvon- alentumiset	Tasearvo
Järjestämättömät	96	63	33
Nollakorkoiset	8	7	1
Alihintaiset	0	0	
Muut	218	160	58
Yhteensä	322	230	92

31.12.2011, milj. e	Kanta yhteensä	Saamis- kohtaiset- arvon- alentumiset	Tasearvo
Järjestämättömät	120	59	62
Nollakorkoiset	7	6	0
Alihintaiset	0	0	
Muut	197	142	55
Yhteensä	324	207	117

Ongelmasaamisiin luetaan järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset sekä muut ongelmasaamiset. Järjestämättömien saamisten korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta kolme kuukautta. Nollakorkoinen saaminen on sovittu asiakkaan maksukyvyyn turvaamiseksi nollakorkoiseksi. Alihintainen saaminen on hinnoiteltu markkinahinnoista poiketen asiakkaan maksukyvyyn turvaamiseksi. Muut ongelmasaamiset sisältävät mm. ne saamiset, joihin kohdistuu arvonalentuminen, mutta ne eivät luokituta mihinkään em. ryhmistä sekä tilinylitykset ja takaussaamiset. Rästit sisältävät saamisen maksamattomat korot ja lyhennykset.

Erääntyneiden rahoitusvarojen maturiteettijakauma

31.12.2012, milj. e	Vuorokautta				Yhteensä
	Alle 30	30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	398	41	4		443

31.12.2011, milj. e	Vuorokautta				Yhteensä
	Alle 30	30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	230	46	3		280

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 44. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Milj. e	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Luottotappiot ja arvonalentumiset, brutto	7	11	37	155	156	132	97
Palautukset	-6	-10	-9	-26	-52	-71	-40
Luottotappiot ja arvonalentumiset, netto	1	1	28	129	104	60	57

Uusia luotto- ja takaustappioita sekä arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 97 miljoonaa euroa (132). Luottotappiopalausten ja arvonalentumisten vähennysten yhteismäärä oli 40 miljoonaa euroa (71). Luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalentumisten nettomääräinen tulosvaikutus oli 57 miljoonaa euroa (60).

Vuonna 2012 luotto- ja takaustappioiden ja arvonalentumisten osuus luotto- ja takauskannasta oli 0,35 % (0,40).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 45. Yritysvastuut toimialoittain

Nettovastuut, 31.12.2012	Taseen		Yhteensä, milj. e	% -jakauma
	Tase, milj. e	ulkopuoliset, milj. e		
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 952	191	2 143	10,8
Kauppa	1 444	428	1 872	9,4
Kone ja laitteollisuus (ml. huolto)	647	1 091	1 737	8,7
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 405	198	1 603	8,1
Rakentaminen	595	860	1 455	7,3
Kuljetus ja varastointi	1 035	317	1 352	6,8
Energia	454	815	1 269	6,4
Omien kiinteistöjen kauppa	888	312	1 200	6,0
Metsäteollisuus	477	521	998	5,0
Palvelut	643	284	927	4,7
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	537	365	903	4,5
Metalliteollisuus	364	440	804	4,0
Informaatio ja viestintä	342	446	787	4,0
Elintarviketeollisuus	458	272	730	3,7
Kemian teollisuus	168	493	661	3,3
Maatalous, metsätalous, kalatalous	469	105	574	2,9
Muu teollisuus	226	201	427	2,2
Kaivostoiminta ja louhinta	112	92	204	1,0
Vesi ja jätehuolto	126	63	189	1,0
Muut toimialat	15	6	21	0,1
Julkinen hallinto ja maanpuolustus (ml. pakollinen sosiaalivakuutus)	0		0	0,0
Yhteensä	12 358	7 499	19 857	100,0

Nettovastuut, 31.12.2011	Taseen		Yhteensä, milj. e	% -jakauma
	Tase, milj. e	ulkopuoliset, milj. e		
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 808	225	2 033	11,1
Kone ja laitteollisuus (ml. huolto)	587	1 221	1 808	9,9
Kauppa	1 233	455	1 688	9,2
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 352	163	1 516	8,3
Rakentaminen	580	836	1 416	7,7
Kuljetus ja varastointi	875	513	1 387	7,6
Omien kiinteistöjen kauppa	924	167	1 091	6,0
Energia	183	776	959	5,2
Metsäteollisuus	551	384	935	5,1
Metalliteollisuus	287	517	804	4,4
Elintarviketeollisuus	486	300	787	4,3
Palvelut	535	228	762	4,2
Kemian teollisuus	226	447	673	3,7
Informaatio ja viestintä	265	364	629	3,4
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	349	221	570	3,1
Maatalous, metsätalous, kalatalous	416	57	473	2,6
Muu teollisuus	232	143	375	2,0
Kaivostoiminta ja louhinta	149	109	258	1,4
Vesi ja jätehuolto	66	51	117	0,6
Muut toimialat	21	2	22	0,1
Julkinen hallinto ja maanpuolustus (ml. pakollinen sosiaalivakuutus)	1		1	0,0
Yhteensä	11 126	7 179	18 305	100,0

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 46. Yritysvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2012		31.12.2011	
	Nettovastuut, milj. e	%	Nettovastuut, milj. e	%
1,0–2,0	1 397	7,0	1 046	5,7
2,5–5,0	10 421	52,5	10 193	55,7
5,5–7,0	5 368	27,0	4 653	25,4
7,5–8,5	1 983	10,0	1 861	10,2
9,0–10,0	386	1,9	286	1,6
11,0–12,0	302	1,5	265	1,4
Yhteensä	19 857	100,0	18 305	100,0

Luottoluokkiin liittyvistä maksukyvyttömyyden todennäköisyyksistä on kerrottu liitetiedossa 66.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 47. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

Nettovastuun määrä, 31.12.2012, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	982	139	1 122	5,6
1-10	2 555	311	2 866	14,4
10-50	4 666	567	5 233	26,4
50-100	3 580	176	3 756	18,9
100-	6 881		6 881	34,7
Yhteensä	18 664	1 193	19 857	100,0

Nettovastuun määrä, 31.12.2011, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	931	163	1 093	6,0
1-10	2 525	239	2 765	15,1
10-50	4 177	559	4 737	25,9
50-100	3 648	50	3 698	20,2
100-	6 012		6 012	32,8
Yhteensä	17 293	1 011	18 305	100,0

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 48. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2012		31.12.2011	
	Nettovastuut, milj. e	%	Nettovastuut, milj. e	%
1,0–2,0	10 196	54,5	9 747	54,2
2,5–5,0	7 896	42,2	7 494	41,7
5,5–7,0	460	2,5	556	3,1
7,5–8,5	134	0,7	83	0,5
9,0–10,0	10	0,1	83	0,5
11,0–12,0			26	0,1
Yhteensä	18 696	100,0	17 989	100,0

Rahoitus- ja vakuutuslaitosasiakkaat on luokiteltu OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa käytettyjen luokittelumenetelmien mukaisesti. Vastuut, jotka on luokiteltu kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin, on esitetty taulukossa OP-Pohjola-ryhmän vastaavissa luokissa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 49. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

Maariski-ryhmä	Moody's vastaavuus	31.12.2012		31.12.2011	
		Nettovastuu, milj. e	%	Nettovastuu, milj. e	%
Ryhmä 1	Aaa	9 150	79,5	9 966	80,4
Ryhmä 2	Aa1-A3	865	7,5	1 343	10,8
Ryhmä 3	Baa1-Baa3	1 250	10,9	798	6,4
Ryhmä 4	Ba1-B3	217	1,9	252	2,0
Ryhmä 5	Caa1-C	21	0,2	35	0,3
Yhteensä		11 502	100,0	12 395	100,0

Toissijaisessa maariskissä (pl. Suomi) on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksin tai muutoin. Riskin mahdollinen siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 50. Saadut vakuudet vakuuslajeittain

Milj. e	31.12.2012	Osuus, %	31.12.2011	Osuus, %
Julkisyhteisön takaus	1 900	26,3	2 123	31,0
Kohdevakuus	1 895	26,2	1 536	22,5
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys toimisto- tai teollisuuskiinteistöön	1 715	23,8	1 640	24,0
Osakkeet ja osuudet, muut	545	7,5	434	6,3
Osakkeet, asunto-osakeyhtiöt ja asuinkäytössä olevat kiinteistöyhtiöt	319	4,4	310	4,5
Yrityskiinnitys	251	3,5	249	3,6
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys asuinkiinteistöön	176	2,4	173	2,5
Muu vakuus	175	2,4	103	1,5
Saatavavakuudellinen rahoitus	134	1,9	137	2,0
Pankkitakaus	110	1,5	134	2,0
Yhteensä	7 221	100,0	6 838	100,0

Saadut vakuudet vakuuslajeittain on laskettu pankin hallussa olevien vastuille kohdistettujen vakuuksien vakuusarvojen perusteella. Vakuusarvon laskennan perustana on vakuuden käypä arvo, josta vakuusarvo saadaan varovaisesti arvioitujen vakuuslajikohtaisten arvostusprosenttien perusteella. Vastuut ylittäviä vakuusarvoja ei ole otettu lukuihin mukaan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 51. Varainhankinnan rakenne

Milj. e	31.12.2012	Osuus, %	31.12.2011	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	5 840	15,8	5 935	17,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	3	0,0	1	0,0
Velat asiakkaille				
Talletukset	6 311	17,1	3 574	10,3
Muut	4 464	12,1	4 452	12,8
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitustodistukset ja ECP:t	5 495	14,9	8 113	23,4
Joukkovelkakirjat	8 274	22,4	7 066	20,3
Muut velat	2 556	6,9	2 235	6,4
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 275	3,4	1 050	3,0
Oma pääoma	2 769	7,5	2 306	6,6
Yhteensä	36 988	100,0	34 732	100,0

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 52. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2012, milj. e	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	5 643					5 643
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	7	18	181	39	11	255
Saamiset luottolaitoksilta	5 830	743	1 544	675	23	8 815
Saamiset asiakkailta	2 182	1 772	6 867	1 653	1 364	13 839
Myytavissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	183	202	2 718	1 845	22	4 971
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	20	103	205	1		330
Varat yhteensä	13 866	2 838	11 515	4 213	1 421	33 853
Velat luottolaitoksille	2 752	455	1 988	646		5 840
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	3					3
Velat asiakkaille	8 847	1 332	111	450	35	10 775
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 053	2 547	5 785	335	50	13 769
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	171	250	132	683	40	1 275
Velat yhteensä	16 825	4 584	8 016	2 114	125	31 662
Takaukset	24	86	350	53	369	882
Takuuvastuut	250	296	339	29	444	1 359
Luottolupaukset	5 342					5 342
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	94	41	300			435
Muut	182	0	5	113		301
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	5 892	424	994	195	814	8 319

31.12.2011, milj. e	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	4 247					4 247
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	33	34	110	4	1	182
Saamiset luottolaitoksilta	3 987	970	1 298	1 089	23	7 367
Saamiset asiakkailta	1 893	1 527	6 154	1 832	1 295	12 701
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	67	162	4 491	1 783	19	6 522
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	166	185	341	25		716
Varat yhteensä	10 393	2 878	12 394	4 733	1 338	31 736
Velat luottolaitoksille	3 307	473	1 421	734		5 935
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1					1
Velat asiakkaille	6 894	456	85	435	155	8 025
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 426	3 446	4 382	926		15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	315	513	182	40	1 050
Velat yhteensä	16 628	4 689	6 401	2 277	195	30 191
Takaukset	1	10	436	55	501	1 004
Takuuvastuut	205	340	356	31	371	1 303
Luottolupaukset	4 952					4 952
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	64	70	91			225
Muut	226	1	1	132		359
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	5 448	421	884	218	872	7 844

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat muodostuvat saamistodistuksista, jotka voidaan myydä koska tahansa. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset voidaan tarvittaessa myydä. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin varoihin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset on kuitenkin esitetty taulukossa jäljellä olevan juoksuajan perusteella määräytyvässä aikaluokassa. Velkojen nimellispääomat on esitetty erääntymisen mukaisissa luokissa. Kaupankäynnin velat esitetään lyhyimmässä maturiteetti luokassa. Pohjola-konsernin rahoitusriskin hallinnassa käytetään valuuttatermiinejä sekä korun- ja valuutanvaihtosopimuksia. Näiden nettovaikutus eurovasta-arvoiseen rahoitusriskiin ei ole merkittävä, joten niitä ei ole erikseen esitetty.

Lyhyimpään maturiteetti luokkaan sisältyvien Vaadittaessa maksettavien velkojen määrä oli 5,2 miljardia euroa (3,2).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 53. Likviditeettireservi

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2012, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	5 721	868	683	409	751	22	8 452	57,9
Aa1-Aa3	86	270	156	315	254	11	1 092	7,5
A1-A3	244	458	234	14	13	1	964	6,6
Baa1-Baa3	106	192	123	4	7		432	3,0
Ba1 tai alempi	55	33	67	31	36	0	221	1,5
Sisäisesti luokiteltu**	575	707	1 047	408	203	504	3 443	23,6
Yhteensä	6 787	2 527	2 308	1 181	1 264	538	14 605	100,0

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 4,6 vuotta.

* ml. Talletukset keskuspankissa

** PD $\leq$ 0,40 %

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 54. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2012, milj. e	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	5 643						5 643
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	6	33	6	24	136	49	255
Saamiset luottolaitoksilta	5 897	1 379	813	99	439	188	8 815
Saamiset asiakkailta	5 864	4 100	1 894	394	812	776	13 839
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	176	433	111	488	1 927	1 836	4 971
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	241	88					330
Varat yhteensä	17 827	6 032	2 824	1 005	3 315	2 850	33 853
Velat luottolaitoksille	2 468	1 475	610	250	680	358	5 840
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	3						3
Velat asiakkaille	7 584	1 821	1 329	1		40	10 775
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 702	4 962	1 990	1 146	3 718	251	13 769
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		371	150	72		683	1 275
Velat yhteensä	11 757	8 628	4 080	1 468	4 398	1 331	31 662

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 5,2 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

31.12.2011, milj. e	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	4 247						4 247
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	38	30	22	39	48	4	182
Saamiset luottolaitoksilta	4 196	1 591	882	109	259	330	7 367
Saamiset asiakkailta	5 953	3 249	1 975	270	546	707	12 701
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	394	548	108	197	3 473	1 802	6 522
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	411	305					716
Varat yhteensä	15 239	5 724	2 987	615	4 327	2 844	31 736
Velat luottolaitoksille	3 451	997	527	91	560	307	5 935
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1						1
Velat asiakkaille	6 139	1 387	455	4	1	40	8 025
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 036	5 773	2 354	159	3 008	850	15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		200	415	171	82	182	1 050
Velat yhteensä	12 627	8 358	3 750	426	3 651	1 379	30 191

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 3,2 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 55. Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Markkinariskien osuus riskipainotetuista eristä oli vuoden vaihteessa 4,7 % (4,2).

Milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2012		31.12.2011	
			Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	29		29	0
Valuuttariski	Markkina-arvo	10 %	2		4	
Volatiliteettiriski						
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1		1	
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0		0	
Luottoriskipreemio*	Luottoriski-marginaali	0,1 %-yksikköä	1	20	0	24
Hintariski						
Osakesalkku	Markkina-arvo	10 %		0		0
Pääomarahastot	Markkina-arvo	10 %		3		3
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %	3		3	

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

* Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 56. Osakeriski

Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 31 miljoonaa euroa (31), josta osakesalkku muodosti 4 miljoonaa euroa (6) ja pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen 27 miljoonaa euroa (25). Osakesalkun kolme suurinta toimialaa ja niiden suhteelliset osuudet olivat: perusteollisuus 32 % (28), kulutustavarat ja -palvelut 24 % (13) ja energia 19 % (10).

Sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin olivat 16 miljoonaa euroa (14), minkä lisäksi sitovia sijoituslupauksia oli 12 miljoonaa euroa (11).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PANKKI- JA KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Liite 57. Kiinteistöriski

Kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2012 lopussa 28 miljoonaa euroa (28), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 3 miljoonaa euroa (3).

Kiinteistökohteiden käyvistä arvoista hankittiin vuonna 2012 ulkopuolisen tahon arviot, joiden perusteella käypien arvojen yhteismäärä vastaa kiinteistöihin sitoutunutta pääomaa. Kiinteistöriskien arvioidaan olevan vähäiset.

Sijoituskiinteistöjen tilikauden muutokset on eritelty liitetiedossa 22 ja oman käytön liitetiedossa 26.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liitteissä 58–73 on esitetty kooste Finanssivalvonnan standardin 4.5 (Vakavaraisuustietojen julkistaminen markkinoille) mukaiset tiedot konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin Pohjola-konsernia koskeviin tietoihin. Täydelliset Pilari III tiedot on julkaistu osana OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstä.

Pohjola Pankki Oyj:n luottolaitosvakavaraisuuden pohjana oleva konsolidointiryhmä muodostuu Pohjola-konsernin yhtiöistä pl. vakuutusyhtiöt ja niiden tytäryhtiöt.

Syyskuusta 2008 lähtien sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) on käytetty Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin sekä oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin. Osuuspankkien yhteenliittymä sai Finanssivalvonnalta lokakuussa 2011 luvan käyttää IRBAa vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa. 31.12.2011 alkaen IRBAa on käytetty myös Pohjola Pankki Oyj:n vähittäis- ja luottolaitosvastuisiin. Standardimenetelmää (SA) käytetään muihin vastuuryhmiin.

Liite 58. Omat varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)		
Pohjola-konsernin oma pääoma	2 769	2 306
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta (oma pääoma ja konsernieliminoinnit)	-6	112
Käyvän arvon rahasto, siirto Tier 2:een	-36	136
Rajoituksettomat ensisijaiset omat varat (Core Tier 1) ennen vähennyksiä	2 728	2 554
Aineettomat hyödykkeet	-182	-171
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus	-7	-8
Hallituksen esittämä voitonjako	-145	-129
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-703	-704
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-60	-56
Core Tier 1 omat varat	1 631	1 486
Pääomalainat	274	274
Toissijaisten omien varojen alijäämä		-238
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) vakavaraisuuden laskemiseksi	1 904	1 521

Toissijaiset omat varat (Tier 2)

Käyvän arvon rahasto (pl. rahavirran suojauksen arvostus)	13	-146
Ikuiset lainat		294
Debentuurilainat	853	375
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-703	-704
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-60	-56
Siirto ensisijaisiin omiin varoihin		238
Toissijaiset omat varat (Tier 2) vakavaraisuuden laskemiseksi	103	

Omat varat yhteensä	2 007	1 521
----------------------------	--------------	--------------

Ensi- ja toissijaisista omista varoista vähennettävät erät

Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 406	-1 408
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-121	-112
Yhteensä	-1 527	-1 521

Omista varoista on vähennetty sijoitukset Pohjola-konsernin vakuutusyhtiöihin sekä konsolidoimattomiin rahoituslaitoksiin. Rahoituslaitossijoituksina on vähennetty myös yli 10 % sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin, pl. Vaaka Partners Oy:n hallinnoimat pääomasijoitusrahastot, joiden vähentämisestä omista varoista Finanssivalvonta on antanut poikkeusluvan.

Pääomalainoista luetaan omiin varoihin liikkeeseenlaskuhetken valuuttakurssiin arvostettu määrä. Pääomalainat ovat siirtymäsäännösten piirissä olevia hybridi-instrumentteja, joiden kokonaismäärästä 134 miljoonaa euroa sisältää kannustimen ennaikaiseen lunastamiseen.

Core Tier 1 omat varat = Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. Pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 59. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Yritys- ja luottolaitosvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää (FIRB). FIRB-menetelmässä käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, kun taas tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat viranomaiskaavan määrittelemiä standardiestimaatteja. Vähittäisvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA), jossa käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat sisäisesti estimoituja. Finanssivalvonnan antaman poikkeusluvan mukaan vähittäisvastuissa on luottovasta-arvokertoimena (CF) käytetty 100 %:a.

Oman pääomanehtoisten sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä sisäiseen luottoluokitukseen perustuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja viranomaiskaavan määrittelemää tappio-osuutta (LGD). Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyyppin perusteella.

Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan on käytetty standardimenetelmää.

Milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Pääoma- vaade	Riskipainotetut saamiset*	Pääoma- vaade	Riskipainotetut saamiset*
Luotto- ja vastapuoliriski	1 086	13 576	1 031	12 890
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	1 039	12 993	992	12 401
Luottolaitosvastuut	95	1 185	113	1 415
Yritysvastuut	828	10 347	766	9 571
Vähittäisvastuut	46	571	32	404
Kiinteistövakuudelliset	0	2	0	3
Muut	46	569	32	401
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	17	207	12	151
PD/LGD-menetelmä	5	60	5	62
Yksinkertainen menetelmä	12	146	7	89
Pääomasijoitukset	9	114	4	45
Pörssilistatut sijoitukset	1	11	2	20
Muut	2	21	2	24
Arvopaperistetut erät	51	640	65	809
Muut erät	3	42	4	52
Standardimenetelmä	47	583	39	489
Valtio- ja keskuspankkivastuut	3	41	14	170
Luottolaitosvastuut	1	8	2	19
Yritysvastuut	37	466	19	233

Vähittäisvastuut	5	64	5	64
Muut	5	64	5	64
Muut erät	0	4	0	2
Markkinariskit	58	723	48	606
Kaupankäyntivarasto	57	709	44	551
Positoriski	57	709	44	551
Koko toiminta	1	15	4	55
Valuuttakurssi- ja kultariski			3	36
Hyödykeriski	1	15	2	20
Operatiivinen riski	82	1 020	73	913
Yhteensä	1 226	15 320	1 153	14 409

* Riskipainotetut saamiset = Pääomavaade / 0,08

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 43 miljoonaa euroa (35).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 60. Vakavaraisuuden tunnusluvut

	31.12.2012	31.12.2011
Suhdeluvut, %		
Vakavaraisuussuhde	13,1	10,6
Tier 1 vakavaraisuussuhde	12,4	10,6
Core Tier 1 vakavaraisuussuhde	10,6	10,3
Vakavaraisuus*, milj. e	781	369

* Vähimmäisvaatimuksen ylittävä omien varojen määrä

IRBA-siirtymäsäännöksellä (Basel 1 -lattia) ei ole vaikutusta vakavaraisuuslukuihin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 61. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj. e	Tase-erät	Taseen ulkopuoli- set erät	Johdan- naiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keskimäärin kaudella
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	18 894	10 213	1 200	30 308	30 340
Luottolaitosvastuut	4 721	505	587	5 814	6 894
Yritysvastuut	12 185	9 580	613	22 378	21 276
Vähittäisvastuut	1 508	117	0	1 625	1 492
Yrityisasiakkaat	528	52	0	580	538
Yksityisasiakkaat	981	65	0	1 045	954
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	116	12		127	111
Arvopaperistetut erät	321			321	518
Muut erät	43			43	48
Standardimenetelmä	15 552	7 796	536	23 885	22 596
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 922	240	372	7 533	6 788
Luottolaitosvastuut	8 136	7 258	163	15 557	15 118
Yritysvastuut	472	81	2	555	446
Vähittäisvastuut	15	217		233	238
Yrityisasiakkaat	0			0	10
Yksityisasiakkaat	15	217		233	228
Muut erät	7			7	5
Yhteensä	34 447	18 010	1 736	54 193	52 935

31.12.2011, milj. e	Tase-erät	Taseen ulkopuoli- set erät	Johdan- naiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keskimäärin kaudella
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	20 316	8 937	1 118	30 371	
Luottolaitosvastuut	6 910	426	638	7 974	
Yritysvastuut	11 222	8 472	480	20 173	19 275
Vähittäisvastuut	1 331	28	0	1 360	
Yrityisasiakkaat	484	12	0	496	
Yksityisasiakkaat	846	17	0	863	
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	84	11		95	97
Arvopaperistettut erät	715			715	
Muut erät	54			54	
Standardimenetelmä	12 512	8 415	380	21 307	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	5 648	114	280	6 042	4 874
Luottolaitosvastuut	6 591	7 991	98	14 680	
Yritysvastuut	252	84	1	338	320
Vähittäisvastuut	17	227		244	
Yrityisasiakkaat	0	20		20	
Yksityisasiakkaat	17	207		224	
Muut erät	4			4	
Yhteensä	32 828	17 352	1 498	51 678	

Vastuita keskimäärin ei ole esitetty niistä vastuuryhmistä, joissa on tapahtunut IRBA-siirtymä vuoden 2011 aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAIKUUSTIEDOT

Liite 62. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj. e	Valtio- ja keskus- pankkivastuut	Luottolai- tosvastuut	Yritysvas- tuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvopape- ristetut erät	Muut
Suomi	6 790	15 882	21 628	1 848	116		50
Muut pohjoismaat	7	1 202	403	9	0		
Baltia	67	2	383	0			0
Muut EU-maat	668	3 386	341	0	3	315	
Muu Eurooppa		391	50	0	8		
USA		166	42	0			
Aasia		263	55	0			
Muut maat	1	77	31	0		6	
Yhteensä	7 533	21 370	22 933	1 858	127	321	50

31.12.2011, milj. e	Valtio- ja keskus- pankkivastuut	Luottolai- tosvastuut	Yritysvas- tuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvopape- ristetut erät	Muut
Suomi	5 276	15 166	19 281	1 596	87		58
Muut pohjoismaat		1 689	407	6	0		
Baltia	6	4	203	0			0
Muut EU-maat	758	5 035	463	1	4	668	0
Muu Eurooppa		303	46	0	4		
USA		226	38	0			
Aasia		155	40	0			
Muut maat	1	76	34	0		48	
Yhteensä	6 042	22 654	20 511	1 603	95	715	58

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 63. Vastuiden jäljellä oleva juoksu-aika vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj. e	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	6 588	3 365	14 370	3 283	2 573	30 308
Luottolaitosvastuut	675	674	3 098	1 279	87	5 814
Yritysvastuut	5 587	2 578	9 861	1 881	2 470	22 378
Vähittäisvastuut	293	56	1 209	54	14	1 625
Yrityisasiakkaat	70	25	438	32	14	580
Yksityisasiakkaat	223	30	771	21	0	1 045
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset						127
Arvopaperistetut erät		54	196	69	1	321
Muut erät	34	3	6			43
Standardimenetelmä	14 971	5 160	1 971	1 609	174	23 885
Valtio- ja keskuspankkivastuut	5 925	40	578	853	137	7 533
Luottolaitosvastuut	8 449	5 011	1 326	742	28	15 557
Yritysvastuut	364	108	60	13	10	555
Vähittäisvastuut	233	0				233
Yrityisasiakkaat		0				0
Yksityisasiakkaat	233					233
Muut erät	0	0	6			7
Yhteensä	21 559	8 526	16 341	4 892	2 748	54 193

31.12.2011, milj. e	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	6 138	3 091	15 034	3 838	2 176	30 371
Luottolaitosvastuut	1 114	673	4 591	1 515	81	7 974
Yritysvastuut	4 731	2 212	8 909	2 243	2 079	20 173
Vähittäisvastuut	179	66	1 055	46	15	1 360
Yrityisasiakkaat	27	25	401	28	15	496
Yksityisasiakkaat	152	40	654	17		863
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset						95
Arvopaperistettut erät	76	132	471	34	1	715
Muut erät	39	7	8			54
Standardimenetelmä	11 365	3 154	4 806	1 805	177	21 307
Valtio- ja keskuspankkivastuut	4 455	12	731	704	141	6 042
Luottolaitosvastuut	6 458	3 091	4 008	1 097	26	14 680
Yritysvastuut	208	50	65	4	10	338
Vähittäisvastuut	244		0			244
Yrityisasiakkaat	20		0			20
Yksityisasiakkaat	224					224
Muut erät	1	1	2			4
Yhteensä	17 503	6 244	19 840	5 642	2 354	51 678

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 64. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2012, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Kone ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 579	861	69
Kauppa	2 336	1 027	82
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 272	508	41
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 679	747	60
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 670	599	48
Energia	1 615	431	34
Rakentaminen	1 578	904	72
Kuljetus ja varastointi	1 321	1 031	82
Omien kiinteistöjen kauppa	1 214	729	58
Palvelut	1 144	673	54
Metsäteollisuus	1 094	803	64
Metalliteollisuus	919	651	52
Elintarviketeollisuus	820	452	36
Informaatio ja viestintä	795	292	23
Kemian teollisuus	695	200	16
Muu teollisuus	568	408	33
Maatalous, metsätalous, kalatalous	565	283	23
Kaivostoiminta ja louhinta	244	154	12
Muut toimialat	206	190	15
Vesi ja jätehuolto	198	73	6
Yhteensä	23 513	11 016	881

31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Kone ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 495	784	63
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 117	471	38
Kauppa	1 970	827	66
Rakentaminen	1 565	854	68
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 561	640	51
Kuljetus ja varastointi	1 356	1 010	81
Energia	1 251	335	27
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 178	426	34
Omien kiinteistöjen kauppa	1 117	665	53
Metsäteollisuus	1 014	856	68
Palvelut	984	661	53
Elintarviketeollisuus	864	479	38
Metalliteollisuus	852	518	41
Kemian teollisuus	714	286	23
Informaatio ja viestintä	617	262	21
Muu teollisuus	484	385	31
Maatalous, metsätalous, kalatalous	452	240	19
Kaivostoiminta ja louhinta	253	160	13
Vesi ja jätehuolto	127	36	3
Muut toimialat	56	45	4
Yhteensä	21 027	9 939	795

Toimialajaottelussa yritysvastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat yritysasiakkaat. Toimialajako on tilastokeskuksen uusimman toimialajaottelun (TOL 2008) mukainen.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 65. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

Riskipaino-%, 31.12.2012, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	22 947	24 663	
20	152	152	23
50	11	62	31
75	233	233	64
100	540	538	465
Muut riskipainot	2	2	1
Yhteensä	23 885	25 650	583

Riskipaino-%, 31.12.2011, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	20 570	22 250	
20	177	290	51
50	4	5	1
75	244	244	64
100	312	452	372
Muut riskipainot	1	1	0
Yhteensä	21 307	23 241	489

Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskennassa sovelletaan vastuun riskipainon määrittämiseksi luottoriskin standardimenetelmässä Moody's Investors Service tai Fitch Ratings -luottoluokituslaitosten luokituksia saamiin valtioilta ja keskuspankeilta sekä yrityksiltä. Ulkoinen luottoluokitus määrää saamisen luottoluokan. Saamisen vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa riskipaino määräytyy luottoluokan mukaan. Myös valtiovastuisiin on käytetty luottoluokan mukaisia riskipainoja.

Kansainvälisten kehitys pankkien saamisten riskipaino voi määräytyä myös muutoin kuin ulkoisen luottoluokituksen perusteella. Mikäli riskipainoon vaikuttaa ulkoinen luottoluokitus, käytetään vakavaraisuuslaskennassa tällöin yllä mainittujen luottoluokituslaitosten luokituksia myös kansainvälisten kehitys pankkien saamisten riskipainottamisessa.

Saamisille käytetään vakavaraisuuslaskennassa sen liikkeeseenlaskuohjelman tai -järjestelyn arvopaperikohtaista luottoluokitusta, johon kyseinen saaminen kuuluu. Jos tätä luokitusta ei ole käytettävissä, käytetään liikkeeseenlaskijan yleistä luottoluokitusta, mikäli se on käytettävissä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 66. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)

Rating-luokka, 31.12.2012	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keski- määrin, %*	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	1 028	0,0	15,1	155	12
2,5–5,0	8 806	0,2	40,6	3 577	286
5,5–7,0	3 876	1,4	100,3	3 887	311
7,5–8,5	1 445	4,9	147,0	2 124	170
9,0–10,0	266	30,7	227,2	605	48
11,0–12,0	490	100,0			
Yhteensä	15 911	1,4	65,0	10 347	828

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keski- määrin, %*	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	796	0,0	14,9	119	10
2,5–5,0	8 621	0,2	41,1	3 546	284
5,5–7,0	3 185	1,4	101,1	3 219	258
7,5–8,5	1 434	5,0	150,2	2 155	172
9,0–10,0	238	20,3	224,1	533	43
11,0–12,0	404	100,0			
Yhteensä	14 678	1,3	65,2	9 571	766

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkia 11,0 ja 12,0.

Keskisuurten ja suurten yritysten vastuiden luokitteluun käytettävän R-luokittelun luokkakohtaisten PD-lukujen arvioinnissa on käytetty tunnuslukutietoihin perustuvaa osittaista R-luokittelua ja maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2003–2009. Koska maksukyvyttömyystietoja on ollut vain hyvästä suhdannevaiheesta, tarvittavan yleisen tasokorjauksen määrää on arvioitu vuoteen 1991 asti ulottuvista luottotappio- ja konkurssiaineistoista sekä vuoteen 1990 asti ulottuvista ulkomaisten pankkien maksukyvyttömyysaikaasarjoista. PD-arvoja on korjattu myös varovaisuusmarginaalilla, joka on sitä suurempi mitä vähemmän yrityksiä aineiston kussakin luokassa on ollut.

Vuonna 2012 käytettiin A-luokittelun pisterajojen määrittelyssä aineistona Suomen Asiakastieto Oy:n luokittelumallin Rating Alfa-pisteitä ja sisäisiä maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2006–2009. A-luokittelun pisterajat on asetettu niin, että luokkien PD-arvot vastaavat R-luokittelun PD-arvoja.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 67. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)

Rating-luokka, 31.12.2012	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keski- määrin, %*	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	1 573	0,0	6,4	100	8
2,5–5,0	3 474	0,1	23,5	817	65
5,5–7,0	283	1,4	81,2	230	18
7,5–8,5	66	3,8	49,3	32	3
9,0–10,0	2	26,8	260,3	5	0
Yhteensä	5 398	0,2	22,0	1 185	95

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keski- määrin, %*	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	2 192	0,0	7,7	169	14
2,5–5,0	4 887	0,1	18,5	905	72
5,5–7,0	290	1,7	99,3	288	23
7,5–8,5	33	4,2	119,6	40	3
9,0–10,0	6	22,2	220,4	12	1
11,0–12,0	27	100,0			
Yhteensä	7 437	0,2	19,0	1 415	113

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkia 11,0 ja 12,0.

Luottolaitosten vastuiden luokittelumallin luokkakohtaisten pisterajojen ja PD-arvojen määrittelyssä on käytetty L-luokittelun pisteytyksiä vuosilta 2008 ja 2010 ja ulkoisia luottoluokituksia ja niitä vastaavia maksukyvyttömyystietoja vuosilta 1983–2010. PD-arvoja on korjattu varovaisuusmarginaalilla aineistoon liittyvien epävarmuustekijöiden huomioimiseksi.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 68. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain (IRBA)

Rating-luokka, 31.12.2012	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keskimää- rin, %	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	54	0,1	96,5	52	4
5,5–7,0	3	1,3	244,4	8	1
Yhteensä	58	0,2	104,9	60	5

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu- arvo (EAD), milj. e	PD, keskimää- rin, %	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipai- notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	54	0,1	96,4	52	4
5,5–7,0	4	1,3	233,0	10	1
Yhteensä	58	0,2	106,0	62	5

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten PD/LGD-menetelmää käytetään Pohjola Pankki Oyj:n strategisiin sijoituksiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 69. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

Milj. e	Vähittäisvastuut					Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Yhteensä
	Luottolaitos- vastuut	Yritys- vastuut	Kiinteistö- vakuudel- liset	Uudis- tettavat	Muut		
31.12.2012							
Odotetut (EL)	4	180	0		19	1	203
Arvonalentumiset		231	0		6		237
31.12.2011							
Odotetut (EL)	16	179	1		13	0	209
Arvonalentumiset	8	186	0		0		194
31.12.2010							
Odotetut (EL)		219				0	218
Arvonalentumiset		182					182
31.12.2009							
Odotetut (EL)		162				1	162
Arvonalentumiset		121					121
31.12.2008							
Odotetut (EL)		68				1	69
Arvonalentumiset		24					24

Taulukossa esitetty odotettu tappio perustuu OP-Pohjola-ryhmän sisäisten luottoriskimallien tuottamiin parametreihin. Parametrit sisältävät huomattavan määrän erilaisia riskin aliarviointia estäviä varovaisuustekijöitä, mutta eivät täysin vastaa vakavaraisuuslaskennassa käytettäviä parametreja. Yritys- ja luottolaitosvastuiden osalta ainoastaan PD-parametria käytetään vakavaraisuuslaskennassa.

Vakavaraisuuslaskennan parametrit sisältävät enemmän varovaisuustekijöitä sisäisiin luottoriskimalleihin verrattuna. Parametreihin liittyvistä varovaisuustekijöistä johtuen vakavaraisuuslaskennan odotettu tappio oli huomattavan suuri 357 miljoonaa euroa (306). Omista varoista on vähennetty IRBA-vastuuryhmiin kohdistuvien arvonalentumisten ja vakavaraisuuslaskennan odotetun tappion erotuksen alijäämä. Oman pääoman ehtoiisiin sijoituksiin kohdistuvia arvonalennuksia ei huomioida vähennyserää laskettaessa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 70. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Vastuun määrä	Riskipai- notetut erät	Omien varojen vaade	Vastuun määrä	Riskipai- notetut erät	Omien varojen vaade
Private equity sijoitukset, riskipaino 190 %	60	114	9	23	45	4
Pörssilistatut sijoitukset, riskipaino 290 %	4	11	1	7	20	2
Muut, riskipaino 370 %	6	21	2	7	24	2
Yhteensä	70	146	12	37	89	7

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 71. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

31.12.2012, milj. e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus	LGD, keskimäärin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	30 308	1 808	51	1 477	
Luottolaitosvastuut	5 814	199		0	28,9
Yritysvastuut	22 378	1 587	51	792	44,6
Vähittäisvastuut	1 625	22	0	685	28,2
Kiinteistövakuudelliset	5	0		5	27,0
Muut	1 620	22	0	680	28,2
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	127				
Yksinkertainen menetelmä	70				
PD/LGD-menetelmä	58				
Arvopaperistettut erät	321				
Muut erät	43				
Standardimenetelmä	23 885	9			
Valtio- ja keskuspankkivastuut	7 533	9			
Luottolaitosvastuut	15 557				
Yritysvastuut	555				
Vähittäisvastuut	233				
Muut	233				
Muut erät	7				
Yhteensä	54 193	1 817	51	1 477	

31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus	LGD, keskimäärin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	30 371	1 980	21	1 384	
Luottolaitosvastuut	7 974	369		0	28,6
Yritysvastuut	20 173	1 611	21	749	44,7
Vähittäisvastuut	1 360			635	23,9
Kiinteistövakuudelliset	5			5	28,9
Muut	1 354			630	23,9
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	95				
Yksinkertainen menetelmä	37				
PD/LGD-menetelmä	58				
Arvopaperistetut erät	715				
Muut erät	54				
Standardimenetelmä	21 307	57			
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 042	57			
Luottolaitosvastuut	14 680				
Yritysvastuut	338				
Vähittäisvastuut	244				
Muut	244				
Muut erät	4				
Yhteensä	51 678	2 037	21	1 384	

Keskimääräinen LGD on laskettu vastuuarvolla (EAD) painotettuna keskiarvona.

Vähittäisvastuiden takaukset ja vakuudet käsitellään osana LGD:tä.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta hyödynnetään seuraavia vakavaraisuussäännösten määrittelemiä reaalivakuuksia: asuinkiinteistöjä ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, talletuksia ja arvopapereita (osakkeita). Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia ja näiden käsittelyyn laskennassa on valittavissa vaihtoehtoisia menetelmiä. OP-Pohjola-ryhmässä rahoitusvakuudet em. menetelmissä on käsitelty ns. kattavalla menetelmällä käyttämällä valvojan määäämiä volatilitteettikorjauksia.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta voidaan hyödyntää vain vakavaraisuussäännösten määrittelemiä hyväksytyjä takaajia, kuten Suomen valtion ja muiden valtioiden antamia takauksia sekä kuntien ja pankkien antamia takauksia. Yritysten antamia takauksia tai luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuuslaskennassa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien nettoutusta.

Vähittäisvastuissa sisäisten luokitusten menetelmässä voidaan hyödyntää laajemmin vakuuksia kuin standardimenetelmän vastuille sekä luottolaitos- ja yritysvastuille. Vähittäisvastuiden LGD-estimaattien määrittelyssä on käytetty sopimus-, vakuus- ja perintätietoja vuosilta 2003–2009. Maksukyvyttömyyden määrittelyä soveltaminen on yhtenäinen PD-mallien kanssa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 72. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakasliimiittien koot määritellään johdannaissopimusten pääomien ja arvioitujen voimassaoloaikojen perusteella.

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmätykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin.

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita Pohjola Pankki Oyj:llä voi olla kaupankäyntivastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyshetkellä. Vastapuoliriskiä mitataan Pohjola-konsernissa käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuun määrä muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä.

Pohjola Pankki Oyj hallitsee johdannaissopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinettoutuksen mahdollistavilla johdannaissyleissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisehdoilla. Johdannaissyleissopimuksista on kirjalliset ulkopuolisen oikeudellisen asiantuntijan lausunnot nettoutuksen sitovuudesta kunkin johdannaissvastapuolen kotivaltioiden lainsäädännössä. Pohjola-konserni nettouttaa johdannaissopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Lisäksi luottolaitosvastapuolten osalta käytetään aina johdannaissyleissopimusten vakuusliitettä, jolloin saadut vakuudet vähentävät vastapuoliriskiä.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaisslemiittien vakuustilanne.

Pohjolan S&P-ratingin putoaminen AA-:sta A:han olisi 31.12.2012 aiheuttanut 5 miljoonan euron (5) lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Vastapuoliriskin sopimustyyppit, 31.12.2012, milj. e	Brutto- vastuuarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Vastuu- arvo nettou- tuksen jälkeen	Saadut vakuudet	Vastuuarvo
Johdannaissopimukset	5 946	4 381	1 565	0	1 565
Korkojohdannaiset	5 061	3 792	1 269	0	1 269
Valuuttajohdannaiset	661	480	181		181
Osake- ja indeksijohdannaiset	155	105	50		50
Muut	68	4	65		65
Yhteensä	5 946	4 381	1 565	0	1 565

Vastapuoliriskin sopimustyytit, 31.12.2011, milj. e	Brutto- vastuuarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Vastuu- arvo nettou- tuksen jälkeen	Saadut vakuudet	Vastuuarvo
Johdannaissopimukset	4 939	3 037	1 902	408	1 494
Korkojohdannaiset	3 769	2 392	1 377	273	1 104
Valuuttajohdannaiset	972	578	394	104	290
Osake- ja indeksijohdannaiset	150	63	86	30	56
Muut	49	3	46	1	44
Luottojohdannaiset	4		4		4
Yhteensä	4 943	3 037	1 906	408	1 498

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 73. Arvopaperistettut erät

Arvopaperistettut erät rating-luokittain, Moody's vastaavuus, milj. e	2012		2011	
	Vastuun määrä	Riskipai- notetut erät	Vastuun määrä	Riskipai- notetut erät
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistettut erät	311	603	698	600
Aaa	99	7	391	29
Aa1–Aa3	30	3	57	5
A1–A3	52	10	73	12
Baa1–Baa3	67	50	92	55
Ba1–Ba3	31	113	68	286
B1 tai alempi	32	421	16	213
Uudelleen arvopaperistettut erät	10	38	18	209
A1–A3			2	0
B1 tai alempi	10	38	16	209
Yhteensä	321	640	715	809

Eräntyneet ja arvonalentuneet arvopaperistettut erät vastuutyyppittäin, 31.12.2012, milj. e

	Vastuun määrä	Eräntyneet	Arvonalen- tuneet	Arvonalen- tumistappiot
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)				
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistettut erät	311			
CDO	5			
ABS	2			
RMBS	303			
Uudelleen arvopaperistettut erät	10		10	7
CDO	10		10	7
Yhteensä	321		10	7

Erääntyneet ja arvonalentuneet arvopaperistetut erät vastuutyypeittäin, 31.12.2011, milj. e

	Vastuun määrä	Erääntyneet	Arvonalen- tuneet	Arvonalen- tumistappiot
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)				
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistetut erät	698		23	15
CDO	49		23	15
ABS	81			
RMBS	568			
Uudelleen arvopaperistetut erät	18		17	11
CDO	18		17	11
Yhteensä	715		40	25

Arvopaperistetut erät on käsitelty sisäisten luokitusten menetelmän (IRBA) mukaan. Sijoitettaessa arvopaperistettuihin eriin ja niiden juoksuaikana, kiinnitetään erityistä huomiota lainojen rakenteellisiin ja vakuuksien ominaispiirteisiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 74. Riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2012 lopussa oli 914 miljoonaa euroa (787) eli suhteessa maksutuottoihin 81 % (77). Pohjola Vakuutuksen Standard & Poor'silta saama vakavaraisuusluokitus on AA-. Yhtiön hallitus on vahvistanut tavoitteeksi A luottoluokituksen.

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU direktiiveistä tuleva toimintapäätösmääräys. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vakuutusvelkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusvelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	31.12.2012		31.12.2011	
	Milj. e	Riskinkanto- kyky, %	Milj. e	Riskinkanto- kyky, %
Vakavaraisuuspääoma	914		787	
Korvauskulut*	830	110	754	104
Vakuutusmaksutuotot*	1 126	81**	1 024	77**
Vakuutusvelka*	2 372	39	2 254	35
Sijoituskanta	3 149	29	2 863	27

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 75. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2012, milj. e	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutusmaksutuotto	1 126	kasvaa 1 %	11	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut	830	kasvaa 1 %	-8	heikkenee 0,7 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 0,4 % -yksikköä
Henkilöstökulut	129	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,9 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*	306	kasvaa 4 %	-12	heikkenee 1,1 % -yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	550	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-4	heikkenee 0,3 %-yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	kasvaa 1 vuotta	-34	heikkenee 3,0 %-yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	laskee 0,1 %- yksikköä	-18	heikkenee 1,6 %-yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 76. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5-20	20-50	50-100	100-300
2012	14	15	14	6
2011	15	12	15	4

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2-4	4-10	10-30	30-90
2012	4	6	7	2
2011	2	6	4	3

* TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutus sopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyypeittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. e	Brutto		Netto*	
	2012	2011	2012	2011
Sopimustakaukset	1	1	1	1
Lainatakaukset	1	3	1	3
Muut	2	3	2	3
Takausvakuutus	4	7	4	7
Rakennusvirhevakuutus	2 110	1 937	2 105	1 904

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 77. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2008–2012

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2008				4	1	
2009	3			5	2	
2010	1			12		
2011				5		1
2012	3			7	1	
Korvaukset yhteensä					241 milj. e	
Bruttomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2008–2012	14			190	30	7
Nettomäärä yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2008				4	1	
2009	3			4	1	
2010				10		
2011				4		1
2012	3			6	1	
Korvaukset yhteensä					135 milj. e	
Nettomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2008–2012	13			107	11	4

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 78. Vakuutusliikkeen kannattavuus

Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2012, milj. e	Brutto VM- tuotto	Netto VM- tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	422	420	95 %	83 %
Muu tapaturma ja sairaus	134	134	97 %	97 %
Kasko ja kuljetus	240	237	96 %	96 %
Omaisuus ja keskeytys	309	265	95 %	94 %
Vastuu ja oikeusturva	73	67	99 %	99 %
Pitkäkestoiset	5	4	0 %	0 %
Yhteensä	1 183	1 126	95 %	91 %

2011, milj. e	Brutto VM- tuotto	Netto VM- tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	385	384	98 %	83 %
Muu tapaturma ja sairaus	124	124	91 %	91 %
Kasko ja kuljetus	217	214	95 %	95 %
Omaisuus ja keskeytys	280	239	97 %	97 %
Vastuu ja oikeusturva	65	59	88 %	88 %
Pitkäkestoiset	4	3	24 %	24 %
Yhteensä	1 076	1 024	96 %	90 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 79. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	2012	2011
Velat vakuutussopimuksista (netto, milj. e)		
Latentit ammattitaudit	29	32
Muu	2 343	2 222
Yhteensä (ennen siirtoja)	2 372	2 254
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vakuutusvelka	12,4	12,1
Diskonttaamaton vakuutusvelka	2,1	2,1
Yhteensä	8,6	8,3
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)		
Tunnettu eläemuotoinen korvausvastuu	1 206	1 157
Kollektiivinen korvausvastuu	240	235
Vakuutusmaksuvastuu	36	35
Yhteensä	1 483	1 427

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 80. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2012, milj. e	0–1 v	1–5 v	5–10 v	10–15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	320	92	16	5	8	440
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	253	174	46	9	3	485
Diskontattu	90	403	297	219	437	1 446
Vakuutusvelka yhteensä	663	669	359	233	448	2 372

* Sisältää diskontattua vastuuta 36 miljoonaa euroa.

31.12.2011, milj. e	0–1 v	1–5 v	5–10 v	10–15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	291	83	15	4	7	400
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	244	163	44	8	3	462
Diskontattu	90	398	289	211	404	1 392
Vakuutusvelka yhteensä	625	644	347	223	414	2 254

* Sisältää diskontattua vastuuta 35 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 81. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokaatiojakauma	31.12.2012		31.12.2011	
	Käypä arvo, milj. e*	%	Käypä arvo, milj. e*	%
Rahamarkkinat yhteensä	42	1	48	2
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	44	1	83	3
Johdannaiset***	-2	0	-34	-1
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 369	75	2 050	72
Valtiot	469	15	672	23
Inflaatiolinkatut joukkolainat	71	2	96	3
Investment Grade	1 460	46	988	35
Kehittyvät markkinat ja High Yield	352	11	287	10
Strukturoidut sijoitukset	16	1	6	0
Osakkeet yhteensä	367	12	379	13
Suomi	83	3	92	3
Kehittyneet markkinat	126	4	153	5
Kehittyvät markkinat	53	2	53	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	6	0	5	0
Pääomasijoitukset	99	3	91	3
Osakejohdannaiset***			-16	-1
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	82	3	132	5
Hedge-fund rahastot	38	1	69	2
Raaka-aineet	6	0		
Vaihtovelkakirjalainat	38	1	64	2
Kiinteistösijoitukset yhteensä	290	9	254	9
Suorat kiinteistöt	186	6	161	6
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	103	3	92	3
Yhteensä	3 149	100	2 863	100

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 82. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vakuutusvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyystarkastelu on esitetty vakuutusvelan liitteessä 75. Sijoitusten ja vakuutusvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Sijoitusluokat	Kanta käyvin arvoin, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
	31.12.2012			31.12.2012	31.12.2011
Joukkolainat ja korkorahastot*	2 406	Korko	1 %-yksikkö	72	84
Osakkeet**	300	Markkina-arvo	10 %	30	35
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	105	Markkina-arvo	10 %	10	10
Raaka-aineet	6	Markkina-arvo	10 %	1	
Kiinteistöt	290	Markkina-arvo	10 %	29	25
Valuutta	254	Valuutan arvo	10 %	25	20
Luottoriskipreemio***	2 428	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	9	8
Johdannaiset****		Volatiliteetti	10 %-yksikköä	2	4

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset

**** Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä, valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 83. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vakuutusvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vakuutusvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 33).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e*	31.12.2012	31.12.2011
0–1 vuotta	135	249
>1–3 vuotta	545	612
>3–5 vuotta	909	629
>5–7 vuotta	392	265
>7–10 vuotta	236	257
>10 vuotta	139	134
Yhteensä	2 356	2 146
Modifioitu duraatio	4,2	3,9
Efektiivinen korko, %	1,8	3,4

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2012, milj. e

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	14	145	323	187	106	77	853	36,2
Aa1–Aa3	27	47	142	23	12	27	278	11,8
A1–A3	37	194	220	88	38	1	578	24,5
Baa1–Baa3	25	80	176	68	74	26	448	19,0
Ba1 tai alempi	32	79	47	26	6	8	198	8,4
Sisäisesti luokiteltu	1	0	0		0		1	0,0
Yhteensä	135	545	909	392	236	139	2 356	100,0

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A1.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 4,7 vuotta (laskettu call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 84. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
USD	98	64
SEK	-4	9
JPY	11	-7
GBP	8	4
LVL, LTL**	0	-22
Muut	132	90
Yhteensä*	254	196

* Valuuttapositio on 8,1 % (6,8) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2 -valuuttoihin

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 85. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, Moody's -vastaavuus, milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
Aaa	853	0	784	0
Aa1–Aa3	278	20	345	39
A1–A3	578	26	426	38
Baa1–Baa3	448	0	334	0
Ba1 tai alempi	198		180	
Sisäisesti luokiteltu	1	35	17	35
Yhteensä	2 356	82	2 085	112

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vakuutusvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 86. Taseen luokittelu

Varat 31.12.2012, milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikut- teisesti kirjattavat*	Myytä- vissä olevat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	5 643					5 643
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	8 815					8 815
Johdannaissopimukset			4 084		379	4 462
Saamiset asiakkailta	13 839					13 839
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	558		132	2 832		3 523
Saamistodistukset***		330	255	4 971		5 555
Osakkeet ja osuudet			1	105		107
Muut saamiset	2 654		25			2 678
Yhteensä	31 509	330	4 496	7 909	379	44 623

Varat 31.12.2011, milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikut- teisesti kirjattavat*	Myytä- vissä olevat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	4 247					4 247
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	7 367					7 367
Johdannaissopimukset			3 126		200	3 326
Saamiset asiakkailta	12 701					12 701
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	592		104	2 559		3 256
Saamistodistukset***		716	182	6 522		7 420
Osakkeet ja osuudet			1	77		78
Muut saamiset	2 689		25			2 714
Yhteensä	27 597	716	3 439	9 159	200	41 111

Velat 31.12.2012, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 840		5 840
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	3			3
Johdannaissopimukset	4 161		396	4 557
Velat asiakkaille		10 775		10 775
Vahinkovakuutustoiminnan velat	3	2 589		2 592
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		13 769		13 769
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 275		1 275
Muut velat		3 042		3 042
Yhteensä	4 167	37 291	396	41 854

Velat 31.12.2011, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 935		5 935
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1			1
Johdannaissopimukset	3 082		378	3 460
Velat asiakkaille		8 025		8 025
Vahinkovakuutustoiminnan velat	1	2 507		2 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		15 179		15 179
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 050		1 050
Muut velat		2 646		2 646
Yhteensä	3 084	35 342	378	38 804

* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoituskiinteistöt.

** Vahinkovakuutuksen varat on eritelty liitetiedossa 21.

*** 31.12.2012 saamistodistuksiin sisältyi käyvän arvon option (Fair Value Option) mukaisesti kirjattuja saamistodistuksia yhteensä 9 miljoonaa euroa (13). Lainoissa ja muissa saamisissa olevat saamistodistukset 74 miljoonaa euroa (265) sisältyvät erään saamiset asiakkailta.

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuun. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 243 miljoonaa euroa (14) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuun. Näiden käyvät arvot ovat kirjanpitoarvoja suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 87. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat 31.12.2012, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	125	115	16	256
Vahinkovakuutustoiminta		13	6	19
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	7	4 427	28	4 462
Vahinkovakuutustoiminta	1	0		1
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	4 060	1 001	16	5 076
Vahinkovakuutustoiminta	1 822	759	251	2 832
Yhteensä	6 015	6 315	317	12 647

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat 31.12.2011, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	105	74	4	183
Vahinkovakuutustoiminta			6	6
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	15	3 303	9	3 326
Vahinkovakuutustoiminta	0	0		0
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	5 516	1 070	14	6 600
Vahinkovakuutustoiminta	1 743	557	259	2 559
Yhteensä	7 379	5 004	292	12 675

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat 31.12.2012, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta		3		3
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	21	4 452	85	4 557
Vahinkovakuutustoiminta	3	0		3
Yhteensä	23	4 455	85	4 563

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat 31.12.2011, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	1			1
Johdannais-sopimukset				
Pankkitoiminta	23	3 353	85	3 460
Vahinkovakuutustoiminta	0	0		1
Yhteensä	24	3 353	85	3 462

* Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörssiessä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten velkapapereista, vähintään luottoluokituksen A- omaavien valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

** Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu Pohjola-konsernin OTC-johdannaiset, valtion velkasitoumukset, yritysten ja rahoituslaitosten velkapaperit, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

*** Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Vuoden 2012 aikana on tasosta 1 tasoon 2 siirretty joukkolainoja 121 miljoonaa euroa (67), luottoluokitusten muutosten vuoksi.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Johdannais-sopimukset		Myytävisissä olevat		Varat yhteensä
	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus-toiminta	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus-toiminta	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus-toiminta	
Avaava tase 1.1.2012	4	6	9		14	259	292
Tuloslaskelman nettotuotot	11		20		0	-4	28
Laajan tuloslaskelman nettotuotot		0			2	9	11
Hankinnat						37	37
Myynnit						-51	-51
Päättävä tase 31.12.2012	16	6	28		16	251	317

Rahoitusvarat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat		Johdannais- sopimukset		Myytävissä olevat		Varat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	
Avaava tase 1.1.2011	4	8	65		14	223	314
Tuloslaskelman nettotuotot	0		-56			-5	-60
Laajan tuloslaskelman nettotuotot		0			1	10	11
Hankinnat						58	58
Myynnit		-2			-1	-27	-30
Päättävä tase 31.12.2011	4	6	9		14	259	292

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat		Johdannais- sopimukset		Velat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	
Avaava tase 1.1.2012					85
Tuloslaskelman nettotuotot					0
Päättävä tase 31.12.2012					85

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat		Johdannais- sopimukset		Velat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	
Avaava tase 1.1.2011					56
Tuloslaskelman nettotuotot					28
Päättävä tase 31.12.2011					85

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2012

Milj. e	Korkokate tai kaupan- käynnin nettotuotot	Sijoitustoi- minnan nettotuotot	Vahinko- vakuutus- toiminnan nettotuotot	Laaja tulos- laskelma	Nettotuotot
					tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	31	0	-4	11	39

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2011

Milj. e	Korkokate tai kaupan- käynnin nettotuotot	Sijoitustoi- minnan nettotuotot	Vahinko- vakuutus- toiminnan nettotuotot	Laaja tulos- laskelma	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	-27		-5	11	-21

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Myös kytkettyjen johdannaisten arvonmuutos on esitetty tuloslaskelmaerittelyssä.

Arvostustekijöiden muutokset

Luokitteluja hierarkiatasojen välillä ei ole muutettu vuoden 2012 aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 88. Annetut vakuudet

Tasearvo, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 630	6 832
Muut	583	492
Yhteensä	5 214	7 325
Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 630	6 832
Muut	583	492
Yhteensä	5 214	7 325
Vakuudelliset velat yhteensä	592	765

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 89. Saadut rahoitusvakuudet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	568	409
Yhteensä	568	409

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 568 miljoonaa euroa (409). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 90. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Takaukset	882	1 004
Takuuvastuut	1 359	1 303
Luottolupaukset	5 342	4 952
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	435	225
Muut	301	359
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 319	7 844

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 91. Johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	15 028	62 342	30 426	107 796	3 264	3 333	4 032
Korkotermit	260			260	0	0	0
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	4 381	5 884	1 701	11 965	373	7	426
Asetetut	3 963	4 761	2 367	11 091		348	
Put ja floorit							
Ostetut	7 849	3 605	1 142	12 596	191		226
Asetetut	8 405	3 336	722	12 462		69	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	39 885	79 928	36 358	156 171	3 828	3 757	4 683
Korkofutuurit	2 621	2 958	142	5 721	1	5	
Korko-optiot							
Put							
Ostetut	1 000			1 000		0	
Asetetut	1 000			1 000	0		
Pörssijohdannaiset yhteensä	4 621	2 958	142	7 721	1	6	
Korkojohdannaiset yhteensä	44 506	82 886	36 499	163 891	3 829	3 762	4 683
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermit	18 238	539	65	18 842	129	226	343
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset		1 400	298	1 698	77	89	169
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	123			123	2		4
Asetetut	142			142		2	
Put							
Ostetut	108			108	1		2

Asetetut	100			100		1	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	18 711	1 939	363	21 013	209	318	518
Valuuttajohdannaiset yhteensä	18 711	1 939	363	21 013	209	318	518

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osake-indeksioptiot

Call							
Ostetut	261	819	6	1 085	50		132
Put							
Ostetut	42			42	0		
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	303	819	6	1 127	50		132
Osakefutuurit ja termiinit	0			0		0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	0			0		0	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	303	819	6	1 127	50	0	132

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	122	92		214	10	2	11
Luottojohdannaiset yhteensä	122	92		214	10	2	11

Muut

Muut swap-sopimukset	135	423	73	631	24	19	82
Muut optiot							
Call							
Ostetut	33	16		49	6		11
Asetetut	23	5		28		0	
Put							
Ostetut	7	5		11	0		2
Asetetut	7	5		11		0	
Muut OTC johdannaiset yhteensä	205	453	73	732	30	20	95
Muut termiinit ja futuurit	83	132	5	220	7	18	1
Muut johdannaiset yhteensä	288	585	78	952	37	37	96
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	63 930	86 320	36 947	187 197	4 135	4 120	5 440

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	20 390	50 720	31 246	102 356	2 125	2 221	2 847
Korkotermit	400			400	3	0	3
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	3 539	6 879	1 813	12 230	261	9	322
Asetetut	2 167	6 369	2 485	11 021		239	
Put ja floorit							
Ostetut	3 494	10 348	711	14 554	145	0	207
Asetetut	3 226	10 930	267	14 423		67	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	33 216	85 246	36 522	154 984	2 533	2 536	3 379
Korkofutuurit	3 636	261		3 897	0	1	
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	2 000			2 000		0	
Asetetut	2 000			2 000		2	
Put							
Asetetut	8 000			8 000	2		
Pörssijohdannaiset yhteensä	15 636	261		15 897	2	3	
Korkojohdannaiset yhteensä	48 852	85 507	36 522	170 881	2 535	2 539	3 379
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermit	15 942	558	89	16 590	412	277	606
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	112	1 185	480	1 778	91	103	188
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	341			341	2		6
Asetetut	382			382		3	
Put							
Ostetut	276			276	5		8
Asetetut	290			290		6	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	17 344	1 743	570	19 657	511	389	808
Valuuttajohdannaiset yhteensä	17 344	1 743	570	19 657	511	389	808

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osake-indeksioptiot

Call							
Ostetut	95	1 110	6	1 211	55		150
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	95	1 110	6	1 211	55		150
Osakefutuurit ja termiinit	1			1		1	
Osakeindeksifutuurit	65			65	0	0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	66			66	0	1	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	161	1 110	6	1 277	55	1	150

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	45	191		236	2	2	4
Luottojohdannaiset yhteensä	45	191		236	2	2	4

Muut

Muut swap-sopimukset	142	200	16	357	13	5	44
Muut optiot							
Call							
Ostetut	0	20		20	1		3
Asetetut	0	9		10		1	
Put							
Ostetut	0	6		7	0		1
Asetetut	0	6		7		0	
Muut OTC johdannaiset yhteensä	143	241	16	400	14	6	49
Muut termiinit ja futuurit	96	119	7	221	13	20	0
Muut johdannaiset yhteensä	239	360	22	621	27	26	49
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	66 641	88 910	37 120	192 671	3 131	2 957	4 390

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	494	8 240	3 053	11 787	429	405	516
OTC korkojohdannaiset yhteensä	494	8 240	3 053	11 787	429	405	516
Korkojohdannaiset yhteensä	494	8 240	3 053	11 787	429	405	516
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	11			11	0	0	0
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	1 122	808	153	2 083	85	22	148
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	1 133	808	153	2 095	85	22	148
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 133	808	153	2 095	85	22	148
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	1 627	9 048	3 207	13 882	513	427	664

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	35		39
OTC korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	35		39
Korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	35		39
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä	200	800		1 000	35		39
Suojauksen johdannaiset yhteensä	1 827	9 848	3 207	14 882	549	427	703

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
OTC korkojohdannaiset yhteensä	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
Korkojohdannaiset yhteensä	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	49			49	0	0	0
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	711	595	162	1 468	114	30	164
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164
Valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	1 411	8 684	3 387	13 482	338	431	477

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	17		21
OTC korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	17		21
Korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	17		21
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä	200	800		1 000	17		21
Suojauksen johdannaiset yhteensä	1 611	9 484	3 387	14 482	356	431	498

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	45 199	91 926	39 553	176 678	4 293	4 168	5 238
Valuuttajohdannaiset	19 844	2 747	517	23 107	294	340	666
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	303	819	6	1 127	50	0	132
Luottojohdannaiset	122	92		214	10	2	11
Muut johdannaiset	288	585	78	952	37	37	96
Johdannaiset yhteensä	65 757	96 168	40 154	202 079	4 684	4 547	6 143

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	49 703	94 395	39 747	183 845	2 777	2 939	3 713
Valuuttajohdannaiset	18 104	2 339	732	21 174	626	419	972
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	161	1 110	6	1 277	55	1	150
Luottojohdannaiset	45	191		236	2	2	4
Muut johdannaiset	239	360	22	621	27	26	49
Johdannaiset yhteensä	68 252	98 394	40 507	207 153	3 487	3 388	4 888

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa.

Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskennassa käytetään johdannaisten nettoutusta. Nettoutuksen vaikutukset vastapuoliriskiä on esitetty liitetiedossa 72. Kirjanpidossa ja tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on kuitenkin esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 359 miljoonaa euroa (3 446).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 92. Ehdolliset velat ja varat

Konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Pohjola Pankki Oyj myi joulukuussa 2010 tytäryhtiönsä Pohjola Capital Partners Oy:n yhtiön toimivalle johdolle. Kauppahinnan lisäksi Pohjolalla on oikeus saada lisäkauppahintana yhteensä 0,7 miljoonaa euroa, mikäli myydyn yhtiön tai sen välittömien tai välillisten omistajien uuden, myöhemmin perustaman kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston koko saavuttaa "rahasto-closingien" yhteydessä saatujen sijoitussitoumusten perusteella 75 miljoonaa euroa. Lisäkauppahinta maksetaan myyjälle kaupan ehtojen mukaisesti aikaisintaan 31.3.2014. Lisäkauppahinnan maksamisen edellytyksenä on lisäksi, että Pohjola antaa joko yksin tai yhdessä OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden (pl. Osuuspankit) kanssa yhteensä vähintään 20 miljoonan euron suuruisen sijoitussitoumuksen uuteen rahastoon samoin ehdoin kuin muutkin sijoittajat edellyttäen, että uusi rahasto saavuttaa 50 miljoonan euron minimikoon.

Toukokuussa 2013 Pohjola Pankilla on oikeus ja velvollisuus ostaa 5 % Access Capital Partners Group S.A.:n osakkeista. Kyseisen osakemäärän käypä arvo tilinpäätöshetkellä oli 3,5 miljoonaa euroa.

Pohjola Vakuutus Oy osti toukokuussa 2011 strategisen työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n yhtiön toimivalta johdolta ja Elisa Oyj:ltä. Vuodelta 2013 Pohjola Vakuutus Oy on velvollinen maksamaan lisäkauppahintaa henkilömyyjille, mikäli Pohjola-konsernin hyvinvointiliiketoiminnan liikevaihto ja käyttökate saavuttavat asetetut tavoitteet. Lisäkauppahinta lasketaan kyseisen tilikauden tuloksen vahvistamisen jälkeen.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 93. Muut vuokrasopimukset

Pohjola-konserni vuokralle ottajana

Eräät konsernin yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Konserni on edelleen vuokrannut osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi konsernin eräät yritykset ovat vuokranneet leasingsopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Edellä mainituista eristä on liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattu vuokratuloja 26 miljoonaa euroa (23).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Yhden vuoden kuluessa	13	12
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	25	29
Yli viiden vuoden kuluttua	1	2
Yhteensä	39	43
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat	25	36

Pohjola-konserni vuokralle antajana

Pohjola-konsernin yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuokratuottoja 17 miljoonaa euroa (15). Sijoituskiinteistöjen lisäksi konserni on antanut vuokralle pääasiassa henkilöautoja, joiden vuokratuotot olivat 10 miljoonaa euroa (17).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Yhden vuoden kuluessa	30	35
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	53	50
Yli viiden vuoden kuluttua	37	23
Yhteensä	120	108

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 94. Varainhoito

Pohjola-konsernissa Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimukseen perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2012 olivat 20,8 miljardia euroa (19,4) ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 9,9 miljardia euroa (9,8).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 95. Omistukset muissa yrityksissä

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Pohjola Vakuutus Oy:n tytäryhtiöt Excenta Oy ja Pohjola Terveys Oy sulautuivat vuoden 2012 alussa ja yhtiöiden toiminta jatkuu nimellä Pohjola Terveys Oy. Pohjola Vakuutus Oy perusti päiväkirurgisen Omasairaala Oy:n, joka keskittyy ortopedisten sairauksien ja vammojen tutkimukseen ja hoitoon. Sairaala aloitti toiminnan vuoden 2013 alussa. Pohjola Kiinteistösijoitus Oy perusti uuden tytäryhtiön Real Estate Debt and Secondaries GP Oy.

Konsernitilinpäätöksen yhdistellyt tytäryritykset 2012

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
Omasairaala Oy	Helsinki	100	100
PAM USA Funds Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Asset Management Execution Services Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100	100
Pohjola Finance SIA	Latvia	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Debt and Secondaries GP Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland III GP Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund of Funds Finland Oy	Helsinki	100	100
Seesam Insurance AS	Viro	100	100
UAB Pohjola Finance	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100

Konsernitilinpäätöksen yhdistellyt tytäryritykset 2011

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Excenta Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
PAM USA Funds Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Asset Management Execution Services Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100	100
Pohjola Finance SIA	Latvia	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland III GP Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund of Funds Finland Oy	Helsinki	100	100
Seesam Insurance AS	Viro	100	100
UAB Pohjola Finance	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	93	93
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	65	65

Konsernitilinpäätöksen yhdistellyt osakkuusyrietykset 2012

Nimi	Koti- paikka	Varat, milj. e	Velat, milj. e	Liikevaihto, milj. e	Voitto/ Tappio, milj. e	Omistus- osuus %
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	27	17	24	5	40
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	9	1	8	1	27,8

Konsernitilinpäätöksen yhdistellyt osakkuusyrietykset 2011

Nimi	Koti- paikka	Varat, milj. e	Velat, milj. e	Liikevaihto, milj. e	Voitto/ Tappio, milj. e	Omistus- osuus %
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	28	23	16	2	40
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	8	1	7	1	27,8

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset 2012

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset 2011

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 96. Lähipiiritapahtumat

Pohjola-konsernin lähipiirin muodostavat emoyhtiö OP-Pohjola osk, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallinto henkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. Pohjola-konsernin osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 95. Pohjola-konsernin hallinto henkilöihin luetaan Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallinto henkilöllä tai hallinto henkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernissa.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2012

Milj. e	Emoyhtiö	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot	70	3		4 576
Muut saamiset	4			247
Talletukset	12	0		781
Muut velat	0			572
Korkotuotot	1	0		297
Korkokulut	4			309
Osinkotuotot	0			3
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	0			5
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	0	0	0	27
Kaupankäynnin nettotuotot				-130
Liiketoiminnan muut tuotot	0			8
Liiketoiminnan kulut	13			100

Vastuuitoumukset ja johdannaiset

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Takaukset				70
Takuuvastuut				6
Luottolupaukset	8			26

Johdannaisopimukset

Nimellisarvot		4		17 073
Luottovasta-arvot		0		136

Palkat, palkkiot ja tulospalkat sekä eläkevastuut

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat	1
Eläkevastuut**	3

Lähipiirin omistamien

osakkeiden lukumäärä	118 992 151	146 842	6 610 338
----------------------	-------------	---------	-----------

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2011

Milj. e	Emoyhtiö	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot	10	5		3 492
Muut saamiset	34			274
Talletukset	4	0		475
Muut velat	0			549
Korkotuotot	2	0		310
Korkokulut	5			312
Osinkotuotot	0			6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	0			6
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	1	0	0	28
Kaupankäynnin nettotuotot				-143
Liiketoiminnan muut tuotot	0			8
Liiketoiminnan kulut	4			90

Vastuusitoumukset ja johdannaiset**Taseen ulkopuoliset sitoumukset**

Takaukset				68
Takuuvastuut				6
Luottolupaukset	8			11

Johdannaissopimukset

Nimellisarvot		5		15 379
Luottovasta-arvot		0		93

Palkat, palkkiot ja tulospalkat sekä eläkevastuut

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			1	
Eläkevastuut**			3	

Lähipiirin omistamien

osakkeiden lukumäärä	118 992 151		128 855	6 609 338
----------------------	-------------	--	---------	-----------

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernissa.

** Eläkevastuihin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa olevien hallintohenkilöiden eläkevastuut.

Hallituksen palkkiot 2012

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:

Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2012 kuukausi- ja kokouspalkkioita 578 050 euroa. Puheenjohtajan kuukausipalkkio 27.3.2012 alkaen oli 8 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 500 euroa ja jäsenten 4 500 euroa. Kuukausipalkkio maksetaan 1 000 eurolla korotettuna sellaiselle hallituksen valiokunnan puheenjohtajalle, joka ei ole samanaikaisesti hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kokouspalkkioita maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 550 euroa kokousta kohti. Hallituksen jäsenille maksettavat kuukausipalkkiot käsitellään eläkettä kerryttävänä palkkana.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen	104 400 euroa
Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen	79 050 euroa
Hallituksen jäsenet:	
Merja Auvinen	64 550 euroa
Jukka Hienonen	63 400 euroa
Jukka Hulkkonen (27.3.2012 alkaen)	46 550 euroa
Simo Kauppi (27.3.2012 saakka)	18 000 euroa
Mirja-Leena Kullberg (27.3.2012 alkaen)	44 350 euroa
Satu Lähteenmäki (27.3.2012 saakka)	19 500 euroa
Harri Sailas	62 850 euroa
Tom von Weymarn	75 400 euroa

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2012 aikana saaneet Pohjola-konsernin yhtiöiltä osake- tai osakeperusteisia palkkioita.

Toimitusjohtajalle 31.12.2012 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen	850 963 euroa*
-------------------------------------	----------------

Toimitusjohtajan toimitushteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimitusjohtajasopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi erokorvauksena kahdentoista (12) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimitushteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä, on toimitusjohtajalla myös oikeus toimitushteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät ja hänen toimitushteensa on jatkunut koko ansaintavuoden.

Toimitusjohtajalle ei ole määritelty toimitusjohtajasopimuksessa erityistä eläkeikää. Toimitusjohtaja kuuluu työntekijäin eläkelain TyEL:n piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Eläkeikä on 63–68 vuotta henkilön oman valinnan mukaan. Lakisääteisen eläketurvan lisäksi Silvennoinen kuuluu OP-Eläkesäätiön lisäeläketurvan piiriin.

* Sisältää vuodelta 2011 ansaitusta lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmästä vuonna 2012 maksetun osuuden. Loppuosa palkkiosta 48 104 euroa on lykätty maksettavaksi vuosina 2013–2015. Lykkäämismenettely on selostettu liitetiedossa 97. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu johdon pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmään (2011–2013), joka maksetaan vuosina 2015–2017.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 97. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj liittyi 26.10.2004 OP-Henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäsenenä oli noin 2 800 Pohjola-konsernin työntekijää 31.12.2012. Tytäryhtiöiden henkilöstö ei Pohjola Vakuutuksen ja Pohjola Terveiden henkilöstöä lukuun ottamatta kuulunut henkilöstörahastoon.

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2012 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja painolla 40 %, OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden kasvu-% ja keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 30 %. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2012 on n. 2 % (3 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2012 kirjattiin palkkioita yhteensä 1,7 miljoonaa euroa (3,8).

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä vuonna 2010 ja sitä aikaisemmin

Johdon pitkän aikavälin aikaisempaan palkitsemisjärjestelmään (vuosina 2008–2010) kuuluivat Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, toiminnonjohtajat, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli 31.12.2010 yhteensä 136 henkilöä. Hallitus vahvisti toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen sekä valintaperiaatteet muiden henkilöiden osalta. Muiden järjestelmään kuuluvien henkilöiden valinnan vahvisti Pohjola konsernin johtoryhmä.

Johdon pitkän aikavälin järjestelmän piiriin kuuluvien oli mahdollista saada vuosittain palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita, mikäli kyseiselle vuodelle asetetut strategiaan perustuvat tavoitteet saavutettiin. Järjestelmän piiriin kuuluva henkilö saa ansaitsemansa osakkeet (verojen jälkeen) kolmen vuoden kuluttua ansaintavuoden alkamisesta.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 1,4 miljoonaa euroa (1,2).

Vuonna 2011 uudistetut palkitsemisohjelmat

Finanssisektorin EU-tason muuttuvaa palkitsemista koskevat uudet täsmennetyt määräykset tulivat voimaan 1.1.2011. Uudet OP-Pohjola-ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat uudistettua sääntelyä ja perustuvat OP-Pohjola-ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP-Pohjola-ryhmätason strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Johdon pitkän aikavälin ohjelma vuodesta 2011 alkaen

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti vuonna 2011 yhtiön osallistumisesta OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP-Pohjolan ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahaston tavoitteiden kanssa.

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat Pohjola Pankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on nimennyt järjestelmään kuuluvaksi enintään 75 henkilöä.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Johto- ja avainhenkilöillä on oikeus asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti, vuosittain 2–12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017.

Järjestelmän alussa on määrätty tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksole on 1,2 miljoonaa osaketta, joka maksetaan osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksole erikseen. Vuoden 2011–2013 tavoitteet perustuvat seuraaviin kriteereihin:

- Keskitäjäasiakasmäärän kasvu
- Yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos
- Taloudellisen pääoman tuotto

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP-Pohjola-ryhmän RAVA vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,3 tai sen yli. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka.

Järjestelmässä osakkeiden osuutta käsitellään Pohjola-konsernissa osakkeina maksettavana ja veroja kattavaa rahaosuutta käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan joko siirtovelkoihin tai omaan pääomaan. Oman pääoman osuus perustuu osakkeen käypään arvoon myöntöpäivänä, jossa on huomioitu odotettavissa olevat diskontatut osingot. Myöntöpäivänä määritelty käyvän arvon keskiarvo oli 7,59 euroa. Osakkeina maksettavasta osuudesta on kirjattu omaan pääomaan 31.12.2012 1,1 miljoonaa euroa (0,6). Rahana maksettavasta osuudesta aiheutuva velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2012 1,8 milj. euroa (0,6).

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. Hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin palkitsemisessä ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat eri liiketoimintayksiköille määriteltyihin tulos- ja muihin liiketoimintatavoitteisiin ja kattavat koko Pohjola-konsernin henkilöstön.

Lyhyen aikavälin järjestelmää käsitellään kirjanpidossa lähtökohtaisesti käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2012 12,0 miljoonaa euroa (19,7).

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty VM:n asetuksessa n:o 1372. Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu Pohjola-konsernissa mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä ja palkkion maksamista puoliksi rahana ja Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai sen arvoon sidottuina) mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50 000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50 000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästäminen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa lyhyen aikavälin ohjelmassa maksetaan puolet palkkiosta rahana ja puolet Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai rahana, jonka määrä on sidottu Pohjola Pankki Oyj:n osakekurssiin). Samalla järjestelmän osakkeina maksettavan osuuden

kirjanpidollinen käsittely muuttuu osakkeina maksettavaksi.

Johdon omistukset kahdessa tytäryhtiössä

Pohjola Varainhoito Oy:n ja Pohjola Corporate Finance Oy:n johtohenkilöt omistivat välillisesti kyseisten yhtiöiden osakkeita. Järjestelyt liittyivät yhtiön avainhenkilöiden osakeomistusjärjestelmään, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa avainhenkilöiden pitkäaikainen sitouttaminen. Nämä omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät on lopetettu.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut*

Milj. e	2012	2011
Henkilöstörahasto	2	4
Lyhyen aikavälin ohjelmat**	12	21
Aikaisemmat pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuosien 2007–2010 ohjelmat	1	1
Uudistettu pitkän aikavälin ohjelma		
Vuoden 2011–2013 ohjelma	2	1
Yhteensä	17	27

* Ilman sosiaalikuluja

** Vertailuvuoden lukuun sisältyy kuluja 1,6 miljoonaa euroa osakeomistusjärjestelmistä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 98. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

EU:n parlamentin hyväksymässä EMIR-asetuksessa (European Market Infrastructure Regulation) on asetettu säännökset OTC-johdannaisille. Tämä markkinasääntely edellyttää finanssialan vastapuolten välisten ja joidenkin sääntelyssä erikseen määriteltyjen muiden kuin finanssivastapuolten standardiehtoisten OTC-johdannaissopimusten selvittämistä keskusvastapuolten välityksellä. Uuden sääntelyn tavoitteena on mm. parempi läpinäkyvyys, vastapuoli- ja operatiivisten riskien vähentäminen sekä ajantasaisemman tiedon tarjoaminen valvojille johdannaismarkkinoista.

Tämä toimintamalli koskee Pohjola Pankki Oyj:n standardiehtoisten OTC-johdannaiskauppojen keskusvastapuoliselvitystä, jonka Pohjola Pankki Oyj aloittaa helmikuussa 2013 uusien korkojohdannaisten osalta.

Toimintamallin muutoksen johdosta keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset netotetaan taseessa nykyisen bruttoesitystavan sijasta. Muiden johdannaisten esitystapa ei muutu. Muutoksen johdosta Pohjola-konsernin taseen loppusumma pienenee vuoden 2013 aikana arviolta 2 miljardia euroa kun olemassa oleva OTC johdannaiskanta siirretään keskusvastapuoliselvitykseen.

Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

Milj. e	2012	2011
Korkotuotot	2 288	2 404
Leasingtoiminnan nettotuotot	28	29
Korkokulut	-2 064	-2 145
Korkokate	252	288
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	134	40
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	118	28
Omistusyhteisyryksistä	2	3
Muista yrityksistä	13	9
Palkkiotuotot	114	114
Palkkiokulut	-25	-25
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	64	12
Arvopaperikaupan nettotuotot	41	22
Valuuttatoiminnan nettotuotot	23	-9
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	15	14
Suojauslaskennan nettotulos	4	-4
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	25	21
Hallintokulut	-135	-126
Henkilöstökulut	-80	-73
Palkat ja palkkiot	-66	-60
Henkilösivukulut	-14	-13
Eläkekulut	-10	-10
Muut henkilösivukulut	-4	-3
Muut hallintokulut	-55	-53
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-8	-8
Liiketoiminnan muut kulut	-21	-17
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	-58	-61
Liikevoitto	360	247

Tilinpäätössiirrot	-142	-117
Tuloverot	-23	-26
Tilikauden verot	-27	-30
Aikaisempien tilikausien verot	-2	0
Laskennallisen verovelan muutos	6	4
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	195	104
Tilikauden voitto	195	104

Tase

Vastaavaa

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Käteiset varat	5 643	4 247
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	5 426	7 557
Valtion velkasitoumukset		
Muut	5 426	7 557
Saamiset luottolaitoksilta	8 486	6 875
Vaadittaessa maksettavat	522	358
Muut	7 964	6 517
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	12 876	11 842
Vaadittaessa maksettavat		0
Muut	12 876	11 842
Leasingkohteet	1 009	911
Saamistodistukset	596	466
Julkisyhteisöiltä	7	17
Muilta	589	449
Osakkeet ja osuudet	99	70
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrietyksissä	28	28
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	1 252	1 248
Johdannaissopimukset	4 476	3 375
Aineettomat hyödykkeet	43	33
Aineelliset hyödykkeet	17	17
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	10	10
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Muut varat	889	688
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	742	872
Laskennalliset verosaamiset	20	70
Vastaavaa yhteensä	41 602	38 298

Vastattavaa

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Vieras pääoma		
Velat luottolaitoksille	5 840	5 935
Keskuspankeille		230
Luottolaitoksille	5 840	5 705
Vaadittaessa maksettavat	592	794
Muut	5 248	4 911
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	10 841	8 073
Talletukset	6 377	3 621
Vaadittaessa maksettavat	4 671	2 463
Muut	1 706	1 159
Muut velat	4 464	4 452
Vaadittaessa maksettavat	12	0
Muut	4 453	4 451
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	13 969	15 321
Joukkovelkakirjalainat	8 321	6 911
Muut	5 648	8 410
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	4 577	3 507
Muut velat	1 691	1 278
Muut velat	1 691	1 278
Siirtovelat ja saadut ennakot	797	895
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 225	1 005
Pääomalainat	272	282
Muut	954	724
Vieras pääoma yhteensä	38 940	36 014
Tilinpäätössiirtojen kertymä	943	801
Poistoero	126	109
Vapaaehtoiset varaukset	816	691
Oma pääoma		
Osakepääoma	428	428
Osakepääoma	428	428
Ylikurssirahasto	524	524
Muut sidotut rahastot	197	26
Vararahasto	164	164
Käyvän arvon rahasto	34	-137

Rahavirran suojauksesta	23	10
Käypään arvoon arvostamisesta	11	-147
Vapaat rahastot	331	331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308	308
Muut rahastot	23	23
Edellisten tilikausien voitto	45	70
Tilikauden voitto	195	104
Oma pääoma yhteensä	1 720	1 483
Vastattavaa yhteensä	41 602	38 298
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	8 216	7 726
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 676	2 532
Takaukset ja pantit	2 676	2 307
Muut		225
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	5 541	5 194
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	11	11
Muut	5 182	5 182

Rahavirtalaskelma, FAS

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	195	104
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	214	305
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-706	-971
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	1 915	-510
Saamiset luottolaitoksilta	-1 447	520
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-1 058	-241
Leasingkohteet	-341	-275
Saamistodistukset	251	-170
Osakkeet ja osuudet	1	7
Johdannaissopimukset	35	-22
Sijoituskiinteistöt	0	0
Muut varat	-62	-280
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	2 932	5 164
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-124	954
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 768	3 768
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	-28	47
Muut velat	316	395
Maksetut tuloverot	-27	-24
Saadut osingot	134	40
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	2 741	4 618
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	320	217
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	-4	-1
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit		6
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-19	-12
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0	0
B. Investointien rahavirta yhteensä	298	209
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	502	186
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-274	-388
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	22 516	36 493
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-24 095	-38 136
Maksetut osingot	-129	-126
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0	0

C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 480	-1 970
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 559	2 856
Rahavarat tilikauden alussa	4 605	1 749
Rahavarat tilikauden lopussa	6 165	4 605
Saadut korot	2 417	2 124
Maksetut korot	-1 738	-1 840
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	220	63
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-254	142
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	-45	-232
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	365	314
Saamisten arvonalentumiset	60	62
Muut	-143	-43
Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	0
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	12	
Oikaisut yhteensä	214	305
Rahavarat		
Käteiset varat	5 643	4 247
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	522	358
Yhteensä	6 165	4 605

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS

Laatimisperiaatteet

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 1. Korkotuotot ja -kulut

Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot

Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista

Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut

Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos

Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Liite 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Liite 13. Tuloverot

Liite 14. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta

Liite 16. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Liite 17. Leasingkohteet

Liite 18. Saamistodistukset

Liite 19. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Liite 20. Osakkeet ja osuudet

Liite 21. Johdannaissopimukset

Liite 22. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana

Liite 23. Muut varat

Liite 24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Liite 25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Liite 26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Liite 27. Muut velat

Liite 28. Pakolliset varaukset

Liite 29. Siirtovelat ja saadut ennakot

Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Liite 31. Oma pääoma

Liite 32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Liite 33a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2012

Liite 33b. Taseen luokittelu

Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2012

MUUT LIITETIEDOT

Liite 35. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet

Liite 36. Muuttuva palkitseminen

Liite 37. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen

Liite 38. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2012

Liite 39. Eläkevastuut

Liite 40. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut

Liite 41. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Liite 42. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Liite 43. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Liite 44. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2012

Liite 45. Notariaattitoiminta

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

Emoyhtiön (Pohjola Pankki Oyj) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yleistä

Pohjola Pankki Oyj on suomalainen luottolaitos, jonka organisaatio perustuu liiketoimintoihin sekä konsernin ja liiketoimintojen tarvitsemiin keskitettyihin palveluihin ja tukitoimintoihin.

Pohjola Pankki Oyj:n (emoyhtiö) liiketoiminta-alueita ovat Yrityspankki, Markets, Keskuspankki ja Varainhallinta. Näiden lisäksi yhtiöön kuuluu Muu toiminta, joka sisältää hallinnollisia toimintoja.

Pohjola Pankki Oyj (jäljempänä Pohjola) on osa OP-Pohjola-ryhmää, joka tällä hetkellä muodostuu 196 itsenäisestä osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Pohjola osk:sta (aikaisemmin OP-Keskus osk) sekä muista jäsenluottolaitoksista. OP-Pohjola-ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat Pohjola, Helsingin OP Pankki Oyj, OP Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Pohjola osk:n jäsenosuuspankit.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola, ja OP-Pohjola osk vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OP-Pohjola osk:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 b, 00510 Helsinki. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista. Käyntiosoite on Vääksyntie 4, 00510 HELSINKI.

Laatimisperusta

Pohjola Pankki Oyj:n kansalliseen sääntelyyn perustuva tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan tilinpäätös ja toimintakertomus -standardin mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös on esitetty miljoonina euroina ja se on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta kaupankäynnin rahoitusvaroja ja -velkoja, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja, myytävissä olevia rahoitusvaroja sekä suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös laaditaan euroina, joka on tilinpäätöksen esittämismuuttua. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot

kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

Rahoitusinstrumentit

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden ja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hinta-noteerauksien avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottavat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhyemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakaantuvat kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat ovat kaupankäynnin rahoitusvelkoja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset - ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut luotot päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää. Pohjola Pankki Oyj:ssä ei ole tilikaudella sovellettu netottamista.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on

lakannut.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytkettyä johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Kaupankäyntivelat ovat velvoitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit).

Samoin kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat johdannaiset.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon, ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat joukkovelkakirjalainoja, joita hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoon mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoon.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Lisäksi tähän ryhmään kirjataan yhdistelmäinstrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen. Nämä rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla. Lainoja ja muita saamisia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoon, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentuminen arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat - vakuuden käypä arvo huomioituna - ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Lainat ja muut saamiset-ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja siitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan

rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskin mukaisiin luottoluokkiin. Kustakin ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, joka perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä ja niiden todennäköisyyksistä.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella, eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulla määrällä.

Laina kirjataan pois taseesta kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisia tarkastellaan samojen periaatteiden mukaan kuin lainojen ja saamisten arvonalentumisia. Sijoituksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää, joudutaan kaikki kyseisessä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään, eikä yhtiö saa seuraavaan kahteen vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmään.

Myytavissä olevat rahoitusvarat

Myytavissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, jotka on suoraan luokiteltu myytävissä oleviksi tai joita ei ole sisällytetty edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Tämä luokka sisältää pääasiassa saamistodistuksia, pitkäaikaisia osakesijoituksia ja muita toiminnalle välttämättömiä osakkeita ja osuuksia.

Myytavissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisätynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Jos käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan Käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi arvonalentumisesta katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan

arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Myytävässä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjojen nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan arvioidulle juoksuajalle.

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisissä ja samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyhteisyyteen sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintameno.

Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut varat

Muut varat koostuvat maksujen välityksestä syntyneistä, vaadittaessa maksettavista saamisista, erilaisilla selvittelytileillä olevista saamisista, johdannaissopimukseen liittyvistä marginaalilisaamisista sekä kaikista muista saamisista, joiden esittämiseen ei ole muuta sopivaa tase-erää, kuten erilaisista myynti- ja vuokrasaamisista.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Muut velat

Muut velat koostuvat pääosin maksujenvälitysveloista, ostoveltoista ja arvopaperikauppaan liittyvistä veloista.

Johdannaissopimukset

Johdannaiset jaetaan suojaaviin ja ei-suojaaviin johdannaissopimuksiin. Sekä ei-suojaavat että suojaavat johdannaiset merkitään aina taseeseen käypään arvoon. Ei-suojaavien koronvaihtosopimuksien korkokertymä merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot siirtosaamisiin ja -velkoihin. Ei-suojaavien korko-, luotto-, valuutta- osake- ja hyödykejohdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Positiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista maksetut preemiomaksut kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista saadut preemiomaksut kirjataan erään Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin asuntoluottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekoheikellä ja suojausperiodin aikana. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekoheikellä ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Leasingkohteet

Vuokralle annettu omaisuus sekä leasingkohteiden ennakkomaksut kirjataan poistamattomaan hankintamenuon ja esitetään tase-erässä Leasingkohteet. Leasingkohteet poistetaan pääsääntöisesti annuiteettimenetelmän mukaisesti.

Leasingsopimuksin vuokralle annettujen hyödykkeiden vuokratuotot vähennettynä leasingkohteista tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla kirjataan tuloslaskelman erään Leasingtoiminnan nettotuotot. Erään luetaan lisäksi leasingkohteista kirjatut arvonalentumistappiot ja leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, asiakkailta perityt palkkiot sekä muut leasingsopimuksista välittömästi johtuvat tuotot ja kulut. Muut leasingtoiminnasta johtuvat tuotot ja kulut luetaan tuotto- tai kuluerän luonnetta vastaavaan tuloslaskelman erään.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–10 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja

arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Aineelliset hyödykkeet

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton ja/tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin voidaan tehdä arvonorotuksia, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä suurempi. Alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan vain, jos on todennäköistä, että kiinteistöstä näin saatu taloudellinen hyöty on alun perin arvioitua suurempi.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen liitetiedoissa esitetty käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomituksen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Rakenteilla olevien sijoituskiinteistöjen käypä arvo voidaan esittää vain, mikäli niiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonlennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja -tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Omassa käytössä olevin kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Työsuhde-etuudet

Eläke-etuudet

Pohjola Pankki Oyj:n työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään Henkilöstökulut. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Pohjola Pankissa on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeina ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksesta. Nämä palkitsemisohjelmat kirjataan suoritustavasta riippuen joko omana pääomana tai käteisvaroina maksettavina osakeperusteisina liiketoimina.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden

myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Toteutettavien osakkeiden arvioitu lukumäärä tarkastetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään omaan pääomaan ja siirtovelkoihin.

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaava siirtovelaksi.

Pakolliset varaukset

Veloitteen perusteella kirjataan tuloslaskelmaan ja taseeseen pakollinen varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Pääomalainat

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin omiin varoihin. Pääomalainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa

Tilinpäätössiirrot

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Vapaaehtoiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä vapaaehtoisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään

tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Vapaaehtoisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa pankin ennakoituja riskejä.

Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjola Pankki Oyj:n tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan tilinpäätökseen sisältyvistä kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joita ei kirjata tuloslaskelmaan, ei myöskään laskennallisen veron muutosta kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen.

Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen koronluonteinen ero (hintaero) jaksetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaiset kertamaksulliset palkkiot, jotka koskevat useita vuosia ja joihin sisältyy mahdollinen palautusvelvollisuus, tuloutetaan maksuperusteisesti, ja takaisinmaksuveloitteesta kirjataan pakollinen varaus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Tuloslaskelman erien netottaminen

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit sekä arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Liite 1. Korkotuotot ja -kulut

Milj. e	2012	2011
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	93	144
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	317	346
Saamistodistuksista	204	245
Johdannaissopimuksista	1 670	1 665
Kaupankäynnin eristä	1 761	1 744
Suojauslaskennasta	-90	-80
josta rahavirran suojaus	9	2
Muista	4	4
Yhteensä	2 288	2 404
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	2	3
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	90	90
Veloista yleisölle ja julkisyhteisölle	44	53
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	263	312
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	1 596	1 647
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	70	39
Muista	1	4
Yhteensä	2 064	2 145

Konserni- ja osakkuusyrityksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettut korkokulut

Milj. e	2012		2011	
	Tytäryrityksiltä	Osakkuusyrityksiltä	Tytäryrityksiltä	Osakkuusyrityksiltä
Korkotuotot	2		3	
Korkokulut		3		4

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Vuokratuotot	249	226
Suunnitelman mukaiset poistot	-217	-189
Leasingomaisuuden arvonalentumiset	0	0
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	2	0
Palkkiotuotot	1	2
Muut tuotot	0	1
Muut kulut	-8	-10
Yhteensä	28	29

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Milj. e	2012	2011
Myytavissä olevista	13	9
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	118	28
Omistusyhteisyryksistä	2	3
Yhteensä	134	40

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. e	2012	2011
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	42	36
Talletuksista	0	0
Maksuliikenteestä	17	14
Rahastoista		
OmaisuuDENhoidosta	9	10
Lainopillisista tehtävistä	0	0
Arvopaperinvälityksestä	20	29
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	7	6
Takauksista	16	16
Muista	2	2
Yhteensä	114	114
Palkkiokulut		
Maksetut toimitusmaksut	4	2
Muut	21	23
Yhteensä	25	25

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2012

Milj. e	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	-6	0		-5
Fair value optio	-1	1		1
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	0	-2		-2
Johdannaissopimuksista		87	-40	48
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-6	86	-40	41
Valuuttatoiminnan nettotuotot				23
Tuloslaskelmaerä yhteensä				64

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2011

Milj. e	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	4	2		6
Fair value optio		0		0
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	0	0		0
Johdannaissopimuksista		15	1	16
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	4	17	1	22
Valuuttatoiminnan nettotuotot				-9
Tuloslaskelmaerä yhteensä				12

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	11	9
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	3	1
Yhteensä	14	10
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	0	5
Arvonalentumistappiot	0	-1
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	1	
Yhteensä	0	4
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	15	14

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos

Milj. e	2012	2011
Suojausinstrumenttien nettotulos	-14	-111
Suojauskohteiden nettotulos	18	108
Yhteensä	4	-4

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Vuokra- ja osinkotuotot	1	1
Muut tuotot	0	0
Myyntivoitot	0	
Vuokrakulut	0	0
Suunnitelman mukaiset poistot		
Myyntitappiot		
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset		
Muut kulut	0	0
Yhteensä	0	0

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2012	2011
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Muista	24	21
Yhteensä	25	21

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Milj. e	2012	2011
Suunnitelman mukaiset poistot	8	8
Arvonalentumiset	0	0
Yhteensä	8	8

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2012	2011
Vuokrakuluista	7	6
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	1
Muista	13	10
Yhteensä	21	17

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Milj. e	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu	
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista					
Saamisista luottolaitoksilta					
		96	1	-39	58
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä					
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä					
Muista					
		96	1	-39	58
Yhteensä					
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot					
Eräpäivään asti pidettävistä					
Konserniosakkeista ja -osuuksista					
Omistusyhteysosakkeista ja -osuuksista					
Yhteensä					
Arvonalentumistappiot yhteensä		96	1	-39	58

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 13. Tuloverot

Milj. e	2012	2011
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	23	26
Tuloverot yhteensä	23	26

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 14. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

Milj. e	Yrityspankki	Markets	Keskuspankki ja varainhallinta	Baltia	Muu Yhteensä	
Tuotot*	258	135	79	4	131	606
Liikevoitto	132	69	63	-4	100	360
Varat	14 043	4 971	20 647	433	1 509	41 602
Velat	6 546	6 628	25 392	229	144	38 940
Henkilömäärä, lkm	430	207	48	47	74	806

* Tuotot sisältävät seuraavat tuloslaskelman erät: korkokate, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, suojauslaskennan nettotuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettuina.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	457	293
Muut	65	66
Yhteensä	522	358
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	1	
Muut	7 963	6 517
Yhteensä	7 964	6 517
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	8 486	6 875
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	42	72

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole muita kuin vaadittaessa maksettavia saamisia keskuspankeilta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	10 357	9 684
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	82	21
Julkisyhteisöt	203	240
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	212	219
Kotitaloudet	973	841
Ulkomaat	1 003	850
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-14	-14
Yhteensä	12 817	11 842
josta huomommalla etuoikeudella olevat saamiset	55	67
Tase-erään sisältyy luottoja 6,5 miljoonaa euroa, joille ei tulouteta korkoa (6,7).		
Luottojen arvonalentumiset		
Arvonalentumiset tilikauden alussa	219	203
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	61	80
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	1	4
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-6	-27
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-31	-41
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista	0	1
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	244	219

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 17. Leasingkohteet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Ennakkomaksut	95	127
Koneet ja kalusto	722	604
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	150	150
Muu omaisuus	42	31
Yhteensä	1 009	911

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Saamistodistukset

Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2012

Milj. e	Keskus- pankki rahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	Muut saamistodistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	127	281	408	1
Myytavissä olevat	4 656	300	4 956	
Eräpäivään asti pidettävät	315	14	330	
Muussa salkussa pidettävät	328		328	
Yhteensä	5 426	596	6 022	1

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2012

Milj. e	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	356	52	408
Myytavissä olevat	4 903	53	4 956
Eräpäivään asti pidettävät	330		330
Muussa salkussa pidettävät		328	328
Yhteensä	5 589	433	6 022

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat -ryhmä sisältää alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja yhteensä 12,9 miljoonaa euroa, jotka kokonaisuudessaan ovat julkisesti noteerattuja.

Saamistodistukset vaadetyypeittäin, Milj. e

31.12.2012 31.12.2011

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Valtion velkasitoumukset		
Kuntatodistukset	6	13
Yritystodistukset		5
Sijoitustodistukset		
Vaihtovelkakirjalainat	5	5
Muut joukkovelkakirjalainat	397	279
Yhteensä	408	302
Myytävissä olevat		
Vaihtovelkakirjalainat	1	2
Muut joukkovelkakirjalainat	4 955	6 504
Yhteensä	4 956	6 505
Eräpäivään asti pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	330	716
Yhteensä	330	716
Muussa salkussa pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	328	499
Yhteensä	328	499

31.12.2012 Pohjola Pankki Oyj:n kaikille saamistodistuksille on kerrytetty kirjanpidossa korkoa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 19. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2012, Milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat
				arvon- alentumiset
Lainat ja saamiset	394	380	5,3	7
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	226	207	4,2	
Myytavissä olevat rahoitusvarat*	38	38	4,3	
Yhteensä	659	626		7

31.12.2011, Milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat
				arvon- alentumiset
Lainat ja saamiset	757	713	6,6	25
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	573	502	4,2	8
Yhteensä	1 329	1 215		33

Arvonmuutokset, mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu käypiin arvoihin:

Milj. e	1-12/2012		1-12/2011	
	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta		1		-1
Konsernitoiminnot		21		-41
Yhteensä		22		-4

Lainat ja saamiset sekä eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on uudelleenluokiteltu vuonna 2008. Myytävissä olevat rahoitusvarat on uudelleenluokiteltu vuonna 2012.

* Kolmannella vuosineljänneksellä 2012 eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytiin kirjanpitoarvoltaan 36 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja paikallisessa lainsäädännössä todennäköisesti tapahtuvan muutoksen johdosta. Tässä yhteydessä uudelleenluokiteltiin eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytävissä oleviin rahoitusvaroihin 38 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja.

Uudelleen luokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi-joulukuussa yhteensä 19 miljoonaa euroa (34).

Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 7 miljoonaa euroa (12). Saamistodistuksista kirjattiin myyntitappiota 17 miljoonaa euroa (1) ja arvonalentumisia 3 miljoonaa euroa (12). Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin negatiivista markkina-arvon muutosta 3,0 miljoonaa euroa (3,6).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 20. Osakkeet ja osuudet

Milj. e	Julkisesti noteeratut	Muut Yhteensä	
Osakkeet ja osuudet			
Myytavissä olevat	4	124	127
Tytäryritysosakkeet		1 252	1 252
Yhteensä	4	1 376	1 380

Muista kuin julkisesti noteeratuista osakkeista ja osuuksista on arvostettu käypään arvoon 36,7 miljoonaa euroa ja loput hankintameno.

Milj. e	31.12.2012 31.12.2011	
Osakkeet ja osuudet sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	24	24
Rahoitus ja vakuutuslaitokset	1 311	1 279
Ulkomaiset yhteisöt	45	44
Yhteensä	1 380	1 346

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 21. Johdannaissopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	494	8 240	3 053	11 787	429	405
Koronvaihtosopimukset	494	8 240	3 053	11 787	429	405
Valuuttajohdannaiset	1 122	808	153	2 083	85	22
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	1 122	808	153	2 083	85	22

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	200	800		1 000	35	
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	35	

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	45 829	83 618	36 599	166 046	3 836	3 779
Futuuri- ja termiinisopimukset	1 375	2 958	142	4 474	0	3
Optiosopimukset	29 334	18 086	5 932	53 352	565	424
Ostetut	15 087	9 989	2 843	27 919	564	7
Asetetut	14 246	8 097	3 089	25 432	0	417
Koronvaihtosopimukset	15 028	62 342	30 475	107 845	3 267	3 339
Muut swap-sopimukset	93	232	51	375	4	12
Valuuttajohdannaiset	18 725	1 939	363	21 027	209	318
Termiinisopimukset	18 252	539	65	18 856	129	226
Optiosopimukset	473			473	3	3
Ostetut	231			231	3	
Asetetut	241			241		3

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset		1 400	298	1 698	77	89
Osakejohdannaiset	261	819	6	1 085	50	0
Termiinisopimukset	0			0		0
Optiosopimukset	261	819	6	1 085	50	0
Ostetut	261	819	6	1 085	50	0
Asetetut						
Muut johdannaiset	318	442	28	787	43	27
Termiinisopimukset	83	132	5	220	7	18
Optiosopimukset	70	30		100	6	1
Ostetut	40	21		61	6	
Asetetut	30	10		39		1
Muut swap-sopimukset	42	191	23	256	20	7
Luottojohdannaiset	122	89		211	10	2

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Markkina-arvosta kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2012

Milj. e	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
Korkojohdannaiset	516	39	4 723
Futuuri ja termiinisopimukset			0
Optiosopimukset			654
Ostetut			654
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	516	39	4 036
Muut swap-sopimukset			33
Valuuttajohdannaiset	148		518
Termiinisopimukset			343
Optiosopimukset			5
Ostetut			5
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	148		169
Osakejohdannaiset			132
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset			132

Ostetut	132
Asetetut	
Muut johdannaiset	74
Terminisopimukset	1
Optiosopimukset	13
Ostetut	13
Asetetut	
Muut swap-sopimukset	49
Luottojohdannaiset	11

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset 2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	651	8 088	3 225	11 965	224	400
Koronvaihtosopimukset	651	8 088	3 225	11 965	224	400
Valuuttajohdannaiset	711	595	162	1 468	114	30
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	711	595	162	1 468	114	30

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	200	800		1 000	17	
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	17	

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	50 157	89 886	36 704	176 747	2 575	2 576
Futuuri- ja terminisopimukset	4 036	261		4 297	3	1
Optiosopimukset	25 617	38 615	5 276	69 508	438	342
Ostetut	9 741	20 280	2 524	32 545	436	9
Asetetut	15 876	18 335	2 752	36 963	2	334
Koronvaihtosopimukset	17 068	50 920	31 429	99 416	2 132	2 217
Muut swap-sopimukset	3 436	90		3 525	2	16
Valuuttajohdannaiset	17 346	1 743	570	19 659	511	389

Termiinisopimukset	15 944	558	89	16 592	412	277
Optiosopimukset	1 289			1 289	8	9
Ostetut	617			617	8	
Asetetut	673			673		9
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	112	1 185	480	1 778	91	103
Osakejohdannaiset	96	1 110	6	1 212	55	1
Termiinisopimukset	1			1		1
Optiosopimukset	95	1 110	6	1 211	55	
Ostetut	95	1 110	6	1 211	55	
Asetetut						
Muut johdannaiset	165	416	22	603	27	26
Termiinisopimukset	96	119	7	221	13	20
Optiosopimukset	1	42		43	1	1
Ostetut	1	26		27	1	
Asetetut	1	16		16		1
Muut swap-sopimukset	29	110	16	154	11	2
Luottojohdannaiset	40	146		186	2	2

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Markkina-arvosta kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2011

Milj. e	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäytitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
Korkojohdannaiset	208	4	3 452
Futuuri ja termiinisopimukset			3
Optiosopimukset			575
Ostetut			575
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	313	21	2 858
Muut swap-sopimukset			16
Valuuttajohdannaiset	164		808
Termiinisopimukset			606
Optiosopimukset			14
Ostetut			14
Asetetut			

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	164	188
Osakejohdannaiset		150
Termiinisopimukset		
Optiosopimukset		150
Ostetut		150
Asetetut		
Muut johdannaiset		37
Termiinisopimukset		0
Optiosopimukset		5
Ostetut		5
Asetetut		
Muut swap-sopimukset		28
Luottojohdannaiset		4

Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisliiketoiminnassa on siirrytty johdannaisten nettoutukseen vuoden 2011 aikana. Tässä liitetiedossa johdannaisopimukset on kuitenkin esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 359 miljoonaa euroa (3 446).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 22. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana

Aineettomat hyödykkeet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Liikearvo	4	6
ATK-menot	13	13
Muut pitkävaikutteiset menot	26	14
Yhteensä	43	33

Aineelliset hyödykkeet

Milj. e	Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistöomistukset			
Maa- ja vesialueet	0	0	0
Rakennukset	1		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	3	10	31
Yhteensä	3	10	31

Muut aineelliset hyödykkeet

3

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

Milj. e	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Sijoitus- kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	12	78	14	4	50
+ lisäykset tilikautena		18	0	1	0
- vähennykset tilikautena			0	0	
+/- siirrot erien välillä					
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-2	-5		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset				0	
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa					
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-5	-51	0	-1	-47
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-3	0	
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	4	39	10	3	3

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 23. Muut varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Arvopapereiden myyntisaamiset	47	5
Johdannaissopimukseen liittyvät marginaalisaamiset	78	43
Maksujenvälityssaamiset	18	28
Muut	746	612
Yhteensä	889	688

Muut erä sisältää ulkomaisia CSA-vakuussaatavia 462 miljoonaa euroa (388).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Korot		
Korkosaamiset	734	864
Maksetut korkoennakot	4	3
Yhteensä	738	867
Muut		
Muut maksetut ennakkomaksut	2	0
Muut siirtosaamiset	2	5
Yhteensä	4	5
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	742	872

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Milj. e	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	31	0	31
Muista väliaikaisista eroista	5	16	-11
Yhteensä	36	16	20

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 0 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat ovat pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista sekä rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjattuja laskennallisia verosaamisia ja -velkoja.

Arvonkorotukset 31.12.2012

Taseeseen ei sisälly arvonkorotuksia.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Milj. e	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	126	31	95
Vapaaehtoiset varaukset	816	200	616
Yhteensä	943	231	712

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Kirjan- pitoarvo 31.12.2012	Nimellis- arvo 31.12.2012	Kirjan- pitoarvo 31.12.2011	Nimellis- arvo 31.12.2011
Sijoitustodistukset	1 525	1 526	3 424	3 445
Joukkovelkakirjalainat	8 465	8 380	7 208	7 075
Muut	3 979	3 982	4 689	4 699
Yhteensä	13 969	13 889	15 321	15 218

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 27. Muut velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Maksujenvälitysvelat	1 039	844
Arvopapereiden ostovelat	49	6
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalivelat	568	409
Muut	36	18
Yhteensä	1 691	1 278

Muut velat erä "muut" sisältää osake- ja johdannaisvelkoja 10 miljoonaa euroa (-).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 28. Pakolliset varaukset

Milj. e	Uudelleenjärjestely	Yhteensä
1.1.2012		
Varausten lisäykset	2	2
31.12.2012	2	2

Uudelleenjärjestelyvaraus aiheutuu henkilöstövähennyksistä syntyvistä kuluista. Varaus realisoituu pääosin vuoden 2013 aikana.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 29. Siirtovelat ja saadut ennakot

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Korot		
Korkovelat	757	851
Saadut korkoennakot	0	0
Yhteensä	757	851
Muut		
Muut saadut ennakkomaksut	0	0
Muut siirtovelat	40	44
Yhteensä	40	44
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	797	895

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. e	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Pääomalainat	272	288
Muut		
lkuiset lainat (perpetuaalit)		
Debentuurit	954	954
Yhteensä	1 225	1 242

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 25.3.2013. Lainan korko on kiinteä 5,75 %. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor + 1,9 % + 1,50 %.
2. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 5 vuoden bullet-laina, erääntyy 23.12.2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 %.
3. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 83 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375 % p.a.
4. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25 % p.a.
5. Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 22.8.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.

Lainat 1–5 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimaassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2012 yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (1,9).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjanpitoarvo Milj. euroa	Korko-%	Eräpvm
3.3.2008	0,7	4,10	3.3.2013

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 2 miljoonaa euroa (0).

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 88,0 miljoonaa)
Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 % (Step up). Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain

18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.10.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivänä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta 16,3 miljoonaa euroa (17,6).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 31. Oma pääoma

Milj. e	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	1 483				1 720
Osakepääoma	428				428
Osakeanti					
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	26				197
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	-137	171			34
Käypään arvoon arvostamisesta	-147	158			11
Rahavirran suojauksesta	10	13			23
Vapaat rahastot	331				331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	174	0	125	-4	45
Tilikauden voitto tai tappio		195			195

Käyvän arvon rahaston muutokset

Milj. e	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty päättyessä	Tilikauden lopussa
Saamistodistukset	-149	178	40	-3	-15
Laskennalliset verot	48		44		5
Osakkeet ja osuudet	2	31	7	-1	26
Laskennalliset verot	-1		8		-8
Muut	10	17	4		23
Rahavirran suojaus	13	17			31
Laskennalliset verot	-3		4		-7
Yhteensä	-137	227	51	-4	34

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Milj. e	31.12.2012
Oma pääoma	
Sidottu oma pääoma	1 149
Vapaa oma pääoma	571
Oma pääoma yhteensä	1 720
Voitonjakokelpoiset varat	
Vapaa oma pääoma	571
Käyvän arvon rahasto	
Voitonjakokelpoiset varat	571

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2012

Jäljellä oleva juoksuaika	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	225	360	3 044	1 765	33
Saamiset luottolaitoksilta	5 794	698	1 313	658	23
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2 189	1 616	6 319	1 393	1 299
Saamistodistukset	32	21	405	137	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 752	455	1 988	646	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	8 913	1 332	111	446	39
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 100	2 577	5 901	334	50
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	171	200	132	683	40
Yhteensä	25 175	7 259	19 213	6 062	1 484

Muut kuin määräaikaisten talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33b. Taseen luokittelu

Varat, Milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	5 643					5 643
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	8 814					8 814
Johdannaissopimukset			4 097		379	4 476
Saamiset asiakkailta	13 244					13 244
Saamistodistukset**		330	408	4 956		5 694
Osakkeet ja osuudet			0	1 352		1 352
Muut saamiset	2 370		10			2 380
Yhteensä 31.12.2012	30 070	330	4 516	6 308	379	41 602

Varat, Milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	4 247					4 247
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	7 365					7 365
Johdannaissopimukset			3 175		200	3 375
Saamiset asiakkailta	12 005					12 005
Saamistodistukset**		716	302	6 505		7 524
Osakkeet ja osuudet			1	1 317		1 318
Muut saamiset	2 453		10			2 463
Yhteensä 31.12.2011	26 070	716	3 488	7 823	200	38 298

Velat, Milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Suojaavat Kirjanpitoarvo	
	kirjattavat	Muut velat	johdannaiset	yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 840		5 840
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	3			3
Johdannaissopimukset	4 177		396	4 574
Velat asiakkaille		10 841		10 841
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		13 969		13 969
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 225		1 225
Muut velat		3 431		3 431
Yhteensä 31.12.2012	4 180	35 306	396	39 883

Velat, Milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		Suojaavat Kirjanpitoarvo	
	kirjattavat	Muut velat	johdannaiset	yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 935		5 935
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1			1
Johdannaissopimukset	3 128		378	3 506
Velat asiakkaille		8 073		8 073
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		15 321		15 321
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 005		1 005
Muut velat		2 973		2 973
Yhteensä 31.12.2011	3 129	33 307	378	36 815

* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoituskiinteistöt.

** 31.12.2012 saamistodistuksiin sisältyi käyvän arvon option (Fair Value Option) mukaisesti kirjattuja saamistodistuksia yhteensä 9 miljoonaa euroa (13).

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 243 miljoonaa euroa (14) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat kirjanpitoarvoja suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2012

Milj. e	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Josta	
			Tytäryrityksiltä	Osakkuusyrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	8 235	250		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	11 957	860	185	
Saamistodistukset	6 004	18		
Johdannaissopimukset	4 189	287	13	
Muu omaisuus	9 757	46	1 312	28
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	4 838	1 002		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	9 362	1 479	66	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 670	4 299	48	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	4 321	255	16	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 054	171		
Muut velat	2 429	59	0	
Yhteensä	71 816	8 726	1 641	28

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 35. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet

	A-sarja	K-sarja	Yhteensä
Osakepääoma, euroa	337 144 932	90 472 531	427 617 463
Osakkeita, kpl	251 942 798	67 608 617	319 551 415
Osuus osakepääomasta, %	78,8	21,2	100
Äänivalta/osake	1	5	
Osuus äänistä, %	42,7	57,3	100

Liikkeessä olevien osakkeiden lukumäärä on kaksinkertaistettu osakepääomaa muuttamatta yhtiökokouksen 31.3.2004 tekemällä päätöksellä. Yhtiökokouksen 27.3.2009 päätöksellä yhtiö laski liikkeeseen uusia A-sarjan osakkeita 91 179 502 kappaletta ja K-sarjan osakkeita 25 021 013 kappaletta yhteensä 307 931 364 euroa, joka kirjattiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Vuoden 2010 aikana muunnettiin K-sarjan osakkeita A-sarjan osakkeiksi 25 080 kappaletta ja vuoden 2012 aikana K-sarjan osakkeita A-sarjan osakkeiksi 773 028 kappaletta.

Osakkeiden hankintaa koskevat rajoitukset:

- A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita.
- A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu.
- K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain osuuspankit ja OP-Pohjola osk.
- K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeeksi.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille maksettavaa osinkoa korkeampi.

Hallitukselle annetut valtuudet

Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous 27.3.2012 valtuutti seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka yhtiön hallituksen päättämään yhdestä tai useammasta maksullisesta osakeannista. Osakeannissa annettavien A-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 24 000 000 kappaletta ja K-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 6 000 000 kappaletta. Valtuutus sisältää hallitukselle myös oikeuden poiketa osakkeenomistajalle kuuluvasta etuoikeudesta yhtiön osakkeisiin (suunnattu osakeanti), jos tähän on osakeyhtiölain mukainen yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Valtuutusta voidaan tällöin käyttää yrityskauppojen tai muiden yhtiön liiketoimintaan kuuluvien järjestelyjen rahoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Hallituksella on oikeus päättää osakeannin ehtoista ja toimenpiteisiin liittyvistä seikoista. Hallituksella on myös oikeus päättää, kirjataanko merkintähinta kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon taikka osakepääomaan.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 36. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj liittyi 26.10.2004 OP-Henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäsenenä oli noin 800 Pohjola Pankki Oyj:n työntekijää 31.12.2012.

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2012 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja painolla 40 %, OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden kasvu-% ja keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 30 %. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2012 on n. 2 % (3 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2012 kirjattiin palkkioita yhteensä 0,5 milj. euroa (1,4).

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä vuonna 2010 ja sitä aikaisemmin

Johdon pitkän aikavälin aikaisempaan palkitsemisjärjestelmään (vuosina 2008–2010) kuuluivat Pohjola-konsernissa Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, toiminnonjohtajat, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli koko konsernissa 31.12.2010 yhteensä 136 henkilöä. Hallitus vahvisti toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen sekä valintaperiaatteet muiden henkilöiden osalta. Muiden järjestelmään kuuluvien henkilöiden valinnan vahvisti Pohjola konsernin johtoryhmä.

Johdon pitkän aikavälin järjestelmän piiriin kuuluvien oli mahdollista saada vuosittain palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita, mikäli kyseiselle vuodelle asetetut strategiaan perustuvat tavoitteet saavutettiin. Järjestelmän piiriin kuuluva henkilö saa ansaitsemansa osakkeet (verojen jälkeen) kolmen vuoden kuluttua ansaintavuoden alkamisesta.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella emoyhtiön tilinpäätökseen 0,9 miljoonaa euroa (0,6).

Vuonna 2011 uudistetut palkitsemisohjelmat

Finanssisektorin EU-tason muuttuvaa palkitsemista koskevat uudet täsmennetyt määräykset tulivat voimaan 1.1.2011. Uudet OP-Pohjola-ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat uudistettua sääntelyä ja perustuvat OP-Pohjola-ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP-Pohjola-ryhmätason strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Johdon pitkän aikavälin ohjelma vuodesta 2011 alkaen

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti vuonna 2011 yhtiön osallistumisesta OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP-Pohjolan ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahaston tavoitteiden kanssa.

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat Pohjola Pankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on nimennyt järjestelmään kuuluvaksi enintään 75 henkilöä.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Johto- ja avainhenkilöillä on oikeus asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti vuosittain 2-12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017.

Järjestelmän alussa on määrätty tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksolle on 1,2 milj. osaketta, joka maksetaan osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Vuoden 2011–2013 tavoitteet perustuvat seuraaviin kriteereihin:

- Keskitäjäasiakasmäärän kasvu
- Yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos
- Taloudellisen pääoman tuotto

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP-Pohjola-ryhmän RAVA vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,3 tai sen yli. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka.

Järjestelmässä osakkeiden osuutta käsitellään Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina maksettavana ja veroja kattavaa rahaosuutta käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan joko siirtovelkoihin tai omaan pääomaan. Oman pääoman osuus perustuu osakkeen käypään arvoon myöntöpäivänä, jossa on huomioitu odotettavissa olevat diskontatut osingot. Myöntöpäivänä määritelty käyvän arvon keskiarvo oli 7,59 euroa. Osakkeina maksettavasta osuudesta kirjattiin omaan pääomaan 31.12.2012 0,7 milj. euroa (0,4). Rahana maksettavasta osuudesta aiheutuva velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2012 1,1 milj. euroa (0,4).

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. Hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin palkitsemisessä ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat eri liiketoimintayksiköille määriteltyihin tulos- ja muihin liiketoimintatavoitteisiin ja kattavat koko Pohjola Pankki Oyj:n henkilöstön.

Lyhyen aikavälin järjestelmää käsitellään kirjanpidossa lähtökohtaisesti käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2012 8,9 milj. euroa (10,5).

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty VM:n asetuksessa n:o 1372. Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu Pohjola Pankki Oyj:ssä mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä ja palkkion maksamista puoliksi rahana ja Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai sen arvoon sidottuina) mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50.000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästäminen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa lyhyen aikavälin ohjelmassa maksetaan puolet palkkiosta rahana ja puolet Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai rahana, jonka määrä on sidottu Pohjola Pankki Oyj:n osakekurssiin). Samalla järjestelmän osakkeina maksettavan osuuden

kirjanpidollinen käsittely muuttuu osakkeina maksettavaksi.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut *)

Milj. e	2012	2011
Henkilöstörahasto	0	1
Lyhyen aikavälin ohjelmat	9	10
Aikaisemmat pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuosien 2007–2010 ohjelmat	1	1
Uudistettu pitkän aikavälin ohjelma		
Vuoden 2011–2013 ohjelma	1	1
Yhteensä	11	13

*) Ilman sosiaalikuluja

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 37. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen

Osakkeiden äänimäärästä eniten omistavat osakkeenomistajat

(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2012)

		Osakkeita kpl	Osakkeita yhteensä kpl	Osuus osakkeista, %	Osakkeiden äänimäärä	Osuus äänistä, %
OP-Pohjola osk	A	58 351 020				
	K	60 641 131	118 992 151	37,2	361 556 675	61,3
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	A	31 955 142				
	K		31 955 142	10,0	31 955 142	5,4
Oulun Osuuspankki	A	2 777 969				
	K	1 590 916	4 368 885	1,4	10 732 549	1,8
Keski-Suomen Osuuspankki	A	12 572				
	K	717 448	730 020	0,2	3 599 812	0,6
OP-Eläkekassa	A	3 455 529				
	K		3 455 529	1,1	3 455 529	0,6
Länsi-Suomen Osuuspankki	A	1 048 958				
	K	395 716	1 444 674	0,5	3 027 538	0,5
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	A	2 881 569				
	K		2 881 569	0,9	2 881 569	0,5
Pohjois-Savon Osuuspankki	A	654 908				
	K	379 936	1 034 844	0,3	2 554 588	0,4
OP-Eläkesäätiö	A	2 328 568				
	K		2 328 568	0,7	2 328 568	0,4
Valtion Eläkerahasto	A	2 200 000				
	K		2 200 000	0,7	2 200 000	0,4
Yhteensä			169 391 382	53,0	424 291 970	71,9
Hallintarekisteröidyt osakkeet	A		51 400 987	16,1	51 400 987	8,7
Osakkeenomistajien lukumäärä yhteensä			32 278			

Osakepääomasta eniten omistavat osakkeenomistajat

(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2012)

	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %	Osuus äänistä, %
OP-Pohjola osk	118 992 151	37,2	61,3
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	31 955 142	10,0	5,4
Oulun Osuuspankki	4 368 885	1,4	1,8
OP-Eläkekassa	3 455 529	1,1	0,6
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	2 881 569	0,9	0,5
OP-Eläkesäätiö	2 328 568	0,7	0,4
Valtion Eläkerahasto	2 200 000	0,7	0,4
Turun Seudun Osuuspankki	1 832 354	0,6	0,3
Tampereen Seudun Osuuspankki	1 617 046	0,5	0,3
Sijoitusrahasto Nordea Suomi	1 545 000	0,5	0,3
Yhteensä	171 176 244	53,6	71,3
Hallintarekisteröidyt osakkeet	51 400 987	16,1	8,7

Osakeomistuksen jakautuminen (Osakasluettelon mukaan 31.12.2012)

Osakkeiden lukumäärä (A- ja K-sarjat)

	Osakkeita	Osuus osakkeista, %	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %
1-100	4 231	13,1	259 688	0,1
101-1000	21 239	65,8	7 974 387	2,5
1001-10 000	6 059	18,8	16 649 113	5,2
10 001-100 000	595	1,8	16 804 431	5,3
100 001-1 000 000	131	0,4	43 845 920	13,7
1 000 001-	23	0,1	234 017 876	73,2
Yhteistilillä				
Yhteensä	32 278	100	319 551 415	100

Osakeomistuksen jakautuminen sektoreittain (Osakasluettelon mukaan 31.12.2012)

Omistajatyyppe	Osakkaita	Osuus		Osakkeiden äänimäärä	Osuus
		osakkaista, %	osakkeista, %		äänimäärästä, %
Yritykset	853	2,6	2,6	8 207 500	1,4
OP-Pohjola osk ja jäsenosuuspankit	197	0,6	53,1	440 056 166	74,6
Muut rahoitus- ja vakuutuslaitokset	57	0,2	16,2	51 739 763	8,8
Julkisyhteisöt	11	0,0	0,1	277 878	0,0
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	333	1,0	1,5	4 632 974	0,8
Kotitaloudet	30 756	95,3	9,6	30 523 100	5,2
Ulkomaat	56	0,2	1,0	3 147 515	0,5
Hallintarekisteröidyt	15	0,0	16,1	51 400 987	8,7
Yhteistilillä					
Yhteensä	32 278	100	100	589 985 883	100

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 38. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2012

Vakuudeksi annettu omaisuus

Milj. e	Pantit	Kiinnitykset	Yhteensä
Omien velkojen puolesta annetut vakuudet			
Muut velat	583		583
Yhteensä	583		583
Muut omasta puolesta annetut vakuudet			
	4 618		4 618
Annetut vakuudet yhteensä	5 201		5 201

Vakuudelliset velat olivat yhteensä 591 miljoonaa euroa.

Muut omasta puolesta annetut vakuudet ovat maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavia vakuuksia.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 39. Eläkevastuut

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	3	3
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta		
Eläkekulujen oikaisuksi kirjattu eläkesäätiön ylikatteen palautus		

Pohjolan henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Pankin eläkevastuut on täysin katettu.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 40. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

Pohjola Pankki Oyj:lla ei ole merkittäviä leasingvuokra- ja muita vuokravastuita. Sopimukset ovat pääasiassa henkilökunnan leasingautoja ja pituudeltaan kolme vuotta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 41. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2012	8		8 209	8 216
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	0		2 676	2 676
Takaukset ja pantit	0		2 676	
Muut				
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	8		5 533	5 541
Luottolupaukset	8		5 342	
Muut			191	

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 42. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pohjola Pankki Oyj:n sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 11,6 miljoonaa euroa. Edellä mainitut sitoumukset sisältyvät liitetieto 41 sitoumuksiin.

Välitystoimintaan liittyviä asiakasvaroja oli 0,2 miljoonaa euroa, jotka sisältyvät tase-erään Velat yleisölle ja julkisyhteisöille.

Välitystoimintaan liittyviä ostovelkoja oli 47,7 miljoonaa euroa ja myyntisaamisia 47,4 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 43. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2012	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	791	45
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	0	0
Määräaikainen henkilöstö	63	-5
Yhteensä	854	40

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2012	Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa
Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	1

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:

Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2012 kuukausi- ja kokouspalkkioita yhteensä 578 050 euroa.

Puheenjohtajan kuukausipalkkio 27.3.2012 alkaen oli 8 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 500 euroa ja jäsenen 4 500 euroa. Kuukausipalkkio maksettiin 1 000 eurolla korotettuna sellaiselle hallituksen valiokunnan puheenjohtajalle, joka ei ole samanaikaisesti hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kokouspalkkiota maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 550 euroa kokousta kohti.

Hallituksen jäsenille maksettavat kuukausipalkkiot käsitellään eläkettä kerryttävänä palkkana.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen 104 400 euroa

Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen 79 050 euroa

Hallituksen jäsenet:

Merja Auvinen 64 550 euroa

Jukka Hienonen 63 400 euroa

Jukka Hulkkonen 46 550 euroa (jäsen 27.3.2012 alkaen)

Simo Kauppi 18 000 euroa (jäsen 27.3.2012 saakka)

Mirja-Leena Kullberg 44 350 euroa (jäsen 27.3.2012 alkaen)

Satu Lähteenmäki 19 500 euroa (jäsen 27.3.2012 saakka)

Harri Sailas 62 850 euroa

Tom von Weymarn 75 400 euroa

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2012 aikana saaneet yhtiöltä osake- tai osakeperusteisia palkkioita.

Toimitusjohtajalle 31.12.2012 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen 850 963 euroa*

*) Sisältää vuodelta 2011 ansaitusta lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmästä vuonna 2012 maksetun osuuden.

Loppuosa palkkiosta 48 104 euroa on lykätty maksettavaksi vuosina 2013–2015. Lykkäämismenettely on selostettu liitetiedossa 36. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu johdon pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmään (2011–2013), joka maksetaan vuosina 2015–2017.

Toimitusjohtajan toimisuhteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimitusjohtajasopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi erokorvauksena kahdentoista (12) kuukauden

kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimitusjohtajan toimisuhteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä, on toimitusjohtajalla myös oikeus toimitusjohtajan toimisuhteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät ja hänen toimitusjohtajan toimisuhteensa on jatkunut koko ansaintavuoden.

Toimitusjohtajalle ei ole määritelty toimitusjohtajasopimuksessa erityistä eläkeikää. Toimitusjohtaja kuuluu työntekijäin eläkelain TyEL:n piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Eläkeikä on 63–68 vuotta henkilön oman valinnan mukaan. Lakisääteisen eläketurvan lisäksi Silvennoinen kuuluu OP-Eläkesäätiön lisäeläketurvan piiriin.

Toimielinten jäsenille myönnetyt luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2012

Pohjola Pankki Oyj ei ollut myöntänyt hallituksen jäsenille luottoja tai takauksia 31.12.2012 eikä 31.12.2011.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot	2012	2011
Tilintarkastuksesta	137 516 euroa	162 976 euroa
Muista lainsäädäntöön perustuvista tehtävistä*	190 497 euroa	31 214 euroa
Veroneuvonnasta	30 421 euroa	30 203 euroa
Muista palveluista	60 009 euroa	194 627 euroa
Yhteensä	418 443 euroa	419 021 euroa

* Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot

Lähipiiri

Pohjola Pankki Oyj:n lähipiiriin kuuluvat Pohjolan toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, hallituksen jäsenet, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä edellämainittujen aviopuoliset tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 % Pohjola Pankki Oyj:n osakkeista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvissa yhteisöissä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

Omistukseen perustuvat liiketapahtuma, Milj.e	2012	2011
Luotot ja muut saamiset	74	14
Talletukset ja muut velat	12	4
Korkotuotot ja -kulut, netto	-1	-1
Osinkotuotot	0	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	0	1
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut, netto	-4	-3
Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	8	8

Eristä ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Johdon omistukset

Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2012 yhteensä 146 842 kappaletta Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita, joiden osuus oli 0,046 % kaikista osakkeista ja 0,025 % kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 44. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2012

Tytäryritykset	Omistusosuus, % Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Pohjola Corporate Finance Oy Helsinki	60	2
Pohjola Varainhoito Oy Helsinki	85	34
Pohjola Vakuutus Oy Helsinki	100	372
A-Vakuutus Oy Helsinki	100	57
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy Helsinki	100	2
Kaivokadun PL-hallinto Oy Helsinki	100	5
Vakuutuspalvelu Otava Oy Helsinki	100	0
Conventum Venture Finance Oy Helsinki	100	10
Northclaims Oy Helsinki	100	0
Keyholdco Oy Helsinki	100	1
VH-Holding 1 Oy Helsinki	100	6
Pohjola Finance Estonia AS Viro	100	2
Pohjola Finance SIA Latvia	100	6
UAB Pohjola Finance Liettua	100	2

Omistusyhteisyritykset	Omistuosuus, % Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio	
Suomi Väli-rahastusrahasto I Ky Helsinki	22,08	7	0
Promotion Equity I Ky Helsinki	29,41	5	1
Access Capital Partners Group SA Belgia	40	10	5
Finnmezzanine Rahasto III B Ky Helsinki	49,49	4	1

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole omistuksia yrityksissä, joissa Pohjola Pankki Oyj:llä olisi rajoittamaton vastuu.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 45. Notariaattitoiminta

Pohjola Pankki Oyj tarjoaa yleisölle sijoituspalveluita sekä omaisuuden säilytys- ja hoitopalveluja.

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Pohjola Pankki Oyj:n emoyhtiö on OP-Pohjola osk, jonka konsernitilinpäätökseen Pohjola-konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin tilinpäätöksestä on saatavissa OP-Pohjolasta, Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki.

Allekirjoitukset

Helsingissä 6. päivänä helmikuuta 2013

Hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset:

Reijo Karhinen

Merja Auvinen

Jukka Hienonen

Jukka Hulkkonen

Mirkku Kullberg

Harri Sailas

Tony Vepsäläinen

Tom von Weymarn

Mikael Silvennoinen
toimitusjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 6. päivänä helmikuuta 2013

KPMG Oy Ab
KHT-yhteisö

Sixten Nyman
KHT

Tilintarkastuskertomus

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Pohjola Pankki Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2012. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllystyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Lausunto vastuuvapaudesta ja voitonjaosta

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsinki 6. helmikuuta 2013

KPMG OY AB

Sixten Nyman
KHT

